

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΘΕΣΣΑΛΙΑΣ
ΣΧΟΛΗ ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΚΩΝ ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ
ΤΜΗΜΑ ΜΗΧΑΝΙΚΩΝ ΧΩΡΟΤΑΞΙΑΣ
& ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΗΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ

ΟΙ ΑΝΑΠΤΥΞΙΑΚΟΙ ΝΟΜΟΙ ΚΑΙ ΟΙ ΙΔΙΩΤΙΚΕΣ ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΚΕΣ ΕΠΕΝΔΥΣΕΙΣ ΣΤΟ Ν. ΞΑΝΘΗΣ

ΕΚΠΟΝΗΣΗ
ΔΕΣΠΟΙΝΑ ΜΙΧΑΗΛΙΔΟΥ

ΕΠΙΒΛΕΨΗ
Σπ. Βλιάμος, Καθηγητής
Δ. Οικονόμου, Αν. Καθηγητής

Β Ο Λ Ο Σ Ι Ο Υ Ν Ι Ο Σ 1 9 9 7

αρ. ΣΙΣ. Α6/Π.Α

**ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΘΕΣΣΑΛΙΑΣ
ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗΣ & ΠΛΗΡΟΦΟΡΗΣΗΣ
ΕΙΔΙΚΗ ΣΥΛΛΟΓΗ «ΓΚΡΙΖΑ ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ»**

Αριθ. Εισ.: 669/1
Ημερ. Εισ.: 12-09-1997
Δωρεά: Συγγραφέας
Ταξιθετικός Κωδικός: ΠΤ - ΜΧΠΠΑ
1997
ΜΙΧ

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ
ΘΕΣΣΑΛΙΑΣ

004000055879

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΕΙΣΑΓΩΓΗ	3
ΕΥΧΑΡΙΣΤΙΕΣ	5

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1

ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΑ & ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΚΗ ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ

1.1 Η Εξέλιξη της Βιομηχανίας στην Ελλάδα	6
1.2 Ο Ρόλος της Βιομηχανίας στο Ευρύτερο Οικονομικό Σύστημα	18
1.3 Η Βιομηχανική Περιφερειακή Πολιτική στην Ελλάδα	21

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2

ΑΝΑΠΤΥΞΙΑΚΟΙ ΝΟΜΟΙ-ΚΙΝΗΤΡΑ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ

2.1 Γενικά Στοιχεία για τα Αναπτυξιακά Κίνητρα	27
2.2 Α' Ομάδα Αναπτυξιακών Νόμων	32
2.3 Β' Ομάδα Αναπτυξιακών Νόμων	42
2.4 Κρίσεις και Προτάσεις για τους Αναπτυξιακούς Νόμους	87

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3

Η ΠΕΡΙΠΤΩΣΗ ΤΟΥ Ν. ΞΑΝΘΗΣ

3.1	Το Ιστορικό της Περιοχής	93
3.2	Γενική Παρουσίαση του Ν.Ξάνθης	96
3.3	Η Οικονομική Φυσιογνωμία του Νομού	99
3.3.1	Βασικά Οικονομικά Στοιχεία	99
3.3.2	Η Βιομηχανία στο Νομό πριν και μετά την Έναρξη των Αναπτυξιακών Νόμων	107
3.4	Οι Υπαγώμενες στους Αναπτυξιακούς νόμους Ιδιωτικές Επενδύσεις του Ν. Ξάνθης	116
3.5	Η Έρευνα στις Ενταγμένες στους Αναπτυξιακούς Νόμους Ιδιωτικές Επενδύσεις του Ν. Ξάνθης	122

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4

ΤΕΛΙΚΑ ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ - ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ 135

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ	141
ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ	170

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Ο δευτερογενής τομέας της οικονομίας και κύρια η μεταποιητική βιομηχανία, είναι ο δυναμικότερος ίσως κλάδος της παραγωγικής δραστηριότητας. Η αναγνώριση αυτής της σπουδαιότητας δεν κατόρθωσε όμως, να οδηγήσει τις ελληνικές κυβερνήσεις να ακολουθήσουν μια ενιαία και σταθερή πολιτική με στόχο την υγιή και σωστή ανάπτυξη της βιομηχανίας. Κατά διαστήματα και ανάλογα με τις γενικότερες κοινωνικοοικονομικές συνθήκες, υπήρχαν κάποια δείγματα Βιομηχανικής Περιφερειακής Πολιτικής.

Στα πλαίσια αυτών των προσπαθειών εντάσσονται και οι γνωστοί αναπτυξιακοί νόμοι. Οι νόμοι αυτοί αποτελούν και το κύριο αντικείμενο της διπλωματικής αυτής.

Αρχικά στο πρώτο κεφάλαιο γίνεται αναφορά στην εξέλιξη της βιομηχανίας στην Ελλάδα, ξεκινώντας από την εμφάνιση των πρώτων βιομηχανικών καταστημάτων στα τέλη του 19ου αιώνα και φτάνοντας μέχρι σήμερα. Στην πορεία αυτή καταγράφεται η εξέλιξη σημαντικών μεγεθών (ΜΕΑ, ΗΡ, Αριθμός καταστημάτων), που χαρακτηρίζουν τη βιομηχανική ανάπτυξη. Επίσης, γίνεται αναφορά στη σπουδαιότητα του δευτερογενούς τομέα της οικονομίας, η οποία προκύπτει από τις πολλές αλληλεπιδράσεις με το υπόλοιπο οικονομικό σύστημα. Στη συνέχεια γίνεται αναφορά στα πρώτα δείγματα Βιομηχανικής Περιφερειακής Πολιτικής μέσα από τα Πενταετή Προγράμματα Οικονομικής Ανάπτυξης του 1960-64 και 1966-70, καθώς και στην υπάρχουσα Βιομηχανική Πολιτική, όπως αυτή εκφράζεται μέσα από το Επιχειρησιακό Πρόγραμμα Βιομηχανίας 1994-99.

Το δεύτερο κεφάλαιο αναφέρεται στο περιεχόμενο των αναπτυξιακών νόμων, που είχαν ως στόχο την ενίσχυση των ιδιωτικών επενδύσεων στο δευτερογενή τομέα. Πέρα όμως από την αναφορά στις διατάξεις των νόμων, καταγράφονται κρίσεις και προτάσεις που έχουν διατυπωθεί κατά καιρούς, τόσο για το περιεχόμενο των νόμων, όσο και για το γενικότερο σύστημα ενίσχυσης και παρακολούθησης των υπαγόμενων ιδιωτικών επενδύσεων. Επίσης, εντοπίζονται τα στοιχεία που παρέμειναν λίγο έως πολύ αναλείωτα παρόλη την εξέλιξη της αναπτυξιακής νομοθεσίας, όπως και τα στοιχεία που εμφανίστηκαν ως καινούργια σε κάποιο στάδιο της όλης εξέλιξης.

Με το τρίτο κεφάλαιο περνάμε σε ένα συγκεκριμένο χώρο μελέτης των διατάξεων που καταγράφηκαν προηγούμενα. Ο χώρος μελέτης είναι ο Νομός Ξάνθης, ένας από τους τρεις νομούς της Θράκης, η οποία είχε πάντοτε τα μεγαλύτερα ποσοστά ενισχύσεων.

Μετά από μια γενική παρουσίαση του νομού, μέσα από διάφορα οικονομικά και κοινωνικά στοιχεία, γίνεται μια προσπάθεια να ελεγχθούν τα αποτελέσματα της αναπτυξιακής νομοθεσίας στην εν λόγω περιοχή. Ταυτόχρονα γίνεται παρουσίαση των επενδύσεων που είχαν ενταχθεί στους αναπτυξιακού νόμους, ενώ στη συνέχεια παρατίθενται τα αποτελέσματα της έρευνας που έγινε στα πλαίσια της μελέτης αυτής. Η έρευνα, μέσω ερωτηματολογίου, έγινε στις υπαχθείσες επενδύσεις που είχαν ολοκληρωθεί από το 1982 έως τις 31/12/1995. Από τις απαντήσεις που δόθηκαν φάνηκε καθαρά η μεγάλη συμβολή των κινήτρων στην ανάπτυξη της βιομηχανίας στην περιοχή έρευνας. Παράλληλα όμως, διαφαίνονται και οι αδυναμίες που παραμένουν σε μεγάλο βαθμό. Αδυναμίες που αφορούν την υποδομή, το εξειδικευμένο εργατικό δυναμικό και τις παρεχόμενες υπηρεσίες.

Τέλος, στο τέταρτο κεφάλαιο καταγράφονται τα συμπεράσματα που προέκυψαν από όλα τα στάδια πραγματοποίησης της διπλωματικής εργασίας και κύρια αυτά που προέκυψαν από την έρευνα και την επαφή με την όλη διαδικασία ένταξης και παρακολούθησης των υπαγόμενων επενδύσεων.

Η μελέτη ολοκληρώνεται με το Παράρτημα, όπου περιλαμβάνονται πίνακες που πλαισιώνουν τα στοιχεία που αναλύονται στην εργασία. Αναλυτικότερα στο Παράρτημα υπάρχουν:

- Συγκεντρωτικοί πίνακες με τα ποσοστά ενίσχυσης των διαφόρων αναπτυξιακών νόμων.
- Πίνακας με τις ιδιωτικές επενδύσεις στο Ν. Ξάνθης που εντάχθηκαν στους αναπτυξιακού νόμου, στο πρωτογενή τομέα.
- Πίνακας με τις ιδιωτικές ξενοδοχειακές επενδύσεις στο Ν. Ξάνθης που εντάχθηκαν στους αναπτυξιακού νόμους.
- Πίνακας των ιδιωτικών επενδύσεων στο Ν. Ξάνθης στη βιομηχανία, οι οποίες μετά την υπαγωγή τους στους αναπτυξιακούς νόμους ολοκληρώθηκαν μέχρι τις 31/12/95.
- Πίνακας των ιδιωτικών επενδύσεων στο Ν. Ξάνθης στη βιομηχανία, οι οποίες παρά την υπαγωγή τους στους αναπτυξιακούς νόμους δεν ολοκληρώθηκαν.
- Κατάλογος των επενδύσεων που συμμετείχαν στην έρευνα.
- Το ερωτηματολόγιο της έρευνας μαζί με το υπογεγραμμένο από τον κ. Σπ. Βλιάμο συνοδευτικό γράμμα.

ΕΥΧΑΡΙΣΤΙΕΣ

Η διπλωματική αυτή εργασία, καθώς και η έρευνα που τη συνοδεύει πραγματοποιήθηκε με την καθοδήγηση του κ. Σπ. Βλιάμου Καθηγητή του Πανεπιστημίου Θεσσαλίας και του Αναπληρωτή καθηγητή κ. Δημήτρη Οικονόμου, στους οποίους εκφράζω τις ευχαριστίες μου για τις κατευθύνσεις και τη βοήθεια που μου παρείχαν.

Τις ευχαριστίες μου θα ήθελα να εκφράσω και στους κ. Πολυμένη Δημήτριο και κυρία Κανδυλίδου Σοφία, Προϊστάμενο και υπάλληλο αντίστοιχα της Διεύθυνσης Προγραμματισμού της Νομαρχίας Ξάνθης για δύο λόγους. Το θέμα της διπλωματικής αυτή προέκυψε μετά από συζήτηση και κοινό προβληματισμό μαζί τους. Ταυτόχρονα όμως ήταν πολύτιμη η βοήθειά τους στα διάφορα στάδια συλλογής στοιχείων για τις επενδύσεις. Ειδικά στην εκπόνηση της έρευνας ήταν καταλυτική η βοήθεια της κ. Κανδυλίδου, στην οποία μπορώ να πω ότι οφείλω μεγάλο τμήμα της πραγματοποίησής της.

Ανάλογα για την παροχή πληθώρας στοιχείων θα ήθελα να ευχαριστήσω τον κ. Νάστο Δημήτριο Προϊστάμενο της Ε.Σ.Υ.Ε. στο Ν. Ξάνθης, καθώς και την κυρία Καμτσικλή Νατάσσα, υπάλληλο της υπηρεσίας αυτής.

Επίσης, για τη βοήθειά του στην πραγματοποίηση της έρευνας και για την επαφή με τους επιχειρηματίες-επενδυτές του νομού, θα ήθελα να ευχαριστήσω τον κ. Παραστατίδη Γεώργιο μέλος της Επιτροπής Ελέγχου των υπαγόμενων επενδύσεων.

Τέλος, αλλά όχι λιγότερο αισθάνομαι πως πρέπει να ευχαριστήσω τον κ. Γεραγά Ηλία, Διευθυντή της διαφημιστικής εταιρείας EEA Advertising, για την πολύτιμη βοήθειά του στη μορφοποίηση του κειμένου της μελέτης.

Ιούνιος 1997

ΔΕΣΠΟΙΝΑ ΜΙΧΑΗΛΙΔΟΥ

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1

ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΑ-ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΚΗ ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ

1.1 Η ΕΞΕΛΙΞΗ ΤΗΣ ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΑΣ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ

Με τον όρο βιομηχανία στην οικονομική γλώσσα, δηλώνεται η δραστηριότητα που αποβλέπει στην αύξηση της ωφελιμότητας και της αξίας των ήδη υπαρχόντων αγαθών, με την χρησιμοποίηση κεφαλαίων και εργασίας. Βάσει του ορισμού αυτού η βιομηχανία περιλαμβάνει τις κατηγορίες των επιχειρήσεων που ασχολούνται με την επεξεργασία πρώτων υλών ή ημικατεργασμένων (βιομηχανία μεταποίησης) ή ακόμη τη συγκέντρωση και συναρμολόγηση διαφόρων υλικών για την κατασκευή σύνθετων μονάδων (βιομηχανία κατασκευών). Σήμερα όμως η εφαρμογή των βιομηχανικών μεθόδων εργασίας έχει περάσει και σε άλλες δραστηριότητες, με αποτέλεσμα να έχουμε πλέον μια διεύρυνση της αρχικής έννοιας. Έτσι, σήμερα γίνεται λόγος για βιομηχανία εξορύξεως, ξενοδοχειακή βιομηχανία, βιομηχανία μεταφορών, τουριστική βιομηχανία κ.λ.π.

Την εξέλιξη λοιπόν της βιομηχανίας στην Ελλάδα θα αναλύσουμε στη συνέχεια του κεφαλαίου αυτού.

Τα πρώτα βιομηχανικά εργοστάσια ιδρύθηκαν στην χώρα μας κατά το δεύτερο μισό του 18ου αιώνα. Η ύπαρξη βιομηχανίας στην περίοδο αυτή είναι στοιχείο των αστικών περιοχών και κύρια της Πρωτεύουσας, καθώς μόνο εκεί μπορούσε κανείς να βρει κατάλληλη υποδομή, σημαντική αγορά, εργατικό δυναμικό, αλλά και ανθρώπους με αναγκαία κεφάλαια.

Το 1880 στην Ελλάδα υπάρχουν περίπου 45.000 εργαζόμενοι στον μεταποιητικό τομέα (βιομηχανία-βιοτεχνία) και περίπου 85-90 βιομηχανικές μονάδες, ενώ το ποσοστό της περιφέρειας Πρωτεύουσας στην απασχόληση αυτή είναι 7,5%. Οι κυριότερες βιομηχανίες της περιόδου αυτής ήταν: οι αλευρόμυλοι, η ελαιουργία, σαπωνοποιία, η οινοποιία, η υφαντουργία-νηματοργία και τα βυρσοδεψία (Κατοχιανού Δ., "Κλαδική-Χωρική Ανάλυση της Ελληνικής Μεταποίησης", Αθήνα 1984).

Τα χρόνια όμως μεταξύ 1880 και 1910 παρουσιάζεται μια κάμψη της βιομηχανίας στη χώρα μας. Στοιχεία που επηρέασαν προς την κατεύθυνση αυτή ήταν η μεγάλη υπερατλαντική μετανάστευση, η διάθεση μεγάλων κεφαλαίων (κύρια προς ομογενείς) για αγορά ακινήτων σε Αθήνα και Θεσσαλία, καθώς και ο ισχυρός

ανταγωνισμός από τις ήδη μεγάλες βιομηχανικές χώρες, όπως η Αγγλία, σε μια προσπάθεια δικής τους επιβίωσης μέσα στη γενικότερη οικονομική κρίση της εποχής εκείνης.

Από τις αρχές όμως του 20ου αιώνα και κύρια μετά το 1910 η βιομηχανία στην Ελλάδα αρχίζει να αναπτύσσεται με γρηγορότερους ρυθμούς. Σ' αυτό συνετέλεσε και η ανακοπή κάποιων από τα αρνητικά στοιχεία που προαναφέρθηκαν, καθώς και κάποιες νέες θετικές καταστάσεις. Έτσι, μετά από περιορισμό που επέβαλαν οι χώρες υποδοχής μεταναστών ανακόπτεται το μεγάλο μεταναστευτικό ρεύμα και άρα αυξάνεται το διαθέσιμο εργατικό δυναμικό. Ταυτόχρονα έχουμε καινούρια εισροή εργατικού δυναμικού με το 1.220.000 προσφύγων που έρχονται από τη Μ. Ασία το 1922. Την ίδια περίοδο έχουμε την προσάρτηση στο Ελληνικό κράτος μεγάλων περιοχών της Μακεδονίας με παράδοση στη βιομηχανία, την ολοκλήρωση μεγάλων συγκοινωνιακών συνδέσεων και τη βελτίωση του βαθμού αστικοποίησης. Επίσης, βελτιώνονται οι διεθνείς οικονομικές συνθήκες, έχουμε νέα υποτίμηση της δραχμής και μέτρα για την προστασία των Ελληνικών προϊόντων (Αργύρης Θ., "Περιφερειακή Οικονομική Πολιτική στην Ελλάδα: 1950-1981", Θεσ/νίκη 1984).

Έτσι το 1928 υπάρχουν στη Ελλάδα 368.400 απασχολούμενοι στη μεταποίηση και 3.500 στα εργοστάσια. Παρατηρείται δηλαδή ένας υπερδιπλασιασμός των μεγεθών αυτών σε σχέση με το 1880. (Κατοχιανού Δ., Αθήνα 1984).

Βάσει του ποσοστού απασχολουμένων οι κυριότεροι βιομηχανικοί κλάδοι της περιόδου είναι: (Πίνακας 1.1)

ΠΙΝΑΚΑΣ 1.1 ΚΥΡΙΩΤΕΡΟΙ ΚΛΑΔΟΙ ΑΠΑΣΧΟΛΗΣΗΣ ΤΟ 1928

ΚΛΑΔΟΙ	ΠΟΣΟΣΤΟ (%) ΑΠΑΣΧΟΛΗΣΗΣ
Ένδυσης-υπόδησης	32,4
Ξύλου και επιπλώσεων	13,5
Καπνού	13,2
Τροφίμων και υφαντικών βιομηχανιών	9,5
Μη μεταλλικών ορυκτών	8,9

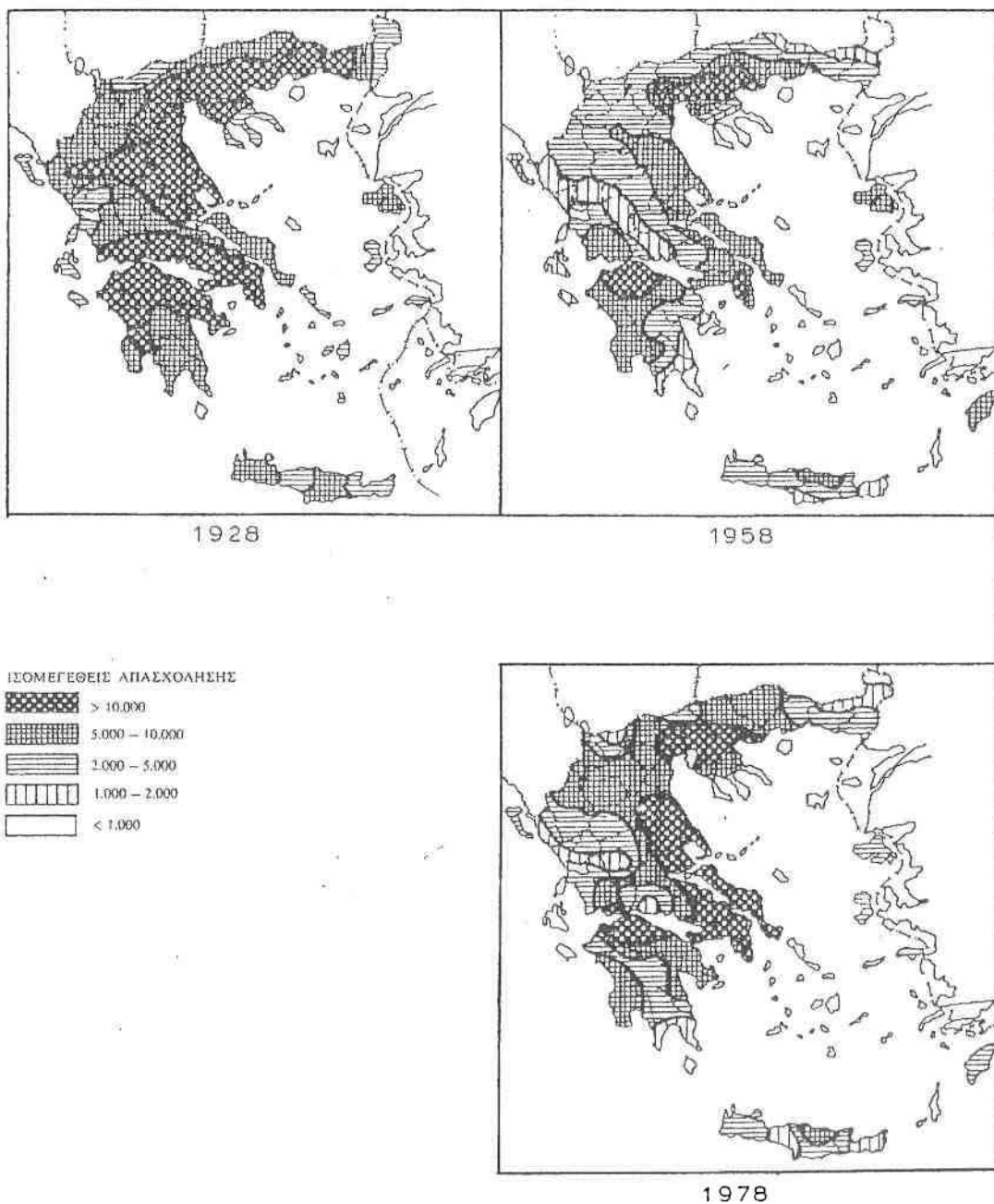
Πηγή: Κατοχιανού Δ., ΚΕΠΕ 1984.

Σύμφωνα όμως με μελέτη (Κατοχιανού Δ., Αθήνα 1984), ο δείκτης ανισοκατανομής GINI της απασχόλησης στους κλάδους, είναι 0,61, γεγονός που σημαίνει πως υπάρχει μεγάλη συγκέντρωση της απασχόλησης σε λίγους κλάδους.

Ενώ ο ίδιος δείκτης για την κατανομή της απασχόλησης στις περιφέρειες είναι 0,50, που σημαίνει μια σχετική ομοιομορφία.

Όπως φαίνεται και από τους Χάρτες που ακολουθούν, οι περισσότεροι νομοί έχουν βιομηχανική απασχόληση άνω των 2.000 ατόμων ενώ πολλές περιοχές παρουσιάζουν μεταποιητική απασχόληση άνω των 10.000 ατόμων.

ΣΕΙΡΑ ΧΑΡΤΩΝ 1.1
ΙΣΟΜΕΓΕΘΕΙΣ ΚΑΜΠΥΛΕΣ ΑΠΑΣΧΟΛΗΣΗΣ ΣΤΙΣ ΠΕΡΙΟΧΕΣ

Παρ' όλ' αυτά όμως σε μια έκθεση του 1933 προς την Επιτροπή για την Ελλάδα της Κοινωνίας των Εθνών, η μεταποιητική δραστηριότητα της εποχής κρίνεται ως υπανάπτυκτη. Αυτό γιατί όπως διατυπώνεται, κυριαρχεί σε μεγάλο βαθμό ο βιοτεχνικός χαρακτήρας, δεν υπάρχει εξειδικευμένο και εκπαιδευμένο εργατικό δυναμικό, δεν υπάρχει βαριά βιομηχανία, είναι πολύ περιορισμένες οι εξαγωγές και υπάρχει χαμηλό επίπεδο όσον αφορά την οργάνωση και τις τεχνολογικές εφαρμογές (Δ. Κατοχιανού, ΚΕΠΕ 1984). Στοιχεία που δυστυχώς συνοδεύουν και σήμερα σε μεγάλο βαθμό την μεταποίηση στην Ελλάδα παρά το ότι έχουν περάσει πάνω από 60 χρόνια.

Από το 1928 και ως το 1958 το χαρακτηριστικότερο ίσως στοιχείο της απασχόλησης στη βιομηχανία της χώρας μας είναι η ταχύτητα και μεγάλη αύξηση που παρατηρείται στην Περιφέρεια Πρωτεύουσας, σε αντίθεση μάλιστα προς τις υπόλοιπες βιομηχανικές περιοχές που παρουσίασαν μείωση των ποσοστών μεταποιητικής απασχόλησης.

Η μεγάλη αυτή συγκέντρωση στην περιοχή της Πρωτεύουσας οφείλονταν στις διαρθρωτικές αδυναμίες της παραγωγής, καθώς και στον κυρίαρχο ρόλο που είχε από τότε η Αθήνα. Έτσι συγκέντρωνε τη διοίκηση και το μηχανισμό λήψης αποφάσεων, καθώς και τα έργα υποδομής, ενώ συγκέντρωνε τη ζήτηση, δεδομένου ότι η βιομηχανία ήταν προσανατολισμένη τελείως προς την αγορά (Θ. Αργύρης, Θεσ/νίκη 1984). Η περιοχή λοιπόν της Πρωτεύουσας συγκέντρωνε όλα εκείνα τα στοιχεία που αποτελούσαν πόλους έλξης για την εγκατάσταση νέων βιομηχανικών μονάδων.

Παράλληλα οι περιοχές με απασχόληση πάνω από 10.000 άτομα στη βιομηχανία συγκεντρώνονται όλο και περισσότερο κοντά στα βιομηχανικά κέντρα της Αθήνας, της Θεσσαλονίκης, της Πάτρας και του Βόλου. Ενώ αργότερα έχουμε περιορισμό στη Θεσσαλονίκη και την Πάτρα. Επίσης από το 1952 και έπειτα παρουσιάζονται πολλές πόλεις στην περιφέρεια με απασχόληση στη βιομηχανία μικρότερη από 2.000 ή και 1.000 άτομα.

Θα πρέπει όμως εδώ να αναφέρουμε πως στη δεκαετία του '40 έχουμε το Β' Παγκόσμιο πόλεμο, ο οποίος άφησε τεράστιες ζημιές στη χώρα μας. Έτσι στη περίοδο 1948-52 η Ελληνική κυβέρνηση προχωρεί στη σύναψη συμφωνιών με διάφορες δυτικές χώρες με σκοπό την ανασυγκρότηση της οικονομίας γενικότερα και της βιομηχανίας ειδικότερα. Βέβαια το κύριο μέσο για την ανασυγκρότηση αυτή ήταν η γνωστή "Αμερικανική βοήθεια" βάσει του σχεδίου Μάρσαλ. Βάσει όμως του σχεδίου αυτού, καθορίζονταν για αρκετό χρόνο σημαντικές οικονομικές αποφάσεις που σταδιακά διαμόρφωσαν τον προσανατολισμό της Ελληνικής οικονομικής και βιομηχανικής πολιτικής. (Αργύρης Θ., Θεσ/νίκη 1984)

Στις αρχές της δεκαετίας του '50 το κράτος προς αντιμετώπιση της υπερσυγκέντρωσης μεταποιητικής δραστηριότητας στη Αθήνα και για περαιτέρω ενίσχυση της βιομηχανίας στη χώρα μας, προχωράει στην εφαρμογή πολιτικής ενίσχυσης της περιφερειακής βιομηχανίας με νομοθετικά διατάγματα όπως το Ν.Δ. 2176/52 “Περί κινήτρων αναπτύξεως της επαρχιακής βιομηχανίας”.

Έτσι κατά τη δεκαετία 1950-59, η μέση ετήσια αύξηση του εισοδήματος από τη βιομηχανία ήταν 7,2% και κατά την επόμενη δεκαετία 1960-69 9,2%, ενώ η συμβολή του εισοδήματος από το δευτερογενή τομέα στο ακαθάριστο εθνικό εισόδημα από 20%, το 1960 έφτασε στο 26% και το 1962 στο 31% (Αργύρης Θ., Θεσ/νίκη 1984).

Ένα ακόμη στοιχείο που βοήθησε την αύξηση της βιομηχανίας στη χώρα μας την περίοδο αυτή ήταν η εξασφάλιση περισσότερης ηλεκτρικής ενέργειας. Η ετήσια παραγωγή ηλεκτρικής ενέργειας, που το 1938 ήταν 272 εκατ. ΩΧΒ, παρουσίασε αλματώδη ανάπτυξη μετά τον πόλεμο. Σ' αυτό συνετέλεσε βέβαια και η ίδρυση της Δημόσιας Επιχείρησης Ηλεκτρισμού (Δ.Ε.Η.), η οποία ανέλαβε έκτοτε, κατ' αποκλειστικότητα, την παραγωγή, μεταφορά και διανομή του ηλεκτρικού ρεύματος, για ολόκληρη την χώρα.

Περνώντας στη δεκαετία του '60 η κυβέρνηση προχώρησε σε ένα περαιτέρω άνοιγμα προς τη διεθνή αγορά και στην ενίσχυση του ρόλου των ξένων κεφαλαίων, μέσα από διάφορους αναπτυξιακούς νόμους, όπως ο Ν.4171/76, ο Ν.89/67, ο Ν.378/68 και ο Ν. 916/71.

Ένας άλλος παράγοντας που διευκόλυνε την βιομηχανική ανάπτυξη αυτή τη χρονική περίοδο ήταν η Συμφωνία Συνδέσεως της Ελλάδος με την Ευρωπαϊκή Κοινότητα, που υπογράφηκε στην Αθήνα το 1961. Χάρη σ' αυτήν, τα Ελληνικά βιομηχανικά προϊόντα μπορούσαν να εξάγονται στις έξι τότε χώρες τη Ε.Ο.Κ., χωρίς δασμούς.

Με την οικονομική άνοδο και νομισματική σταθερότητα αυξήθηκε επίσης σημαντικά η εσωτερική αποταμίευση. Αυτό εξασφάλισε σε αξιόλογο ποσοστό κεφάλαια για χρηματοδότηση βιομηχανικών επενδύσεων. Μεταξύ 1960 και 1969 οι μακροπρόθεσμες τραπεζικές πιστώσεις προς βιομηχανικές επιχειρήσεις αυξήθηκαν από 2,5 σε 9,9 δισεκατομμύρια δραχμές (Εγκυκλοπαίδεια ΔΟΜΗ).

Επίσης, ενδεικτική των διαρθρωτικών μεταβολών που σημειώθηκαν στην Ελληνική βιομηχανία κατά τα έτη 1960-69 είναι η εξέλιξη των δεικτών της κατά κλάδους. Στην περίοδο αυτή η παραγωγή αυξήθηκε κατακόρυφα. Αναλυτικότερα η αύξηση της βιομηχανικής παραγωγής κατά κλάδο ήταν:

ΠΙΝΑΚΑΣ 1.2 ΑΥΞΗΣΗ ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΚΗΣ ΠΑΡΑΓΩΓΗΣ ΣΤΗΝ ΠΕΡΙΟΔΟ 1960-69

ΚΛΑΔΟΣ	ΠΟΣΟΣΤΟ % ΑΥΞΗΣΗΣ ΣΤΗΝ ΠΑΡΑΓΩΓΗ
Βασικά μεταλλουργικά προϊόντα	843
Ελαστικά-πλαστικά	532
Χημικά προϊόντα	307
Προϊόντα πετρελαίου και άνθρακα	175
Μεταλλουργικά προϊόντα	170
Ηλεκτρικές μηχανές και συσκευές	158
Προϊόντα χάρτου	152
Μη μεταλλικά ορυκτά	145
Υφαντικών προϊόντα	101
Είδη διατροφής	54

Πηγή: Εγκυκλοπαίδεια ΔΟΜΗ.

ενώ ο γενικός δείκτης αύξησης της βιομηχανικής παραγωγής ήταν 129%. Επίσης, το βιομηχανικό προϊόν αυξήθηκε στη δεκαετία του 1950-60 με μέσο ετήσιο ρυθμό 2,4 και 9,3 στη δεκαετία 1960-70.

Η διάρθρωση όμως της Ελληνικής βιομηχανίας παρά τις αξιόλογες αυτές μεταβολές δεν μπορεί να συγκριθεί με τις άλλες δυτικές χώρες. Η διαφορά αυτή έγκειται κυρίως στα ποσοστά συμμετοχής δύο ομάδων-κλάδων παραγωγής: τις ομάδες που περιλαμβάνει τα είδη διατροφής, (ποτά, καπνό, υφαντικά, είδη ένδυσης και υπόδησης) και της ομάδας των μεταλλουργικών προϊόντων, των ηλεκτρικών και μη μηχανικών και συσκευών και μεταφορικών μέσων.

Στην Ελλάδα η συμμετοχή της πρώτης ομάδας είναι περίπου 38% επί της συνολικής βιομηχανικής παραγωγής έναντι 29% για την Ιταλία και 20% για όλες τις χώρες μέλη του Ο.Ο.Σ.Α.

Ως προς την απασχόληση, από έρευνα της Εθνικής Στατιστικής Υπηρεσίας το 1965 προκύπτει ότι τα 119.100 βιομηχανικά καταστήματα απασχολούσαν 492.300

άτομα, από τα οποία τα μισά τουλάχιστον εργαζόταν στις βιομηχανίες ειδών διατροφής, ποτών, καπνών υφαντικές και ειδών ένδυσης-υπόδησης. (Ε.Σ.Υ.Ε.)

Επίσης, σύμφωνα με έρευνα του Συνδέσμου Ελλήνων Βιομηχάνων στις μεγαλύτερες βιομηχανικές επιχειρήσεις το 1968, προέκυψε ότι μόνο 205 από αυτές είχαν πάνω από εκατό (100) απασχολούμενους, ενώ 43 είχαν πάνω από 500 άτομα (Ε.Σ.Υ.Ε., Απογραφή Βιομηχανικών Καταστημάτων 1968). Το μικρό κατά κανόνα μέγεθος των βιομηχανικών μονάδων δικαιολογείται από την αρχική μορφή της οικοτεχνίας, από το μέγεθος της εσωτερικής αγοράς καθώς και από την οικογενειακή μορφή πολλών από αυτές.

Στην ίδια περίοδο και μέχρι το 1973 παρατηρείται μια συνεχής μείωση το ρυθμού αύξησης της μεταποιητικής απασχόλησης στην περιοχή της Πρωτεύουσας, ενώ υπάρχει ιδιαίτερα υψηλή αύξηση του ρυθμού αυτού στους νομούς Θεσσαλονίκης, Βοιωτίας και Εύβοιας.

Προς αυτή την κατεύθυνση βοήθησε και το Ν.Δ. 1377/73, με το οποίο μειώνονται τα κίνητρα στους νομούς γύρω από την Πρωτεύουσα και την Θεσσαλονίκη, καθώς και κατά μήκος του ήδη βιομηχανικά ανεπτυγμένου άξονα Πάτρας-Αθήνας-Θεσσαλονίκης-Καβάλας, αλλά σε μικρότερο βαθμό. Το μέτρο αυτό όμως τελικά δεν ευνόησε όσο αναμενόταν τη βιομηχανική ανάπτυξη των ανεπτυγμένων βιομηχανικών νομών. Προς αυτήν την κατεύθυνση βοήθησε ουσιαστικά ο Ν.289/76, με τον οποίο αυξήθηκαν σημαντικά τα ποσοστά ενίσχυσης στις ανατολικές μεθοριακές περιοχές. Επίσης, στο τέλος της δεκαετίας του '70 αυξάνεται ο αριθμός των νομών που παρουσιάζουν απασχόληση στη βιομηχανία μεγαλύτερη από 5.000 άτομα.

Στο σημείο αυτό θα πρέπει να επισημάνουμε πως επί μια τουλάχιστον εικοσαετία (1952-1973) η πολιτεία, μέσω των νομοθετημάτων της για τα αναπτυξιακά κίνητρα, θέτει σε ίση μοίρα όλες τις περιοχές εκτός Αττικής. Αυτό είχε σαν αποτέλεσμα τη δημιουργία μεγάλων βιομηχανικών συγκεντρώσεων σε περιοχές δίπλα κι γύρω από το όριο του νομού Αττικής. Χαρακτηριστικά παραδείγματα είναι τα Οινόφυτα του νομού Βοιωτίας και οι Άγιοι Θεόδωροι στο νομό Κορινθίας. Πρόκειται για περιοχές που συνδυάζουν τον χαρακτηρισμό των επαρχιακών, με τη μικρότερη απόσταση από την Πρωτεύουσα και τη μεγάλη ευκολία στην προσέγγισή της, λόγω ύπαρξης των μεγάλων συγκοινωνιακών αξόνων.

Έτσι, το 1978 στη Ελλάδα υπήρχαν 671.259 απασχολούμενοι στη μεταποίηση σε 128.988 βιομηχανικά καταστήματα, ενώ στην περιφέρεια Πρωτεύουσας ήταν συγκεντρωμένο το 42% αυτών των απασχολούμενων. (Ε.Σ.Υ.Ε., Απογραφή Βιομηχανικών Καταστημάτων 1978)

Επίσης, στη δεκαετία 1970-79 παρουσιάζουν πτώση τα ποσοστά απασχόλησης στην καπνοβιομηχανία και στα είδη ένδυσης και υπόδησης. Ταυτόχρονα έχουμε την εμφάνιση των βιομηχανικών ελαστικών, πετρελαίου και άνθρακα, ενώ μεγάλη αύξηση παρουσιάζουν τα ποσοστά απασχόλησης στις χημικές βιομηχανίες, στις βασικές μεταλλουργικές βιομηχανίες, καθώς και στις βιομηχανίες κατασκευής μεταφορικών μέσων.

Ανάλογα με τις προηγούμενες δεκαετίες έτσι και στο διάστημα 1970-75 είχαμε αύξηση του ΑΕΠ με μέσο ετήσιο ρυθμό 5,6%, ενώ το βιομηχανικό προϊόν αυξήθηκε με μέσο ετήσιο ρυθμό 5,6%. Έτσι, η συμμετοχή του βιομηχανικού προϊόντος στο ΑΕΠ έφτασε το 1975 το 31,8% έναντι 20,1% που ήταν 1950, ενώ η συμμετοχή της μεταποίησης στο ΑΕΠ από 11,7% το 1950 έφτασε το 19,5% στις αρχές της δεκαετίας του '70. (Αργύρης Θ., Θεσ/νίκη 1984)

Στην ίδια περίοδο 1950-70 η συμμετοχή της γεωργίας από 26,8% έπεσε σε 16,7% ενώ το ποσοστό συμμετοχής των υπηρεσιών παρέμεινε σχετικά σταθερό 52% το 1950 και 51,6% το 1975. (Εγκυκλοπαίδεια ΔΟΜΗ)

Από τα μέσα όμως της δεκαετίας του '70 και εντονότερα στις αρχές της δεκαετίας του '80 άρχισαν να φαίνονται σοβαρά σημάδια κρίσης στην Ελληνική μεταποίηση. Άρχισαν να παρουσιάζονται δυσμενείς εξελίξεις σε πολλά βασικά μεγέθη όπως στη βιομηχανική παραγωγή, στις επενδύσεις, στο ΑΕΠ, στην απασχόληση αλλά και στην κλαδική διάρθρωση του μεταποιητικού τομέα. (Ν. Κομνηνός, "Τοπική ευελιξία και κρίση της βιομηχανίας στη Ελλάδα", ΤΟΠΟΣ 1/90).

Εδώ θα πρέπει να πούμε πως δυο χρονολογίες αποτελούν σταθμό στην πτωτική αυτή πορεία της βιομηχανίας στην Ελλάδα. Το 1973 είναι ένα σημείο καμπής για την εξέλιξη των επενδύσεων γενικότερα. Τη χρονιά αυτή η αναλογία των καθαρών επενδύσεων παγίου κεφαλαίου στο καθαρό εισόδημα φτάνει στο υψηλότερο σημείο της (13%) και έκτοτε ακολουθεί μια φθίνουσα πορεία, μέχρι το 4% στην αρχή της δεκαετίας του '80. Ανάλογη μείωση παρουσιάζει και μέσος ετήσιος ρυθμός μεταβολής των επενδύσεων ο οποίος πέφτει στο -2,9% στη δεκαετία του '80, ενώ ήταν 9,3% στη δεκαετία του '60. Επίσης, αρνητικοί είναι και οι ρυθμοί μεταβολής των επενδύσεων παγίου κεφαλαίου στην βιομηχανία. Η πτωτική αυτή τάση ξεκινάει από το 1974 (1974-79: -1,1% και 1980-85: -5,1%). Παράλληλα και ο μέσος ετήσιος ρυθμός αύξησης της βιομηχανικής παραγωγής πέφτει στο 1,0% μετά το 1980. (Ν. Κομνηνός "Τοπική ευελιξία και η κρίση της βιομηχανίας στην Ελλάδα", ΤΟΠΟΣ 1/90)

Σιγά-σιγά αρχίζουν να παρουσιάζονται πάρα πολλές προβληματικές επιχειρήσεις. Σε πολλές από αυτές καλείται να αναλάβει τον έλεγχο της λειτουργίας

τους το Δημόσιο, χωρίς όμως να μπορέσει να προχωρήσει σε εξυγίανση τους, με αποτέλεσμα να διατηρούνται “τεχνητά”.

Το 1974 αποτελεί ένα ακόμη χρονικό σταθμό για την Ελληνική μεταποίηση. Οι Ευρωπαϊκές αγορές, λόγω αντιπληθωριστικής πολιτικής, αρχίζουν να συρρικνώνονται και οι σημαντικότεροι κλάδοι βρίσκονται σε κρίση υπερπαραγωγής. Ταυτόχρονα αρχίζουν να εισβάλουν στην αγορά οι νέες βιομηχανικές χώρες της νοτιοανατολικής Ασίας. Όλα αυτά συντελούν στην πτώση της δυνατότητας συσσώρευσης κεφαλαίου με στόχο την πραγματοποίηση επενδύσεων στη βιομηχανία. (Ν. Κομνηνός, ΤΟΠΟΣ 1/90)

Έτσι, το 1984 υπάρχουν στην Ελλάδα 684.145 απασχολούμενοι στη βιομηχανία σε 144.463 βιομηχανικά καταστήματα. Βλέπουμε δηλαδή πως σε μια δεκαετία παρατηρείται μια πολύ μικρή αύξηση (1978:671.259 απασχολούμενοι σε 128.988 βιομηχανικά καταστήματα). (Ε.Σ.Υ.Ε.)

Το 1985 γίνεται μια προσπάθεια για ανάκαμψη αυτής της πτωτικής πορείας μέσω πολιτικών αναδιανομής του εισοδήματος, χωρίς όμως θετικό αποτέλεσμα. Το μόνο που επιτεύχθηκε ήταν η αύξηση των κερδών των επιχειρήσεων, χωρίς αυτό να οδηγήσει σε νέα πορεία συσσώρευσης και ανάπτυξης (Ν. Κομνηνός, ΤΟΠΟΣ 1/90).

Έτσι το 1986 το βιομηχανικό προϊόν αποτελεί το 19,6% του ΑΕΠ, αρκετά μειωμένο σε σχέση με το 1975 που ήταν 31,8%. Το 1988 υπάρχουν στην Ελλάδα 144.717 βιομηχανικά καταστήματα τα οποία απασχολούν 705.819 άτομα. (Ε.Σ.Υ.Ε.)

Η εξέλιξη της συμμετοχής του βιομηχανικού προϊόντος στο ΑΕΠ μεταξύ 1950-1986 παρουσιάζεται στον Πίνακα 1.3 και στο Διάγραμμα 1.1.

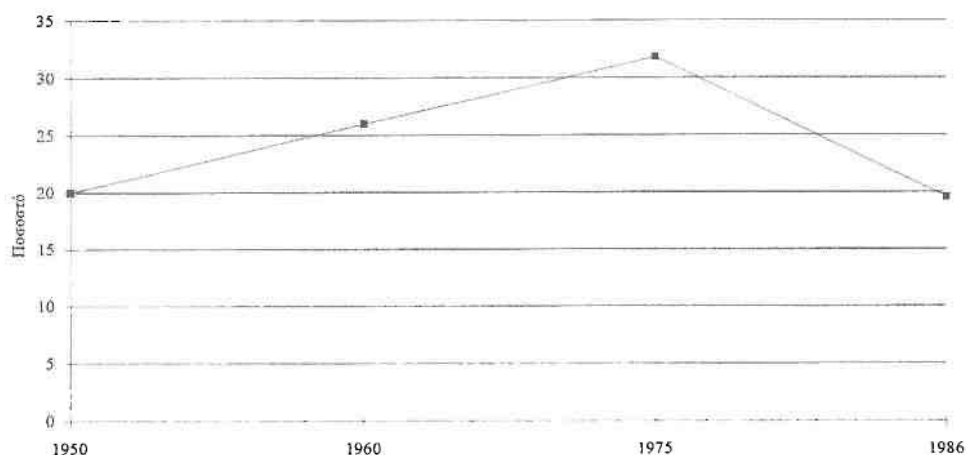
ΠΙΝΑΚΑΣ 1.3: Η ΣΥΜΜΕΤΟΧΗ ΤΟΥ ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΚΟΥ ΠΡΟΪΟΝΤΟΣ ΣΤΟ ΑΕΠ

ΕΤΟΣ	ΠΟΣΟΣΤΟ % ΣΤΟ ΑΕΠ
1950	20
1960	26
1975	31,8
1986	19,6

Πηγή: Αργύρης Θ., Θεσ/νίκη 1984.

ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ 1.1 Η ΣΥΜΜΕΤΟΧΗ ΤΟΥ ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΚΟΥ ΠΡΟΪΟΝΤΟΣ ΣΤΟ ΑΕΠ

Πηγή: Αργύρης Θ., Θεσ/νίκη 1984.

Ένα άλλο χαρακτηριστικό στοιχείο είναι το ότι η όποια συσσώρευση σε κεφάλαια υπήρχε δεν κατευθύνονταν σωστά ώστε να μπορούν να οδηγήσουν σε δυναμική φάση ανάπτυξης, βελτίωση τη παραγωγικότητας και της διεθνούς ανταγωνιστικότητας της Ελληνικής βιομηχανίας (Τ. Γιαννίτσης, Η Ελληνική βιομηχανία, Ανάπτυξη και κρίση, 1988).

Παρατηρείται μια γενικότερη στροφή προς τους παραδοσιακούς βιομηχανικούς κλάδους, μα χαμηλή τεχνολογία, ενώ στους κλάδους της βαριάς βιομηχανίας η παρουσία της Ελλάδας γίνεται μόνο μέσω των ξένων επενδύσεων στη χώρα μας. Ταυτόχρονα διαφαίνεται μια στροφή των Ελλήνων επενδυτών προς κλάδους χαμηλής έντασης κεφαλαίου, προς αποφυγή δέσμευσης κεφαλαίου σε περιόδους με μεγάλο πληθωρισμό και γενικότερη οικονομική κρίση.

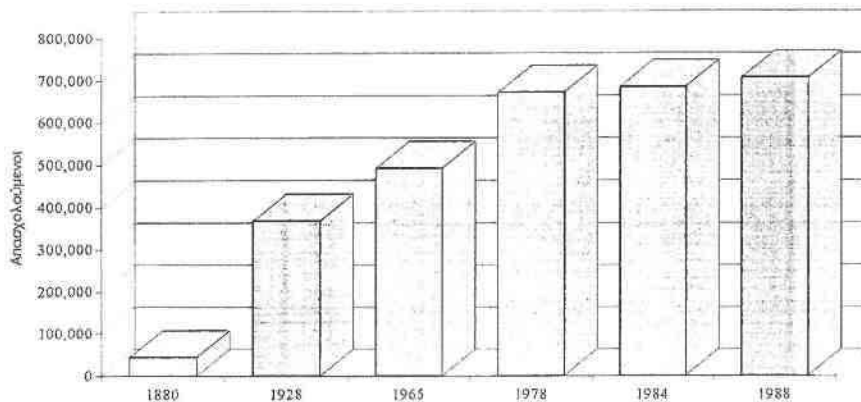
Στο σημείο αυτό μπορούμε να κάνουμε μία γενικότερη θεώρηση της εξέλιξης της βιομηχανίας στην Ελλάδα. Στον Πίνακα 1.4 και στο Διάγραμμα 1.2 παρουσιάζεται η εξέλιξη της απασχόλησης στην Ελλάδα από 1880 έως το 1988.

ΠΙΝΑΚΑΣ 1.4 Η ΕΞΕΛΙΞΗ ΤΗΣ ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΑΣ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ

	1880	1928	1965	1978	1984	1988
ΑΠΑΣΧΟΛΟΥΜΕΝΟΙ	45.000	368.400	492.300	671.259	684.145	705.819
ΒΙΟΜ. ΚΑΤΑΣΤΗΜΑΤΑ	90	35.000	119.100	128.988	144.463	144.717

Πηγές: Κατοχιανού Δ., ΚΕΠΕ 1984,
Ε.Σ.Υ.Ε.

ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ 1.2 Η ΕΞΕΛΙΞΗ ΤΗΣ ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΚΗΣ ΑΠΑΣΧΟΛΗΣΗΣ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ

Πηγές: Κατοχιανού Δ., ΚΕΠΕ 1984,
Ε.Σ.Υ.Ε.

Περνώντας στη δεκαετία του '90 αν και στις αρχές δεν βλέπουμε μεγάλες αλλαγές, σιγά-σιγά αναγνωρίζονται ορισμένα βασικά προβλήματα τόσο άσκησης της κατάλληλης πολιτικής, όσο και στη διάρθρωση της Ελληνικής βιομηχανίας.

Σήμερα ακολουθείται μια γενικότερη πολιτική αποδέσμευσης από το Δημόσιο τομέα των επιχειρήσεων που σε προηγούμενες δεκαετίες πέρασαν από τους ιδιώτες στο Δημόσιο. Αυτό βέβαια στις περισσότερες περιπτώσεις οδηγεί σε σημαντική μείωση της απασχόλησης σε αυτές. Έτσι, δημιουργούνται περιοχές με πολύ μεγάλα προβλήματα ανεργίας όπως το Λαύριο, η Β. Εύβοια, ο Βόλος. Είναι γενικότερη η διαπίστωση πως υπάρχει μια μεγάλη τάση αποβιομηχάνισης στα μέχρι τότε παραδοσιακά βιομηχανικά κέντρα. Έτσι, το 1992 το βιομηχανικό προϊόν αποτελεί πλέον το 17,5% του ΑΕΠ, ενώ το 1985 ήταν 19,6%, ενώ οι απασχολούμενοι στη βιομηχανία παραμένουν στις 700.000 άτομα και οι ετήσιες επενδύσεις πάγιου κεφαλαίου βρίσκονται στα επίπεδα του 1980.

Τα κυριότερα προβλήματα που αντιμετωπίζει σήμερα η βιομηχανία στην Ελλάδα είναι τα εξής:

- Μειώνεται συνεχώς η διεθνής ανταγωνιστικότητα της, κύρια λόγω άρσης του προστατευτισμού και λόγω απώλειας του πλεονεκτήματος του φθηνού κόστους εργασίας σε συνδυασμό με τη μη αναβάθμιση της εγχώριας παραγωγής. Επίσης σημαντικό μέρος των επενδυτών συνεχίζει να επενδύει σε επιχειρήσεις μικρού μεγέθους και σε κλάδους ενδιάμεσων προϊόντων με χαμηλή προστιθέμενη αξία. Στην αναβάθμιση της ανταγωνιστικότητας συντελούν σε μεγάλο βαθμό η μη εναρμόνιση της παραγωγής με νέες μορφές τεχνολογίας για αύξηση της

παραγωγικότητας, η έλλειψη εξειδικευμένου προσωπικού και η ανεπάρκεια των υποδομών.

- Σημαντική ανεπάρκεια υποδομής στη βιομηχανία μας, τόσο ποιοτικά όσο και ποσοτικά. Ως αποτέλεσμα της ανεπάρκειας αυτής, είναι το υψηλό κόστος λειτουργίας των επιχειρήσεων, η αδυναμία σύνδεσης των επιχειρήσεων με σύγχρονα μέσα πληροφόρησης και μηχανισμούς μεταφοράς τεχνολογίας, αλλά και αδυναμία σύνδεσης των επιχειρήσεων μεταξύ τους. Χαρακτηριστικό παράδειγμα αποτελεί η περιοχή της Θράκης όπου λόγω μεγάλων ελλείψεων στις υποδομές αυξάνεται κατά πολύ το μεταφορικό κόστος των επιχειρήσεων και γενικότερα το κόστος λειτουργίας τους με αποτέλεσμα πολλές από αυτές να γίνονται ασύμφορες για τον επενδυτή.
- Οι χαμηλοί ρυθμοί αύξησης των εξαγωγών των Ελληνικών βιομηχανικών προϊόντων, είναι ένα ακόμη σημαντικό πρόβλημα. Αλλά ακόμη και στο ποσοστό που γίνονται οι εξαγωγές αυτές αφορούν παραδοσιακούς κλάδους και όχι προϊόντα βαριάς βιομηχανίας. Επίσης, το μεγαλύτερο τμήμα των εξαγωγών μας κατευθύνονται στη Ε.Ε., ποσοστό 80%.
- Η έλλειψη πληροφόρησης προς τους επενδυτές για τις διάφορες επενδυτικές ευκαιρίες. Θα πρέπει να υπάρχει μια αρμόδια κρατική υπηρεσία που θα παρέχει στον κάθε ενδιαφερόμενο επενδυτή τα απαραίτητα στοιχεία για τους νόμους, τις απαραίτητες άδειες, τα οικονομικά κίνητρα, τους φόρους, τις δυνατότητες χρηματοδότησης και της προοπτικές μιας επένδυσης (Λ. Λαμπριανίδης, ΤΟΠΟΣ, 10/95).
- Τέλος σημαντικότερο πρόβλημα είναι η έλλειψη μιας σταθερής βιομηχανικής πολιτικής για τη χώρα, που αρχίζει με την παρουσία της βιομηχανίας στη Ελλάδα. Τα τελευταία είκοσι τουλάχιστον χρόνια η άσκηση βιομηχανικής πολιτικής στη χώρα μας γινόταν κύρια μέσω των αναπτυξιακών νόμων, χωρίς να συνοδεύεται από επίτευξη σωστών στόχων.

Προς την επίλυση όλων αυτών των προβλημάτων τον Αύγουστο του 1994 εγκρίθηκε από την Ε.Ε. το επιχειρησιακό Πρόγραμμα Βιομηχανίας (Ε.Π.Β.) 1994-99. Γίνεται με τον τρόπο αυτό, μετά από πολλά χρόνια μια προσπάθεια για διαμόρφωση βιομηχανικής πολιτικής στην Ελλάδα. (Αναλυτικότερα για το Ε.Π.Β. στο κεφάλαιο 1.3: Η Βιομηχανική Περιφερειακή Πολιτική στην Ελλάδα).

1.2 Ο ΡΟΛΟΣ ΤΗΣ ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΑΣ ΣΤΟ ΕΥΡΥΤΕΡΟ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΟ ΣΥΣΤΗΜΑ

Στο κεφάλαιο αυτό θα προσπαθήσουμε να επισημάνουμε τη σπουδαιότητα της βιομηχανίας μέσα στο ευρύτερο οικονομικό σύστημα, εντοπίζοντας την επίδραση που ασκεί η βιομηχανία.

Αρχικά όμως ας αναφερθούμε σε κάποια από τα χαρακτηριστικά της βιομηχανίας. Αυτά είναι:

- Η χρήση μηχανών
- Η χρησιμοποίηση πηγών ενέργειας
- Η συμμετοχή πολλών ατόμων στην παραγωγική διαδικασία
- Ο καταμερισμός της εργασίας
- και η εφαρμογή επιστημονικών και τεχνικών γνώσεων

Στη βάση κάθε παραγωγικής δραστηριότητας βρίσκεται η χρησιμοποίηση τριών συντελεστών: της **ανθρώπινης εργασίας**, του **κεφαλαίου** και του **εδάφους**. Ο συνδυασμός των τριών αυτών συντελεστών είναι απαραίτητος για την παραγωγική διαδικασία. Ανάλογα τώρα με το ποιος από τους τρεις αυτούς συντελεστές υπερέχει έναντι των άλλων, δημιουργούνται τα διάφορα είδη οικονομικής δραστηριότητας. Όταν ο προέχον συντελεστής είναι η φύση (έδαφος), έχουμε τις αγροτικές και μεταλλευτικές δραστηριότητες (πρωτογενής τομέας της οικονομίας), ενώ όταν υπερέχει η συμβολή της εργασίας και του κεφαλαίου έχουμε τις μεταποιητικές βιομηχανικές δραστηριότητες (δευτερογενής τομέας) και τις εμπορικές δραστηριότητες (τριτογενής τομέας).

Από οικονομική άποψη, η βιομηχανία αποτελεί έναν πιο παραγωγικό συνδυασμό των συντελεστών της παραγωγής. Σε καμιά περίπτωση όμως η βιομηχανία δεν μπορεί να υποκαταστήσει τις πρωτογενείς δραστηριότητες. Αντίθετα υπάρχουν πολλές διασυνδέσεις και πολλές φορές η ανάπτυξη της μιας αποτελεί προϋπόθεση για την πρόοδο της άλλης.

Ανάλογα αλληλεπιδράσεις υπάρχουν μεταξύ της βιομηχανίας και του γενικότερου οικονομικού συστήματος. Από αυτές προκύπτει πολλές φορές ως απόρροια η σημαντικότητα του ρόλου της βιομηχανίας μέσα στην όλη αναπτυξιακή διαδικασία. Μάλιστα πολλές φορές η ανάπτυξη και ευημερία της βιομηχανίας ταυτίζεται με την έννοια και το περιεχόμενο της οικονομικής ανάπτυξης.

Έτσι, δεν είναι παράξενο το ότι στις περισσότερες χώρες, ακόμη και στις ήδη ανεπτυγμένες βιομηχανικά, το ότι η βιομηχανική πολιτική αποτελεί το επίκεντρο της αναπτυξιακής πολιτικής. " Ενδεικτικό της τάσης αυτής είναι το γεγονός ότι η έμφαση και η στρατηγική του βου Γαλλικού πενταετούς προγράμματος (1971-75)

συγκεντρώθηκε στο θέμα της εκβιομηχάνισης, με τη βιομηχανική πολιτική το κύριο συνθετικό της όλης αναπτυξιακής πολιτικής" (Γ. Κουτσομάρης, "Οικονομική Ανάπτυξη και Αναπτυξιακή Πολιτική", 1979).

Όπως λοιπόν γίνεται φανερό, ο δευτερογενής τομέας της οικονομίας και ειδικά η μεταποιητική βιομηχανία αποτελεί το δυναμικότερο κλάδο παραγωγικής δραστηριότητας καθώς (Γ. Κουτσομάρης, Αθήνα 1979):

α) Προκαλούνται πολλαπλασιαστικές επιδράσεις στους άλλους τομείς της οικονομίας, λόγω των ισχυρών διασυνδέσεων που υπάρχουν, τόσο με τον πρωτογενή, όσο και με τον τριτογενή τομέα. Έτσι, η δημιουργία μιας βιομηχανικής μονάδας δημιουργεί ζήτηση για προϊόντα προς επεξεργασία και από την άλλη δημιουργείται νέα αγορά για είδη από αυτά, που ίσως μέχρι τότε εισάγονταν ή και δεν υπήρχαν, καλύπτοντας έτσι μη ικανοποιούμενες ανάγκες. Ανάλογα βέβαια και η δημιουργία ενός καταστήματος (π.χ. supermarket οδηγεί σε ανάγκη τυποποίησης των προϊόντων και άλλες δευτερογενείς επιδράσεις, τόσο στη βιομηχανία, όσο και στη γεωργία.

β) Οδηγεί σε σημαντικές αλλαγές ως προς το κόστος της παραγωγής, λόγω των αλλαγών στο μέγεθος των παραγωγικών μονάδων. Η χρήση ολοένα και πιο σύγχρονης τεχνολογίας, καθώς και η δυνατότητα μαζικής παραγωγής του προϊόντος έχουν σαν άμεσο επόμενο την μείωση του κόστους παραγωγής του άρα και της τιμής διάθεσης του στον καταναλωτή. Αυτό δεν έχει ως συνέπεια την αύξηση του πραγματικού εισοδήματος των καταναλωτών και άρα την αύξηση της ζήτησης για προϊόντα και υπηρεσίες άλλων τομέων.

γ) Η εκβιομηχάνιση συνδέεται άμεσα με την δημιουργία πολλών και μεγάλου μεγέθους βιομηχανικών μονάδων. Αυτό διευκολύνει την εισαγωγή καινοτομιών στην παραγωγή και τη δημιουργία μεγάλων εξειδικεύσεων. Ως συνέπεια έχουμε σημαντικές "εσωτερικές" και "εξωτερικές" οικονομίες.

δ) Άμεσο αποτέλεσμα της επίδρασης που προαναφέρθηκε είναι η δημιουργία πλέον ανάγκης για παροχή γνώσεων επάνω στην εξειδίκευση, την τεχνολογία, τις καινοτομίες και την οργάνωση της παραγωγής. Βλέπουμε δηλαδή πως η ανάπτυξη της βιομηχανίας οδηγεί σε αναμόρφωση και την παρεχόμενη εκπαίδευση. Λαμβάνουμε βέβαια υπ' όψη μας πως η επίδραση αυτή είναι αμφίδρομη καθώς η ανάπτυξη και η αναβάθμιση της γνώσης οδηγεί και σε βελτίωση και ανάπτυξη της βιομηχανίας και της βιομηχανικής παραγωγής.

ε) "Συμβάλει στην αποδοτικότερη κατανομή των πόρων της οικονομίας μεταξύ των παραγωγικών δραστηριοτήτων" (Γ. Κουτσομάρης, 1979). Εκτός όμως από την ανακατανομή των πόρων η ανάπτυξη της βιομηχανίας συμβάλει και στην ανακατανομή του πληθυσμού, προκαλώντας έτσι σημαντικές μεταβολές στις αξίες

των συντελεστών παραγωγής και ιδιαίτερα του εδάφους. Με την εγκατάσταση βιομηχανικών μονάδων σε μια περιοχή όπου μέχρι εκείνη τη στιγμή ήταν μόνο για γεωργική εκμετάλλευση, αυξάνεται αμέσως η αξία της γης. Έτσι, για έναν δυνητικό καλλιεργητή η τιμή της γης μπορεί να είναι ασύμφορη για γεωργική εκμετάλλευση.

Απ' όλα αυτά γίνεται φανερή η σπουδαιότητα της βιομηχανικής ανάπτυξης για την πορεία και την εξέλιξη του ευρύτερου οικονομικού συστήματος. Δεν είναι άλλωστε τυχαίο το ότι σήμερα οι χώρες με το υψηλότερο εθνικό εισόδημα είναι οι χώρες με παράδοση και ανεβασμένο επίπεδο βιομηχανικής ανάπτυξης (Ηνωμένες Πολιτείες, Μ. Βρετανία, Γερμανία, Σουηδία, Ιαπωνία κ.α.).

Η δυνατότητα της βιομηχανίας να επεκτείνει σε μεγάλο βαθμό την παραγωγή της και η σημαντική θέση που έχει στη δραστηριότητα αυτή η ανθρώπινη εργασία, επέτρεψαν, μέσα από ένα δίκτυο διεθνών ανταλλαγών, στις μικρές, χωρίς πρώτες ύλες και πυκνοκατοικημένες χώρες, να φτάσουν σε καλά επίπεδα ευημερίας.

Ο υπερπληθυσμός, που αποτελεί για τις αγροτικές χώρες την κυριότερη αιτία υπανάπτυξης και οικονομικής οπισθοδρόμησης, για τη βιομηχανία είναι απαραίτητο στοιχείο και κίνητρο για την ανάπτυξή της (άφθονο εργατικό δυναμικό). Έτσι, οι λιγότερο ανεπτυγμένες χώρες προσπαθούν να λύσουν τα προβλήματά φτώχειας και οικονομικού μαρασμού που τις απασχολούν, προσφεύγοντας σε προγράμματα ανάπτυξης θεμελιωμένα κατά κύριο λόγο στη εκβιομηχάνιση.

1.3 Η ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΚΗ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΗ ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ

Παρά το σημαντικό ρόλο της βιομηχανίας στο ευρύτερο οικονομικό σύστημα, στην Ελλάδα, σε όλα τα στάδια εξέλιξής της, υπήρχε μεγάλη διάσταση μεταξύ Αθήνας - Θεσσαλονίκης και των υπολοίπων επαρχιακών περιοχών, ως προς την ανάπτυξη της βιομηχανίας.

Από τα τέλη της δεκαετίας του '50 τα περισσότερα πολιτικά κείμενα της περιόδου, αναφέρονται και στην ανάγκη για προγραμματισμό της περιφερειακής ανάπτυξης της χώρας (Βλιάμος Σπ., "Οι Βιομηχανικές Περιοχές και η Βιομηχανική Περιφερειακή Πολιτική στην Ελλάδα", Αθήνα, 1988). Ενώ όμως εντοπιζόταν η ανάγκη αυτή, η λήψη των απαραίτητων μέτρων καθυστέρησε για πολλά χρόνια. Έτσι, η άσκηση Βιομηχανικής Περιφερειακής Πολιτικής ξεκινάει στην Ελλάδα στις αρχές της δεκαετίας του '60.

Το ότι δεν υπήρξαν νωρίτερα μέτρα για την χωροταξική εξισορρόπηση της βιομηχανικής ανάπτυξης οφείλεται στους εξής λόγους (Γ.Χ.Κώτης, "Βιομηχανική Αποκέντρωση και Περιφερειακή Ανάπτυξη", Αθήνα 1980):

1. Οι ασχολούμενοι με τα χωροταξικά και οικονομικά θέματα στην περίοδο εκείνη, περίμεναν, στηριζόμενοι στις παλαιότερες στατικές θεωρίες, πως μετά από ένα διάστημα η υπέρμετρη οικονομική και πληθυσμιακή ανάπτυξη ορισμένων περιοχών θα διαχεόταν τελικά και προς τις λιγότερο ανεπτυγμένες περιοχές.

Αντίθετα όμως, προς τις προσδοκίες αυτές η ανάπτυξη συνέχισε να συσσωρεύεται στις ήδη υπερανεπτυγμένες περιοχές, ενώ συνεχιζόταν η πτωτική πορεία των περιοχών με οικονομικά και πληθυσμιακά προβλήματα.

2. Μετά τις μεγάλες καταστροφές που γνώρισε η Ελλάδα μετά το Β' Παγκόσμιο Πόλεμο, έστρεψε την προσοχή της στην ανάγκη για συντομότερη αποκατάσταση των οικονομικών και άλλων προβλημάτων. Έτσι, όλες οι ενέργειες απέβλεπαν στη βιομηχανική ανάπτυξη μέσα από γρήγορους ρυθμούς, με συνέπεια να παραβλεφθεί η έννοια του περιφερειακού παράγοντα.

3. Μέχρι τα τέλη της δεκαετίας του '50 δεν υπήρχαν τα απαραίτητα στατιστικά στοιχεία που θα έδειχναν με έμφαση τις ήδη υπάρχουσες περιφερειακές ανισότητες.

Όλα τα προαναφερόμενα είχαν σαν αποτέλεσμα για μεγάλο χρονικό διάστημα να μη λαμβάνονται μέτρα άμβλυνσης αυτών των διαφορών. Προς την κατεύθυνση αυτή συνέβαλαν, όσο ήταν δυνατό, κάποια άλλα νομοθετήματα, των οποίων όμως, οι επιδράσεις στη χωροθέτηση της βιομηχανίας ήταν δευτερογενείς (Ν.843/48, Ν.942/49).

Στα τέλη του 1958 και μετά από πρόταση της Επιτροπής για την οργάνωση του οικονομικού προγραμματισμού της Ελλάδας, έχουμε την πρώτη απογραφή βιομηχανικών καταστημάτων. Μέσω αυτής της απογραφής δόθηκε στους ειδικούς η δυνατότητα να σχηματίσουν μια εικόνα της χωρικής κατανομής της βιομηχανίας στην Ελλάδα.

Έτσι, με το "Πρόγραμμα Οικονομικής Αναπτύξεως 1960-64", αναφέρεται για πρώτη φορά ως στόχος η βαθμιαία μείωση των διαπεριφερειακών ανισοτήτων. Γίνεται πλέον λόγος για δημιουργία κέντρων οικονομικής δραστηριότητας, τα οποία είχαν ως στόχο να αποτελέσουν "πόλους ανάπτυξης", χωρίς όμως να προτείνονται συγκεκριμένα μέτρα.

Ένα ακόμη νέο στοιχείο της Βιομηχανικής Περιφερειακής Πολιτικής της περιόδου αυτής, είναι η έννοια των Βιομηχανικών Περιοχών. Με το Ν.4458/65 καθορίζεται η οργάνωση βιομηχανικών περιοχών από την ΕΤΒΑ, στην Αθήνα, τη Θεσσαλονίκη, την Πάτρα, την Καβάλα και το Ηράκλειο, μέτρο που στη συνέχεια επεκτείνεται και σε άλλες περιοχές.

Το "Σχέδιο Προγράμματος Οικονομικής Αναπτύξεως της Ελλάδος 1966-70" κινείται προς την ίδια κατεύθυνση, αλλά με άλλο προσανατολισμό. Άμεσος στόχος τώρα δεν είναι η κατεύθυνση της ιδιωτικής πρωτοβουλίας προς συγκεκριμένες περιοχές, αλλά η δημιουργία του κατάλληλου υπόβαθρου ανάπτυξης σε επιλεγμένες περιοχές. Στη συνέχεια η ιδιωτική πρωτοβουλία θα μπορούσε να επιλέξει τον τόπο εγκατάστασης που θεωρούσε καταλληλότερο σε κάθε περίπτωση. Τελικά όμως το σχέδιο αυτό δεν υλοποιήθηκε ποτέ λόγω κυβερνητικών αλλαγών και αντικαταστάθηκε από άλλο.

Παρόλες τις στοχοθετήσεις που ακολούθησαν -η ανάγκη λήψης μέτρων τονίζεται σε όλα τα μεταγενέστερα προγράμματα- για πολλά χρόνια τα προβλήματα παρέμεναν. Το κατά κεφαλήν εισόδημα και οι συνθήκες διαβίωσης των κατοίκων διέφεραν κατά πολύ μεταξύ πρωτεύουσας και υπόλοιπης χώρας. Η καθυστέρηση στην οργάνωση των Βιομηχανικών Περιοχών που κατά καιρούς δημιουργήθηκαν, οδήγησε σε περιορισμένη εγκατάσταση σε αυτές. Γενικότερα οι κρατικές πολιτικές για μια μεγάλη περίοδο χαρακτηρίζονται από "έλλειψη σταθερής στρατηγικής, από ασαφείς μακροπρόθεσμους στόχους, από αποσπασματικότητα και συνεχή αντιφατικότητα" (Μ. Μάρκου, Ι. Σαγιάς, Μ. Σπουρδαλάκης, Ε. Παναγιωτάτου: Προς ένα Επαναπροσδιορισμό του Χώρου στην Πολιτική Κινήτρων, ΤΟΠΟΣ 8/94).

Σήμερα, τριάντα πέντε χρόνια μετά το πρώτο Πενταετές Πρόγραμμα που ασχολήθηκε με την ανάληψη πολιτικών μέτρων για την επίλυση των διαπεριφερειακών ανισοτήτων, η άσκηση της βιομηχανικής πολιτικής γίνεται κύρια

μέσω του Επιχειρησιακού Προγράμματος Βιομηχανίας 1994-99. Το Ε.Π.Β. μαζί με το Ν.2234/94 που τροποποίησε το Ν.1892/90, το Πρόγραμμα του ΕΟΜΜΕΧ και την αναμενόμενη πρωτοβουλία για τις ΜΜΕ, απαρτίζουν το συνολικό πλαίσιο της βιομηχανικής πολιτικής στην Ελλάδα (Λ. Λαμπριανίδης, "Κάποιες Σκέψεις για τη Νέα Βιομηχανική Πολιτική: σχόλια πάνω στο Επιχειρησιακό Πρόγραμμα Βιομηχανίας και στο Νέο Αναπτυξιακό Νόμο", ΤΟΠΟΣ 8/94).

Στα πλαίσια του Ε.Π.Β. 1994-99 γίνεται μια γενική θεώρηση της πορείας της βιομηχανίας στην Ελλάδα τα τελευταία είκοσι χρόνια. Εντοπίζονται τα προβλήματα και οι αδυναμίες της και στη συνέχεια προχωράει σε εξειδικευμένες προτάσεις και μέτρα για τη βελτίωση της υπάρχουσας κατάστασης. Ως κύριος στόχος του Ε.Π.Β. και κατ' επέκταση της βιομηχανικής πολιτικής που προτείνει, τίθεται η αύξηση της ανταγωνιστικότητας των επιχειρήσεων, ενώ ταυτόχρονα ορίζονται και οι παράμετροι που θα πρέπει να απαρτίζουν τη νέα πολιτική:

1. Θα πρέπει να αντιμετωπίζει τα δομικά προβλήματα της βιομηχανίας, να ενισχύει τους θεσμούς της αγοράς σε βάρος των μονοπωλιακών και ολιγοπωλιακών καταστάσεων,
2. Θα πρέπει να εντοπίζει τους επιχειρηματικούς κινδύνους, χωρίς όμως να τους εξαλείφει, να ενισχύει την κατακόρυφη και οριζόντια ζεύξη των επιχειρήσεων,
3. Θα πρέπει να διευκολύνει τις επιχειρηματικές αποφάσεις που προσανατολίζουν τη βιομηχανία προς υψηλότερη προστιθέμενη αξία, μεγαλύτερο μέσο μέγεθος επιχειρήσεων, εξαγωγές, τεχνολογικά προηγμένες μεθόδους παραγωγής και προϊόντα φιλικά προς το περιβάλλον και εξοικονόμηση ενέργειας,
4. Θα πρέπει να συνδιάζει την επιλεκτική υποστήριξη συγκεκριμένων επιχειρήσεων και επενδυτικών σχεδίων με τη δημιουργία υποδομών και τεχνολογικής υποστήριξης οριζόντιου χαρακτήρα σε τομείς ή περιοχές δραστηριότητας της βιομηχανίας ιδιαίτερου ενδιαφέροντος για την ελληνική οικονομία.

Στη συνέχεια το Ε.Π.Β., το οποίο αποτελεί το 11,2% του συνολικού Κ.Π.Σ. και το συνολικό του ύψος φτάνει τα 341 δισεκατομμύρια δραχμές, προχωράει σε συγκεκριμένες προτάσεις. Βέβαια σε πολλές περιπτώσεις για την υλοποίηση των προτάσεων αυτών απαιτείται η ψήφιση νόμων και θεσμικών πλαισίων, συγκεκριμένες επενδυτικές προτάσεις και ενδιάμεσους φορείς υλοποίησης. Έτσι, μέχρι τώρα το Ε.Π.Β. "αποτελεί ακόμη ένα κείμενο με γενικές αναπτυξιακές αρχές, αποτελεί τον "οδηγό" για την κατανομή των πόρων του Κ.Π.Σ. στη βιομηχανία" (Λ. Λαμπριανίδης, ΤΟΠΟΣ 8/94).

Το Ε.Π.Β. αποτελείται από έξη υποπρογράμματα, το καθένα από τα οποία αποτελείται από μέτρα και δράσεις. Στη συνέχεια παρουσιάζεται η κατανομή των 341

δισεκατομμυρίων δραχμών του Επιχειρησιακού Προγράμματος σε αυτά τα υποπρογράμματα και γίνεται αναφορά στα μέτρα του κάθε ενός. (Λ. Λαμπριανίδης, ΤΟΠΟΣ 8/94).

ΥΠΟΠΡΟΓΡΑΜΜΑ 1: ΥΠΟΔΟΜΕΣ. Ύψος 90 δισ. δρχ., ποσοστό 26,4%.

Μέτρο 1: Δημιουργία ολοκληρωμένου εθνικού πλαισίου-συστήματος ποιότητας προϊόντων (ανάπτυξη του Εθνικού Ινστιτούτου Μετρολογίας και του ΕΛΟΤ, δημιουργία Εθνικού Συμβουλίου Διαπίστευσης).

Μέτρο 2: Βελτίωση υποδομών για προσέκλυση επενδύσεων (επιλεγμένων ΒΙ.ΠΕ.-ΒΙΟ.ΠΑ., εκκολαπτήρια επιχειρήσεων, συμπλήρωση επικοινωνιακών υποδομών, σύσταση εταιρειών διαχείρισης ΒΙΠΕ-ΒΙΟΠΑ).

Μέτρο 3: Υποδομή περιβαλλοντικής πολιτικής (χάραξη πλαισίου περιβαλλοντικής πολιτικής, μετεγκατάσταση ρυπογόνων βιομηχανιών).

Μέτρο 4: Ιδιωτικές υποδομές (ελεύθερες ζώνες εμπορίου και μεταποίησης, εμπορευματικά-διαμετακομιστικά κέντρα, αποθήκες, Παρατηρητήριο Διαβαλκανικής Οικονομικής Συνεργασίας, Ιδιωτικά δίκτυα επικοινωνίας επιχειρήσεων EDI, κλπ.

Μέτρο 5: Ανασυγκρότηση φθινουσών βιομηχανικών περιοχών.

ΥΠΟΠΡΟΓΡΑΜΜΑ 2: ΠΡΟΩΘΗΣΗ ΕΠΕΝΔΥΣΕΩΝ. Ύψος 140 δισ. δρχ., ποσοστό 41,1%.

Μέτρο 1: Ενίσχυση μεγάλων ιδιωτικών επενδύσεων, κυρίως νέες μονάδες.

Μέτρο 2: Μεγάλες επενδύσεις (αλουμίνα, χρυσός, συμπαραγωγή ενέργειας).

ΥΠΟΠΡΟΓΡΑΜΜΑ 3. ΕΚΣΥΓΧΡΟΝΙΣΜΟΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ.

Ύψος 75 δισ. δρχ., ποσοστό 22%.

- Μέτρο 1: Προτείνεται η ενίσχυση επιλεγμένων επιχειρήσεων για την υλοποίηση πολυετούς επιχειρηματικού σχεδίου και για την επίτευξη διεθνούς ανταγωνιστικότητας με έμφαση στη διεξόδου στα Βαλκάνια. Η χρηματοδότηση αφορά τη διασφάλιση δικτύων διανομής των προϊόντων τους, γραφείο πληροφόρησης και υπηρεσιών. Ως προϋπόθεση τίθεται η ανάληψη επενδυτικών πρωτοβουλιών ή αναδιοργάνωση και επέκταση της εταιρείας στο εσωτερικό της Ελλάδας.
- Μέτρο 2. Τεχνολογικός εκσυγχρονισμός της βιομηχανίας (ποιοτικός έλεγχος, ολική ποιότητα, καινοτομία, ενίσχυση επενδύσεων και δημιουργία τεχνολογικού πλαισίου για να καταστούν οι επιχειρήσεις πιο ευέλικτες, οικολογική τεχνολογία, υποβοήθηση μεταφοράς τεχνολογίας).
- Μέτρο 3. Βελτίωση της ασφάλειας και της υγιεινής της εργασίας.

ΥΠΟΠΡΟΓΡΑΜΜΑ 4: ΜΜΕ. Ύψος 30 δισ. δρχ., ποσοστό 8,8%.

- Μέτρο 1. Νέοι χρηματοπιστωτικοί θεσμοί και εργαλεία (Ταμεία Αμοιβαίων Εγγυήσεων, εταιρείες επιχειρηματικού κινδύνου, πιστωτικοί συνεταιρισμοί, ανάληψη απαιτήσεων τρίτων, χρηματοδοτική μίσθωση, επιδοτήσεις επιτοκίου).
- Μέτρο 2. Βελτίωση ανταγωνιστικότητας των ΜΜΕ (τεχνική βοήθεια από εταιρείες συμβούλων, σε επιμελητήρια και κλαδικούς φορείς, βελτίωση λειτουργία κλαδικών Ινστιτούτων, δημιουργία μητρώου-δικτύου επιχειρήσεων, προώθηση εταιρικής συνεργασίας, δηλαδή κοινοπραξιών, συγχωνεύσεων, συνεταιρισμών και υπεργολαβικών σχέσεων).

ΥΠΟΠΡΟΓΡΑΜΜΑ 5: ΕΦΑΡΜΟΓΗ-ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΟΣ.

Ύψος 6 δισ. δρχ., ποσοστό 1,7%.

ΥΠΟΠΡΟΓΡΑΜΜΑ 6: ΑΝΘΡΩΠΙΝΟ ΔΥΝΑΜΙΚΟ. Για το υποπρόγραμμα

αυτό δεν υπάρχει καταναμημένο κονδύλι.

Περιλαμβάνει:

- Μέτρο 1. Διαχείριση της τεχνολογικής αλλαγής.
- Μέτρο 2. Επιχειρηματίες και στελέχη για τη διαχείριση της ανταγωνιστικότητας.
- Μέτρο 3. Επανακατάρτιση και επιμόρφωση.
- Μέτρο 4. Συνεχιζόμενη κατάρτιση εργαζομένων.
- Μέτρο 5. Υποστήριξη της διαχείρισης του ΕΠΒ.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2

ΟΙ ΑΝΑΠΤΥΞΙΑΚΟΙ ΝΟΜΟΙ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ

2.1 ΓΕΝΙΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΓΙΑ ΤΑ ΑΝΑΠΤΥΞΙΑΚΑ ΚΙΝΗΤΡΑ

Μετά το τέλος του Β' Παγκοσμίου Πολέμου η Ελλάδα έκανε προσπάθειες για ανασυγκρότηση και ανάπτυξη του κράτους και της οικονομίας σε όλους τους τομείς. Καθώς η ίδια η αγορά δεν μπορούσε από μόνη της να ορθοποδήσει και να ακολουθήσει αναπτυξιακούς ρυθμούς, έγινε φανερή η ανάγκη θέσπισης κάποιων κινήτρων που θα οδηγούσαν προς μια πορεία ανάπτυξης.

Έτσι, στη δεκαετία του '50 το ΚΗ' ψήφισμα για την ενθάρρυνση της οικοδομικής δραστηριότητας θεωρείται ως το πρώτο αναπτυξιακό μέτρο της εποχής εκείνης. Στη συνέχεια πάρθηκαν μέτρα κυρίως για ενθάρρυνση επενδύσεων στο βιομηχανικό τομέα, αρχίζοντας από τον αναπτυξιακό νόμο 147/67 που προέβλεπε την αύξηση των αποσβέσεων για μονάδες εκτός Αττικής. Με το νόμο αυτό εγκαινιάζεται ουσιαστικά μια σειρά "κινήτρων" για τη σωστότερη χωροθέτηση των βιομηχανιών.

Τα αναπτυξιακά κίνητρα μπορεί να είναι είτε *γενικά*, όπως η φορολογική απαλλαγή των καταθέσεων για ενθάρρυνση της αποταμίευσης, είτε *ειδικευμένα*, που είναι και η πλειοψηφία των κινήτρων που ισχύουν στη χώρα μας και τα οποία ενισχύουν επενδύσεις σε ορισμένες δραστηριότητες ή γεωγραφικές περιοχές. Επίσης, τα αναπτυξιακά κίνητρα μπορεί να χαρακτηρίζονται από *ουδετερότητα*, δηλαδή δεν επηρεάζουν τις επιλογές των επενδυτών όσον αφορά το είδος της επένδυσης, ή να *κάνουν διάκριση προς μια κατεύθυνση*. Εδώ θα πρέπει να τονίσουμε ότι σπάνια γίνεται χρήση ουδέτερων κινήτρων γιατί η κρατική παρέμβαση μέσα από κίνητρα δεν στοχεύει απλά σε μια αύξηση των επενδύσεων, αλλά στην αναδιάρθρωσή τους.

Μια ακόμη διάκριση που χαρακτηρίζει τα κίνητρα είναι:

- α) σε *επενδυτικά κίνητρα*, που αφορούν άμεση ενίσχυση της επένδυσης και άρα μείωση του κόστους της, και
- β) σε *λειτουργικά κίνητρα*, τα οποία έχουν ως βάση το μεταβλητό κόστος λειτουργίας της επιχείρησης (π.χ. επιδότηση εργασίας), ή την αξία διάθεσης του προϊόντος (π.χ. μειωμένος Φ.Π.Α.), ή την προστιθέμενη αξία (π.χ. εξαγωγικά κίνητρα με βάση την εγχώρια προστιθέμενη αξία).

Τόσο τα επενδυτικά, όσο και τα λειτουργικά κίνητρα επηρεάζουν σε τελική ανάλυση τα ετήσια οικονομικά αποτελέσματα μιας επιχείρησης. Έτσι, μπορούν να

προκαλέσουν είτε μείωση των φορολογήσιμων κερδών (με αυξημένες αποσβέσεις ή αφορολόγητη κράτηση), είτε αύξηση των φορολογήσιμων κερδών, όπως στην περίπτωση των λειτουργικών κινήτρων (Ε. Λεμονιά, ΚΕΠΕ, 1991)

Επίσης, τα αναπτυξιακά κίνητρα διακρίνονται σε *αυτόματα* (π.χ. φορολογικά κίνητρα) και σε *κίνητρα που εξαρτώνται από τη διακριτική ευχέρεια της Διοίκησης* (επιδότησεις επιχειρήσεων), ανάλογα με το αν για την ενεργοποίησή τους είναι απαραίτητη η έκδοση ειδικής πράξης ή απόφασης από τη Διοίκηση.

Οι βασικότεροι στόχοι λήψης αναπτυξιακών κινήτρων είναι: (Ε. Λεμονιά, ΚΕΠΕ 1991)

α) Η προώθηση "παραγωγικών δραστηριοτήτων", δηλαδή η ενθάρρυνση επενδύσεων για δημιουργία νέων μονάδων.

Η έννοια της παραγωγικής δραστηριότητας αλλάζει περιεχόμενο από χώρα σε χώρα, αλλά και με την πάροδο του χρόνου. Γεγονός όμως είναι πως στις αναπτυγμένες χώρες η έννοια της "παραγωγικής δραστηριότητας" ταυτίζεται με επενδύσεις στη μεταποίηση, στον τουρισμό, στα μεταλλεία-ορυχεία, στην πληροφορική και τις επικοινωνίες, πάντοτε βέβαια κάτω από ορισμένες προϋποθέσεις που δείχνουν βιωσιμότητα της επένδυσης και γενικότερη ανάπτυξη.

β) Η προώθηση της έρευνας και ανάπτυξης (R+D), ο εκσυγχρονισμός του παραγωγικού συστήματος, η ορθολογική οργάνωση και ενίσχυση της τεχνολογικής προόδου της οικονομίας ή τομέων ή κλάδων της.

γ) Η περιφερειακή ανάπτυξη-αποκέντρωση ανάλογα με το επίπεδο ανάπτυξης μιας χώρας. Έτσι, άλλοτε επιδιώκεται η μείωση ανισοτήτων ως προς την κατανομή "παραγωγικών" δραστηριοτήτων με ενίσχυση των προβληματικών περιοχών και άλλοτε η συγκέντρωση των δραστηριοτήτων σε ειδικές ζώνες.

δ) Η εξοικονόμηση περιορισμένων φυσικών πόρων, μέσω μετατροπών στις εγκαταστάσεις ήδη υφιστάμενων επιχειρήσεων.

ε) Η προστασία του περιβάλλοντος από τη ρύπανση. Τα συγκεκριμένα κίνητρα λαμβάνονται κυρίως σε χώρες που για χρόνια δεν είχαν αυστηρό σύστημα προδιαγραφών και ελέγχου για την προστασία του περιβάλλοντος. Χαρακτηριστικό παράδειγμα είναι η Ελλάδα, όπου για πολλά χρόνια δεν υπήρχε κανένας έλεγχος με σοβαρές επιπτώσεις στο περιβάλλον.

Επίσης, τα αναπτυξιακά κίνητρα μπορούν να στοχεύουν ειδικότερα στην αύξηση των αποταμιεύσεων ή στη δημιουργία νέων παραγωγικών επενδύσεων από συγκεκριμένους φορείς, όπως συνεταιρισμούς ή εταιρείες λαϊκής βάσης.

Όσον αφορά τα είδη των αναπτυξιακών κινήτρων που έχουν χρησιμοποιηθεί κατά καιρούς αυτά είναι:

α) Φορολογικές ελαφρύνσεις ή απαλλαγές. Αποτελούν τα πιο διαδεδομένα αναπτυξιακά κίνητρα. Στις περιπτώσεις αυτές έχουμε φορολογικές εκπτώσεις από τα κέρδη των επιχειρήσεων -όταν πραγματοποιείται επένδυση κάτω από ορισμένες προϋποθέσεις- ή πρόσθετες αποσβέσεις. Μέσω αυτών των μηχανισμών αυξάνονται τα κέρδη και η ρευστότητα των επιχειρήσεων. Φορολογικές ελαφρύνσεις ή απαλλαγές μπορούν να γίνουν και στην έμμεση φορολογία (Φ.Π.Α., τέλη χαρτοσήμου, δασμοί), με αποτέλεσμα να αυξάνονται τα μεικτά κέρδη της επιχείρησης ή να μειώνεται το κόστος της επένδυσης.

β) Επιδοτήσεις - επιχορηγήσεις. Για πολλά χρόνια το σημαντικότερο κίνητρο, που σχετίζεται με κάλυψη μέρους του κόστους των νέων επενδύσεων ή και επιδότηση επιτοκίου μέσω πιστώσεων. Μέσω των συγκεκριμένων αναπτυξιακών κινήτρων επιτυγχάνεται μείωση της ανάγκης για κεφάλαια προς επένδυση, περιορίζεται το κόστος υλοποίησης της επένδυσης και έτσι μπορούμε να έχουμε τόσο αύξηση του αριθμού των επενδύσεων, όσο και πιο γρήγορη πραγματοποίησή τους. Για το λόγο αυτό προτιμούνται κυρίως από νέους επενδυτές, ενώ επιχειρήσεις που ήδη λειτουργούν κάνουν χρήση των φορολογικών κινήτρων.

Από τα κράτη η προτίμηση των χρηματοδοτικών κινήτρων έχει να κάνει με το ότι είναι διαφανή και πιο αποτελεσματικά. Το μειονέκτημά τους είναι το ότι ενισχύονται επιχειρήσεις των οποίων δεν είναι δεδομένη η βιωσιμότητα, άρα υπάρχουν μεγάλες πιθανότητες αποτυχιών. Αντίθετα τα φορολογικά κίνητρα πραγματοποιούνται σε επιχειρήσεις που λειτουργούν και άρα έχουν ανάγκη στήριξης για να συνεχίσουν και επίσης, συνδέονται με την πραγματοποίηση έργου.

Βέβαια για να φτάσει μια επιχείρηση να μπορεί να κάνει χρήση των φορολογικών κινήτρων πρέπει να έχει προηγηθεί η δυνατότητα δημιουργίας της επένδυσης και η ύπαρξη κερδών. Στο σημείο αυτό βοηθούν οι επιδοτήσεις.

γ) Λοιπές διευκολύνσεις και προνόμια. Στην ομάδα αυτή υπάγονται κάποια άλλα κίνητρα, όπως είναι η διάθεση βιομηχανικών οικοπέδων με πληρωμή του αντιτίμου σε πολλές δόσεις, η διάθεση έτοιμων βιοτεχνικών κτιρίων, η αναγκαστική απαλλοτρίωση οικοπέδων για επενδύσεις, η ελεύθερη χρησιμοποίηση αιγιαλού, κλπ. Τα κίνητρα αυτά παρέχονται συνήθως από οργανισμούς τοπικής αυτοδιοίκησης ή από ειδικούς τοπικούς αναπτυξιακούς φορείς. (Ε. Λεμονιά, ΚΕΠΕ, 1991).

Για να μπορέσουν να λειτουργήσουν τα αναπτυξιακά κίνητρα, απαραίτητο στοιχείο είναι να συνυπάρχει ένα υγιές αναπτυξιακό κλίμα. Επίσης, θα πρέπει τα κίνητρα να συμβαδίζουν με του στόχους της αναπτυξιακής πολιτικής (προτεραιότητες και στόχοι), έτσι ώστε να γίνεται χρήση είτε τομεακών είτε περιφερειακών κινήτρων ανάλογα.

Ακριβώς για την αξιολόγηση των κινήτρων υπάρχουν τα μεγέθη της *αποδοτικότητας* και της *αποτελεσματικότητας* των κινήτρων.

- Η έννοια της *αποδοτικότητας* (effeciency) χρησιμοποιείται στη φάση του σχεδιασμού των κινήτρων -ex ante αξιολόγηση. Ένα κίνητρο είναι αποδοτικό όταν έχουμε πραγματοποίηση του στόχου με το μικρότερο δημοσιονομικό κόστος.

Σε θεωρητικό πλαίσιο χρησιμοποιείται η έννοια της *άριστης αποδοτικότητας* (optimal effeciency), ενώ στην πράξη προσπαθούμε να επιτύχουμε την *ικανοποιητική αποδοτικότητα* (satisfactory effeciency).

- Η έννοια της *αποτελεσματικότητας* (effectiveness) χρησιμοποιείται στην ex-post αξιολόγηση των κινήτρων και έχει να κάνει με το πόση αύξηση επενδύσεων αναλογεί σε ένα συγκεκριμένο δημοσιονομικό κόστος.

Γενικά τα κίνητρα ευνοούν τη γρήγορη απαξίωση του παραγωγικού δυναμικού, άρα τη συνεχή ανανέωσή του, τη διατήρηση υψηλού ρυθμού αύξησης της παραγωγικότητας και την κινητικότητα των επενδύσεων στο χώρο (Ε. Λεμονιά, ΚΕΠΕ 1991).

Στη συνέχεια ακολουθεί μια αναλυτική παρουσίαση των αναπτυξιακών νόμων και των υπολοίπων νομοθετημάτων, ξεκινώντας από τη δεκαετία του '50 και καταλήγοντας στα κίνητρα που ισχύουν σήμερα.

Κατά την παρουσίαση αυτή γίνεται ο διαχωρισμός των αναπτυξιακών νόμων και διατάξεων σε δύο ομάδες.

Η Πρώτη Ομάδα Νόμων περιλαμβάνει από τα πρώτα νομοθετικά διατάγματα 2176, 3213, 2901 και 3213 της δεκαετίας του '50 μέχρι και τον Α.Ν.849/78.

Η Δεύτερη Ομάδα Νόμων ξεκινάει από τον Α.Ν.1116/81 και φτάνει μέχρι σήμερα.

Ορόσημο στο διαχωρισμό αυτό είναι ο Ν.1116/81 με τον οποίο για πρώτη φορά τίθεται σε ισχύ το μέτρο της άμεσης χρηματοδότησης των επενδύσεων. Η διάταξη αυτή από τη μια εναρμονίζει το αναπτυξιακό πλαίσιο της χώρας μας με αυτό

της ΕΟΚ, από την άλλη δίνει μια διαφορετική ώθηση στην ανάπτυξη της βιομηχανίας.

Αυξάνεται πλέον η δυναμική των νέων επενδυτών, καθώς τα μέχρι τότε ισχύοντα φορολογικά κίνητρα προϋπέθεταν την ύπαρξη κερδών σε μια επιχείρηση. Έτσι, το νέο κίνητρο ήρθε να αμβλύνει τη στενότητα κεφαλαίου των επενδυτών που λειτουργούσε αποτρεπτικά πολλές φορές στη δημιουργία νέων επενδύσεων.

2.2 Α' ΟΜΑΔΑ ΑΝΑΠΤΥΞΙΑΚΩΝ ΝΟΜΩΝ

Απο τις αρχές της δεκαετίας του '50 διαφαίνονται οι πρώτες προσπάθειες ενίσχυσης της επαρχιακής βιομηχανίας, με τη χορήγηση μιας σειράς κινήτρων, τα οποία κατά κύριο λόγο ήταν φορολογικά.

Τα κίνητρα αυτά ήταν τα εξής:

α) **Φορολογικές απαλλαγές**, που περιελάμβαναν αφορολόγητες κρατήσεις ή εκπτώσεις απο τα καθαρά κέρδη για την απόκτηση νέων εγκαταστάσεων. Το ανώτερο ποσοστό αφορολόγητης έκπτωσης καθορίστηκε σε 40% (Ν.3213/55) και αφορούσε επαρχιακές (δηλ. εκτός Ν. Αττικής) βιοτεχνικές και ξενοδοχειακές επιχειρήσεις όπως και επιχειρήσεις εξαγωγικών καπνών σε φύλλα.

β) **Πρόσθετες αποσβέσεις**. Με το Ν.Α. 2901/54 μειώνονται στο 50% τα ποσοστά πρόσθετων αποσβέσεων που ίσχυαν για το σύνολο των επιχειρήσεων, όπως είχε καθοριστεί από τον Α.Ν.942/49, ενώ δίνονται αυξημένα κατά 50% τα ανάλογα ποσοστά για τις επαρχιακές επιχειρήσεις.

γ) Τα νομοθετικά διατάγματα 2176/52, 3213/53, 3765/57 περιελάμβαναν ως διάταξη τη δυνατότητα στις επιχειρήσεις που ήταν εγκατεστημένες στην επαρχία, να κάνουν αφορολόγητες κρατήσεις από τα καθαρά τους κέρδη για κάλυψη μελλοντικών ζημιών.

δ) Οι βιομηχανικές επιχειρήσεις με τα Ν.Α.3765/57, Ν.Α.4002/59, Ν.Α.4256/62 και Ν.Α. 4444/64 μπορούν να κάνουν χρήση της αναβολής της φορολογίας της υπεραξίας, η οποία προκύπτει από την πράξη συγχώνευσης επιχειρήσεων για τη δημιουργία μεγαλύτερων και καλύτερα οργανωμένων μονάδων.

ε) Μείωση του φόρου κύκλου εργασιών, σύμφωνα με το Ν.Α. 2176/52 για τις επαρχιακές επιχειρήσεις. Το κίνητρο αυτό επηρεάζει την ανταγωνιστικότητα των επιχειρήσεων και για το λόγο αυτό ήταν ένα από τα ισχυρότερα περιφερειακά κίνητρα.

στ) Ως κίνητρο περιφερειακής ανάπτυξης θεσπίστηκε μέσω του Ν.3213/55 το μέτρο των μειωμένων εργοδοτικών και εργατικών εισφορών στο ΙΚΑ. Επίσης, προς την κατεύθυνση της ενίσχυσης της εγχώριας βιομηχανίας κινήθηκαν και τα μέτρα των μειωμένων επιτοκίων όπως και η προτίμηση για τις κρατικές προμήθειες εγχώριων προϊόντων, μέτρο που ισχύει ακόμη και σήμερα.

Το Ν.Α. 2687/53 για την προσέλκυση ξένων κεφαλαίων και ο Ν.4171/61 για την πραγματοποίηση σημαντικών παραγωγικών επενδύσεων στη χώρα θεωρούνται από τους πιο σημαντικούς αναπτυξιακούς νόμους της μεταπολεμικής περιόδου.

Το Ν.Δ. 2687/53 δίνει διάφορες εγγυήσεις σε ξένους επενδυτές, όπως μη απαλλοτρίωση ή εθνικοποίηση της περιουσίας που απέκτησαν, παρά μόνο σε έσχατη περίπτωση και μετά από δίκαιη αποζημίωση. Επίσης, τους διασφάλιζε δυνατότητα επανεξαγωγής των κερδών τους, όπως και άλλες διατάξεις προς την κατεύθυνση προσέλκυσης ξένων επενδύσεων.

Ο Ν. 4171/61 όπως τροποποιήθηκε με το Ν.Δ.916/71 θεσμοθέτησε διάφορες απαλλαγές από φόρους, δασμούς και τέλη. Επίσης, παγιοποίηση φόρων μέχρι δέκα έτη και δέσμευση για μη φορολόγηση των επιχειρήσεων που είχαν υπαχθεί στο νόμο, όπως και διατάξεις για χρήση αιγιαλού και λιμενικών εγκαταστάσεων και παροχή δικαιώματος απαλλοτρίωσης γηπέδων.

Οι επενδυτές που ήθελαν να υπαχθούν στους δύο αυτούς νόμους έπρεπε να πάρουν τη θετική γνωμοδότηση ειδικής επιτροπής και μετά από απόφαση Υπουργών.

Τα προαναφερόμενα αναπτυξιακά κίνητρα ίσχυαν μέχρι και τα μέσα της δεκαετίας του '60, χωρίς μεγάλες αλλαγές, καθώς την περίοδο αυτή το κράτος έδωσε μεγαλύτερη έμφαση στη βελτίωση του θεσμικού και οργανωτικού πλαισίου των παραγωγικών επενδύσεων. Έτσι, το διάστημα αυτό είχαμε τα νομοθετήματα για τη δημιουργία της ΕΤΒΑ και την προώθηση του θεσμού των βιομηχανικών περιοχών (ΒΙ.ΠΕ).

Στη συνέχεια κατά τη διάρκεια της δικτατορίας μπορούμε να διακρίνουμε δύο χρονικές περιόδους με διαφορετική αντιμετώπιση της αναπτυξιακής πολιτικής. Στην πρώτη περίοδο διακρίνεται μια τάση οπισθοδρόμησης όσον αφορά την οικονομική και περιφερειακή ανάπτυξη (Ε. Λεμονιά, ΚΕΠΕ, 1991). Χαρακτηριστικό στοιχείο αποτελεί και το Ν.Δ.147/67 "Περί συμπληρώσεων της περί κινήτρων δια βιομηχανικής επενδύσεως κείμενης νομοθεσίας".

Το νέο νομοθέτημα προέβλεπε επιδότηση επιτοκίου μέχρι τέσσερις (4) ποσοστιαίες μονάδες, φορολογική έκπτωση από τα καθαρά κέρδη άσχετα από την περιοχή εγκατάστασης της επιχείρησης, καθώς και αύξηση των συντελεστών αποσβέσεων κατά 50% στο νομό Αττικής-Πειραιώς (εκτός από το δήμο Λαυρεωτικής), κατά 100% στις επαρχίες Κορινθίας, Θηβών, Χαλκίδας, στο δήμο Λαυρεωτικής και στο Π.Σ. Θεσ/νίκης και κατά 200% στις υπόλοιπες περιοχές της χώρας.

Έτσι, αντί να γίνει ένα βήμα μπροστά προχωρώντας σε μεγαλύτερη περιφερειοποίηση, έκανε το αντίθετο βάζοντας σε ίδιο επίπεδο όλα τα γεωγραφικά διαμερίσματα της χώρας. Ουσιαστικά στόχος της πολιτικής αυτής της περιόδου ήταν απλά η αύξηση των επενδύσεων στη βιομηχανία, ανεξάρτητα από το πού θα γινόταν

αυτή η αύξηση και από το αν θα οδηγούσε σε υπερσυγκέντρωση δραστηριοτήτων στα μεγάλα αστικά κέντρα Αθήνας και Θεσσαλονίκης.

Περνώντας στη δεύτερη χρονική περίοδο της αναπτυξιακής πολιτικής της δικτατορίας συναντάμε το Ν.Δ.1078/71 "Περί λήψεως φορολογικών και άλλων τινών μέτρων προς ενίσχυσιν της περιφερειακής αναπτύξεως", το οποίο προβλεπόταν να ισχύει μέχρι 31/12/1977.

Το νέο νομοθετικό διάταγμα έχοντας ως στόχο μια μεγαλύτερη διαφοροποίηση των κινήτρων ανάλογα με τις ανάγκες, προχωράει σε διαχωρισμό της χώρας σε τρεις περιοχές κινήτρων ως εξής:

Περιοχή Α': Νομός Αττικής και Πειραιώς, εκτός από το Δήμο Λαυρεωτικής.

Περιοχή Β': Πολεοδομικό Συγκρότημα Θεσσαλονίκης, Νομοί Βοιωτίας, Κορινθίας, Επαρχία Χαλκίδας και Δήμος Λαυρεωτικής.

Περιοχή Γ': Οι υπόλοιπες περιοχές της χώρας.

Έτσι, κλιμακώνονται οι αφορολόγητες εκπτώσεις και οι πρόσθετες αποσβέσεις ανάλογα με την περιοχή εγκατάστασης της επένδυσης με πολύ μεγαλύτερα ποσοστά στην περιοχή Γ', ως εξής: στην περιοχή Β' ίσχυε αφορολόγητη έκπτωση μέχρι 50% της αξίας των πάγιων επενδύσεων και μέχρι 10% αυτής της αξίας για σχηματισμό κεφαλαίου κίνησης, ενώ για την περιοχή Γ' τα αντίστοιχα ποσοστά ήταν 100% και 20%. Στο πλαίσιο της νέας πνοής που ήρθε να δώσει το νομοθέτημα αυτό στην έννοια της περιφερειακή πολιτικής, ήταν και η δυνατότητα αφορολόγητων εκπτώσεων σε επιχειρήσεις της περιοχής Α' που έκαναν επενδύσεις στις περιοχές Β' και Γ'.

Ταυτόχρονα εισάγεται για πρώτη φορά κλιμάκωση του συντελεστή απόσβεσης ανάλογα με τις βάρδιες του προσωπικού που χρησιμοποιούσε η μονάδα. Αυτό στηρίχθηκε στη λογική ότι όσο περισσότερες οι βάρδιες, τόσο μεγαλύτερη η χρήση των μηχανημάτων και άρα πιο γρήγορη η φθορά και επομένως και η αντικατάστασή τους.

Πριν όμως αρχίσει καν η εφαρμογή των διατάξεων αυτών εκδόθηκε το Ν.Δ.1312/72 "Περί νέων μέτρων προς ενίσχυσιν της περιφερειακής αναπτύξεως".

Γίνονται αμέσως κάποιες αλλαγές στις περιοχές κινήτρων οι οποίες όμως δεν οδηγούν σε μεγάλες διαφοροποιήσεις. Το σημαντικότερο ίσως στοιχείο στον τομέα αυτό ήταν η πρόβλεψη δημιουργίας περιοχής Δ' με νομούς της υπάρχουσας περιοχής Γ'.

Επίσης, διαφοροποιήθηκαν κατά περιοχές και οι συντελεστές του Φ.Κ.Ε., όπως και οι εισφορές του ΙΚΑ και των άλλων ασφαλιστικών ταμείων, με μεγαλύτερες μειώσεις στις περιοχές Γ' και Δ'.

Για πρώτη φορά γίνεται αναφορά στο μέτρο της απευθείας ενίσχυσης από τον κρατικό προϋπολογισμό, σε περιπτώσεις ανέγερσης βιομηχανοστασίων στην περιοχή Δ', το ποσοστό της οποίας ορίστηκε στο 25% της συνολικής δαπάνης ανέγερσης και μέχρι 150δρχ/μ³.

Μια άλλη διάταξη αυτού του Ν.Δ. παρείχε τη δυνατότητα αφορολόγητων εκπτώσεων σε βιομηχανικές επιχειρήσεις και ερευνητικά κέντρα, μέχρι 10% των ετησίων κερδών, για επενδύσεις στην έρευνα.

Το Ν.Δ.1312/72 τροποποιήθηκε στη συνέχεια με το Ν.Δ.1377/73. Το νέο πλέον διάταγμα προχώρησε σε μικρές αλλαγές στον καθορισμό των περιοχών κινήτρων. Το σημαντικότερο όμως μέτρο είναι η πρόβλεψη δημιουργίας βιομηχανικών ζωνών σε διάφορους νομούς της χώρας. Στις ζώνες αυτές είχαν δυνατότητα εγκατάστασης βιομηχανίες και βιοτεχνίες παραδοσιακών κλάδων, λόγω μικρότερων συντελεστών μόλυνσης του περιβάλλοντος.

Επίσης, αυξήθηκαν τα ποσοστά επιδότησης επιτοκίου κατά μια ποσοστιαία μονάδα, για μονάδες εντός των ΒΙ.Π.Ε., θεσπίστηκε υποχρωτική συμμετοχή του επενδυτή κατά 25% για ανέγερση βιομηχανοστασίων στην περιοχή Δ' και κατάργηση της αφορολόγητης έκπτωσης για σχηματισμό μονίμου κεφαλαίου κίνησης.

Στο σημείο αυτό θα πρέπει να αναφέρουμε το Ν.Δ.1297/72 "Περί παροχής φορολογικών κινήτρων δια την συγχώνευση ή μετατροπή επιχειρήσεων προς δημιουργία μεγάλων οικονομικών μονάδων". Στόχος αυτού του νομοθετήματος ήταν η προώθηση της συγχώνευσης ή μετατροπής επιχειρήσεων σε μεγαλύτερες μονάδες και τα μέσα που χρησιμοποιήθηκαν ήταν κυρίως φορολογικά.

Μετά την έκδοση του Ν.Δ.1377/73 και τα χρόνια που προηγήθηκαν από την πτώση της δικτατορίας άρχισαν να διαφαίνονται σημάδια που τελικά οδήγησαν στην μεγαλύτερη οικονομική κρίση που γνώρισε ο μεταπολεμικός κόσμος (Ε.Λεμονιά, ΚΕΠΕ, 1991). Έτσι, η δικτατορία προς αντιμετώπιση μεγάλων προβλημάτων θεσπίζει το Ν.331/74 "Περί παροχής φορολογικών κινήτρων προς ενίσχυση της βιομηχανικής παραγωγής".

Με το νόμο αυτό τα πράγματα επανέρχονται ουσιαστικά στην εποχή του 1967 με τον Α.Ν.147, καθώς και πάλι σκοπός είναι η αύξηση του αριθμού των επενδύσεων στη βιομηχανία, ανεξάρτητα από την περιοχή εγκατάστασης. Ο νέος νόμος αντιμετωπίζει με τον ίδιο τρόπο όλες τις βιομηχανικές και βιοτεχνικές επιχειρήσεις που μέχρι 31/12/75 θα κάνουν αγορά καινούργιων μηχανημάτων, ανεξάρτητα με το

που βρίσκονται, και ορίζει ότι μπορούν να έχουν έκπτωση από τα καθαρά τους κέρδη σε ποσοστό 40% της αξίας των δαπανών και μέχρι 50% των κερδών τους. Ταυτόχρονα ορίστηκαν και κάποιοι όροι που απέβλεπαν στην όσο το δυνατό πιο σύντομη πραγματοποίηση των επενδύσεων, ενώ προβλεπόταν και αύξηση της επιδότησης επιτοκίου κατά μια μονάδα σε σχέση με το Ν.Δ.1312/72.

Στα χρόνια που ακολουθούν και κύρια "Μετά την πτώση της δικτατορίας και την τουρκική εισβολή στην Κύπρο, η οικονομία της χώρας το 1974, δεν ήταν σε καθόλου καλή κατάσταση. Ιδιαίτερα άσχημη ήταν όμως, η ψυχολογική κατάσταση των κατοίκων της Θράκης. Η πρώτη κυβέρνηση της μεταπολίτευσης είχε να αντιμετωπίσει πολλά άμεσα προβλήματα, μεταξύ των οποίων ήταν και η ενίσχυση των κατοίκων των ακριτικών μας περιοχών που συνορεύουν με την Τουρκία". (Ε. Λεμονιά, Αναπτυξιακά Κίνητρα στην Ελλάδα και στην ΕΟΚ). Άμεσο αποτέλεσμα ήταν η θέσπιση διαφόρων μέτρων για ενίσχυση των περιοχών αυτών. Έτσι, το 1976 έχουμε το Ν.289/76 "Περί παροχής κινήτρων διά την ανάπτυξιν παραμεθορίων περιοχών και ρυθμίσεως συναφών θεμάτων".

Το νέο στοιχείο που έφερε ο νόμος αυτός ήταν η δημιουργία της Περιοχής Ε', στην οποία εντάχθηκαν οι νομοί Έβρου, Ξάνθης, Ροδόπης, Λέσβου, Χίου, Σάμου και Δωδεκανήσου και αποτέλεσε ένα παραπέρα βήμα για την λήψη φορολογικών και άλλων μέτρων για ενίσχυση της περιφερειακής ανάπτυξης. Επίσης, στα αναπτυξιακά κίνητρα του νόμου αυτού εντάχθηκαν για πρώτη φορά ορισμένοι νέοι τομείς και κλάδοι δραστηριότητας. Μέχρι τότε υπήρχε περιορισμός στο χώρο της βιομηχανίας-βιοτεχνίας, των μεταλλείων-ορυχείων και ξενοδοχειακών επιχειρήσεων. Τώρα η δυνατότητα ένταξης επεκτάθηκε και στο χώρο των λατομικών επιχειρήσεων όπως και στις γεωργικές, κτηνοτροφικές, πτηνοτροφικές και σηροτροφικές επιχειρήσεις.

Στους τομείς αυτούς επιλέξιμες ήταν επιχειρήσεις υφιστάμενες ή ιδρυόμενες στην περιοχή Ε', ή μεταφερόμενες σ'αυτήν από άλλες περιοχές της χώρας, όταν πραγματοποιούν νέες παραγωγικές επενδύσεις στην εν λόγω περιοχή. Ως επιχειρήσεις θεωρούνται και τμήματα επιχειρήσεων που λειτουργούν εκτός της Ε', που μεταφέρονται σ'αυτήν αλλά και ιδρυόμενα αυτοτελή τμήματα επιχειρήσεων που λειτουργούν στην Ε'.

Για την υπαγωγή επιχείρησης ή τμήματος αυτής στις διατάξεις του νόμου, απαιτείται απόφαση του Υπουργού Συντονισμού και Προγραμματισμού, με παράλληλη γνώμη της Επιτροπής του ΝΔ. 2687/53. Η απόφαση υπαγωγής εκδίδεται εφόσον γίνει φανερό πως είναι σκόπιμη η ένταξη της εν λόγω επιχείρησης για την προώθηση των γενικότερων σκοπών ανάπτυξης στην περιοχή Ε'. Για το λόγο αυτό

απαραίτητη ήταν και η ύπαρξη άδειας σκοπιμότητας. Η αίτηση του ενδιαφερόμενου επενδυτή μπορούσε να ικανοποιηθεί στο σύνολό της ή εν μέρει ή και να απορριφθεί. Επίσης, σε περίπτωση που η επιχείρηση δεν συμμορφωνόταν με του όρους της απόφασης, ο αρμόδιος υπουργός μπορούσε να ανακαλέσει τις ευνοϊκές για την επιχείρηση ρυθμίσεις.

Τα κίνητρα που προέβλεπε ο Ν.289/76 για την προώθηση των επενδυτικών δραστηριοτήτων στην περιοχή Ε' ήταν τα εξής:

- *Φορολογικές εκπτώσεις:* Οι επιχειρήσεις που μπορούσαν να ενταχθούν στο νόμο - όσες προαναφέρθηκαν πλην των ξενοδοχειακών επιχειρήσεων στη Ρόδο- είχαν τη δυνατότητα για μια πενταετία από την υποβολή της αίτησής τους να εκπέσουν από τα καθαρά τους κέρδη το 150% της αξίας της επένδυσής τους και το 25% του ποσού αυτού για το σχηματισμό κεφαλαίου κίνησης. Μέχρι τότε το ανώτατο ποσοστό έκπτωσης στην ίδια περιοχή έφτανε στο 100% της αξίας της επένδυσης.
- *Μείωση φόρου μεταβίβασης ακινήτων:* Όσες επιχειρήσεις ήταν ενταγμένες στις διατάξεις του Ν.289/76 και προχωρούσαν σε αγορά ακινήτων εντός της περιοχής Ε' , μέσα σε μια πενταετία από την υπαγωγή τους, είχαν έκπτωση 50% στο φόρο μεταβίβασης ακινήτων, όπως αυτός είχε κυρωθεί από τον Ν.1587/1950. Απαραίτητη προϋπόθεση το ακίνητο να χρησιμοποιηθεί αποκλειστικά για ανάγκες της επιχείρησης για μια πενταετία. Από τις διατάξεις αυτές αποκλειόνταν και πάλι οι τουριστικές επιχειρήσεις της Ρόδου.
- *Μείωση φόρου κύκλου εργασιών:* Οι επιχειρήσεις αυτού του νόμου, εκτός από τις ξενοδοχειακές επιχειρήσεις της Ρόδου, είχαν τη δυνατότητα μείωσης του φόρου κύκλου εργασιών (ΦΚΕ), επί των ακαθάριστων εσόδων, κατά 75% και για μια πενταετία από την υπαγωγή της επιχείρησης. Προηγούμενος νόμος προέβλεπε μείωση κατά 50% το ανώτατο.
- *Κάλυψη δαπάνης κτιριακών εγκαταστάσεων:* Ο νόμος προέβλεπε για τις υπαγόμενες επιχειρήσεις τη δυνατότητα ενίσχυσης από το Δημόσιο για κάλυψη μέρους της δαπάνης για ανέγερση βιομηχανοστασίων και άλλων κτιριακών εγκαταστάσεων για εξυπηρέτηση αναγκών των επιχειρήσεων. Η ενίσχυση αυτή μπορούσε να φτάνει έως το 40% της συνολικής δαπάνης, χωρίς όμως να υπερβαίνει το ποσό των 400δρχ./μ³. Από την ενίσχυση αποκλείστικαν εξαρχής οι ξενοδοχειακές επιχειρήσεις.

Προηγούμενο νομοθέτημα προέβλεπε ενίσχυση μέχρι 25% στην περιοχή Δ' και έως 150δρχ./μ³. Η διάταξη αυτή θεωρήθηκε πολύ σημαντική για τις επιχειρήσεις της περιοχής Ε', καθώς πολλές από αυτές δεν είχαν τη δυνατότητα να επωφεληθούν πλήρως από τις φορολογικές εκπτώσεις λόγω της έλλειψης επαρκών κερδών. Η

ενίσχυση αυτή θα κάλυπτε τους ενδιαφερόμενους επενδυτές μέχρι τις 31 Δεκεμβρίου 1982.

- *Επιδότηση επιτοκίου:* Με εξαίρεση και πάλι τις ξενοδοχειακές επιχειρήσεις της Ρόδου, σύμφωνα με τον Ν.289/76 υπήρχε η δυνατότητα κάλυψης από το Δημόσιο μέρους του επιτοκίου δανείων (ομολογιακών σε δημόσια εγγραφή ή τραπεζικών). Η ενίσχυση αυτή μπορούσε να φτάνει μέχρι 7 ποσοστιαίες μονάδες, χωρίς όμως το επιτόκιο που θα έπρεπε να καταβάλλει ο επενδυτής, να μπορεί να είναι κάτω από 1%.
- *Άλλα κίνητρα:* Ο ίδιος νόμος προέβλεπε απαλλαγές από τέλη χαρτοσήμου συμβάσεων στεγαστικών δανείων για ανέγερση οικοδομών στην περιοχή Ε', όπως επίσης και μειωμένα δικαιώματα συμβολαιογράφων και υποθηκοφυλάκων και μείωση ασφαλιστικών εισφορών από την υπαγωγή της επιχείρησης έως τις 31/12/1982, έως και 50%.

Για τη συμμετοχή του ενδιαφερόμενου επενδυτή στις διατάξεις του νόμου, αρκούσε να επενδύσει ο ίδιος ποσό ίσο με το 15% της αξίας της επένδυσης.

Το νέο στοιχείο που έφερε ο εν λόγω νόμος, η θέσπιση της περιοχής Ε' με τα ισχυρά κίνητρα, είχε ως αποτέλεσμα τη δημιουργία -στα γεωγραφικά διαμερίσματα της περιοχής- παραγωγικών μονάδων που σε αντίθετη περίπτωση δεν θα είχαν εγκατασταθεί. (βλ. και Κεφ. 3.2.2)

Στις 22/12/1978 έχουμε την ψήφιση του Α.Ν.849, ο οποίος θεωρείται από πολλούς ως πρόδρομος του Α.Ν.1116/81.

Ο νέος νόμος έχει αρκετές καινοτομίες. Αρχικά έχουμε σχεδιασμό των διατάξεων του νόμου βάση τριών παραμέτρων:

α) Την αποτελεσματικότητα των μέχρι τότε κινήτρων τόσο στην Ελλάδα, όσο και στην Ευρωπαϊκή Κοινότητα. Μέσα από τη μελέτη αυτή διαμορφώθηκε η άποψη πως ο νέος νόμος θα έπρεπε να περιλαμβάνει το μέτρο των κεφαλαιακών ενισχύσεων, καθώς είναι πιο διαφανείς και πιο αποτελεσματικές σε σχέση με τα φορολογικά κίνητρα. Τελικά όμως οι κεφαλαιακές ενισχύσεις μετατράπηκαν σε άτοκα μακροπρόθεσμα δάνεια, ένας εξίσου καινοτόμος θεσμός.

β) Την εκ νέου κατηγοριοποίηση των γεωγραφικών διαμερισμάτων της χώρας ανάλογα με τις δυνατότητες κοινωνικής και οικονομικής ανάπτυξης. Αυτό βασίστηκε στο σκεπτικό πως θα πρέπει κατά διαστήματα να γίνονται αλλαγές στον τρόπο κατάταξης, καθώς με την πάροδο του χρόνου αλλάζουν οι συνθήκες και οι δυνατότητες των επιμέρους περιοχών. Έτσι, κρίθηκε αναγκαία η επαναξιολόγηση της προγενέστερης κατηγοριοποίησης. Στους νομούς που είχαν δυνατότητα δημιουργίας βιομηχανικών ζωνών του Ν.Δ.1377/73 προστέθηκαν το νησί Θάσος και η επαρχία

Σκοπέλου. Ενώ στην περιοχή Ε' προστέθηκαν τα τμήματα των παραμεθόριων νομών Θεσπρωτίας, Ιωαννίνων, Καστοριάς, Φλώρινας, Πέλλας, Κιλκίς, Σερρών και Δράμας σε ζώνη 20 χιλιομέτρων από τα σύνορα.

γ) Η τρίτη παράμετρος που χρησιμοποιήθηκε για το σχεδιασμό του Α.Ν.849/78 ήταν η αξιολόγηση των βιομηχανικών κλάδων και η δημιουργία τριών κατηγοριών τους. Οι κατηγορίες που προέκυψαν ήταν: i) κλάδοι υψηλής ενίσχυσης, όπου περιλαμβάνονταν οι κλάδοι υψηλής τεχνολογίας, νέοι κλάδοι για την Ελλάδα, ή κλάδοι υψηλού εμπορικού κινδύνου ή αργής απόδοσης. ii) κλάδοι μέσης ενίσχυσης, που αφορούσε το μεγαλύτερο μέρος των επιχειρήσεων και iii) κλάδοι χαμηλής ενίσχυσης, όπου καλυπτόταν οι παραδοσιακοί ελληνικοί κλάδοι.

Μια άλλη καινοτομία ήταν η δυνατότητα κρατικής ενίσχυσης προς επιχειρήσεις που κάνουν επενδύσεις με στόχο την προστασία του περιβάλλοντος, την εξοικονόμηση ενέργειας και τη βιομηχανική έρευνα. Επίσης, γίνεται λόγος για τη διαμόρφωση ενός πλαισίου βιομηχανικής πολιτικής ταυτόχρονα με την περιφερειακή ανάπτυξη. Μάλιστα καθορίζεται πως το πλαίσιο αυτό θα διαμορφωθεί με Πράξεις Υπουργικού Συμβουλίου, δηλαδή το ύψος των δανειακών ενισχύσεων και επιδοτήσεων επιτοκίου κατά κλάδο ή νομό.

Άλλες καινοτομίες του Ν.849/78 ήταν:

- Η θέσπιση ειδικών κινήτρων για την κινητικότητα του εργατικού δυναμικού. Τα μέτρα που προέβλεπε ο νόμος ήταν η καταβολή επιδομάτων μετεγκατάστασης και ενοικίου, η κάλυψη τμήματος των δαπανών μετακίνησης εργατικού δυναμικού, ακόμη και στην περίπτωση μετακίνησης από το εξωτερικό στην Ελλάδα. Η κάλυψη θα γινόταν μέσω του Προγράμματος Δημοσίων Επενδύσεων από τον ΟΑΕΔ.
- Η σύσταση τοπικών οργανισμών προγραμματισμού, ανάπτυξης και εκμετάλλευσης κοινωφελών έργων.
- Η σύσταση αναπτυξιακών εταιρειών ευρείας μετοχικής βάσης για εκμετάλλευση τοπικών πόρων.

Τα κίνητρα που προέβλεπε ο νέος νόμος ήταν:

- α) **Δανειακές ενισχύσεις** που έφταναν σε ποσοστό 50% της δαπάνης σε περιπτώσεις επενδύσεων για την προστασία του περιβάλλοντος και σε περιπτώσεις επέκτασης ή εγκατάστασης εργαστηρίων εφαρμοσμένης βιομηχανικής έρευνας, ενώ το ποσοστό αυτό έφτανε στο 35% σε επενδύσεις με στόχο την εξοικονόμηση ενέργειας.

Ανάλογα με την περιοχή εγκατάστασης τα ποσοστά δανειακών ενισχύσεων που προβλεπόταν ως ποσοστό στο σύνολο των επενδύσεων ήταν τα εξής:

ΠΙΝΑΚΑΣ 2.1 ΑΝΩΤΑΤΑ ΠΟΣΟΣΤΑ ΔΑΝΕΙΑΚΩΝ ΕΝΙΣΧΥΣΕΩΝ Ν.849/78

Περιοχές	Γ'	Δ'	Ε' (1)
Ηπειρωτικές	20%	35%	45% -55%
Νησιωτικές	25%	40%	60%

Πηγή: Ε. Λεμονιά, ΚΕΠΕ, 1991.

(1) Πρόκειται για την νέα περιοχή Ε' που περιελάμβανε ζώνη βάθους 20 χιλιομέτρων από τα σύνορα.

Τα αντίστοιχα ποσοστά στην περίπτωση των μεταλλευτικών επιχειρήσεων έφταναν το 20% στην ηπειρωτική χώρα και το 25% στα νησιά. Ταυτόχρονα δανειακές ενισχύσεις προβλεπόταν και για μετεγκαταστάσεις επιχειρήσεων από τις περιοχές Α' και Β' προς τις περιοχές Γ', Δ' και Ε' σε ποσοστά που κυμαινόταν από 25% - 55%.

β) **Επιδότηση επιτοκίου** σε ομολογιακά δάνεια, σε δημόσια εγγραφή και σε τραπεζικά δάνεια και πιστώσεις, θέτοντας τις ακόλουθες ανώτατες τιμές:

ΠΙΝΑΚΑΣ 2.2 ΕΠΙΔΟΤΗΣΗ ΕΠΙΤΟΚΙΟΥ ΣΕ ΠΟΣΟΣΤΙΑΙΕΣ ΜΟΝΑΔΕΣ (%) Ν.849/78

	Σε ομολογιακά δάνεια	Σε τραπεζικά δάνεια
Στην περιοχή Β' (Β.Πε)	2	1 1/2
Στην περιοχή Γ'	4	3
Στην περιοχή Δ'	5	4
Στη νέα περιοχή Ε'	6	6

Πηγή: Ε. Λεμονιά, ΚΕΠΕ, 1991.

Σε ορισμένες περιπτώσεις ο νόμος όριζε και πρόσθετες μονάδες επιδότησης επιτοκίου, όπως σε περιοχές της ΕΤΒΑ και στα νησιά.

Στη συνέχεια με την έκδοση της ΠΥΣ40 (14/3/79) ορίζονται υποπεριοχές στις ήδη υπάρχουσες περιοχές Γ', Δ' και Ε' μέσα στις οποίες γίνεται επιπλέον κλιμάκωση των ενισχύσεων. Ισχύει και πάλι ο διαχωρισμός των βιομηχανικών κλάδων σε υψηλής, μέσης και χαμηλής ενίσχυσης και τονίζεται ότι η υψηλή ενίσχυση θα παρέχεται σε εθνικής σημασίας βιομηχανικά συγκροτήματα, ενώ για τους ελάχιστους βιομηχανικούς κλάδους που δεν περιλαμβάνονταν στην ΠΥΣ, προβλέφθηκαν πολύ χαμηλά ποσοστά δανειακών ενισχύσεων, μεταξύ 5% και 25%, ανάλογα με την περιοχή εγκατάστασης.

ΠΙΝΑΚΑΣ 2.3 ΑΝΩΤΑΤΑ ΠΟΣΟΣΤΑ ΔΑΝΕΙΑΚΩΝ ΕΝΙΣΧΥΣΕΩΝ ΠΥΣ40

Υποπεριοχές	Κατηγορίες βιομηχανικών κλάδων		
	Υψηλής ενίσχυσης	Μέσης ενίσχυσης	Χαμηλής ενίσχυσης
Της περιοχής Γ'			
α.	17%	14%	11%
β.	20%	17%	14%
γ.	25%	22%	19%
Της περιοχής Δ'			
α.	28%	25%	22%
β.	32%	29%	26%
γ.	35%	32%	29%
δ.	40%	37%	35%
Της περιοχής Ε'			
α.	40%	37%	34%
β.	45%	42%	39%
γ.	48%	45%	42%
δ.	50%	47%	43%
ε.	55%	52%	49%
στ.	60%	57%	54%

Πηγή: Ε. Λεμονιά, ΚΕΠΕ, 1991.

Όπως φαίνεται από τους πίνακες που προηγήθηκαν ο Ν.849/78 δεν περιελάμβανε στο κίνητρο των δανειακών ενισχύσεων τις κανονικές επενδύσεις στις περιοχές Α' και Β'. Αντίθετα στις περιπτώσεις αυτές ίσχυε το κίνητρο των αφορολόγητων εκπτώσεων από τα κέρδη για μια πενταετία. Στην μεν περιοχή Α' ορίστηκε ως ανώτατο ποσοστό αφορολόγητης έκπτωσης το 25% με τον περιορισμό του να μην υπερβεί το 40% των καθαρών κερδών της επιχείρησης, ενώ τα ανάλογα ποσοστά στην περιοχή Β' ήταν 60% και 70% αντίστοιχα.

Επίσης, πρέπει να τονίσουμε πως ο Ν.849/78 οδηγεί σε σύσταση ειδικής Γνωμοδοτικής Επιτροπής. Αρμοδιότητα της Επιτροπής αυτής ήταν οι εισηγήσεις για την υπαγωγή ή όχι των επενδύσεων στα κίνητρα του νόμου και οι προτάσεις για το ύψος των ενισχύσεων. Ταυτόχρονα ο νόμος έδινε τη δυνατότητα δημιουργίας υποεπιτροπών κατά θέμα ή σε περιφερειακό επίπεδο.

Συμπερασματικά θα μπορούσαμε να πούμε πως ο Ν.849/78 μπορεί να χαρακτηριστεί ως "γενικός αναπτυξιακός νόμος", καθώς έδωσε τις βάσεις και τα πρώτα στοιχεία διαμόρφωσης ενός ενιαίου πλαισίου κινήτρων για την οικονομική και περιφερειακή ανάπτυξη στη χώρα μας. Παράλληλα προχώρησε στη διευθέτηση θεμάτων που παρέμεναν εκκρεμή από προγενέστερους αναπτυξιακούς νόμους, ενώ τέλος προέβλεψε την κωδικοποίηση της αναπτυξιακής νομοθεσίας μέσα από Προεδρικά Διατάγματα. (Ε. Λεμονιά, ΚΕΠΕ, 1991)

2.3 Β' ΟΜΑΔΑ ΑΝΑΠΤΥΞΙΑΚΩΝ ΝΟΜΩΝ

Όπως προαναφέρθηκε ο προηγούμενος αναπτυξιακός νόμος 849/78, αρχικά στη φάση του σχεδιασμού του περιελάμβανε την παροχή δωρεάν κεφαλαιουχικών ενισχύσεων, τελικά όμως οι ενισχύσεις αυτές μετατράπηκαν σε άτοκες δανειακές ενισχύσεις.

Σύμφωνα όμως με τα ισχύοντα στην Ε.Ο.Κ. και όσον αφορά τις επιστροφές μέρους των εθνικών μας ενισχύσεων από το Ευρωπαϊκό Ταμείο Περιφερειακής Ανάπτυξης, η μη ύπαρξη κεφαλαιουχικών ενισχύσεων σήμαινε πιο περιορισμένες επιστροφές. Με τις δανειακές ενισχύσεις, η επιστροφή από την Ε.Ο.Κ. , αφορούσε πλέον τμήμα των τόκων των δανείων προς τις επιχειρήσεις, αφού θα είχε ληφθεί υπόψη το επιτόκιο δανεισμού του δημοσίου. (Ε. Λεμονιά, ΚΕΠΕ 1991)

Ταυτόχρονα, από τις 1/1/1981 έχουμε την ένταξη της Ελλάδας στην Ευρωπαϊκή Κοινότητα, μετά την υπογραφή της Πράξης Προσχώρησης. Από εκεί και πέρα η Ελλάδα είχε τη δυνατότητα υποβολής αναπτυξιακών σχεδίων για ενίσχυση από το Ευρωπαϊκό Ταμείο Περιφερειακής Ανάπτυξης (Ε.Τ.Π.Α.) τόσο για δημόσια έργα, όσο και για ιδιωτικά.

Έτσι, η Ελλάδα έπρεπε να εναρμονιστεί με το θεσμό των δωρεάν κεφαλαιουχικών ενισχύσεων που ίσχυαν στην Ε.Ο.Κ. Η μη εναρμόνιση θα μπορούσε μελλοντικά να περιορίσει το ύψος των ενισχύσεων από τη Κοινότητα. Έτσι, το 1981 (14/1/1981) η Ελλάδα προχώρησε στη θέσπιση του Ν.1116/81 "Για την παροχή κινήτρων ενισχύσεως της περιφερειακής και οικονομικής ανάπτυξης της χώρας και τη ρύθμιση συναφών θεμάτων".

Ο Ν.1116/81 προσδιορίζει καινούργιες περιοχές εφαρμογής των κινήτρων. Έτσι, η Ελλάδα χωρίζεται και πάλι σε τρεις περιοχές: Α', Β', και Γ', ενώ μέχρι εκείνη τη στιγμή υπήρχαν πέντε περιοχές.

Για τον επαναπροσδιορισμό των περιοχών η Εισηγητική Έκθεση του νόμου ανέφερε πως, ούτε η ενιαία αντιμετώπιση του ελληνικού χώρου⁽¹⁾ -που υπήρχε μέχρι τον Ν.289/76-, αλλά ούτε και ο μεγάλος κατακερματισμός μπορούν να δημιουργήσουν τις απαραίτητες προϋποθέσεις για μια ορθολογική μακροχρόνια περιφερειακή και οικονομική ανάπτυξη. Από τη μια η ενιαία αντιμετώπιση του χώρου οδηγεί σε υπερσυγκέντρωση δραστηριοτήτων γύρω από τα κέντρα ανάπτυξης (Αθήνα-Οινόφυτα και Θεσσαλονίκη-Κιλκίς), με τα γνωστά αρνητικά αποτελέσματα. Αντίθετα η πολυπεριφερειακή διαίρεση, αν διατηρηθεί για πολύ χρόνο, δημιουργεί τεχνικές συνθήκες ανάπτυξης με αντικοινωνικές -λόγω ακατάλληλης τοποθεσίας εγκατάστασης- επενδύσεις. Μπορεί βέβαια να χρησιμοποιηθεί σαν μέτρο για μικρό

χρονικό διάστημα, ώστε να δοθεί ώθηση σε επαρχιακά κέντρα που έχουν προϋποθέσεις ανάπτυξης και απαιτείται απλά η τόνωσή τους.

Με βάση τις προαναφερόμενες αρχές η Επιτροπή προχώρησε σε κατάργηση των περιοχών Δ' και Ε'. Οι νέες περιοχές του νόμου, με εφαρμογή σε όλους τους τομείς πλην του τουρισμού ήταν οι εξής:

Περιοχή Α': Νομός Αττικής (εκτός από την επαρχία Κυθήρων), το τμήμα του Νομού Κορινθίας που συνορεύει με το Νομό Αττικής και μέχρι τον Ισθμό, η Επαρχία Θεσσαλονίκης του Νομού Θεσσαλονίκης (εκτός από το τμήμα δυτικά του ποταμού Αξιού και τη βιομηχανική περιοχή της ΕΤΒΑ).

Περιοχή Β': Νομός Κορινθίας (εκτός από το τμήμα που συνορεύει με το Νομό Αττικής και μέχρι τον Ισθμό και εκτός από τις περιφέρειες των τέως Δήμων Φενεού, Στυμφαλίας, Πελλήνης και Νεμέας), ο Νομός Αχαιίας (εκτός από την Επαρχία Καλαβρύτων), ο Νομός Βοιωτίας, ο Νομός Εύβοιας (εκτός από το νησί Σκύρος), ο Νομός Μαγνησίας (εκτός από την Επαρχία Σκοπέλου), ο Νομός Λάρισας (εκτός από την Επαρχία Ελασσόνας), ο Νομός Πιερίας, η Επαρχία Ημαθίας, η Επαρχία Γιαννιτσών του Νομού Πέλλας, ο Νομός Κιλκίς (εκτός από μια ζώνη βάθους είκοσι χιλιομέτρων από τα σύνορα), η Επαρχία Λαγκαδά, το τμήμα δυτικά του ποταμού Αξιού και η Βιομηχανική Περιοχή της ΕΤΒΑ του Νομού Θεσσαλονίκης, ο Νομός Χακλιδικής, ο Νομός Φθιώτιδας (εκτός από την Επαρχία Δομοκού) και η περιοχή του εγκεκριμένου κάθε φορά Σχεδίου Πόλης Ηρακλείου Κρήτης.

Περιοχή Γ': Η υπόλοιπη χώρα και οι βιομηχανικές περιοχές της ΕΤΒΑ που βρίσκονται στην περιοχή Β', εκτός από τη Βιομηχανική Περιοχή της ΕΤΒΑ του Νομού Θεσσαλονίκης που υπάγεται στην περιοχή Β'.

Ταυτόχρονα έγινε ρύθμιση για τις επιχειρήσεις που είχαν ήδη ενταχθεί και με το νέο νόμο έπεφταν σε δυσμενέστερη περιοχή κινήτρων, δηλαδή από την περιοχή Β' στην περιοχή Α', ή από την περιοχή Γ' στην Β'. Γι' αυτές προβλέφθηκε ότι σε περίπτωση επέκτασης ή εκσυγχρονισμού θα εξακολουθούσαν να υπάγονται για μια πενταετία, στα κίνητρα της περιοχής στην οποία είχαν αρχικά ενταχθεί.

Στις διατάξεις του νόμου μπορούσαν να ενταχθούν μόνο "παραγωγικές" επενδύσεις. Στην έννοια αυτή περιλαμβάνονται σύμφωνα με το Ν.1116/81: η ανέγερση ή η αγορά καινούργιων κτιριακών, αποθηκευτικών ή ψυκτικών χώρων ή η

δημιουργία άλλων εγκαταστάσεων, καθώς και η αγορά καινούργιων μηχανημάτων και οργάνων για την παραγωγή και την έρευνα και μεταφορικών μέσων ή άλλων καινούργιων πάγιων περιουσιακών στοιχείων, τα οποία εξυπηρετούν τις ανάγκες της επιχείρησης. Δεν θεωρείται παραγωγική επένδυση η απόκτηση με οποιονδήποτε τρόπο, επιβατικών αυτοκινήτων μέχρι και έξη (6) θέσεων, επίπλων και συσκευών γραφείων, καθώς και οικοπέδων.

Έτσι, οι επιχειρήσεις που μπορούσαν να υπαχθούν στο νόμο ήταν οι εξής:

- α) Οι μεταποιητικές επιχειρήσεις (βιομηχανικές και βιοτεχνικές), οι επιχειρήσεις παραγωγής ψύχους, οι επιχειρήσεις διαλογής και συσκευασίας οπωροκηπευτικών προϊόντων, καθώς και οι επιχειρήσεις θερμοκηπίων υψηλής τεχνολογίας.
- β) Οι μεταλλευτικές επιχειρήσεις, στις οποίες περιλαμβάνονται, για την εφαρμογή των διατάξεων του νόμου, και οι ιδιωτικές επιχειρήσεις εκμετάλλευσης λιγνιτορυχείων, καθώς και λατομικές επιχειρήσεις εκμετάλλευσης μαρμάρων και σχιστολιθικών πλακών και βιομηχανικών ορυκτών.
- γ) Οι επιχειρήσεις εφαρμοσμένης βιομηχανικής ή μεταλλευτικής έρευνας, καθώς και οι επιχειρήσεις που έχουν αντικείμενο δραστηριότητας τη μελέτη εκμετάλλευσης νέων πηγών ενέργειας και την εφαρμογή συστημάτων εξοικονόμησης ενέργειας.
- δ) Οι επιχειρήσεις που παράγουν και διαθέτουν σε τρίτους ενέργεια σε μορφή θερμού νερού, ατμού ή αερίου, εφόσον η ενέργεια αυτή παράγεται από πηγές ενέργειας εκτός από υδατάνθρακες.
- ε) Οι ξενοδοχειακές επιχειρήσεις κάθε λειτουργικής μορφής.
- στ) Οι επιχειρήσεις υγρών καυσίμων και υγραερίων εφόσον πραγματοποιούν επενδύσεις για τη δημιουργία εγκαταστάσεων αποθήκευσης υγρών καυσίμων και υγραερίων σε απομακρυσμένες νησιωτικές περιοχές και έχουν την έδρα τους στο νομό που ανήκει το νησί. Οι απομακρυσμένες νησιωτικές περιοχές καθορίστηκαν με πράξη Υπουργικού Συμβουλίου.

Ο Ν.1116/81 καθιέρωσε δύο τύπους κινήτρων.

A) Τα χρηματοδοτικά και

B) Τα φορολογικά κίνητρα.

Στην πρώτη κατηγορία των χρηματοδοτικών κινήτρων περιλαμβάνονται:

A1) Η Επιχορήγηση και

A2) Η Επιδότηση Επιτοκίου.

(A1) Η εισαγωγή του κινήτρου των δωρεάν κεφαλαιουχικών ενισχύσεων ή επιχορηγήσεων (grant) είναι, εκτός από την αλλαγή των περιοχών, η δεύτερη

σημαντική αλλαγή που έφερε ο Ν1116/81. Είναι το νέο στοιχείο στο σύστημα επενδυτικών κινήτρων. Πρόκειται για την καταβολή από το Δημόσιο στον επενδυτή, χωρίς υποχρέωση επιστροφής, χρηματικού ποσού που καλύπτει τμήμα του κόστους της "παραγωγικής" επένδυσης. Ουσιαστικά είναι μια μεταφορά δημοσίων πόρων στον επενδυτή, ως συμπλήρωμα των δικών του πόρων που προορίζονται για πραγματοποίηση της επένδυσης. Έτσι, υπάρχει πλέον η δυνατότητα πραγματοποίησης επενδύσεων που μπορεί να μη γινόντουσαν, λόγω αδυναμίας κάλυψης του συνολικού κόστους από τον ιδιώτη.

Ταυτόχρονα δίνεται η δυνατότητα στον επενδυτή να πραγματοποιήσει από την αρχή κιόλας την ελάχιστη κλίμακα επενδύσεως που θα του επιτρέψει την εξασφάλιση αποδοτικής παραγωγής σε ανταγωνιστικό κόστος, έτσι ώστε να επιτυγχάνεται η δυνατότητα για εσωτερική χρηματοδότηση επεκτάσεων (Ε. Λεμονιά, ΚΕΠΕ 1991).

Τα ποσοστά επιχορηγήσεως -όπως και της επιδότησης επιτοκίου, που θα εξετάσουμε στη συνέχεια- και τα οποία φτάνουν μέχρι ένα σημαντικό ποσοστό της συνολικής δαπάνης για την πραγματοποίηση της "παραγωγικής" επένδυσης και του συνολομολογούμενου επιτοκίου, διαφοροποιούνται με μια σειρά από παράγοντες όπως είναι: ο γενικός τομέας δραστηριότητας στον οποίο ανήκει η προγραμματιζόμενη επένδυση (βιομηχανία, ξενοδοχειακές επιχειρήσεις, μεταλλευτικές επιχειρήσεις, κλπ.), η γεωγραφική περιοχή πραγματοποίησης της επένδυσης και το αντικείμενο δραστηριότητας, κύρια στις βιομηχανικές επενδύσεις⁽²⁾.

Έτσι, τα ανώτατα ποσοστά κεφαλαιουχικών ενισχύσεων σύμφωνα με το Ν.1116/81 ήταν τα εξής:

ΠΙΝΑΚΑΣ 2.4 ΑΝΩΤΑΤΑ ΠΟΣΟΣΤΑ ΚΕΦΑΛΑΙΟΥΧΙΚΩΝ ΕΝΙΣΧΥΣΕΩΝ Ν.1116

	ΠΕΡΙΟΧΕΣ	
	Β'	Γ'
Για βιομηχανικούς κλάδους χαμηλής ενίσχυσης	20%	40%
Για βιομηχανικού κλάδους μέσης ενίσχυσης	25%	45%
Για βιομηχανικού κλάδους υψηλής ενίσχυσης	30%	50%
Για μεταλλευτικές επιχειρήσεις	40%	40%

Πηγή: Ε. Λεμονιά, ΚΕΠΕ, 1991

Όσον αφορά την περιοχή Α', ο νόμος προέβλεπε επιχορήγηση μόνο για τη δαπάνη μεταγκατάστασης βιομηχανικών και μεταλλευτικών επενδύσεων.

- Από την περιοχή Α' στην περιοχή Γ' το ποσοστό ενίσχυσης ήταν 50%.
- Από την Β' στη Γ' μέχρι 30% και

- Από την Α' στη Β' μέχρι 30%, μόνο όταν η βασική πρώτη ύλη βρισκόταν μέσα στην περιοχή Β'.

Επίσης, υπήρχε πρόβλεψη για κάποιες "ειδικές" όπως χαρακτηρίστηκαν από το νόμο επενδύσεις. Έτσι, ορίστηκε επιχορήγηση 40% της συνολικής αξίας της επένδυσης που αφορούσε την προστασία του περιβάλλοντος, την εξοικονόμηση ενέργειας και την έρευνα και τεχνολογία. Η επιδότηση αυτή μπορούσε να φτάνει μέχρι 50 εκατομμύρια δραχμές. Για την εξοικονόμηση ενέργειας η επιχορήγηση εξαρτιώταν από το βαθμό εξοικονόμησης ενέργειας ή υποκατάστασης εισαγόμενων καυσίμων. Στην περίπτωση που οι επενδύσεις γίνονταν μέσα σε βιομηχανικές περιοχές, σε ζώνες ή στα πλαίσια ειδικών προγραμμάτων, μπορούσαν να λάβουν πρόσθετη επιχορήγηση μέχρι και δέκα (10) επιπλέον ποσοστιαίες μονάδες.

(Α2) Μέσω της επιδότησης του επιτοκίου, μειώνεται το κόστος δανεισμού για τον επενδυτή, αυξάνοντας ταυτόχρονα την ελαστικότητα οποιουδήποτε επενδυτικού σχεδίου και τη συγκριτική αποδοτικότητα του ίδιου επιχειρηματικού κεφαλαίου. Έτσι, επενδυτικά σχέδια που κάτω από διαφορετικές συνθήκες θα αξιολογούνταν ως ασύμφορα, τώρα είναι δυνατόν να μεταβληθούν σε οριακά κερδοφόρα (Ε. Λεμονιά, ΚΕΠΕ 1991).

Μια ακόμη αλλαγή του Ν.1116/81 ήταν το ότι προέβλεπε πλέον ποσοστά επιδότησης επάνω στο επιτόκιο χορήγησης των δανείων, σε αντίθεση με τις μονάδες επιδότησης που ίσχυαν μέχρι τότε. "Πρέπει να σημειωθεί ότι η επιδότηση επιτοκίου εκφρασμένη σε ποσοστό ύψους του επιτοκίου, θεωρείται ορθότερη ρύθμιση από την επιδότηση εκφρασμένη σε μονάδες που δίνεται άσχετα από τις αυξομειώσεις του επιτοκίου" (Ε. Λεμονιά, ΚΕΠΕ, 1991).

Αναλυτικότερα, όσον αφορά τις βιομηχανικές επιχειρήσεις, η επιδότηση επιτοκίου έφτανε στην Β' περιοχή το 30% και στη Γ' περιοχή το 50%. Για τις επενδύσεις σε μεταλλεία και ορυχεία η επιδότηση έφτανε το 40% και στη Β' και στη Γ' περιοχή. Στην Α' περιοχή επιδότηση επιτοκίου υπήρχε μόνο για επενδύσεις σε παραδοσιακά και διατηρητέα κτίρια, σε ποσοστό 50%, ίδιο και για τις άλλες δύο περιοχές Β' και Γ'.

Ο χρόνος επιδότησης του επιτοκίου ορίστηκε στα πέντε χρόνια για τα τραπεζικά δάνεια και τις πιστώσεις και στα δέκα (10) χρόνια για τα ομολογιακά δάνεια σε δημόσια εγγραφή.

Ο Ν.1116/81, όπως και ο προγενέστερος 849/78, έδινε τη δυνατότητα καθορισμού υποπεριοχών μέσα στις περιοχές του νόμου, καθώς και κλάδους και

δραστηριότητες με διαφορετικά ποσοστά ενίσχυσης, μέσα από έκδοση πράξεων Υπουργικού Συμβουλίου.

Έτσι, στις 4/3/1981 εκδόθηκε η Πράξη αριθ. 45 "Περί καθορισμού των ανωτάτων ποσοστών επιχορηγήσεων και επιδοτήσεως επιτοκίου των επιχειρήσεων του άρθρου 2 του Ν.1116/81, πλην των ξενοδοχειακών, κατά κλάδο ή δραστηριότητα και κατά νομό, επαρχία ή βιομηχανική περιοχή της ΕΤΒΑ στις περιοχές Β' και Γ', σύμφωνα με τις διατάξεις της παραγράφου 3 του άρθρου 6 και της παραγράφου 6 του άρθρου 9 του ίδιου νόμου". Σύμφωνα με την πράξη αυτή διακρίνονται και πάλι τρεις κατηγορίες δραστηριοτήτων -υψηλής, μέσης και χαμηλής ενίσχυσης- και καθορίζονται ανώτατα ποσοστά επιχορήγησης για κάθε δραστηριότητα ως εξής:

ΠΙΝΑΚΑΣ 2.5 ΑΝΩΤΑΤΑ ΠΟΣΟΣΤΑ ΕΠΙΧΟΡΗΓΗΣΕΩΝ Ν.1116/81

ΠΕΡΙΟΧΕΣ	ΚΑΤΗΓΟΡΙΕΣ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΩΝ		
	ΥΨΗΛΗΣ ΕΝΙΣΧΥΣΗΣ	ΜΕΣΗΣ ΕΝΙΣΧΥΣΗΣ	ΧΑΜΗΛΗΣ ΕΝΙΣΧΥΣΗΣ
Υποπεριοχές της Β' περιοχής			
α.	20%	15%	10%
β.	25%	20%	15%
γ.	30%	25%	20%
Υποπεριοχές της Γ' περιοχής			
α.	40%	35%	30%
β.	45%	40%	35%
γ.	50%	45%	40%
Μεταλλευτικές επιχειρήσεις	40%	35%	25%

Πηγή: Ε. Λεμονιά, ΚΕΠΕ, 1991.

Στην περίπτωση βιομηχανικών συγκροτημάτων ή συμπλεγμάτων, άσχετα από τις υπάρχουσες δραστηριότητες, η επιχορήγηση μπορούσε να φτάνει στην περιοχή Β' έως 30% και στην περιοχή Γ' μέχρι 50%.

Ανάλογα ορίστηκαν και ανώτατα ποσοστά επιδότησης επιτοκίου:

ΠΙΝΑΚΑΣ 2.6 ΑΝΩΤΑΤΑ ΠΟΣΟΣΤΑ ΕΠΙΔΟΤΗΣΗΣ ΕΠΙΤΟΚΙΟΥ Ν1116/81

ΠΕΡΙΟΧΕΣ	ΚΑΤΗΓΟΡΙΕΣ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΩΝ		
	ΥΨΗΛΗΣ ΕΝΙΣΧΥΣΗΣ	ΜΕΣΗΣ ΕΝΙΣΧΥΣΗΣ	ΧΑΜΗΛΗΣ ΕΝΙΣΧΥΣΗΣ
Β'	30%	25%	20%
Γ'	50%	45%	40%

Πηγή: Ε. Λεμονιά, ΚΕΠΕ, 1991.

Β) Ταυτόχρονα ο Ν.1116/81 διατήρησε τα φορολογικά κίνητρα ως εναλλακτικό πλέον -σε σχέση με τις άμεσες ενισχύσεις- σύστημα κινήτρων, αλλά τα αποδυνάμωσε ακόμη περισσότερο.

Τα φορολογικά κίνητρα του νόμου 1116/81 περιελάμβαναν:

1) Τις *αφορολόγητες εκπτώσεις*, δηλαδή τη δυνατότητα των επενδυτών για κράτηση από τα φορολογητέα καθαρά κέρδη της επιχείρησης, ενός ποσού ίσου σε ποσοστό της δαπάνης της επένδυσης. Εδώ πρέπει να σημειώσουμε πως οι αφορολόγητες εκπτώσεις ήταν ασυμβίβαστες με τις επιχορηγήσεις.

2) Τη δυνατότητα των επιχειρήσεων να πραγματοποιούν *πρόσθετες αποσβέσεις*, επιπλέον της τακτικής. Το γεγονός αυτό περιορίζει τη χρονική διάρκεια του επιχειρηματικού κινδύνου, λόγω της ταχύτερης ανάλυσης του κεφαλαίου και της μείωσης του φορολογικού βάρους (Ε. Λεμονιά, ΚΕΠΕ 1991).

Β1) Τα ποσοστά των φορολογικών εκπτώσεων για τις βιομηχανικές και μεταλλευτικές επιχειρήσεις, μειώθηκαν και ορίστηκαν ως εξής:

ΠΙΝΑΚΑΣ 2.7 ΠΟΣΟΣΤΑ ΑΦΟΡΟΛΟΓΗΤΩΝ ΕΚΠΤΩΣΕΩΝ Ν.1116/81

	ΠΕΡΙΟΧΕΣ		
	Α'	Β'	Γ'
Ανώτατο ποσοστό έκπτωσης	20%	50%	80%
Ανώτατο ποσοστό ετήσιων κερδών	30%	60%	90%

Πηγή: Ε. Λεμονιά, ΚΕΠΕ, 1991.

Εδώ θα πρέπει να επισημάνουμε πως στην περιοχή Α', όπως και με το Ν.849/78, δυνατότητα αφορολόγητης έκπτωσης είχαν μόνο οι ήδη υπάρχουσες επιχειρήσεις που προέβαιναν σε εκσυγχρονισμό ή επέκταση της επένδυσής τους, χωρίς να αυξήσουν σημαντικά την απασχόληση και εφόσον έπαιρναν μέτρα για την προστασία του περιβάλλοντος.

Έκπτωση από τα κέρδη μπορούσαν να επίσης να κάνουν και οι επιχειρήσεις που ήταν χωροθετημένες στις περιοχές Α' κα Β' οι οποίες πραγματοποιούσαν επένδυση στην περιοχή Γ', καθώς και οι γεωργικές βιομηχανίες στην περιοχή Α', εφόσον έκαναν επενδύσεις στην περιοχή Β'.

B2) Τα ποσοστά των πρόσθετων αποσβέσεων διαμορφώθηκαν ως εξής:

ΠΙΝΑΚΑΣ 2.8 ΠΟΣΟΣΤΑ ΠΡΟΣΛΥΞΗΣ ΤΩΝ ΤΑΚΤΙΚΩΝ ΑΠΟΣΒΕΣΕΩΝ Ν.1116/81

	ΠΕΡΙΟΧΕΣ		
	A'	B'	Γ'
Με μια βάρδια	-	25%	50%
Με δυο βάρδιες	25%	50%	100%
Με τρεις βάρδιες	50%	75%	150%

Πηγή: Ε. Λεμονιά, ΚΕΠΕ, 1991.

Οι αυξημένες αποσβέσεις, σε αντίθεση με τις αφορολόγητες εκπτώσεις, ήταν συμβατές με τις δωρεάν επιχορηγήσεις. Απαραίτητη όμως προϋπόθεση ήταν η αφαίρεση του ποσού της επιχορήγησης από την αξία των πάγιων περιουσιακών στοιχείων πριν πραγματοποιηθούν οι αποσβέσεις.

Όπως ο προηγούμενος αναπτυξιακός νόμος 849/78 για τις δανειακές ενισχύσεις, έτσι, και ο Ν.1116.81 έθεσε κάποιες προϋποθέσεις τις οποίες έπρεπε να πληρούν οι επενδύσεις και οι επενδυτές, ώστε να μπορούν να κάνουν χρήση τόσο των επιχορηγήσεων, όσο και της επιδότησης του επιτοκίου.

Μια ακόμη αλλαγή που έφερε ο Ν.1116/81 ήταν ο τρόπος ρύθμισης της υποχρεωτικής συμμετοχής του επενδυτή. Μέχρι τότε οριζόταν το ποσοστό της ίδιας συμμετοχής. Ο νέος νόμος όριζε πλέον το συμπληρωματικό ποσοστό, δηλαδή το συνολικό ποσοστό που καταλαμβάνουν οι άμεσες επιχορηγήσεις, και τα δάνεια-πιστώσεις. Έτσι, ορίστηκε πως το συνολικό αυτό ποσοστό δεν έπρεπε να ξεπερνά το 70% της συνολικής αξίας της επένδυσης στην περιοχή Α', το 75% στην περιοχή Β' και το 80% στην περιοχή Γ'. Για τις μεταλλευτικές επιχειρήσεις το ποσοστό αυτό ορίστηκε στο 75% της συνολικής αξίας της επένδυσης ανεξαρτήτως περιοχής. Στη συνολική αξία (δαπάνη) για την επένδυση συμπεριλαμβανόταν και η αξία του οικπέδου.

Επίσης, ο Ν.1116/81 όριζε ελάχιστο ύψος επένδυσης, όπως άλλωστε και ο προηγούμενος νόμος. Όπως φαίνεται στον Πίνακα 2.9 τα ποσοστά που ορίστηκαν δεν ήταν ιδιαίτερα σημαντικά. Ο ορισμός τους αποσκοπούσε στο να μην κατατίθονται στην αρμόδια επιτροπή πλήθος αιτήσεων που αφορούσαν μικροποσά για επουσιώδεις μετατροπές σε υπάρχοντα κτίρια ή την αγορά μεμονωμένων μηχανημάτων, δραστηριότητες που μπορούσαν να καλυφθούν με τις αφορολόγητες εκπτώσεις και τις αποσβέσεις (Ε. Λεμονιά, ΚΕΠΕ 1991).

ΠΙΝΑΚΑΣ 2.9 ΕΛΑΧΙΣΤΑ ΠΟΣΟΣΤΑ ΕΠΕΝΔΥΣΕΩΝ ΤΟΥ Ν.1116/81

ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑ	ΕΛΑΧΙΣΤΟ ΥΨΟΣ ΕΠΕΝΔΥΣΗΣ (ΔΡΧ)
α) Ίδρυση νέας μονάδας	5.000.000
β) Επέκταση ή εκσυγχρονισμός μονάδας	3.000.000
γ) Αγορά τυποποιημένων βιοτεχνικών κτιρίων	3.000.000
δ) Διατηρητέα κτίρια	1.000.000
ε) Μετεγκατάσταση μονάδων	1.000.000

Πηγή: Ε. Λεμονιά, ΚΕΠΕ, 1991.

Σύμφωνα με το Ν.1116/81 επανέρχεται και ο όρος των μόνιμων θέσεων εργασίας (ελάχιστη απασχόληση, δημιουργία νέας ελάχιστης απασχόλησης) και θέτει ως απαίτηση τις δέκα (10) θέσεις εργασίας. Έτσι, μαζί με τα ελάχιστα ποσά επενδύσεων ορίζονται και ανώτατα όρια επένδυσης για κάθε νέα θέση εργασίας, στα 5 εκατομμύρια δρχ., εκτός από τις ξενοδοχειακές επιχειρήσεις, όπου το όριο αυτό ήταν τα 3 εκατομμύρια δρχ. Τονιζόταν επίσης, η υποχρέωση, από μέρους του επένδυτή, για διατήρηση των ήδη υφιστάμενων θέσεων εργασίας (τουλάχιστον δέκα) και ανώτατο ποσό επένδυσης τα 2 εκατομμύρια δρχ. για περιπτώσεις εκσυγχρονισμού μονάδων. Για τις κτιριακές εγκαταστάσεις ορίστηκε ανώτατη αξία επένδυσης τα δύο εκατομμύρια δρχ/μ³. Ποσό το οποίο μπορούσε να αλλάξει μετά από δύο χρόνια.

Όσον αφορά τον τρόπο υπαγωγής των επενδύσεων στα κίνητρα του εν λόγω νόμου, αυτή γινόταν με Υπουργική Απόφαση, μετά από γνωμοδότηση της αρμόδιας επιτροπής. Παράλληλα όμως με την κεντρική Γνωμοδοτική Επιτροπή προβλεπόταν η δυνατότητα σύστασης επιμέρους τμημάτων της για τις επιμέρους κατηγορίες επενδύσεων, για γεωργικές βιομηχανίες, ξενοδοχειακές επιχειρήσεις και για επενδύσεις που αφορούσαν την εξοικονόμηση ενέργειας, την προστασία του περιβάλλοντος και την έρευνα και τεχνολογία.

Τέλος, ο νόμος 1116/81 περιελάμβανε και κάποιες άλλες διατάξεις σχετικές με την οικονομική και περιφερειακή ανάπτυξη. Αυτές οι διατάξεις αφορούσαν τη χρηματοδότηση προγραμμάτων κατάρτισης και επιμόρφωσης εργαζομένων, τον κανονισμό λειτουργίας των βιομηχανικών περιοχών κλπ. Επίσης, με το νόμο αυτό κυρώθηκαν και οι αποφάσεις για την ενίσχυση των επενδύσεων που είχε αναλάβει να πραγματοποιήσει η ΕΛΕΒΜΕ -το Πετροχημικό Συγκρότημα και τα Ελληνικά Σιδηροκράμματα.

Σε γενικές γραμμές θα μπορούσαμε να πούμε πως τόσο από νομοτεχνική πλευρά, όσο και από άποψη ουσίας ο Ν.1116/81 αποτέλεσε πρότυπο αναπτυξιακού νόμου και γι' αυτό στη συνέχεια χρησίμευσε ως βάση για τον επόμενο αναπτυξιακό Ν.1262/82, (Ε. Λεμονιά, ΚΕΠΕ 1991).

Η νέα κυβέρνηση που εκλέχθηκε στις 18 Οκτωβρίου 1981 προχώρησε στη θέσπιση του νέου νόμου για τα αναπτυξιακά κίνητρα, του Ν.1262/82 (ΦΕΚ70) "Για την παροχή κινήτρων ενίσχυσης της οικονομικής και περιφερειακής ανάπτυξης της χώρας και τροποποίηση συναφών διατάξεων" που δημοσιεύθηκε στις 16 Ιουνίου 1982. Πρέπει να σημειώσουμε πως μέχρι να γίνει δυνατή η εφαρμογή των διατάξεων του νέου νόμου, διακόπηκε η υπαγωγή νέων επενδύσεων στον αναπτυξιακό νόμο 1116/81.

Παρά το ότι η κάθε κυβέρνηση μέσα από τους αναπτυξιακούς νόμους περνάει τις δικές της οικονομικές και κοινωνικές αντιλήψεις, πολλοί αμφισβητούν την ορθότητα της απόφασης για πάγωμα στις υπαγωγές των επενδύσεων στον Ν.1116/81, καθώς μέσα στα πλαίσια του νόμου αυτού η νέα κυβέρνηση είχε τη δυνατότητα να επιλέξει τις ενισχυόμενες επενδύσεις, σύμφωνα με το δικό της πρόγραμμα (Ε. Λεμονιά, ΚΕΠΕ, 1991).

Οι σημαντικότερες διαφορές των νόμων ήταν οι εξής δύο:

Η πρώτη διαφορά είναι ότι στο Ν.1262/82 προβλεπόταν για μεγάλες επενδύσεις, πάνω από ένα ορισμένο ύψος (400 εκατομμύρια δραχμές), η συμμετοχή του Δημοσίου στο εταιρικό κεφάλαιο των επιχειρήσεων που επιχορηγούνταν.

Η δεύτερη βασική διαφορά είναι ότι με τον Ν.1262/82 δευρύνεται η έννοια της παραγωγικής επένδυσης και ταυτόχρονα προστίθονται νέες δραστηριότητες στα αναπτυξιακά κίνητρα.

Στις υπόλοιπες διατάξεις τους οι δύο νόμοι 1116/81 και 1262/82 παρουσιάζουν κύρια ομοιότητες και κάποιες διαφορές μικρότερης σημασίας.

Έτσι, και στους δύο νόμους προβλέπονται τα ίδια κίνητρα: επιχορήγηση των επενδύσεων, επιδότηση επιτοκίου, πρόσθετες αποσβέσεις και αφορολόγητες εκπτώσεις από τα κέρδη. Επίσης, και οι δύο κατατάσσουν τις δραστηριότητες σε κατηγορίες ενίσχυσης: υψηλής, μέσης και χαμηλής, ο μεν Ν.1116/81 με Π.Υ.Σ ενώ ο Ν.1262/82 με Υπουργική Απόφαση.

Από την άλλη ο Ν.1262/82 διαίρεσε το χώρο σε τέσσερις περιοχές κινήτρων, ενώ ο Ν.1116/81 προέβλεπε τρεις. Καθώς όμως και στους δύο νόμους προβλεπόταν η

δυνατότητα, είτε μέσω Π.Υ.Σ. είτε μέσω Υπουργικής Απόφασης, η υποδιαίρεση των περιοχών, η σημασία αυτής της διαφοράς μικραίνει.

Στη συνέχεια αναφέρονται οι τροποποιήσεις του Ν.1262/82, καθώς στη συνέχεια θα γίνεται αναφορά και σε αυτές. Τα νομοθετήματα που τροποποίησαν ή συμπλήρωσαν το Ν.1262/82 είναι οι εξής: Ο Ν.1360/83 για την ~~"Πρόωθηση των επενδύσεων, οργάνωση των Υπηρεσιών Κρατικών Προμηθειών και άλλες διατάξεις"~~, ο Ν.1478/84 για "Τροποποιήσεις του νόμου 1100/80 και άλλες διατάξεις" (άρθρα 14-17), ο Ν.1515/85 (άρθρο 15), ο Ν.1563/85 (άρθρο 34) και ο Ν.1682/87 για "Μέσα και όργανα αναπτυξιακής πολιτικής, προγραμματικές συμφωνίες και αναπτυξιακές συμβάσεις, ένταξη επενδύσεων στα Μεσογειακά Ολοκληρωμένα Προγράμματα, τροποποίηση του νόμου 1262/82 και άλλες διατάξεις".

Όπως προαναφέρθηκε μια σημαντική αλλαγή που έφερε ο Ν.1262/82 ήταν η διεύρυνση της έννοιας της παραγωγικής επένδυσης, συμπεριλαμβάνοντας και επενδύσεις στον πρωτογενή τομέα, καθώς και ορισμένες υπηρεσίες κοινωνικού και πολιτιστικού χαρακτήρα. Έτσι, σύμφωνα με το νόμο 1262/82 ως παραγωγική επένδυση θεωρείται:

- α) Η κατασκευή, επέκταση και εκσυγχρονισμός βιομηχανοστασίων κτιριακών εγκαταστάσεων, καθώς και βοηθητικών εγκαταστάσεων των επιχειρήσεων που αναφέρονται στο άρθρο.
- β) Η αγορά μη χρησιμοποιούμενων, αποπερατωθέντων ή ημιτελών βιομηχανοστασίων και συναφών κτιριακών και βοηθητικών εγκαταστάσεων, που η έναρξη της κατασκευής τους έγινε μέσα στην τελευταία πενταετία πριν από τη δημοσίευση του νόμου και δεν χρησιμοποιούνται για παραγωγικούς σκοπούς, τουλάχιστον για μια διετία πριν την υποβολή της αίτησης για υπαγωγή στις διατάξεις του Ν.1282/82.
- γ) Η αγορά καινούργιων μηχανημάτων και λοιπού μηχανολογικού ή τεχνικού εξοπλισμού παραγωγής. Η αγορά καινούργιων ηλεκτρονικών υπολογιστών και λοιπών συστημάτων μηχανογράφησης ή αυτοματοποίησης διαδικασιών.
- δ) Οι δαπάνες επενδύσεων που αποσκοπούν στην εισαγωγή, ανάπτυξη και εφαρμογή σύγχρονης τεχνολογίας. Η δαπάνη εγκατάστασης πρότυπης δοκιμαστικής μονάδας. Οι δαπάνες επενδύσεων για εφαρμοσμένη έρευνα και η αγορά οργάνων ή εξοπλισμού εργαστηρίων εφαρμοσμένης βιομηχανικής ή μεταλλευτικής έρευνας.
- ε) Οι δαπάνες μεταφοράς για μετεγκατάσταση υφιστάμενων παραγωγικών μονάδων σε λιγότερο αναπτυγμένες περιοχές ή μέσα στην ίδια περιοχή, αλλά σε βιομηχανική ή βιοτεχνική ζώνη.

στ) Η κατασκευή καινούργιων αποθηκευτικών χώρων, ψυκτικών χώρων, χώρων ξήρανσης και συντήρησης προϊόντων, καθώς και η αγορά καινούργιων αυτοκινήτων-ψυγείων ή πλοίων-ψυγείων, εγχώριας κατασκευής.

ζ) Η αγορά καινούργιων μεταφορικών μέσων για διακίνηση υλικών και μαζικής μεταφοράς εργατοτεχνιτών και υπαλληλικού προσωπικού, καθώς και εξοπλισμού και εγκαταστάσεων διακίνησης υλικών.

η) Η ανέγερση καινούργιων εργατικών κατοικιών για τη στέγαση προσωπικού της επιχείρησης, καθώς και κτιρίων ή εγκαταστάσεων ή εξοπλισμού προοριζόμενων να χρησιμοποιηθούν για την αναψυχή ή συνεστίαση εργατών και υπαλλήλων, και εφόσον κατασκευάζονται στην περιοχή που είναι εγκατεστημένη η επιχείρηση.

θ) Η ανέγερση, επέκταση και εκσυγχρονισμός ξενοδοχειακών εγκαταστάσεων, εγκαταστάσεων αξιοποίησης ιαματικών πηγών και η αγορά εξοπλισμού τους. Οι δαπάνες για μόνιμες εγκαταστάσεις κατασκηνωτικών κέντρων (CAMPINGS) και εγκαταστάσεις χειμερινού τουρισμού, καθώς και για κατασκευή και εξοπλισμό διαμερισμάτων για τουριστική χρήση.

ι) Οι δαπάνες επισκευής, αποκατάστασης και μετατροπής διατηρητέων παραδοσιακών οικιών ή κτιρίων σε ξενώνες ή ξενοδοχειακές μονάδες, ανεξάρτητα από το εάν βρίσκονται εντός ή εκτός οικισμών που χαρακτηρίζονται παραδοσιακοί ή διατηρητέοι. Η ανακαίνιση παραδοσιακού χαρακτήρα ξενοδοχειακών μονάδων που κρίνονται διατηρητέες και που προστατεύονται από ειδικό καθεώς όρων δόμησης. Οι δαπάνες ανακαίνισης διατηρητέων παραδοσιακών ή ιστορικών κτιρίων από Οργανισμούς Τοπικής Αυτοδιοίκησης με σκοπό τη μετατροπή τους σε αναγκαίους χώρους κοινωνικών και πολιτιστικών λειτουργιών.

Με το Ν.1360/83 προστέθηκαν δύο ακόμη εδάφια τα:

ια) Η αγορά υλικού για αναπαραγωγή των κτηνοτροφικών επιχειρήσεων και του πολλαπλασιαστικού υλικού των γεωργικών, κτηνοτροφικών ή ιχθυοκαλλιεργητικών επιχειρήσεων.

ιβ) Οι δαπάνες επενδύσεων που αποσκοπούν στην κατασκευή, επέκταση, εκσυγχρονισμό και εξοπλισμό κεντρικών λειτουργιών και λοιπών υπηρεσιών.

Στη συνέχεια με τον Ν.1682/87 προστέθηκαν ακόμη δύο εδάφια ως εξής:

ιγ) Η αγορά βιομηχανικών χώρων σε τυποποιημένα βιοτεχνικά κτίρια των βιομηχανικών περιοχών ή σε πολυόροφα βιοτεχνικά κέντρα, που κατασκεύασε ή κατασκευάζει η ΕΤΒΑ Α.Ε. μόνη της ή σε συνεργασία με τον Ε.Ο.Μ.Μ.Ε.Χ., καθώς και σε πολυόροφα βιοτεχνικά κτίρια που η κατασκευή τους έγινε με δανειοδότηση της ΕΤΒΑ Α.Ε. ανεξάρτητα από το χρόνο κατασκευής και χρησιμοποίησής τους.

ιδ) Η ανέγερση, επέκταση και εκσυγχρονισμός εγκαταστάσεων και η αγορά εξοπλισμού επιχειρήσεων παροχής υπηρεσιών στήριξης τουριστικών-ξενοδοχειακών μονάδων.

Από την έννοια της παραγωγικής επένδυσης και οι δύο νόμοι (Ν.1116/81 και Ν.1262/82) απέκλειαν τα επιβατικά αυτοκίνητα μέχρι έξη (6) θέσεων, την επίπλωση και τον εξοπλισμό γραφείων και τα οικόπεδα. Ο Ν.1262/82 στην περίπτωση αυτή προσθέτει και τα "γήπεδα" αφού περιέλαβε μέσα στις ενισχυόμενες δραστηριότητες και επενδύσεις του πρωτογενή τομέα.

Δυνατότητα υπαγωγής στις διατάξεις του Ν.1262/82 είχαν οι ακόλουθες δραστηριότητες:

α) Μεταποιητικές (βιομηχανικές, βιοτεχνικές και χειροτεχνικές) επιχειρήσεις όλων των κλάδων. Στις παραπάνω επιχειρήσεις περιλαμβάνονται και οι βιοτεχνικές επιχειρήσεις παρδοσιακών οικοδομικών υλικών, όπως πέτρας, τοιχοποιίας, δαπέδων και στέγης. μαλτεζόπλακας, κεραμιδιών και τούβλων παραδοσιακών τύπων, διαφόρων κεραμικών δαπέδων και ειδικών κονιαμάτων. Επίσης, βιοτεχνίες και εργαστήρια παραδοσιακών κατασκευών, όπως ξυλουργεία, επιπλοποιεία, σιδηρουργεία, μαρμαρογλυφεία και άλλα εργαστήρια κατεργασίας οικοδομικού μαρμάρου ή πέτρας. Εργαστήρια χειροτεχνίας, οικοτεχνίας, κεραμικής, κοσμηματοποιίας, υφαντικής, ταπητουργίας και γουνοποιίας.

β) Γεωργικές, δασικές, κτηνοτροφικές και αλιευτικές επιχειρήσεις σύγχρονης τεχνολογίας.

γ) Μεταλλευτικές και λατομικές επιχειρήσεις.

δ) Κέντρα Τεχνικής Βοήθειας για τη βιομηχανία και βιοτεχνία, που ιδρύονται από Συνεταιρισμούς, Επιμελητήρια, Επαγγελματικές Οργανώσεις, τον ΕΟΜΜΕΧ και το ΕΛΚΕΠΑ, σκοπός των οποίων είναι η παροχή τεχνικών συμβουλών και πληροφόρησης στους επενδυτές, σχετικά με την τεχνολογική κατάσταση του κλάδου, την οργάνωση της παραγωγής, τη διαχείριση της επιχείρησης, τη σύνθεση του προσωπικού, τη μελέτη της αγοράς και του απαραίτητου μηχανολογικού εξοπλισμού.

ε) Επιχειρήσεις Οργανισμών Τοπικής Αυτοδιοίκησης ή Συνεταιρισμών που κάνουν επενδύσεις για την ανέγερση βιοτεχνικών κέντρων και κτιρίων στις ειδικές βιοτεχνικές και βιομηχανικές ζώνες που καθορίζονται στα πλαίσια του πολεοδομικού και χωροταξικού σχεδιασμού.

στ) Επιχειρήσεις αγροτικών ή αγροτοβιομηχανικών συνεταιρισμών για επενδύσεις σε μηχανικά μέσα σποράς, καλλιέργειας, συγκομιδής και συσκευασίας αγροτικών προϊόντων.

ζ) Επιχειρήσεις που παράγουν για δικό τους λογαριασμό ή για τρίτους ενέργεια σε μορφή αερίου, θερμού νερού ή ατμού.

η) Επιχειρήσεις που έχουν αντικείμενο δραστηριότητας την παραγωγή μηχανισμών εξοικονόμησης ενέργειας και αξιοποίησης γεωργικών και βιομηχανικών απορριμμάτων και αποβλήτων.

θ) Επιχειρήσεις αποξήρανσης αγροτικών προϊόντων, κατάψυξης ή αφυδάτωσης γεωργικών, κτηνοτροφικών και ιχθυηρών προϊόντων.

ι) Ναυπηγο-επισκευαστικές επιχειρήσεις, επιχειρήσεις πλωτών δεξαμενών, διαλυτηρίων πλοίων, ακτοπλοϊκές επιχειρήσεις ευρείας λαϊκής συμμετοχής για προμήθεια καινούργιων σκαφών εγχώριας κατασκευής ή μεταχειρισμένων, εφόσον η ηλικία τους δεν ξεπερνά τα επτά (7) χρόνια ή και για επισκευή μεταχειρισμένων πλοίων και αλιευτικές επιχειρήσεις για την προμήθεια καινούργιων σκαφών εγχώριας κατασκευής.

ια) Επιχειρήσεις υγρών καυσίμων και υγραερίων εφόσον πραγματοποιούν επενδύσεις για τη δημιουργία εγκαταστάσεων αποθήκευσης ή για την προμήθεια εξοπλισμού μεταφοράς ή διακίνησης υγρών καυσίμων και υγραερίων σε νησιωτικές περιοχές, υπό την προϋπόθεση ότι οι επιχειρήσεις αυτές έχουν την έδρα τους στο νομό που ανήκει το νησί.

ιβ) Ξενοδοχειακές επιχειρήσεις και ξενώνες μέχρι 300 κλίνες.

ιγ) Κατασκηνωτικά κέντρα (CAMPINGS), κατασκευαζόμενα με τις προδιαγραφές και την έγκριση του ΕΟΤ, μόνο για τις δαπάνες μονίμων εγκαταστάσεών τους, καθώς επίσης και διαμερίσματα για τουριστική χρήση.

ιδ) Επιχειρήσεις εκμετάλλευσης ιαματικών πηγών και κέντρα χειμερινού τουρισμού.

ιε) Οικίες ή κτίρια που χαρακτηρίζονται διατηρητέα ή παραδοσιακά, διασκευαζόμενα σε ξενώνες ή ξενοδοχειακές επιχειρήσεις ή εργαστήρια παραγωγής παραδοσιακών βιοτεχνικών προϊόντων ή χειροτεχνημάτων, με την έγκριση του Υπουργείου Πολιτισμού και Επιστημών ή του Υπουργείου Χωροταξίας, Οικισμού και Περιβάλλοντος, καθώς και του ΕΟΤ ή του ΕΟΜΜΕΧ εφόσον δεν υπάρχει συγκέντρωση ιδιοκτησίας πέρα από τρεις μονάδες στο ίδιο φυσικό πρόσωπο ή επιχειρηματικό φορέα.

ιστ) Επιχειρήσεις αυτού του άρθρου συνεταιρισμών ή επιχειρήσεις Οργανισμών Τοπικής Αυτοδιοίκησης.

Δύο ακόμη δραστηριότητες προστέθηκαν στις υπαγόμενες επιχειρήσεις με τους Ν.1563/85 (άρθρο 34) και Ν.1682/87 (άρθρο 29), ως εξής:

ιζ) Επιχειρήσεις που πραγματοποιούν επενδύσεις για τη ναυπήγηση τουριστικών επαγγελματικών πλοίων σε ελληνικά ναυπηγεία, με την προϋπόθεση ότι τα τουριστικά επαγγελματικά πλοία ανήκουν σε Έλληνες κατά ποσοστό 100%.

ιη) Επιχειρήσεις υπηρεσιών εξαιρετικά προηγμένης τεχνολογίας.

Με τον Ν.1682/87 καταργήθηκε ο περιορισμός των τριακοσίων (300) κρεβατιών προκειμένου για ενίσχυση επενδύσεων σε ξενοδοχεία.

Τέλος, ο Ν.1682/87 (άρθρο 2) προέβλεψε την ένταξη, με υπουργικές αποφάσεις, παραγωγικών επενδύσεων στα Μεσογειακά Ολοκληρωμένα Προγράμματα (ΜΟΠ), σύμφωνα με τον κανονισμό της ΕΟΚ 2088/85 και το Ν.1262/82.

Μέχρι τη θέσπιση του Ν.1262/82 ο πρωτογενής τομέας διατηρούσε δικό του καθεστώς ενισχύσεων. Είχε δημιουργηθεί ένα σύστημα επενδυτικών προγραμμάτων από το Υπουργείο Γεωργίας και την Αγροτική Τράπεζα, με άμεσες και έμμεσες ενισχύσεις που προερχόταν από τον κρατικό προϋπολογισμό (τακτικό και επενδύσεων) και με επιδοτούμενα δάνεια. Ο διαχωρισμός του πρωτογενούς τομέα είχε να κάνει με την άποψη ότι αυτός βασιζόταν σε διαφορετικές βάσεις λειτουργίας από τη βιομηχανία και τις υπηρεσίες. (Ε. Λεμονιά, ΚΕΠΕ 1991)

Έτσι, επικρατούσε η γνώμη πως άλλου είδους κίνητρα μπορούσαν να εφαρμοστούν για τον πρωτογενή τομέα. Ανάλογα, άλλωστε είναι τα πράγματα και στην Ε.Ε. όπου ο γεωργικός τομέας διαχωρίζεται από τους λοιπούς παραγωγικούς τομείς και μάλιστα ενισχύεται και από ξεχωριστό ταμείο, το Γεωργικό Ταμείο (FEOGA).

Μέσα βέβαια στον όρο της μεταποίησης, που αναφέρει ο εν λόγω νόμος, περιλαμβάνονται και οι γεωργικές βιομηχανίες οι οποίες ενισχύονται όπως οι άλλες βιομηχανίες, από το Ευρωπαϊκό Ταμείο Περιφερειακής Ανάπτυξης (ΕΤΠΑ). Παρόλα αυτά κατά καιρούς συζητήθηκε ο διαχωρισμός τους σύμφωνα με την άποψη ότι σχετίζονται περισσότερο με τις γεωργικές εκμεταλλεύσεις και όχι με την αστικοβιομηχανική υποδομή.

Ταυτόχρονα ο Ν.1262/82 στις διατάξεις του περιελάμβανε και κάποιες "ειδικές", όπως χαρακτηρίζονταν, επενδύσεις. Πρόκειται για επενδύσεις που σε μεγάλο βαθμό δεν εντάσσονται στην προσπάθεια περιφερειακής ανάπτυξης της χώρας και κατά κανόνα δεν ενισχύονται από το ΕΤΠΑ. Οι επενδύσεις αυτές όταν πραγματοποιούνταν στις περιοχές Β', Γ' και Δ' τύχαιναν επιπλέον επιχορήγηση 15%. Οι "ειδικές" αυτές επενδύσεις ήταν οι εξής:

α) Προστασίας του περιβάλλοντος, περιορισμού της ρύπανσης του εδάφους, του υπεδάφους, των υδάτων και της ατμόσφαιρας. Περιλαμβάνονται και οι δαπάνες μεταφοράς για μετεγκατάσταση επιχειρήσεων υψηλής όχλησης, από κατοικημένες περιοχές σε βιομηχανικές ή βιοτεχνικές ζώνες.

β) Επιχειρήσεις υποκατάστασης του πετρελαίου ή της ηλεκτρικής ενέργειας με αέριο, επεξεργασμένα απορρίμματα, ήπιες μορφές ενέργειας, ανάκτηση απορριπτόμενης θερμότητας, λαμβάνοντας υπόψη και το βαθμό εξοικονόμησης ενέργειας. Για επενδύσεις αυτής της κατηγορίας πρόσθετη προϋπόθεση ήταν ο περιορισμός της ρύπανσης του περιβάλλοντος.

γ) Ίδρυσης ή επέκτασης εργαστηρίων εφαρμοσμένης βιομηχανικής ή ενεργειακής ή μεταλλευτικής έρευνας.

δ) Επιχειρήσεις εξαιρετικά προηγμένης τεχνολογίας.

ε) Επιχειρήσεις της Τοπικής Αυτοδιοίκησης και Συνεταιρισμών του άρθρου 2 παράγραφος 1.

στ) Επενδύσεις Ειδικών Ιδρυμάτων και Εργαστηρίων Ταχύρρυθμης Αναπροσαρμογής για την απασχόληση μειονεκτούντων ατόμων, όπως αυτά καθορίζονται από τις διατάξεις του νόμου 963/1979, καθώς και οι επενδύσεις επιχειρήσεων που πραγματοποιούνταν από μειονεκτούντα άτομα ή απασχολούσαν κυρίως άτομα αυτής της κατηγορίας. Η υπαγωγή γινόταν μετά από γνωμάτευση του Ο.Α.Ε.Δ. προς το Υπουργείο Συντονισμού.

Στην περιοχή Α' ο νόμος καθόριζε συνολική επιχορήγηση 30 ποσοστιαίων μονάδων για επενδύσεις των περιπτώσεων α, β, γ, δ, και στ.

Επίσης, ορίστηκε υπαγωγή στους όρους επιχορήγησης ενισχύσεων της Δ' περιοχής, στις περιπτώσεις επενδύσεων που αφορούσαν γεωργο-κτηνοτροφικές και αλιευτικές επιχειρήσεις υψηλής τεχνολογίας, επιχειρήσεις αγροτοβιομηχανικών συνεταιρισμών, ναυπηγο-επισκευαστικές επιχειρήσεις, αλλά και κτίρια που είχαν χαρακτηριστεί διατηρητέα διασκευαζόμενα σε ξενώνες ή ξενοδοχειακές επιχειρήσεις, ανεξάρτητα από την περιοχή πραγματοποίησης της επένδυσης.

Σε περίπτωση ίδρυσης ή επέκτασης εργαστηρίων εφαρμοσμένης βιομηχανικής, ενεργειακής ή μεταλλευτικής έρευνας ίσχυαν τα ποσοστά επιχορήγησης της Γ' περιοχής, σε όποια περιοχή και αν γινόταν οι επενδύσεις, εκτός από όσες βρισκόταν στην περιοχή Δ', για τις οποίες ίσχυε το καθεστώς της περιοχής αυτής.

Ταυτόχρονα ο Ν.1262/82 παρείχε επιχορήγηση για τις δαπάνες μετεγκατάστασης στις περιοχές Β', Γ' και Δ', σε ποσοστό ίσο με το μέγιστο ποσοστό

επιχορήγησης της περιοχής μετεγκατάστασης, αυξανόμενο κατά 15 ποσοστιαίες μονάδες. Οι κατηγορίες δαπανών μετεγκατάστασης που μπορούσαν να επιχορηγηθούν, όπως και τα απαιτούμενα δικαιολογητικά, ορίστηκαν με κοινές αποφάσεις των Υπουργών Συντονισμού και Βιομηχανίας, δημοσιευμένες στην Εφημερίδα της Κυβέρνησης.

Στην παράγραφο 2 του άρθρου 1 του Ν.1262/82 αναφέρεται πως οι διατάξεις του νόμου δεν μπορούσαν να εφαρμοστούν για επενδύσεις δημοσίων επιχειρήσεων και οργανισμών. Η εξαίρεση αυτή όμως δεν αφορούσε τις θυγατρικές εταιρείες, καθώς επίσης και τις εταιρείες των Οργανισμών Τοπικής Αυτοδιοίκησης και των συνεταιρισμών, εφόσον περιλαμβάνονταν σε μια από τις κατηγορίες επενδύσεων που καλύπτονταν από την παράγραφο 1 του άρθρου 2.

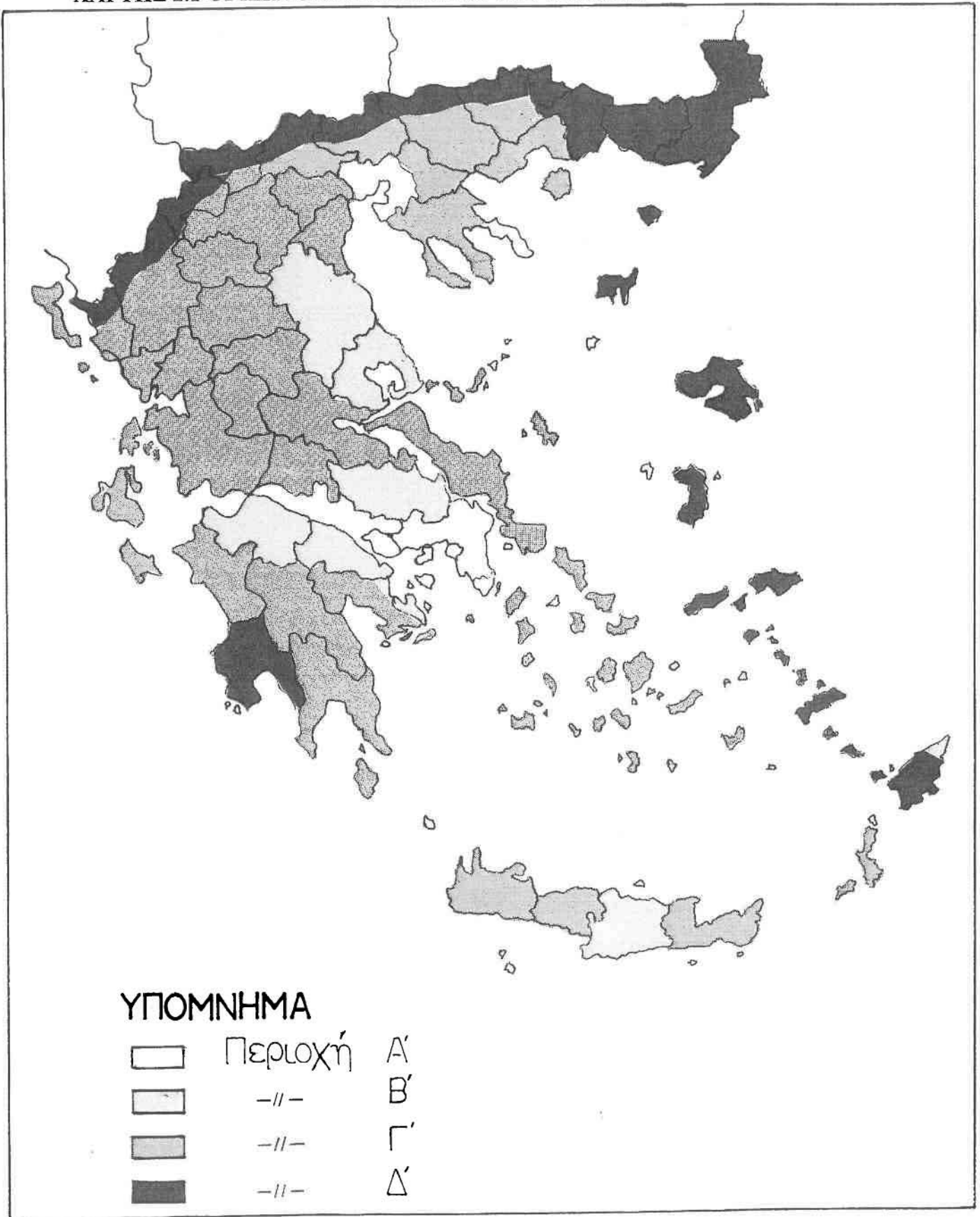
Όσον αφορά τις περιοχές κινήτρων στις οποίες χωρίστηκε η επικράτεια, σημειώνουμε πως το αρχικό σχέδιο του Ν.1262/82 όταν κατατέθηκε στη Βουλή προέβλεπε πέντε (5) περιοχές κινήτρων και όχι τις τέσσερις περιοχές που είχε στην τελική του μορφή ο νόμος όταν ψηφίστηκε. Ουσιαστικά η πρώτη σκέψη οδηγούσε στην επαναφορά του καθεστώτος που υπήρχε με τον Ν.849/78, καθώς η Εισηγητική Έκθεση του νομοσχεδίου ανέφερε πως με την κατανομή του ελληνικού χώρου σε πέντε ευρείες περιοχές, λαμβάνονται πιο σωστά οι χωροταξικές και κοινωνικοοικονομικές διαφοροποιήσεις, οι οποίες διαμορφώνουν και τις προϋποθέσεις υποδοχής νέων επενδυτικών δραστηριοτήτων και αυτοδύναμης περιφερειακής ανάπτυξης (Ε. Λεμονιά, ΚΕΠΕ, 1991).

Τελικά η ελληνική επικράτεια διαιρέθηκε βάση του Ν.1262/82 σε τέσσερις περιοχές κινήτρων. Η διαμόρφωση αυτή δεν ίσχυε στην περίπτωση επενδύσεων σε ξενοδοχειακές επιχειρήσεις, σε κατασκηνωτικά κέντρα και σε επιχειρήσεις εκμετάλλευσης ιαματικών πηγών και σε κέντρα χειμερινού τουρισμού. Για τις δραστηριότητες αυτές έγινε εκ νέου διαίρεση της χώρας και πάλι όμως σε τέσσερις ζώνες.

Έτσι, για τις βιομηχανικές επενδύσεις ο Ν.1262/82 δημιούργησε τις ακόλουθες ζώνες κινήτρων: (Χάρτης 2.1)

Περιοχή Α': Νομός Αττικής (εκτός από τις Επαρχίες Τροιζήνας, Κυθήρων και Λαυρεωτικής), το τμήμα του Νομού Κορινθίας που συνορεύει με το νομό Αττικής και μέχρι τον Ισθμό της Κορίνθου, ο Νομός Θεσσαλονίκης (εκτός από το τμήμα δυτικά του ποταμού Αξιού και από την Επαρχία Λαγκαδά⁽³⁾).

ΧΑΡΤΗΣ 2.1 ΟΙ ΠΕΡΙΟΧΕΣ ΚΙΝΗΤΡΩΝ ΤΟΥ Ν.1262/82

Περιοχή Β': Νομοί Βοιωτίας, Μαγνησίας, Λάρισας, Κορινθίας (το υπόλοιπο), Αχαΐας (εκτός από την Επαρχία Καλαβρύτων), Ηρακλείου, η περιοχή της πόλης της Ρόδου που καθορίζεται από ακτίνα 15 χιλιομέτρων από το νομαρχιακό κατάστημα της πόλης, οι Επαρχίες Λαυρεωτικής και Τροιζήνας, το τμήμα του Νομού Θεσσαλονίκης δυτικά του ποταμού Αξιού, η Επαρχία Λαγκαδά και η πόλη της Χαλκίδας.

Περιοχή Γ': Οι Νομοί Ημαθίας, Κοζάνης, Καβάλας, Φωκίδας, Τρικάλων, Καρδίτσας, Αιτωλοακαρνανίας, Εύβοιας (εκτός από την πόλη της Χαλκίδας), Άρτας, Πρέβεζας, Θεσπρωτίας, Ιωαννίνων, Καστοριάς, Πέλλας, Χαλκιδικής, Κιλκίς, Σερρών, Δράμας, Ηλείας, Χανίων, Κέρκυρας, Φθιώτιδας, Πιερίας, Αργολίδας, Αρκαδίας, Λακωνίας, Λευκάδας, Κεφαλληνίας, Ζακύνθου, Ευρυτανίας, Γρεβενών, Φλώρινας, Ρεθύμνου, Λασιθίου, Κυκλάδων και οι Επαρχίες Κυθήρων και Καλαβρύτων. Επίσης, τα τμήματα της επικράτειας που δεν εμπίπτουν στις λοιπές περιοχές εκτός των ακριτικών περιοχών των διαφόρων νομών (εκτός από το νησί Κέρκυρα) σε απόσταση 20 χιλιομέτρων από τα σύνορα, καθώς και των Δήμων και Κοινοτήτων των οποίων τα διοικητικά όρια τέμνονται από τη ζώνη των 20 χιλιομέτρων.

Περιοχή Δ': Νομοί Λέσβου, Χίου, Σάμου, Ξάνθης, Ροδόπης, Έβρου, Δωδεκανήσου (εκτός από την περιοχή της πόλης της Ρόδου), ο νομός Μεσσηνίας⁽⁴⁾, οι ακριτικές περιοχές των διάφορων νομών (εκτός από το νησί Κέρκυρα) σε απόσταση 20 χιλιομέτρων από τα σύνορα, καθώς και οι Δήμοι και Κοινότητες των οποίων τα διοικητικά όρια τέμνονται από την ζώνη των 20 χιλιομέτρων.

Οι διαφορές στην κατάταξη των περιοχών σε ζώνες κινήτρων, μεταξύ των νόμων 1262/82 και 1116/81 είναι οι εξής:

- Ο Ν.1262/82 δημιούργησε τέσσερεις περιοχές ενώ ο Ν.1116/81 συρρύνωσε σε τρεις τις πέντε περιοχές του 849/78.
- Η Δ' περιοχή του Ν.1262/82 ταυτίζεται με την περιοχή Ε' του Ν.849/78.
- Η Α' περιοχή είναι περίπου ίδια και στους δύο νόμους. Η μόνη αλλαγή είναι ότι από το Ν. Αττικής, που υπάγεται στην περιοχή Α', ο νόμος 1262 εξαιρεί τις επαρχίες Τροιζήνας, Κυθήρων και Λαυρεωτικής, ενώ ο νόμος 1116 εξαιρούσε μόνο την επαρχία Κυθήρων.

- Όλοι οι νομοί που περιέχονται στην περιοχή Β' του Ν.1262/82 ανήκαν στην περιοχή Β' και στον προηγούμενο νόμο, πλην του νομού Ηρακλείου, ο οποίος με το νέο νόμο περιέχεται στην περιοχή Β', ενώ με τον προηγούμενο στη Β' περιοχή ανήκε μόνο η πόλη του Ηρακλείου.
- Αντίθετα οι νομοί που ακολουθούν συγκαταλέγονται στην περιοχή Γ' του Ν.1262/82, ενώ πριν με τον Ν.1116/81 ανήκαν στην περιοχή Β': οι νομοί Ευβοίας (με τον νόμο 1262 στην περιοχή Β' ανήκει μόνο η πόλη της Χαλκίδας), Πιερίας, Κιλκίς, Φθιώτιδας (εκτός από την Επαρχία Δομοκού), Χαλκιδικής και οι Επαρχίες Ημαθίας και Γιαννιτσών.
- Οι υπόλοιποι νομοί και επαρχίες ανήκαν και ανήκουν στην περιοχή Γ'.

Στην παράγραφο 3 του άρθρου 3 του νόμου 1262/82 σημειώνεται πως με κοινή απόφαση των Υπουργών Συντονισμού, Οικονομικών και Χωροταξίας, Οικισμού και Περιβάλλοντος και μετά από γνωμοδότηση των περιφερειακών οργάνων προγραμματισμού, μπορεί να ορίζονται Ζώνες μέσα σε κάθε περιοχή των παραγράφων 1 και 2 του ίδιου άρθρου. Οι ζώνες αυτές θα έπρεπε να παρουσιάζουν κάποιο ιδιαίτερο αναπτυξιακό πρόβλημα σε σχέση με την υπόλοιπη περιοχή στην οποία είχαν αρχικά ενταχθεί. Στις επιχειρήσεις μέσα στις ζώνες αυτές, υπήρχε η δυνατότητα παροχής ευνοϊκότερων ενισχύσεων, τόσο για την επιχορήγηση, όσο και για την επιδότηση επιτοκίου.

Στη συνέχεια στην παράγραφο 4 ορίζεται πως με ανάλογη απόφαση και μετά από συμμετοχή του Υπουργού Γεωργίας, μπορούσαν να ορίζονται Ζώνες για την εφαρμογή ειδικών προγραμμάτων περιφερειακής ανάπτυξης ή και ειδικών προγραμμάτων αξιοποίησης γεωργικών προϊόντων, όπως και προγραμμάτων εκθάμνωσης ή εκχέρσωσης εκτάσεων που προσφέρονται για καλλιέργεια και διανομή σε ακτήμονες ή αγροτικούς συνεταιρισμούς. Στις ζώνες αυτές όπως και μέσα σε βιομηχανικές περιοχές, σε Ζώνες της ΕΤΒΑ και σε βιοτεχνικά κέντρα του ΕΟΜΜΕΧ, δίνονταν οι ενισχύσεις της επόμενης ευνοϊκότερης, από άποψη κινήτρων, περιοχής.

Περνώντας στα κίνητρα που παρείχε ο Ν.1262/82, διατηρήθηκαν οι κατηγορίες κινήτρων του Ν.1116/81. Έτσι, είχαμε επιχορηγήσεις επενδύσεων, επιδότηση επιτοκίου, αφορολόγητες εκπτώσεις και αυξημένες αποσβέσεις.

Το νέο στοιχείο που έφερε ο Ν.1262/82 ήταν το ότι τα προαναφερόμενα κίνητρα χωρίστηκαν σε δύο ομάδες και οι επενδυτές μπορούσαν να κάνουν χρήση των κινήτρων της μιας από τις δύο ομάδες. Οι ομάδες των κινήτρων καθορίστηκαν ως εξής:

Α' ΟΜΑΔΑ: - Δωρεάν ενίσχυση επιχορήγησης στην επένδυση
- Επιδότηση επιτοκίου στο δάνειο επενδύσεως
- Αυξημένες αποσβέσεις

Β' ΟΜΑΔΑ: - Αφορολόγητες εκπτώσεις
- Αυξημένες αποσβέσεις

Με το διαχωρισμό αυτό ο Ν.1262/82 στόχευε στην περαιτέρω αποδυνάμωση των φορολογικών απαλλαγών.

Σύμφωνα με το άρθρο 5 του Ν.1262/82 τα ποσοστά επιχορήγησης διαμορφώθηκαν ως εξής:

ΠΙΝΑΚΑΣ 2.10 ΑΝΩΤΑΤΑ ΠΟΣΟΣΤΑ ΕΠΙΧΟΡΗΓΗΣΗΣ Ν.1262/82

ΠΕΡΙΟΧΗ	ΠΟΣΟΣΤΟ ΕΠΙΧΟΡΗΓΗΣΗΣ
Β'	10%-25%
Γ'	15%-40%
Δ'	20%-50%

Πηγή: ΦΕΚ(70) 16/6/1982.

Για την περιοχή Α' δεν δινόταν επιχορήγηση, ενώ στα ποσοστά επιχορήγησης της περιοχής Δ' δεν περιλαμβάνονταν οι περιπτώσεις των ειδικών ζωνών, όπου το ελάχιστο ποσοστό επιχορήγησης ορίστηκε σε 35%⁽⁵⁾.

Στην περίπτωση των γεωργικών, δασικών, κτηνοτροφικών και αλιευτικών επιχειρήσεων σύγχρονης τεχνολογίας, των επιχειρήσεων αξιοποίησης γεωργικών, βιομηχανικών και αστικών απορριμμάτων και αποβλήτων, των επιχειρήσεων αγροτικών ή αγροτοβιομηχανικών συνεταιρισμών με επενδύσεις σε μηχανικά μέσα, των ναυπηγοεπισκευαστικών επιχειρήσεων, των πλωτών δεξαμενών, των διαλυτηρίων πλοίων, της ακτοπλοΐας ευρείας λαϊκής βάσης, της αλιείας, καθώς και για ορισμένα διατηρητέα κτίρια, ορίστηκαν ως ισχύοντα τα ποσοστά επιχορήγησης της περιοχής Δ', ανεξάρτητα από την περιοχή εγκατάστασης της επένδυσης.

Για τις μεταλλευτικές και λατομικές επιχειρήσεις ορίστηκαν οι επιχορηγήσεις που ίσχυαν και για την Γ' περιοχή, άσχετα και πάλι από την περιοχή εγκατάστασης την επιχείρησης, εκτός από την περίπτωση εγκατάστασης στην περιοχή Δ' όπου και ίσχυαν τα ποσοστά επιχορήγησης αυτής της περιοχής.

Για τις ειδικές επενδύσεις (προστασία περιβάλλοντος, εξοικονόμηση ενέργειας, εργαστήρια έρευνας, εξαιρετικά προηγμένη τεχνολογία, επιχειρήσεις ΟΤΑ

και συνεταιρισμοί, ειδικά ιδρύματα για μειονεκτούντα άτομα) ανεξάρτητα από περιοχή εγκατάστασης της επιχείρησης, ορίστηκε πρόσθετη επιχορήγηση 15 ποσοστιαίων μονάδων, με εξαίρεση την περιοχή Α', όπου ορίστηκε συνολική επιχορήγηση 40%. Για τους ΟΤΑ και τους συνεταιρισμούς ορίστηκε πρόσθετη επιχορήγηση μέχρι 15%.

Επίσης, επενδύσεις για δημοτικές αγορές, για χώρους κοινωνικών και πολιτιστικών λειτουργιών και λοιπών υπηρεσιών στην περιοχή Α' ενισχύονταν μέχρι 40%.

Όπως και στο Ν.1116/81, έτσι και στο Ν.1262/82 ενισχύονται και οι *μετεγκαταστάσεις επιχειρήσεων*, αλλά με διαφορετικό ποσοστό ενίσχυσης. Έτσι, στην περίπτωση μετεγκατάστασης κάποιας επιχείρησης που λειτουργούσε στην περιοχή Α' προς άλλες περιοχές ή ειδικές ζώνες, ορίστηκε ενίσχυση ίση με το μεγαλύτερο ποσοστό που προβλεπόταν για την κάθε περιοχή, αυξανόμενο κατά 15%. Στις υπόλοιπες περιπτώσεις μετεγκατάστασης, τα ποσοστά ενίσχυσης ήταν αυτά που προβλεπόταν και για τις κοινές επενδύσεις στην κάθε περιοχή.

Μια καινοτομία του Ν.1262/82 ήταν η επικάλυψη των ποσοστών ενίσχυσης των επενδύσεων μεταξύ των περιοχών (10%-25% στη Β' περιοχή, 15%-40% στη Γ' περιοχή και 20%-50% στην περιοχή Δ'). Το στοιχείο αυτό έδωσε "μεγαλύτερη διακριτική ευχέρεια στις αρμόδιες αρχές να εφαρμόσουν την επενδυτική πολιτική της κυβέρνησης" (Ε. Λεμονιά, ΚΕΠΕ, 1991).

Σημαντική, όπως προαναφέρθηκε, ήταν η διαφοροποίηση του νόμου 1262/82 ως προς τη συμμετοχή του Δημοσίου στο εταιρικό κεφάλαιο των επιχειρήσεων. Έτσι, ο νόμος τόνιζε πως η δωρεάν επιχορήγηση δινόταν όταν το ύψος της επένδυσης ήταν μέχρι 400 εκατομμύρια δραχμές. Για επενδύσεις από 400-600 εκατομμύρια δραχμές η επιχορήγηση δινόταν δωρεάν κατά το 50% για την κάλυψη μέρους του κόστους της επένδυσης και για το υπόλοιπο 50% είχε τη μορφή της συμμετοχής του Δημοσίου στο εταιρικό κεφάλαιο της επιχείρησης, η οποία υποχρεωτικά έπαιρνε τη μορφή Ε.Π.Ε. ή Α.Ε. Για τις επενδύσεις πάνω από 600 εκατομμύρια δραχμές η επιχορήγηση είχε τη μορφή της εξολοκλήρου συμμετοχής του Δημοσίου στο εταιρικό κεφάλαιο του φορέα της επένδυσης. Στη συνέχεια τα ποσά αυτά άλλαξαν, πρώτα σε 1,2 δισ. δραχμές και 1,5 δισ. δραχμές αντίστοιχα και κατόπιν σε 1,6 δισ. δρχ. και 2 δισ. δρχ. αντίστοιχα⁽⁶⁾.

Πρέπει να σημειωθεί ότι διευκρινιζόταν πως οι επιχειρήσεις δεν ήταν υποχρωμένες να αποδεχθούν τη συμμετοχή του Δημοσίου. Αντίθετα είχαν τη δυνατότητα να κάνουν χρήση των διατάξεων του νόμου μόνο για το δωρεάν

παρεχόμενο ποσοστό της επιχορήγησης, διατηρώντας όμως το ελάχιστο ποσοστό ιδίας συμμετοχής στη συνολική επένδυση, όπως ο νόμος όριζε.

Εδώ πρέπει να αναφέρουμε πως σε παγκόσμιο επίπεδο ελάχιστες είναι οι χώρες με παρόμοια απαίτηση για συμμετοχή του Δημοσίου μέσα από τη νομοθεσία. (Ε. Λεμονιά, ΚΕΠΕ 1991)

Στο σημείο αυτό θα πρέπει να τονίσουμε πως όλοι οι αναπτυξιακοί νόμοι και ειδικότερα αυτοί που προβλέπουν εκταμιεύσεις δημοσίου χρήματος, θέτουν ορισμένες προϋποθέσεις καθώς και όρους και περιορισμούς για τη χορήγηση των ενισχύσεων. Οι προϋποθέσεις αυτές για την Ν.1262/82 περιγράφονται στο άρθρο 5.

Έτσι, ορίστηκε κατώτερο ποσοστό ιδίας συμμετοχής για τον επενδυτή, ανάλογα με την περιοχή παραγματοποίησης της επένδυσης, ως εξής:

ΠΙΝΑΚΑΣ 2.11 ΚΑΤΩΤΕΡΑ ΠΟΣΟΣΤΑ ΙΔΙΑΣ ΣΥΜΜΕΤΟΧΗΣ Ν.1262/82

ΠΕΡΙΟΧΗ	ΠΟΣΟΣΤΟ ΙΔΙΑΣ ΣΥΜΜΕΤΟΧΗΣ
Β'	35%
Γ'	25%
Δ'	15%

Πηγή: ΦΕΚ (70) 16/6/1982.

Στην περίπτωση παραγματοποίησης επενδύσεων από Οργανισμούς Τοπικής Αυτοδιοίκησης ορίστηκε ποσοστό ιδίας συμμετοχής κατά δέκα (10) μονάδες χαμηλότερο, με εξαίρεση την περιοχή Δ', όπου το κατώτερο ποσοστό ορίστηκε σε 10%. Στην περιοχή Α' και μόνο στην περίπτωση των οριζόμενων ως "ειδικών επενδύσεων" ορίστηκε ως κατώτερο ποσοστό ιδίας συμμετοχής το 30% του συνολικού ύψους της επένδυσης.

Πρέπει επίσης, να τονιστεί ότι το ποσοστό της ιδίας συμμετοχής του επενδυτή είχε ως βάση για τον υπολογισμό της την αναγνωρισμένη συνολική αξία της επένδυσης, στην οποία συμπεριλαμβανόταν και η αξία του οικοπέδου, το οποίο δεν επιχορηγούνταν. Σύμφωνα με το Ν.1262/82 η ίδια συμμετοχή αποτελούσε για τις μεν ατομικές επιχειρήσεις, ίδιο κεφάλαιο, ενώ για τις εταιρείες εταιρικό κεφάλαιο. Ο Ν.1360/83 τροποποίησε αυτή τη διάταξη του Ν.1262/82 για την ίδια συμμετοχή. Έτσι, σύμφωνα με τη νέα διάταξη ως ίδια συμμετοχή αναγνωριζόταν το ποσό της αύξησης των ιδίων κεφαλαίων ή της κεφαλαιοποίησης φορολογηθέντων αποθεματικών, εκτός του τακτικού. Ειδικότερα στην περίπτωση των ήδη υφαισθέντων συνεταιρισμών, ως ίδια συμμετοχή αναγνωριζόταν η αύξηση του συνεταιριστικού

κεφαλαίου ή ο σχηματισμός ειδικού αποθεματικού ή η χρησιμοποίηση αποθεματικών, εκτός του τακτικού.

Για να μπορέσει ο επενδυτής να εκταμιεύσει την επιχορήγηση του Δημοσίου έπρεπε πρώτα να έχει καταβάλει και δαπανήσει για την πραγματοποίηση της επένδυσης την ίδια συμμετοχή του σε ποσοστό 50% και σε ποσοστό 25% την τυχόν συμμετοχή της χρηματοδοτούσας τράπεζας. Η εκταμίευση γινόταν με δόσεις, ώστε παράλληλα να δαπανούνταν και το υπόλοιπο της ίδιας συμμετοχής και το δανείου και ανάλογα με την πρόοδο των εργασιών της επένδυσης. Η τελευταία δόση δινόταν μετά από πιστωποίηση της ολοκλήρωσης της επένδυσης. Ο Ν.1116/81 προέβλεπε απλά ότι η καταβολή της ενίσχυσης γινόταν με δόσεις ανάλογα με την πρόοδο των εργασιών και ότι η τελευταία δόση (το 20% τουλάχιστον της συνολικής επιχορήγησης) καταβαλλόταν μέσα σε ένα χρόνο από την ολοκλήρωση της επένδυσης.

Σημαντικό είναι το ότι ο επενδυτής που έκανε χρήση των διατάξεων του Ν.1262/82 δεν μπορούσε να ξεκινήσει την επένδυση πριν την έκδοση εγκριτικής απόφασης το Υπουργού Συντονισμού. Αυτό σε αντίθεση με τον προηγούμενο νόμο 1116/81, ο οποίος επέτρεπε την έναρξη υλοποίησης της επένδυσης αμέσως μετά την υποβολή της αίτησης με τα απαιτούμενα δικαιολογητικά. Βέβαια, στη συνέχεια με τους Ν. 1360/83, Ν. 1479/84 και Ν. 1682/87 τροποποιήθηκε αυτή η διάταξη, δίνοντας έτσι στους επενδυτές μεγαλύτερη ελευθερία κινήσεων, τόσο όσο αφορά την έναρξη της επένδυσης μετά την υποβολή της αίτησης, όσο και στο να προβαίνουν σε ενέργειες πριν την υποβολή της αίτησης χωρίς αυτές να θεωρούνται έναρξη της επένδυσης.

Μεταξύ των δύο νόμων 1262/82 και 1116/81 υπάρχουν ακόμη τρεις διαφορές ως προς τις προϋποθέσεις που έπρεπε να πληρούν οι εντασσόμενες επενδύσεις. Έτσι, ο Ν. 1262/82 είδαμε πως δεν έθετε κάποιο ελάχιστο ύψος επένδυσης, όπως έκανε ο Ν. 1116/81. Επίσης, δεν προέβλεπε ελάχιστο αριθμό απασχολούμενων ή δημιουργία νέων θέσεων εργασίας, ούτε ανώτατο ποσό επιχορηγούμενης επένδυσης ανά θέση εργασίας, προϋποθέσεις που έθετε ο προηγούμενος νόμος 1116/81. "Αυτοί οι όροι υπήρχαν στο καθεστώς ενισχύσεων του ΕΑΠΤΑ όταν θεσπίστηκε ο Ν.1116/81 και εφαρμόστηκαν και στα πλαίσιά του κύρια για να συμβάλει το Ταμείο στις εθνικές ενισχύσεις, άσχετα αν οι εθνικοί νόμοι προέβλεπαν τέτοιους όρους ή όχι" (Ε. Λεμονιά, ΚΕΠΕ, 1991).

Στο άρθρο 7 παράγραφος 2 του Ν.1262/82 τονίζεται πως το ύψος της επιχορήγησης προσδιορίζεται με βάση κριτήρια που εκφράζουν τις επιδιώξεις και τους στόχους της Οικονομικής Πολιτικής και Περιφερειακής Ανάπτυξης. Για το σκοπό αυτό χρησιμοποιούνται τα ιδιωτικοοικονομικά κριτήρια αξιολόγησης και

ελέγχου των επενδύσεων, όπως το ποσοστό και ύψος της ίδιας συμμετοχής, οι προοπτικές βιωσιμότητας της επιχείρησης σε συνδιασμό με κοινωνικοοικονομικά κριτήρια σκοπιμότητας, τα οποία αποβλέπουν στο να εξασφαλιστεί η μεγιστοποίηση του συνολικού κοινωνικού οφέλους από κάθε επένδυση.

Ειδικότερα για τον καθορισμό του ύψους της επιχορήγησης για κάθε περιοχή ορίστηκαν και τα ακόλουθα κριτήρια: (Ε. Λεμονιά, ΚΕΠΕ 1991)

α) Η σχέση της επένδυσης με βασικού κλάδους-κλειδιά της οικονομίας, όπως καθορίζονται από την αναπτυξιακή πολιτική της κυβέρνησης.

β) Η τεχνολογία και η παραγωγικότητα της επένδυσης και ο βαθμός χρησιμοποίησης του παραγωγικού δυναμικού.

γ) Το εθνικό οικονομικό συμφέρον, όπως η προοπτική εξαγωγών και υποκατάσταση εισαγωγών, η εξοικονόμηση ενέργειας, η χρήση εγχώριων πρώτων υλών, η χρήση εγχώριου κεφαλαιουχικού και μηχανολογικού εξοπλισμού.

δ) Το κοινωνικό συμφέρον, όπως η απασχόληση, η ρύπανση του περιβάλλοντος, η ποιότητα ζωής.

ε) Ο φορέας της επένδυσης, όπως οι Συνεταιρισμοί, οι Οργανισμοί Τοπικής Αυτοδιοίκησης, οι Έλληνες εργαζόμενοι του εξωτερικού και οι ναυτικοί.

Γίνεται φανερό ότι όσο πιο συγκεκριμένες οδηγίες δίνονται στις επιτροπές και τα γραφεία αξιολόγησης τόσο πιο εύκολο και πιο αυτοματιποιημένο γίνεται το σύστημα αξιολόγησης των επενδύσεων.

Σε διεθνές επίπεδο εφαρμόζονται δύο κυρίως συστήματα. Το ένα, το αυτοματιποιημένο, έγγυται σε μια απλή διαπίστωση από την επιτροπή κρίσης, της ικανοποίησης ή όχι κάποιων όρων. Στο δεύτερο σύστημα ελέγχεται η πλήρωση ορισμένων όρων, αλλά με βάση κάποια κριτήρια του αναπτυξιακού νόμου και μετά από γνωμοδότηση των μελών των επιτροπών και των γραφείων αξιολόγησης. Η πρώτη περίπτωση εφαρμόζεται όταν υπάρχουν πάρα πολλές αιτήσεις για ενίσχυση με απαραίτητο στοιχείο τη λειτουργία πολλών περιφερειακών ή κλαδικών επιτροπών. Αντίθετα, όταν στόχος είναι μια πιο επιλεκτική επιλογή επενδύσεων για ενίσχυση, τότε γίνεται χρήση του δεύτερου συστήματος αξιολόγησης. Στην Ελλάδα θα μπορούσαμε να πούμε πως είμαστε κάπου ενδιάμεσα με μια μεγαλύτερη κλίση προς τη δεύτερη περίπτωση.

Ειδικά για τον δευτερογενή τομέα με τις αποφάσεις ΥΠΕΘΟ ΙΕ 5532/87 (ΦΕΚ270/Β) ΚΑΙ ΙΕ 10602/87 (ΦΕΚ 461/Β) ορίστηκαν τα εξής κριτήρια αξιολόγησης: (Ε. Λεμονιά, ΚΕΠΕ 1991)

1. Τα στοιχεία που λαμβάνονται υπόψη:

- α. Τα χαρακτηριστικά του φορέα της επένδυσης.
- β. Τα στοιχεία του σχετικού κλάδου.
- γ. Η βιωσιμότητα και οι προοπτικές της μονάδας.
- δ. Η αναπτυξιακή σκοπιμότητα της επένδυσης.

2. Βαθμολόγηση των χαρακτηριστικών της επένδυσης με βάση τα κριτήρια αξιολόγησης που θέτει ο νόμος, για τον προσδιορισμό του ύψους της επιχορήγησης (αναφέρεται ο ανώτατος βαθμός)

- α. Ίδια συμμετοχή του φορέα (20)
- β. Βαθμός καθετοποίησης του κλάδου (15).
- γ. Βαθμός χρησιμοποίησης εγχώριων πρώτων υλών κλπ. (15).
- δ. Ύψος της ετήσιας απασχόλησης (15).
- ε. Συναλλαγματικό κόστος της επένδυσης (10).
- στ. Καθαρή εξαγωγική επιδότηση (15).
- ζ. Μερίδιο των εισαγωγών στην εγχώρια αγορά του κλάδου (10).

3. Ο τύπος για τον υπολογισμό της επιχορήγησης (E) είναι ο εξής:

$$E = \text{Ελαχ.Π} + (\text{Μεγ.Π} - \text{Ελαχ.Π}) (\beta/100) + \delta$$

όπου:

- Ελαχ.Π = το ελάχιστο ποσοστό επιχορήγησης της περιοχής
- Μεγ.Π = το υψηλότερο ποσοστό επιχορήγησης της περιοχής
- β = το σύνολο των βαθμών
- δ = διορθωτικές ποσοστιαίες μονάδες.

Πρόσθετες, διορθωτικές ποσοστιαίες μονάδες χορηγούνταν: 5 για κλάδους υψηλής ενίσχυσης, 3 για παραγωγή νέου προϊόντος ή για αξιοποίηση ελληνικής εφεύρεσης, μέχρι 3 για επενδύσεις που συμβάλλουν στην οικονομική ολοκλήρωση της περιοχής και μέχρι 15 για τις ειδικές επενδύσεις που προβλέπονται από το νόμο (παρ. 1, άρθρο 9), για επενδύσεις συνεταιρισμών και ΟΤΑ και για επενδύσεις από Έλληνες του εξωτερικού και ναυτικούς. Τέλος, δινόταν επιπλέον ποσοστιαίες μονάδες στις επιχειρήσεις που ολοκλήρωναν την επένδυση μέσα στα χρονικά όρια της αρχικής απόφασης. Σύμφωνα με τροποποίηση της πιο πάνω απόφασης

προβλεπόταν ότι επενδύσεις εκσυγχρονισμού μηχανολογικού εξοπλισμού σε οποιοδήποτε βιομηχανικό κλάδο θεωρούνται ότι ανήκαν στο κλάδο υψηλής ενίσχυσης και δινόταν μέχρι 5 πρόσθετες ποσοστιαίες μονάδες ενίσχυσης, ανάλογα με την τεχνολογία που ενσωματωνόταν στην επένδυση. (Ε. Λεμονιά, ΚΕΠΕ, 1991)

Όπως φαίνεται υπήρξε μεγάλη διαφοροποίηση στα ποσοστά ενίσχυσης των επενδύσεων. Υπήρχαν μάλιστα περιπτώσεις όπου φαινομενικά ίδιες επενδύσεις λάμβαναν διαφορετικές ενισχύσεις. Έτσι, γίνεται φανερό η ανάγκη πειστικής δικαιολόγησης αυτής της διαφορετικής ενίσχυσης ώστε να μη δημιουργούνται καταστάσεις άνισης μεταχείρισης.

Ένα άλλο θέμα συναφές με τη διατήρηση της ίσης μεταχείρισης των επενδυτών ήταν οι περιπτώσεις αποκλεισμού από τις ενισχύσεις επενδύσεων, όχι λόγω μη τήρησης των προϋποθέσεων, αλλά γιατί οι επιτροπές δεν έκριναν σκόπιμη την πραγματοποίησή τους. Στις περιπτώσεις αυτές ο νόμος όριζε ενισχύσεις από 10% έως 25%.

Τέλος, ο Ν.1262/82 δεν προέβλεπε φορολόγηση των επιχορηγήσεων σε αντίθεση με τον προηγούμενο νόμο. Το καθεστώς της φορολόγησης των ενισχύσεων του Δημοσίου απαντάτε σε ορισμένες χώρες-μέλη της ΕΟΚ, με αποτέλεσμα όμως να μειώνεται έτσι η συμβολή του Δημοσίου στις επενδύσεις.

Στη συνέχεια στο άρθρο 11 του Ν.1262/82 ορίζονται οι διατάξεις για την *επιδότηση επιτοκίου*. Η επιδότηση επιτοκίου δινόταν στις επιχειρήσεις που είχαν υπαχθεί στο καθεστώς επιχορηγήσεων και δινόταν για τραπεζικά και ομολογιακά δάνεια, σε δημόσια εγγραφή ή για δάνεια από άλλους χρηματοδοτικούς οργανισμούς. Τα ποσοστά επιδότησης επιτοκίου στις διάφορες περιοχές είναι ίδια με τα ποσοστά των επιχορηγήσεων που ίσχυαν στις αντίστοιχες περιοχές. Εγκρινόταν και παρεχόταν για τα *τρία πρώτα χρόνια*, εκτός από τις επενδύσεις στην περιοχή Δ' και για τις επενδύσεις σε ειδικές ζώνες, όπου η επιδότηση επιτοκίου δινόταν για *έξι χρόνια*. Στη συνέχεια με το Ν.1682/87 προβλέφθηκε επιδότηση επιτοκίου για *έξι χρόνια* στις περιπτώσεις επενδύσεων για την προστασία του περιβάλλοντος. Για να εγκριθεί η καταβολή επιδότησης επιτοκίου έπρεπε να διαπιστώνεται, με έκθεση των αρμόδιων οργάνων ελέγχου, η τήρηση των όρων της έγκριτης τάξης.

Στην περίπτωση που οι υπαγόμενες επενδύσεις δεν έκαναν χρήση του καθεστώτος των επιχορηγήσεων, μπορούσαν να προβούν σε *αφορολόγητες εκπτώσεις* από τα κέρδη τους, ανάλογα με την περιοχή πραγματοποίησής τους, σύμφωνα με τα άρθρα 12 έως 14 του Ν.1262/82.

Οι εκπτώσεις αυτές πραγματοποιούνταν στα φορολογούμενα καθαρά κέρδη των επιχειρήσεων που ήταν εγκατεστημένες, ιδρύονταν ή μεταφέρονταν στις περιοχές κινήτρων Β', Γ' και Δ', εφόσον πραγματοποιούσαν νέες παραγωγικές επενδύσεις από την έναρξη ισχύος του νόμου και μέχρι τις 31/12/1992. Η έκπτωση όμως δεν μπορούσε να υπερβεί ένα ορισμένο ποσοστό των ετησίων κερδών. Το υπόλοιπο ποσό μεταφερόταν και η έκπτωση πραγματοποιούνταν στα επόμενα χρόνια.

Έτσι, τα ποσοστά των αφορολόγητων εκπτώσεων επί της αξίας των νέων παραγωγικών επενδύσεων, καθώς και τα ποσοστά των ετησίων κερδών μέχρι τα οποία μπορούσε να φτάσει η αφορολόγητη έκπτωση κλιμακώθηκαν ως εξής:

ΠΙΝΑΚΑΣ 2.12 ΠΟΣΟΣΤΑ ΑΦΟΡΟΛΟΓΗΤΩΝ ΕΚΠΤΩΣΕΩΝ Ν.1262/82

ΠΕΡΙΟΧΕΣ	Ποσοστό αφορολόγητης έκπτωσης επί της αξίας της επένδυσης	Ποσοστό ετήσιων κερδών μέχρι στο οποίο μπορεί να φτάσει η αφορολόγητη έκπτωση
Α'	-	-
Β'	40%	75%
Γ'	55%	75%
Δ'	70%	90%

Πηγή: ΦΕΚ(70) 16/6/1982.

Για τις μεταλλευτικές επιχειρήσεις στις περιοχές Α' και Β' ίσχυαν τα προηγούμενα ποσοστά της περιοχής Γ'. Ο προηγούμενος νόμος 1116/81 όριζε 20% στην περιοχή Α' (με προϋποθέσεις), 50% στην περιοχή Β' και 80% στην περιοχή Γ'.

Επίσης, αρχικά ο Ν.1262/82 προέβλεπε ότι χρήση των αφορολόγητων εκπτώσεων μπορούσαν να κάνουν οι επενδύσεις ύψους μέχρι 400 εκατ. δρχ. Το ποσό των 400 εκατ. δρχ. έγινε σταδιακά 800 εκατ. δρχ., 1,2 δισ. δρχ. και 1,6 δισ. δρχ.,

Στη συνέχεια στο άρθρο 13 του νόμου ορίστηκαν οι προϋποθέσεις που έπρεπε να πληρεί μια επιχείρηση ώστε να μπορεί να ενταχθεί στο καθεστώς των αφορολόγητων εκπτώσεων, ενώ στο άρθρο 14 ορίστηκαν οι περιπτώσεις στις οποίες γινόταν φορολόγηση των αφορολόγητων εκπτώσεων.

Όπως προαναφέρθηκε ο Ν.1262/82 διατήρησε και το κίνητρο των *αυξημένων αποσβέσεων*, οι οποίες μπορούσαν να πραγματοποιηθούν για παραγωγικές επενδύσεις από την έναρξη ισχύος του νόμου και μέχρι 31/12/1992.

Η πραγματοποίηση των αυξημένων αποσβέσεων, των πάγιων περιουσιακών στοιχείων των επιχειρήσεων, προσαυξάνονταν (για τα πάγια που είχαν αποκτηθεί μετά την έναρξη ισχύος του νόμου), ανάλογα με την περιοχή εγκατάστασης και ανάλογα με τις βάρδιες εργασίας, ως εξής:

ΠΙΝΑΚΑΣ 2.13 ΠΟΣΟΣΤΑ ΠΡΟΣΑΥΞΗΣΗΣ ΤΑΚΤΙΚΩΝ ΑΠΟΣΒΕΣΕΩΝ Ν.1262/82

Βάρδιες	ΠΕΡΙΟΧΕΣ			
	Α'	Β'	Γ'	Δ'
α. Μια	-	20%	35%	50%
β. Δύο	20%	40%	70%	100%
γ. Τρεις	40%	80%	120%	150%

Πηγή: Ε. Λεμονιά, ΚΕΠΕ, 1991.

Για τις μεταλλευτικές επιχειρήσεις, ίσχυαν, ανεξάρτητα από περιοχή εγκατάστασης, τα ποσοστά της περιοχής Γ', με εξαίρεση τις επιχειρήσεις που βρισκόταν στην περιοχή Δ', για τις οποίες ίσχυαν τα ποσοστά την περιοχής αυτής.

Συγκριτικά τα αντίστοιχα ποσοστά στην περίπτωση του Ν.1116/81 ήταν:

- στην περιοχή Α': 25% (δύο βάρδιες) και 50% (τρεις βάρδιες)
- στην περιοχή Β': 25% (μία βάρδια), 50% (δύο βάρδιες) και 75% (τρεις βάρδιες)
- στην περιοχή Γ': 50% (μία βάρδια), 100% (δύο βάρδιες) και 150% (τρεις βάρδιες)

Για να μπορεί όμως μια επιχείρηση να κάνει χρήση αυτών των διατάξεων, έπρεπε ο αριθμός των εργατών που απασχολούνταν στη δεύτερη βάρδια να αναλογεί σε μέσο ετήσιο ποσοστό τουλάχιστον το 50% των απασχολούμενων στην πρώτη βάρδια. Στην περίπτωση ύπαρξης και τρίτης βάρδιας έπρεπε συνολικά η δεύτερη και τρίτη βάρδια να απασχολούν τέτοιο αριθμό εργαζομένων, ώστε να αναλογούσε σε μέσο ετήσιο ποσοστό τουλάχιστον τα τέσσερα πέμπτα (80%) αυτών που απασχολούνταν στην πρώτη βάρδια. (Εφημερίδα της Κυβερνήσεως, ΦΕΚ 70)

Για τον υπολογισμό των τακτικών και πρόσθετων αποσβέσεων, αφαιρούνταν από την αξία κτήσης των παγίων στοιχείων το ποσό των δωρεάν επιχορηγήσεων που λάμβανε η επιχείρηση από το Δημόσιο.

Σύμφωνα, όμως, με το άρθρο 16 του νόμου 1262/82 υπήρχε περίπτωση φορολογίας των αυξημένων αποσβέσεων, στην περίπτωση που κρινόταν ως ανειλικρινή τα βιβλία της επιχείρησης. Τότε ακολουθούσε εξωλογιστικός προσδιορισμός των καθαρών κερδών της επιχείρησης και οι πρόσθετες αποσβέσεις

που είχαν διενεργηθεί, λαμβάνονταν υπόψη για τη διαμόρφωση του συντελεστή καθαρού κέρδους με το οποίο φορολογούνταν η επιχείρηση.

Μια εξίσου σημαντική αλλαγή που έφερε ο Ν.1262/82 ήταν η αποκέντρωση των γνωμοδοτικών επιτροπών. Λειτουργήσαν περιφερειακές γνωμοδοτικές επιτροπές σε όλες τις περιφέρειες. Με τον τρόπο αυτό ενισχύθηκε η έννοια της περιφερειακής αυτοδιοίκησης. Ταυτόχρονα όμως δημιουργούνται και ευθύνες για σωστή εφαρμογή του αποκεντρωμένου συστήματος χωρίς ασυμβίβαστες επικαλύψεις. Στην πράξη όμως αυτή η προσπάθεια σκόνταψε σε γραφειοκρατικά εμπόδια. Για το λόγο αυτό προβλέφθηκε η επανεξέταση στο κέντρο των αποφάσεων που λαμβάνονταν στις περιφέρειες και στους νομούς.

Τέλος, ο Ν.1262/82 περιείχε και κάποιες άλλες τροποποιητικές ή και μεταβατικές διατάξεις. Σύμφωνα, λοιπόν, με τις διατάξεις αυτές στο ευνοϊκό καθεστώς των συνεταιριστικών επιχειρήσεων και των ΟΤΑ, είχαν δυνατότητα να ενταχθούν και οι επενδύσεις Ελλήνων του εξωτερικού και ναυτικών, κάτω βέβαια από ορισμένες προϋποθέσεις. Επίσης, ορίστηκε η δυνατότητα επιδότησης από τον ΟΑΕΔ προγραμμάτων τεχνικής ή επαγγελματικής εκπαίδευσης σε βιομηχανίες ή βιοτεχνίες, με κάλυψη των δαπανών από το Πρόγραμμα Δημοσίων Επενδύσεων (παρόμοια διάταξη υπήρχε και στο Ν.1116/81). Ανάλογα προβλεπόταν και η καταπολέμηση της ανεργίας με επιχορηγήσεις του ΟΑΕΔ.

Στη συνέχεια στις 31 Ιουλίου 1990 δημοσιεύθηκε στην Εφημερίδα της Κυβερνήσεως ένας νέος αναπτυξιακός νόμος ο Ν.1892/90 "Για τον εκσυγχρονισμό και την ανάπτυξη και άλλες διατάξεις". Ο νόμος αυτός δεν ήρθε για να αλλάξει ριζικά ή και να ακυρώσει τον προηγούμενο αναπτυξιακό Ν.1262/82. Απλά, στόχευε σε μια γενικότερη αναμόρφωση κάποιων διατάξεων, χωρίς μεταβολή της βασικής δομής του Ν.1262/82.

Στόχος αυτών των αλλαγών ήταν η βελτίωση της ανταγωνιστικότητας της Ελληνικής Οικονομίας, καθώς και η άρση κάποιων προβλημάτων τα οποία εντοπίστηκαν κατά την εφαρμογή του προηγούμενου νόμου, ώστε να βελτιωθεί η γενικότερη λειτουργικότητα των ρυθμίσεων (Ε. Λεμονιά, ΚΕΠΕ 1991).

Έτσι, στο άρθρο 1 όπου έχουμε τον καθορισμό της έννοιας της παραγωγικής επένδυσης τα νέα στοιχεία του Ν.1892/90 ως προς τον προγενέστερο Ν.1262/82 είναι τα εξής:

- το εδάφιο (β) αλλάζει και μιλάει πλέον για ημιτελείς βιομηχανικές ή βιοτεχνικές κτιριακές εγκαταστάσεις που βρίσκονται μέσα σε ΒΠΠΕ Ε.Τ.Β.Α.,

- στο εδάφιο (γ), όπου περιγραφόταν ως παραγωγική επένδυση η αγορά ηλεκτρονικών υπολογιστών, προστέθηκε και η αγορά του αναγκαίου λογισμικού (software), καθώς και οι δαπάνες για την εκπαίδευση του προσωπικού,
- στο εδάφιο (δ) προστίθονται οι μελέτες εργονομίας και προστασίας της φυσιολογικής και ψυχολογικής υγείας των εργαζομένων,
- στο εδάφιο (ε), όπου γίνεται αναφορά στις δαπάνες μετεγκατάστασης, ενσωματώνονται και οι δαπάνες για το νέο κτίριο,
- στο εδάφιο (στ) απαλείφεται ο περιορισμός για προϊόντα εγχώριας κατασκευής,
- στο εδάφιο (η) για την ανέγερση εργατικών κατοικιών και άλλων βοηθητικών εγκαταστάσεων για το προσωπικό των επιχειρήσεων, προστέθηκε και η ανέγερση βρεφονηπιακών σταθμών,
- στο εδάφιο (ι) η μετατροπή των διατηρητέων κτιρίων σε ξενώνες ή ξενοδοχειακές μονάδες, δεν γίνεται πλέον μόνο από τους Ο.Τ.Α., αλλά από οποιαδήποτε μη κερδοσκοπικού χαρακτήρα νομικά πρόσωπα.

Επίσης, διατηρήθηκαν οι διατάξεις ια, ιβ, ιγ και ιδ που είχαν προστεθεί στο Ν.1262/82 με τους τροποποιητικούς νόμους 1360/83 και 1682/87. Προστέθηκαν όμως και τρία νέα εδάφια:

ιε) Η κατασκευή, επέκταση και εκσυγχρονισμός λιμένων σκαφών αναψυχής (μαρίνες) σε θέσεις και με προδιαγραφές που θα εγκρίνονται κάθε φορά από τον Ε.Ο.Τ. και τα αρμόδια υπουργεία.

ιστ) Η κατασκευή, επέκταση και εκσυγχρονισμός συνεδριακών κέντρων.

ιζ) Η κατασκευή, επέκταση και εκσυγχρονισμός γηπέδων γκόλφ και των απαραίτητων εγκαταστάσεών τους, καθώς και η αγορά του αναγκαίου εξοπλισμού τους.

Επίσης, προστέθηκαν τρία εδάφια για το τι δεν θεωρείται παραγωγική επένδυση:

α) Η ανέγερση ή επέκταση κτιριακών εγκαταστάσεων επί οικοπέδου που δεν ανήκει στην κυριότητα του φορέα της επένδυσης, προβλέπονται όμως και κάποιες εξαιρέσεις οι οποίες θεωρούνται παραγωγική επένδυση.

β) Η ανέγερση, επέκταση και εκσυγχρονισμός αυτοεξυπηρετούμενων καταλυμάτων, καθώς και ξενοδοχειακών καταλυμάτων κάθε λειτουργικής μορφής κατώτερης της Γ' τάξης.

γ) Ο εκσυγχρονισμός ξενοδοχειακής μονάδας κάθε λειτουργικής μορφής πριν από την πάροδο δεκαετίας από την έναρξη λειτουργίας της μονάδας ή από την ολοκλήρωση

επένδυσης εσυγχρονισμού της μονάδας που έχει υπαχθεί στις διατάξεις των νόμων 1892/90, 1262/82 και 1116/81.

Τέλος, στο άρθρο 1 προστέθηκαν άλλες δύο διατάξεις.

Στην πρώτη (παράγραφος 3) ορίστηκαν τα ελάχιστα ύψη επένδυσης για υπαγωγή στο νόμο ως εξής:

α) Για επενδύσεις ίδρυσης ή επέκτασης μονάδων στον αγροτικό τομέα (γεωργία, δάση, κτηνοτροφία), στην αλιεία και στην παραγωγή ενέργειας από βιομάζα φυτών, ελάχιστο ύψος επένδυσης 30 εκατομμύρια δραχμές.

β) Για ίδρυση ή επέκταση των βιομηχανικών, μεταλλευτικών, ξενοδοχειακών και των υπολοίπων επενδύσεων του άρθρου 2, το ελάχιστο ύψος επένδυσης ορίστηκε στα 60 εκατομμύρια δραχμές.

γ) Για επενδύσεις σε παραδοσιακά και διατηρητέα κτίρια, ελάχιστο ύψος επένδυσης 15 εκατομμύρια δραχμές.

δ) Για επενδύσεις ίδρυσης ή επέκτασης μονάδων παροχής υπηρεσιών εξαιρετικά προηγμένης τεχνολογίας, καθώς και για επενδύσεις σε εργαστήρια βιομηχανικής, μεταλλευτικής κλπ. έρευνας, ορίστηκε ελάχιστο ύψος επένδυσης 5 εκατομμύρια δραχμές.

ε) Για επενδύσεις εκσυγχρονισμού των επιχειρήσεων του εδαφίου (δ), ελάχιστο ύψος επένδυσης 2 εκατομμύρια δραχμές.

στ) Για επενδύσεις εκσυγχρονισμού όλων των υπολοίπων περιπτώσεων της παρ. 1 του άρθρου 2, ορίστηκε ως ελάχιστο ύψος επένδυσης τα 10 εκατομμύρια δραχμές. Τα ελάχιστα αυτά ύψη επενδύσεων δεν ισχύουν για τις ειδικές επενδύσεις του άρθρ. 9.

Στη δεύτερη (παράγραφος 4) τονίζεται ότι υπάρχει δυνατότητα αναπροσαρμογής των προηγούμενων ορίων, μετά από απόφαση του Υπουργού Εθνικής Οικονομίας, καθώς και ορισμός διαφορετικού ελάχιστου ύψους επένδυσης για ορισμένους κλάδους ή περιοχές που παρουσιάζουν ειδικά προβλήματα.

Στη συνέχεια στο άρθρο 2 του Ν.1892/90 περιγράφονται οι επενδύσεις που μπορούν να υπαχθούν στις διατάξεις του νόμου. Εδώ επισημαίνουμε και πάλι τις διαφορές μεταξύ του νέου νόμου με τον προηγούμενο Ν.1262/82, καθώς σε γενικό πλαίσιο μικρές είναι οι διαφορές τους.

Έτσι,

- στο εδάφιο (ζ) για τις επιχειρήσεις που παράγουν ενέργεια σε μορφή αερίου, θερμού νερού και ατμού, προστίθεται η παραγωγή στερεών καυσίμων από βιομάζα.

- στο εδάφιο (θ) για τις επιχειρήσεις αποξήρανσης αγροτικών προϊόντων, προστίθεται και η τυποποίηση και συσκευασία τους.
- το εδάφιο (ι) καταργείται και έχουμε νέα διάταξη για επιχειρήσεις βιομάζας από ετήσια ή πολυετή φυτά, που θα χρησιμοποιηθεί ως πρώτη ύλη για την παραγωγή ενέργειας.
- στο εδάφιο (ιβ) προστίθενται και οι επιχειρήσεις παροχής υπηρεσιών στήριξης ξενοδοχειακών μονάδων και ειδικότερα μονάδες εκμετάλλευσης κεντρικών πλυντηρίων και παρασκευαστήρια ετοιμών ή ημιετοιμών τροφίμων, για τις ανάγκες των μονάδων.
- στο εδάφιο (ιε), που αφορά οικίες ή κτίρια που χαρακτηρίζονται διατηρητέα ή παραδοσιακά, διασκευαζόμενα σε ξενώνες, ξενοδοχειακές επιχειρήσεις ή εργαστήρια παραγωγής παραδοσιακών βιοτεχνικών προϊόντων ή χειροτεχνημάτων, καταργείται ο περιορισμός για μη συγκέντρωση ιδιοκτησίας πάνω από τρεις μονάδες στο ίδιο φυσικό πρόσωπο ή επιχειρηματικό φορέα.
- καθώς η παλιά διάταξη (ιζ) για ναυπήγηση τουριστικών πλοίων από Έλληνες αντέβαινε στους κανόνες της ΕΟΚ, καταργήθηκε και αντικαταστάθηκε από νέα για ιερές μονές και ορθόδοξες ακαδημίες για ανέγερση, επέκταση και εκσυγχρονισμό ξενώνων ή χώρων για κοινωνικές και πολιτιστικές λειτουργίες.

Στη συνέχεια προστέθηκαν πέντε νέα εδάφια ως εξής:

- το εδάφιο (κ) για επιχειρήσεις κατασκευής και εκμετάλλευσης σταθμών αυτοκινήτων για δημόσια χρήση, χωρητικότητας ογδόντα τουλάχιστον θέσεων.
- το εδάφιο (κα) για επιχειρήσεις εκμετάλλευσης λιμένων αναψυχής, συνεδριακών κέντρων και γηπέδων γκόλφ.
- το εδάφιο (κβ) για εργαστήρια εφαρμογής βιομηχανικής, ενεργειακής και μεταλλευτικής έρευνας, επιχειρήσεις ανάπτυξης τεχνολογιών και λογισμικού.
- το εδάφιο (κγ) επιχειρήσεις παραγωγής ηλεκτρισμού από εκμετάλλευση ήπιων μορφών ενέργειας και ειδικότερα της αιολικής, ηλιακής, υδροηλεκτρικής, γεωθερμικής και βιομάζας.
- το εδάφιο (κδ) για τεχνικές εταιρείες για εκσυγχρονισμό τους, την αντικατάσταση των μηχανημάτων τους και του λοιπού εξοπλισμού τους.

Επίσης, στο τέλος του άρθρου 2 προστέθηκε μια νέα παράγραφος (η παράγραφος 3), με την οποία διευκρινίζεται πως οι διατάξεις του Ν.1892/90 για την επιχορήγηση και την επιδότηση επιτοκίου, εφαρμόζονται για τις επιχειρήσεις που τηρούν βιβλία Β' και Γ' κατηγορίας του Κ.Φ.Σ., όπως και το ότι οι κείμενες διατάξεις

δεν έχουν εφαρμογή για επιχειρήσεις που λειτουργούν με τη μορφή κοινωνίας ή εταιρείας αστικού δικαίου ή κοινοπραξίας.

Ανάλογα λίγες ήταν και οι διαφοροποιήσεις του Ν.1892/90 ως προς τον προγενέστερο αναπτυξιακό και στην περίπτωση της διαίρεσης της ελληνικής επικράτειας σε περιοχές κινήτρων (άρθρο 3).

Ουσιαστικά διατηρήθηκε σε ισχύ το άρθρο 3 του νόμου 1262/82 και με ορισμένες τροποποιήσεις σήμερα ισχύει ως εξής: (Χάρτης 2.2)

Περιοχή Α': Παρέμεινε ίδια με την περιοχή Α' του Ν.1262/82.

Περιοχή Β': Η μόνη αλλαγή είναι στο Ν.Λάρισας που εξαιρέθηκε η επαρχία Ελασσόνας.

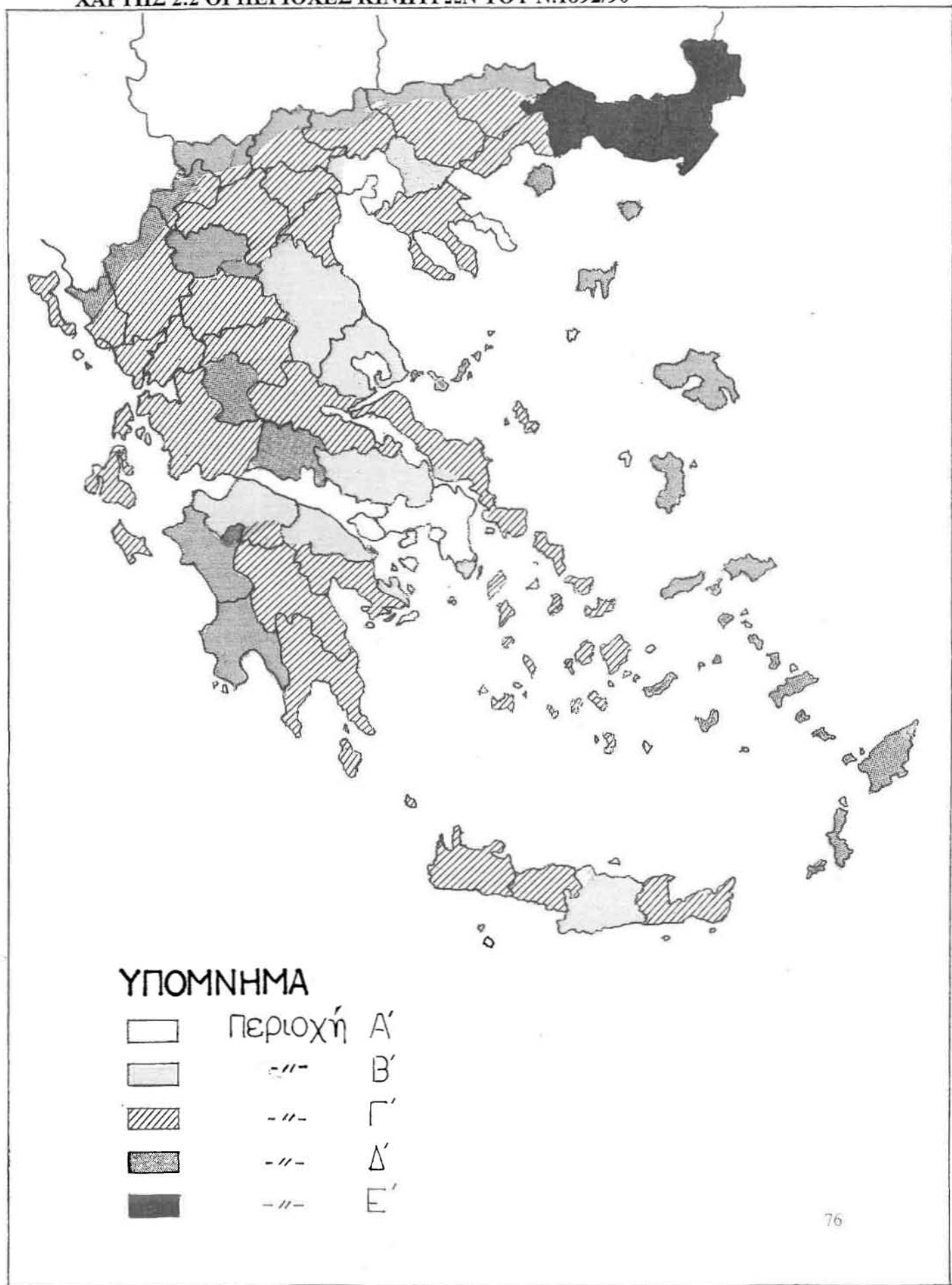
Περιοχή Γ': Από την περιοχή Γ' του προηγούμενου νόμου αφαιρούνται οι νομοί Φωκίδας, Ηλείας, Ευρυτανίας και Γρεβενών. Από το Ν.Καρδίτσας εξαιρούνται ορισμένοι δήμοι και κοινότητες όπως και στους Ν.Αρκαδίας και Κυκλάδων. Αντίθετα προστέθηκαν ορισμένες κοινότητες της επαρχίας Λαγκαδά του Ν.Θεσσαλονίκης, η επαρχία Τροιζήνας, οι δήμοι Μεθάνων και Πόρου και ορισμένες κοινότητες του Ν.Αττικής.

Περιοχή Δ': Τα νέα στοιχεία της περιοχής Δ' του Ν.1892/90 είναι οι νομοί Ευρυτανίας, Γρεβενών, Φωκίδας, Ηλείας, ορισμένοι δήμοι του Ν.Ευβοίας, ορισμένες περιοχές του Νομού Κοζάνης, η επαρχία Ελασσόνας του Ν.Λάρισας, ορισμένες κοινότητες του Ν.Αρκαδίας, η Επαρχία Καλαβρύτων του νομού Αχαΐας, ορισμένοι δήμοι και κοινότητες του νομού Καρδίτσας και η ζώνη Λαυρεωτικής. Επίσης, τα νησιά Κως, Πάτμος, Θάσος, Θηρασία, Αμοργός, Κουφονήσια, Σχινούσα, Ηράκλεια, Δονούσα, Ανάφη, Σίκινος, Φολέγανδρος και Κίμωλος.

Ειδική ζώνη: Οι επαρχίες Καλαμάτας και Μεσσηνίας, του νομού Μεσσηνίας, τα νησιά Λέσβος, Λήμνος, Αη Στράτης, Χίος, Σάμος, Ικαρία, Οινούσες, Λέρος, Κάλυμνος, Νίσυρος, Τήλος, Σύμη, Χάλκη, Αστυπάλαια, Λειψοί, Αγαθονήσι, Αρκοί, Ψέριμος, Ψαρά, Φούρνοι, Κάρπαθος, Κάσος, Σαμοθράκη και Καστελλόριζο.

Θράκη: Οι νομοί Ξάνθης, Ροδόπης και Έβρου.

ΧΑΡΤΗΣ 2.2 ΟΙ ΠΕΡΙΟΧΕΣ ΚΙΝΗΤΡΩΝ ΤΟΥ Ν.1892/90

Επίσης, μπήκαν κάποιες συμπληρωματικές διατάξεις:

- Στην παράγραφο 4 προστίθονται διατάξεις που προβλέπουν την παροχή ενισχυμένων κινήτρων στην περίπτωση πραγματοποίησης επενδύσεων στις βιομηχανικές περιοχές της ΕΤΒΑ ή σε βιοτεχνικά κέντρα του ΕΟΜΜΕΧ, ή βιοτεχνικά κέντρα της τοπικής αυτοδιοίκησης της περιοχής Δ' και της Θράκης, ή στην περίπτωση εγκατάστασης επιχειρήσεων μέσα σε τεχνολογικά πάρκα, που ο καθορισμός του γίνεται με κοινή υπουργική απόφαση.
- Επίσης, παρατείνεται η προβλεπόμενη στο δεύτερο εδάφιο του άρθρου 5 του Ν.1262/82 προθεσμία για τις βιομηχανικές και μεταλλευτικές επιχειρήσεις εγκατεστημένες στην επαρχία Θεσσαλονίκης και στις οποίες δίνονται τα κίνητρα της Β' περιοχής, από 31/12/1989 σε 31/12/1994, ενώ αργότερα με το Ν.2234/94 δόθηκε ξανά παράταση μέχρι 31/12/1999.

Στη συνέχεια (άρθρο 4) περνώντας στο ουσιαστικό περιεχόμενο των ενισχύσεων του Ν.1892/90 και ειδικότερα σ' αυτό του κινήτρου της επιχορήγησης των επενδύσεων, βλέπουμε πως αρχικά καταργείται η διάταξη για τη συμμετοχή του Δημοσίου στο εταιρικό κεφάλαιο των επιχορηγούμενων επενδύσεων. Η επιχορήγηση παρέχεται, με την προϋπόθεση της μη επιχορήγησης της ίδιας επένδυσης από άλλη πηγή, μέχρι ύψος 2,5 δισ. δρχ, που έγινε 3 δισ. δρχ. με το Ν.2234/94. Στην περίπτωση που η επένδυση υπερβαίνει αυτό το ύψος, τονίζεται η υποχρέωση της επιχείρησης να διατηρήσει το ελάχιστο ποσοστό ίδιας συμμετοχής στη συνολική επένδυση.

Το ύψος της ενίσχυσης των επιχειρήσεων που εντασσόνται στις διατάξεις του Ν.1892/90 κλιμακώνονται ανάλογα με την περιοχή ως εξής:

α) Για όλες τις κατηγορίες επενδύσεων, εκτός από τις τουριστικές τα ποσοστά ήταν:

ΠΙΝΑΚΑΣ 2.14 ΑΝΩΤΑΤΑ ΠΟΣΟΣΤΑ ΕΠΙΧΟΡΗΓΗΣΕΩΝ Ν.1892/90.

Περιοχή	Ποσοστό επιχορήγησης στο συνολικό ύψος της παραγωγικής επένδυσης
Β'	15%
Γ'	25%
Δ'	35%
Θράκη	45%

Πηγή: ΦΕΚ(101) 31/7/1990.

Για την περιοχή Α' προβλέφθηκε επιχορήγηση 40% μόνο στην περίπτωση πραγματοποίησης ειδικών επενδύσεων του άρθρου 9. Επίσης, προβλέπεται επιπλέον

ενίσχυση 5% στην περιοχή Δ' για όλες τις επενδύσεις που υλοποιούνται μέσα στις ειδικές ζώνες ή στις ΒΙΠΕ ΕΤΒΑ και 7% στη Θράκη, σε ανάλογες περιπτώσεις. Ο Ν.1892/90 τόνισε επίσης πως στους νομούς που λειτουργούν ΒΙ.ΠΕ., είναι υποχρεωτική η εγκατάσταση των νέων βιομηχανικών επιχειρήσεων που υπάγονται στο νόμο μέσα σ' αυτές τις βιομηχανικές περιοχές, εκτός αν η αρμόδια γνωμοδοτική επιτροπή αποφανθεί αιτιολογημένα ότι είναι αναγκαία ή σκόπιμη η εγκατάσταση της επιχείρησης εκτός ΒΙ.ΠΕ.

Βλέπουμε πως καταργήθηκε το εύρος των ποσοστών για κάθε περιοχή που ίσχυε με το Ν.1262/82. Από τη μια πλευρά με το νέο σύστημα απλουστεύεται το έργο των αρμοδίων υπηρεσιών, καθώς είναι δεδομένο το ποσοστό της ενίσχυσης που θα λάβει μια επιχείρηση από τη στιγμή που θα εγκριθεί η αίτησή της. Από την άλλη όμως ακριβώς επειδή δεν υπάρχει αυτή η δυνατότητα διακυμάνσεων, μεγαλώνει ο ανταγωνισμός μεταξύ των επιχειρήσεων, αφού υποτίθεται ότι γίνεται πλέον επιλογή των πιο αποδοτικών επενδυτικών προγραμμάτων, λόγω του περιορισμού των συνολικών ενισχύσεων κάθε χρόνο. (Ε. Λεμονιά, ΚΕΠΕ 1991)

Με στόχο λοιπόν την πιο σωστή επιλογή επιχορηγούμενων επενδύσεων και τη σωστή αξιολόγησή τους, ο Ν.1892/90 όρισε όπως και ο προηγούμενος νόμος, προϋποθέσεις και περιορισμού για την επιλογή, όπως και κριτήρια αξιολόγησης.

Έτσι, ορίστηκε κατώτερο ποσοστό ίδιας συμμετοχής ως εξής:

ΠΙΝΑΚΑΣ 2.15 ΚΑΤΩΤΕΡΑ ΠΟΣΟΣΤΑ ΙΔΙΑΣ ΣΥΜΜΕΤΟΧΗΣ Ν.1892/90.

Περιοχή	Ποσοστό ίδιας συμμετοχής
Β'	40%
Γ'	35%
Δ'	25%
Θράκη	15%

Πηγή: ΦΕΚ(101) 31/7/1990.

Για την περιοχή Α' και μόνο για τις ειδικές επενδύσεις ορίστηκε κατώτερο ποσοστό ίδιας συμμετοχής 40%, έναντι 30% του Ν.1262/82. Καταργείται το ευνοϊκό καθεστώς για τους συνεταιρισμούς και τους Οργανισμούς Τοπικής Αυτοδιοίκησης, ενώ δεν συμπεριλαμβάνονται πλέον στην ίδια συμμετοχή και η αξία του οικοπέδου. Επίσης, ορίζεται νέο ύψος επένδυσης για τις ατομικές επιχειρήσεις στα 60 εκατ. δρχ. έναντι 40 εκατ. δρχ. του Ν.1262/82. Ταυτόχρονα καταργείται η διάταξη του Ν.1262/82 για απαίτηση αύξησης του μετοχικού ή εταιρικού κεφαλαίου, με τον όρο όμως της μη διανομής των αποθεματικών πριν την παρέλευση δεκαετίας από την ολοκλήρωση της επένδυσης.

Στην παράγραφο 5 αλλάζει και πάλι η διάταξη που καθορίζει το πότε έχουμε έναρξη της επένδυσης. Σε αντίθεση με το Ν.1262/82 ο Ν.1892/90 τονίζει πως η έναρξη της επένδυσης μπορεί να γίνει μετά την υποβολή της αίτησης και των αναγκαίων δικαιολογητικών. Όλα αυτά με την προσωπική ευθύνη του επενδυτή, καθώς η έναρξη αυτή δεν δεσμεύει την απόφαση της επιτροπής για υπαγωγή ή μη της επένδυσης. Τονίζεται πως οι δαπάνες που πραγματοποιήθηκαν πριν την υποβολή της αίτησης δεν συνυπολογίζονται ούτε στο συνολικό κόστος της επένδυσης, αλλά ούτε και στην ίδια συμμετοχή, ενώ αφαιρείται και η αγορά του οικοπέδου από τις ενέργειες που δεν θεωρούνται έναρξη της επένδυσης.

Όπως προηγούμενα ο Ν.1262/82 έτσι και ο Ν.1892/90 καθόρισε κάποιες ειδικές επενδύσεις με διαφορετικό καθεστώς επιχορηγήσεων και πάλι ανάλογα με την περιοχή εγκατάστασης ως εξής:

ΠΙΝΑΚΑΣ 2.16 ΑΝΩΤΑΤΑ ΠΟΣΟΣΤΑ ΕΠΙΧΟΡΗΓΗΣΗΣ ΕΙΔΙΚΩΝ ΕΠΕΝΔΥΣΕΩΝ Ν.1892/90.

Περιοχή	Ποσοστό επιχορήγησης
Β'	40%
Γ'	40%
Δ'	45%
Θράκη	55%

Πηγή: ΦΕΚ(101) 31/7/1990.

Όπως προαναφέρθηκε τα ποσοστά αυτά ισχύουν για τις ειδικές επενδύσεις του άρθρου 9 οι οποίες είναι:

- α) Προστασία του περιβάλλοντος, περιορισμός της ρύπανσης, αποκατάσταση του φυσικού περιβάλλοντος και ανακύκλωση ύδατος.
- β) Επενδύσεις ενεργειακού χαρακτήρα, όπως αξιοποίηση ανανεώσιμων πηγών ενέργειας, υποκατάσταση υγρών καυσίμων ή ηλεκτρικής ενέργειας με άλλες μορφές ενέργειας και εξοικονόμηση ενέργειας.
- γ) Ίδρυση ή επέκταση εργαστηρίων εφαρμοσμένης βιομηχανικής ή ενεργειακής ή μεταλλευτικής έρευνας.
- δ) Παραγωγή προϊόντων και παροχή υπηρεσιών εξαιρετικά προηγμένης τεχνολογίας.
- ε) Επενδύσεις για απασχόληση ατόμων με ειδικές ανάγκες.
- στ) Επενδύσεις σε εργαστήρια βιομηχανικής, ενεργειακής και μεταλλευτικής έρευνας, ανάπτυξης τεχνολογιών και λογισμικού.

Για τις επενδύσεις αυτής της κατηγορίας στην περιοχή Α' ορίστηκε επιχορήγηση 40% για τις περιπτώσεις α, β, γ, δ, ε και στ. Επίσης, επενδύσεις αγροτικών δραστηριοτήτων στην περιοχή Α' υπάγονται στα κίνητρα της Β' περιοχής, όπως και οι περιπτώσεις εκσυγχρονισμού τεχνικών εταιρειών, και οι ξενοδοχειακές επιχειρήσεις που πραγματοποιούν επενδύσεις εκσυγχρονισμού των εγκαταστάσεών τους στην περιοχή Α'.

Στα ποσοστά της περιοχής Γ' υπάγονται οι μεταλλευτικές επιχειρήσεις, ανεξάρτητα από την περιοχή υλοποίησής τους, με εξαίρεση τις περιοχές Δ' και τη Θράκη, όπου ισχύουν οι ενισχύσεις των περιοχών αυτών. Στα κίνητρα της περιοχής Δ' υπάγονται και οι επενδύσεις αγροτικών δραστηριοτήτων σύγχρονης τεχνολογίας, αγροτικών συνεταιρισμών σε μηχανικά μέσα, αξιοποίησης απορριμμάτων και αποβλήτων και διατηρητέα κτίρια για μετατροπή σε ξενώνες ή ξενοδοχεία ή εργαστήρια παραδοσιακών προϊόντων. Και πάλι εξαίρεση αποτελεί η περιοχή της Θράκης, όπου ισχύουν οι δικές της ενισχύσεις.

Ταυτόχρονα με τις προαναφερόμενες διατάξεις στο άρθρο 9 του Ν.1892/90, ορίζονται και οι όροι για τις *μετεγκαταστάσεις δραστηριοτήτων*. Έτσι, στην περίπτωση:

- μετεγκατάστασης επιχειρήσεων από την περιοχή Α' στις περιοχές Β', Γ', Δ', καθώς και στη Θράκη ή στις ειδικές ζώνες των περιοχών αυτών, παρέχεται η ενίσχυση των περιοχών αυτών αυξανόμενη κατά 10% για την περιοχή Β' και κατά 15% για τις υπόλοιπες περιοχές.
- μετεγκατάστασης από την περιοχή Α' στη ΒΙΠΕ ΕΤΒΑ της Θεσσαλονίκης παρέχεται το ποσοστό επιχορήγησης της περιοχής Β'.
- μετεγκατάστασης από τις περιοχές Β', Γ, και Δ' προς τις ΒΙΠΕ ΕΤΒΑ της ίδιας ή ευνοϊκότερης, από άποψη κινήτρων, περιοχής παρέχεται το ποσοστό της ΒΙΠΕ όπου εγκαθίστανται.

Επίσης, υπάρχει η δυνατότητα, με κοινή υπουργική απόφαση, καθορισμού ζωνών μέσα στη περιοχή Β', στις οποίες δεν θα εφαρμόζεται το κίνητρο της μετεγκατάστασης, όπως και η δυνατότητα καθορισμού κλάδων του μεταποιητικού τομέα υψηλής προτεραιότητας, για τους οποίους στις περιοχές Β', Γ', Δ' και Θράκη παρέχεται επιπλέον επιχορήγηση 5%.

Στη συνέχεια στο άρθρο 11 για την *επιδότηση επιτοκίου*, το νέο στοιχείο που εισάγει ο Ν.1892/90 αφορά τις επενδύσεις που γίνονται στη Θράκη. Σ' αυτές η επιδότηση επιτοκίου παρέχεται για όλη της χρονική διάρκεια εξυπηρέτησης του δανείου και μέχρι δέκα (10) χρόνια ως ανώτατο όριο. Στις επενδύσεις των άλλων περιοχών τα ποσοστά επιδότησης επιτοκίου είναι ίσα με τα ποσοστά επιχορηγήσεων

ανά περιοχή και το μέτρο έχει διάρκεια κατά τα τρία πρώτα χρόνια. Εξαίρεση αποτελούν οι επενδύσεις στην περιοχή Δ', για τις οποίες ισχύει επιδότηση επιτοκίου για τα πρώτα έξη χρόνια.

Και πάλι, όπως ο Ν.1262/82, ο Ν.1892/90 τονίζει πως δεν είναι δυνατή η χρήση του μέτρου της επιδότησης επιτοκίου από επιχειρήσεις που υπάγονται στο καθεστώς των αφορολόγητων εκπτώσεων.

Περνώντας στις *αφορολόγητες εκπτώσεις* (άρθρο 12), ο Ν.1892/90 παρατείνει την ημερομηνία στις 31/12/1994, που όριζε ο Ν.1262/82 για τις εκπτώσεις έως τις 31/12/1992.

Τα ποσοστά αφορολόγητων εκπτώσεων, καθώς και τα ποσοστά ετήσιων κερδών, μέχρι τα οποία μπορεί να φτάσει η αφορολόγητη έκπτωση, διαμορφώθηκαν κατά περιοχή ως εξής:

α) Για όλες τις επενδύσεις, εκτός από τις τουριστικές:

Περιοχή	Ποσοστό αφορολόγητης έκπτωσης	Ποσοστό ετήσιων κερδών
Β'	60%	60%
Γ'	75%	75%
Δ'	90%	90%
Θράκη	100%	100%

Πηγή: Ε. Λεμονιά, ΚΕΠΕ, 1991.

Ο Ν.1892/90 κάνοντας αυτό το διαχωρισμό (που δεν υπήρχε στον προηγούμενο αναπτυξιακό) δίνει μεγαλύτερα ποσοστά αφορολόγητων εκπτώσεων για τις επιχειρήσεις πλην των τουριστικών.

Για τις επενδύσεις στη βιομηχανική περιοχή ΕΤΒΑ του νομού Θεσσαλονίκης ο νόμος παρέχει τα αφορολόγητα ποσοστά της Β' περιοχής, ενώ για τις μεταλλευτικές επιχειρήσεις στην περιοχή Β' τις εκπτώσεις της Γ' περιοχής. Για τις ειδικές επενδύσεις του άρθρου 9 και για επενδύσεις σε εργαστήρια έρευνας, στις περιοχές Α' και Β' δίνονται οι αφορολόγητες εκπτώσεις της Γ' περιοχής και γι' αυτές που γίνονται στην περιοχή Γ', οι εκπτώσεις της περιοχής Δ'.

Η μόνη αλλαγή του Ν.1892/90 για τις προϋποθέσεις πραγματοποίησης των αφορολόγητων εκπτώσεων, σε σχέση με το Ν.1262/82, είναι η άρση του ορίου των 2 δισ. δρχ. επένδυσης που μπορούν να καλύψουν οι αφορολόγητες εκπτώσεις.

Με το νέο νόμο 1892/90 (άρθρο 15) παρατείνεται και η ημερομηνία πραγματοποίησης παραγωγικών επενδύσεων που μπορούσαν να κάνουν χρήση των *αυξημένων αποσβέσεων* από 31/12/1992 σε 31/12/1994. Παρέμειναν όμως ίδια τα ποσοστά αύξησης των συντελεστών των τακτικών αποσβέσεων των πάγιων περιουσιακών στοιχείων των επιχειρήσεων:

ΠΙΝΑΚΑΣ 2.17 ΠΟΣΟΣΤΑ ΑΥΞΗΜΕΝΩΝ ΑΠΟΣΒΕΣΕΩΝ Ν.1892/90

Περιοχή	α' βάρδια	β' βάρδια	γ' βάρδια
Α'	-	20%	40%
Β'	20%	40%	80%
Γ'	35%	70%	120%
Δ'	50%	100%	150%

Πηγή: Ε. Λεμονιά, ΚΕΠΕ, 1991.

Τα ποσοστά της Γ' περιοχής ισχύουν και για τις μεταλλευτικές επιχειρήσεις, με εξαίρεση αυτές στις περιοχές Α' και Δ', για τις οποίες ισχύουν τα ποσοστά των περιοχών αυτών.

Ο Ν.1892/90 καταργεί το παλιό άρθρο 17 του Ν.1262/82, το οποίο όριζε ευνοϊκές διατάξεις για επενδύσεις από Έλληνες του εξωτερικού, όπως και το άρθρο 18 του Ν.1262/82 που αφορούσε προγράμματα τεχνικής ή επαγγελματικής κατάρτισης επιδοτούμενα από τον ΟΑΕΔ.

Στη συνέχεια το νέο άρθρο 19 του Ν.1892/90 θέτει σε λειτουργία μια νέα διάταξη που αφορά τις περιπτώσεις *μίσθωσης εξοπλισμού* (leasing) από επιχειρήσεις, στις οποίες δίνεται το δικαίωμα πραγματοποίησης αφορολόγητων εκπτώσεων όταν: α) Η διάρκεια της σύμβασης χρηματοδοτικής μίσθωσης είναι πάνω από δέκα (10) χρόνια, ή β) στη σύμβαση ορίζεται ότι μετά τη λήξη της μίσθωσης ο εξοπλισμός θα περάσει στην κυριότητα του μισθωτή. Ταυτόχρονα καταργούνται οι διατάξεις των παραγράφων 9 και 10 του άρθρου 6 του Ν.1665/86 που έδινε το δικαίωμα στις ίδιες τις εταιρείες leasing για αφορολόγητες εκπτώσεις.

Βάση του άρθρου 20 του νέου νόμου ορίζεται ο σχηματισμός *ειδικού αφορολόγητου αποθεματικού επενδύσεων*. Αυξάνονται τα ποσοστά των αδιανέμητων καθαρών κερδών του φορολογικού νόμου 1828 (παράγραφος 1 του άρθρου 22, ΦΕΚ2Α), από 25% σε 35% στην περιοχή Α' σε 30% ακι 40% αντίστοιχα, ενώ στις υπόλοιπες περιοχές σε 40% και 50% αντίστοιχα. Τονίζεται ταυτόχρονα πως τα αυξημένα αυτά ποσοστά (40% για την περιοχή Α' και 50% για τις υπόλοιπες), έχουν εφαρμογή για επενδύσεις σε δραστηριότητες που περιγράφονται στο νόμο, με την

προϋπόθεση ολοκλήρωσής τους σε μια τριετία από το σχηματισμό του αφορολόγητου αποθεματικού.

Στη συνέχεια με το άρθρο 21 ορίζεται η δυνατότητα *απαλλαγής από τη φορολογία εισοδήματος* έως 25% των αδιανέμητων κερδών των εμπορικών επιχειρήσεων για τα οικονομικά έτη 1991-1994 για τη δημιουργία ειδικού αφορολόγητου αποθεματικού με στόχο τη χρήση των χρημάτων αυτών για πραγματοποίηση επενδύσεων στον μεταποιητικό τομέα, αρκεί η επένδυση να είναι αξίας διπλάσιας από το ποσό του αποθεματικού. Και πάλι ισχύει το διάστημα της τριετίας για την πραγματοποίηση της επένδυσης από τη δημιουργία του αποθεματικού. Επίσης, για τις νεοεισαγώμενες στο Χρηματιστήριο επιχειρήσεις το ποσοστό των αδιανέμητων κερδών ορίστηκε στο 35%.

Τέλος, μια εξίσου σημαντική διάταξη του Ν.1892/90 είναι αυτή του άρθρου 22, όπου ορίζεται η Υπηρεσία του Υπουργείου Βιομηχανίας Ενέργειας και Τεχνολογίας ως αρμόδια αρχή για την έκδοση αδειών εγκατάστασης, επέκτασης ή εκσυγχρονισμού βιομηχανικών, βιοτεχνικών και κάθε είδους ηλεκτρομηχανολογικών εγκαταστάσεων και αποθηκών.

Κάνοντας στο σημείο αυτό μια γενική θεώρηση του Ν.1892/90, βλέπουμε πως αν και ξεκίνησε με την προοπτική να μη γίνουν ριζικές αλλαγές στις διατάξεις του προγενέστερου νόμου 1262/82, τελικά υπήρξαν σημαντικές αλλαγές. Έτσι, όπως είδαμε δόθηκε μεγαλύτερη βαρύτητα στα φορολογικά κίνητρα, καταργήθηκε η συμμετοχή του Δημοσίου στις επιχορηγούμενες επενδύσεις και επανήρθε η αρχή της ίσης μεταχείρισης μεταξύ φορέων διαφορετικής νομικής μορφής, όπως και κάποιες άλλες αλλαγές που προαναφέρθηκαν κατά την ανάλυση του νόμου.

Στη συνέχεια στις 31/8/94 δημοσιεύτηκε στην Εφημερίδα της Κυβερνήσεως ο Ν.2234/94, ο οποίος τροποποίησε κάποιες διατάξεις του Ν.1892/90, με στόχο τη γενικότερη ενυπόμηση με το Επιχειρησιακό Πρόγραμμα Βιομηχανίας 1994-99. Οι αλλαγές που επέφερε αναφέρονται στη συνέχεια:

- Προχώρησε σε αλλαγή τόσο στη συμπλήρωση της έννοιας της παραγωγικής επένδυσης, όσο και των επιλέξιμων επιχειρήσεων. Αντίθετα δεν έγιναν αλλαγές στις περιοχές της επικράτειας.
- Όπως προαναφέρθηκε το ύψος της επιχορήγησης (άρθρο 4) ανέβηκε με το Ν.2234/94 στα 3 δισεκατομμύρια δραχμές. Τονίζεται όμως πως στην περίπτωση επενδύσεων εθνικής σημασίας ύψους πάνω από 25 εκατομμύρια δραχμές, μπορούν να διαμορφωθούν ειδικές ρυθμίσεις σε όλους του τομείς.

- Ορίζονται νέα κατώτερα ποσοστά ίδιας συμμετοχής του επενδυτή ως εξής:

Περιοχή Β' και Γ': 40%

" Δ' : 30%

Θράκη : 20%

Βλέπουμε δηλαδή μια αύξηση του κατώτατου ποσοστού της ίδιας συμμετοχής στις περιοχές αυτές, ενώ παραμένει 40% στην περιοχή Α' και μόνο για τις επενδύσεις της παραγράφου 2 του άρθρου 9. Στην περίπτωση επενδύσεων κόστους άνω των 5 δισεκατομμυρίων και έως 25 δισ δραχμές το ποσοστό αυτό, για το τμήμα της επένδυσης μετά τα 5 δισ, ορίστηκε σε 33%, για όλη την επικράτεια.

- Όσον αφορά τον τρόπο εκταμίευσης της επιχορήγησης (άρθρο 4, παρ.3) ορίζεται ειδική διαδικασία για τις επενδύσεις στη Θράκη και για επιχειρήσεις κόστους κάτω των 500 εκατομμυρίων, σε τρεις φάσεις,

α) τμήμα της ίσο με το 60% καταβάλλεται κατά τη διάρκεια υλοποίησης της επένδυσης σε δόσεις που καθορίζονται με την εγκριτική απόφαση και με τρόπο ώστε να δαπανηθεί παράλληλα το υπόλοιπο της ίδιας συμμετοχής και του δανείου,

β) τμήμα της ίσο με το 20% καταβάλλεται μετά την πιστοποίηση ολοκλήρωσης της επένδυσης και έκδοσης της σχετικής απόφασης ολοκλήρωσής της και

γ) το υπόλοιπο 20% καταβάλλεται μετά την πιστοποίηση έναρξης της παραγωγικής λειτουργίας της επένδυσης και έκδοσης της σχετικής απόφασης έναρξης της παραγωγικής λειτουργίας, ενώ καθορίζεται άλλη διαδικασία για τις επενδύσεις ύψους άνω των 500 εκατομμυρίων.

- Ταυτόχρονα με τον Ν.2234/94 προστίθονται στις διατάξεις του Ν.1892/90 εδάφια που αφορούν τη διαδικασία παροχής επιχορήγησης και επιδότησης επιτοκίου.
- Ορίζεται (άρθρο 4 παρ.6β.) ότι παραγωγικές επενδύσεις ύψους έως 300 εκατομμύρια εξετάζονται απευθείας από την Α.Τ.Ε., ενώ παραγωγικές επενδύσεις ύψους έως 500 εκατομμύρια εξετάζονται από τις Διευθύνσεις ή Γραφεία Περιφερειακής Ανάπτυξης του Υπουργείου Εθνικής Οικονομίας.
- Όσον αφορά τα ποσοστά επιχορήγησης των παραγωγικών επενδύσεων έως 5 δισ διατηρούνται τα ποσοστά του Ν.1892/90 με εξαίρεση την περιοχή της Θράκης, όπου το ποσοστό από 45% γίνεται 50%.

Ταυτόχρονα ορίζεται "ειδική κατηγορία" που περιλαμβάνει τις επενδύσεις που γίνονται στα διοικητικά όρια των νομών Δωδεκανήσου, Σάμου, Χίου και Λέσβου (που υπάγονται στην περιοχή Δ'), στο νησί της Σαμοθράκης, στις ακριτικές περιοχές των νομών σε βάθος 20 χιλιομέτρων από τα σύνορα, καθώς και τους

δήμους και τις κοινότητες των οποίων τα διοικητικά όρια τέμνονται με τη ζώνη των 20 χιλιομέτρων. Στις περιπτώσεις αυτές ο Ν.2234/94 ορίζει επιχορήγηση έως 40% της αξίας της επένδυσης.

Επίσης, διαχωρίζεται η περίπτωση επενδύσεων το ύψος των οποίων κυμαίνεται μεταξύ 5 και 25 δισεκατομμυρίων δραχμών. Για τις επενδύσεις αυτές το ποσοστό επιχορήγησης ορίστηκε σε:

- 30% για τις περιοχές Β', Γ' και Δ' και
- 40% για τη Θράκη.

- Ορίζεται ειδικό καθεστώς αξιολόγησης επενδύσεως ύψους άνω των 5 δις. όπως και η ταυτόχρονη συμμετοχή των Υπ. Εθνικής Οικονομίας και Βιομηχανίας, Έρευνας και Τεχνολογίας στις αποφάσεις που τις διέπουν.
- Στο άρθρο 8 του Ν.1892/90 προστίθεται διάταξη που καθορίζει τη σύσταση της Ειδικής Επιτροπής που γνωμοδοτεί για τις υποψήφιες επενδύσεις, όπως και η σύσταση των οργάνων ελέγχου της προόδου υλοποίησης των επενδυτικών σχεδίων.
- Προστίθενται νέες επενδύσεις στην κατηγορία των "ειδικών επενδύσεων". Επίσης, γίνεται διαφοροποίηση του ποσοστού επιχορήγησης στις επενδύσεις της κατηγορίας αυτής όταν πραγματοποιούνται στην περιοχή Α' ως εξής:
  - 40% για επενδύσεις ύψους έως 5 δισεκατομμύρια δραχμές, και
  - 30% για επενδύσεις ύψους από 5 έως 25 δισεκατομμύρια δραχμές.Στις περιοχές Β', Γ' και Δ' το ποσοστό της επιχορήγησης ανέρχεται σε 30%.
- Ενισχύθηκαν καινοτόμες δράσεις, όπως τα "Κέντρα Επιχειρηματικής Δράσης", καθώς και οι επιχειρήσεις που προσφέρουν "υπηρεσίες εξαιρετικά προηγμένης τεχνολογίας"
- Περιορίζεται η έννοια της μετεγκατάστασης επιχειρήσεων με στόχο την προστασία του περιβάλλοντος. Δεν καλύπτονται πλέον όλες οι επιχειρήσεις που φεύγουν από τη ζώνη Α' προς άλλες περιοχές, αλλά μόνο αυτές που θα εγκατασταθούν στις ΒΙ.ΠΕ. των περιοχών Β', Γ' Δ' και στη Θράκη. Το πρόσθετο ποσοστό ενίσχυσης είναι 10% , εκτός από τη Θράκη όπου το ποσοστό είναι 15%. Ειδικά στην περίπτωση μετεγκατάστασης ιδιαίτερα ρυπογόνων επιχειρήσεων προς ειδικές περιοχές, που θα δημιουργηθούν σε όλη τη χώρα, ο Ν.2234/94 προβλέπει ενίσχυση 50% επί των δαπανών.
- Το μέτρο της επιδότησης επιτοκίου παρατίνεται από τρία (3) σε τέσσερα (4) χρόνια, ενώ στις προϋποθέσεις για την καταβολή της επιδότησης επιτοκίου προστίθεται η απόφαση έναρξης της παραγωγικής λειτουργίας της επένδυσης.

- Τα ποσοστά της αφορολόγητης έκπτωσης των επενδύσεων παραμένουν όπως είχαν οριστεί από το Ν.1892/90, ενώ ορίζεται πως για τις επενδύσεις που πραγματοποιούνται στις ΒΙ.ΠΕ. των περιοχών Β', Γ' και Δ' παρέχονται τα ποσοστά των αφορολόγητων εκπτώσεων που ισχύουν για τις περιοχές Γ', Δ' και Θράκης αντίστοιχα.

Ο Ν.1892/90 όπως έχει διαμορφωθεί μετά τις τροποποιήσεις που έγιναν με το Ν.2234/94 αποτελεί την ισχύουσα αναπτυξιακή νομοθεσία στην Ελλάδα σήμερα.

Στο σημείο αυτό να αναφέρουμε μια επικείμενη αλλαγή στο ισχύον σύστημα αναπτυξιακών κινήτρων. Σύμφωνα με δημοσίευμα της εφημερίδας ΤΟ ΒΗΜΑ στις 25/5/97, δρομολογείται αλλαγή του συστήματος ενίσχυσης των επενδύσεων. Σύμφωνα με το άρθρο το Υπουργείο Εθνικής Οικονομίας έχει συστήσει αρμόδια επιτροπή, η οποία προσανατολίζεται σε σταμάτημα των επιχορηγήσεων ως μέσο στήριξης των επενδύσεων. Οι μέχρι τώρα επιχορηγήσεις του Δημοσίου αντικαθίστανται με επιδότηση επιτοκίου και φοροαπαλλαγές.

Έτσι, οι νέες επενδύσεις που θα εντάσσονται στον Αναπτυξιακό Νόμο θα έχουν έμμεση επιχορήγηση με τη μορφή της επιδότησης επιτοκίου στα επενδυτικά δάνεια που θα χρησιμοποιούν για την πραγματοποίηση της επένδυσής τους. Το ποσό της επιδότησης του επιτοκίου θα είναι συνάρτηση του είδους της επένδυσης και του τύπου εγκατάστασης. Προτεραιότητα, πάντοτε σύμφωνα με το σχέδιο νόμου του ΥΠΕΘΟ, θα έχουν οι επενδύσεις σε προϊόντα υψηλής τεχνολογίας, αλλά και σε υπηρεσίες που υποστηρίζουν τη βελτίωση της ανταγωνιστικότητας της ελληνικής οικονομίας. Οι επιχορηγήσεις θα δίνονται, όπως προαναφέρθηκε, και με τη μορφή των φορολογικών απαλλαγών, οι οποίες έχουν να κάνουν κυρίως με τις αποσβέσεις των επενδυτικών δαπανών. Το σχέδιο νόμου που έχει καταρτιστεί καταλήγει πως θα διατηρηθούν μόνο οι επιχορηγήσεις εκείνες που είναι επιλέξιμες για χρηματοδότηση από τους πόρους των διαρθρωτικών ταμείων (επιχειρησιακά προγράμματα κλπ.). Από το ΥΒΕΤ όμως τονίζεται πως θα υπάρχουν σίγουρα αντιδράσεις στο ενδεχόμενο αυτό και για το λόγο αυτό επισημαίνεται η αναγκαιότητα διαλόγου μεταξύ των ενδιαφερόμενων μερών.

2.4 ΚΡΙΣΕΙΣ ΚΑΙ ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ ΓΙΑ ΤΟΥΣ ΑΝΑΠΤΥΞΙΑΚΟΥΣ ΝΟΜΟΥΣ

Στο κεφάλαιο αυτό καταγράφονται αρχικά κάποιες κρίσεις και προτάσεις που έχουν διατυπωθεί κατά διαστήματα, τόσο για το περιεχόμενο, όσο και στον τρόπο παρακολούθησης και ελέγχου των υπαγόμενων επενδύσεων. Στη συνέχεια παρατίθενται κρίσεις και απόψεις από την εκτελούσα την εργασία. Γίνεται αναφορά σε κάποια σημαντικά στοιχεία κατά την εξέλιξη της αναπτυξιακής νομοθεσίας και επισημαίνονται τα σταθερά στοιχεία, καθώς και αυτά που παρουσίασαν τάση αλλαγής.

Ως προς τις διατάξεις της ισχύουσας αναπτυξιακής νομοθεσίας, όπως έχει διαμορφωθεί με τις τελευταίες τροποποιήσεις του Ν.1892/90 από το Ν.2234/94, έχουν διατυπωθεί οι εξής σκέψεις: (Λ. Λαμπριανίδης ΤΟΠΟΣ 8/94, Εφημερίδα "ΤΟ ΒΗΜΑ" 25/5/97 και "ΑΓΩΝΑΣ" Τοπική Εφημερίδα Ξάνθης 15/7/96):

- Διακρίνεται μια τάση ενίσχυσης κύρια των πολύ μεγάλων επενδύσεων (πάνω από 3 δισ. δρχ. και ακόμη περισσότερο αυτές ύψους άνω των 25 δισ. δρχ.). Αυτό σε αντίθεση με τις συζητήσεις που γίνονται για ανάγκη ενίσχυσης των ΜΜΕ, για τις οποίες τα μέτρα ενίσχυσης των συλλογικών τους δραστηριοτήτων προβλέπονται από το Ε.Π.Β. (μέτρα 4.1 και 4.2). Σύμφωνα όμως με τον Λ. Λαμπριανίδη (ΤΟΠΟΣ 8/94) "η στρατηγική επιλογή της αύξησης του μέσου μεγέθους των ελληνικών επιχειρήσεων, ίσως είναι η μόνη διέξοδος για να μπει η χώρα σε μια άλλη πορεία ανάπτυξης".
- Παρά το ότι διατηρείται η κατανομή της χώρας στις περιοχές Α', Β', Γ', Δ' και Θράκη, σε πολλές περιπτώσεις αναιρείται η περιφερειακή διάσταση, καθώς υπάρχουν πολλές κατηγορίες επενδύσεων για τις οποίες δεν ισχύει κλιμάκωση των κινήτρων ανάλογα με την περιοχή εγκατάστασης. Χαρακτηριστικά παραδείγματα είναι:
  - α) Οι πολύ μεγάλες βιομηχανικές επενδύσεις, ύψους άνω των 25 δισ,
  - β) Οι ΠΟΤΑ, για τις οποίες δεν υπάρχει καμία περιφερειακή διαφοροποίηση των ενισχύσεών τους.
  - γ) Ανάλογα δεν υπάρχει περιφερειακή διαφοροποίηση των ενισχύσεων για υλοποίηση μεσοπρόθεσμου ολοκληρωμένου επιχειρηματικού σχεδίου (business plan), που πρέπει να είναι πάνω από 1 δισ δρχ, όπως και
  - δ) για πιστοποίηση, ευέλικτη εξειδίκευση, εισαγωγή περιβαλλοντικά φιλικής τεχνολογίας, παραγωγή καινοτομικών προϊόντων, εργαστήρια παροχής υπηρεσιών ποιότητας, όπου η επιχορήγηση είναι ενιαία σε ποσοστό 40%.

- Ένα επίσης σημαντικό στοιχείο το οποίο κατά καιρούς αποτέλεσε θέμα συζήτησης ακόμη και στη Βουλή, είναι η αποκέντρωση των ελέγχων στις επενδύσεις από την Ευρωπαϊκή Ένωση προς την Ελλάδα, σύμφωνα με επερώτηση του βουλευτή Έβρου κ. Λ. Λυμπερακίδη προς τον Υπ. Εθνικής Οικονομίας.

Ανάλογα ζητούμενο είναι η απομάκρυνση από τον αρμόδιο υπουργό κάποιων από τις πολλές αρμοδιότητες που έχει σε σχέση:

- α) με το χαρακτηρισμό μια επένδυσης ως "εξαιρετικά προηγμένης τεχνολογίας",
- β) με το χαρακτηρισμό μιας περιοχής ως ΠΟΤΑ,
- γ) με τον ορισμό ειδικών ρυθμίσεων για επενδύσεις ύψους άνω των 25 δισ. δρχ.

Συγκεκριμένα η ύπαρξη μεγάλων περιθωρίων στη διακριτική ευχέρεια του αρμόδιου υπουργού, επιτρέπει την εμπλοκή στην απόφαση του υπουργού αυτού και μη οικονομικά κριτήρια, όπως πολιτικές πιέσεις ή και το προσωπικό ενδιαφέρον του υπουργού προς ένα συγκεκριμένο επενδυτή.

Εκτός όμως από επισημάνσεις επάνω στο περιεχόμενο της ισχύουσας αναπτυξιακής νομοθεσίας κρίσεις έχουν γίνει και επάνω στον τρόπο παρακολούθησης και ελέγχου των επενδύσεων που υπάγονται στα αναπτυξιακά κίνητρα (Π. Γετίμης, ΤΟΠΟΣ 10/95).

Έτσι,

1. Υπάρχει ουσιαστική έλλειψη ενός ενιαίου συστήματος παρακολούθησης και αρχειοθέτησης των φακέλων των επενδύσεων. Αυτή η κατάσταση της μη σωστής μηχανοργάνωσης καταλήγει σε αδυναμία συνολικής θεώρησης των στοιχείων που προκείμεν, για εξαγωγή σημαντικών συμπερασμάτων. Επίσης, είναι αδύνατο πολλές φορές να ελεγχθεί αν μια επένδυση δεν έχει υπαχθεί ταυτόχρονα και στις επιχορηγήσεις και στα φορολογικά κίνητρα.
2. Ανάλογα δεν υπάρχει ex-post παρακολούθηση στις ολοκληρωμένες επενδύσεις και έτσι, δεν είναι γνωστή η πορεία των επενδύσεων μετά την έναρξη της λειτουργίας τους.
3. Παρατηρούνται σημαντικές χρονικές καθυστερήσεις σε ορισμένες φάσεις "κλειδιά" για την πορεία των επενδύσεων (όπως κατά την πρώτη τροποποίηση και τον πρώτο έλεγχο), αλλά και στο χρόνο ολοκλήρωσης των επενδύσεων. Όλα αυτά παραπέμπουν σε προχειρότητα στην εκπόνηση της μελέτης που συνοδεύει την αίτηση υπαγωγής της επένδυσης.
4. Ένα επίσης σημαντικό στοιχείο είναι πως στις αρμόδιες υπηρεσίες δεν υπάρχει κάποιος κατάλογος με καθορισμένες ενιαίες τιμές εργατικών και υλικών για την

εκτίμηση του κόστους των μηχανολογικών εξοπλισμών και των κατασκευαστικών έργων.

5. Το παραπάνω συνδιάζεται με τη μη σωστή ενημέρωση και επιμόρφωση των υπαλλήλων που είναι μέλη των επιτροπών ελέγχου, καθώς και με τη μη παροχή σε αυτούς όλων των απαραίτητων μέσων. Έτσι δεν μπορούν να πραγματοποιήσουν ουσιαστικούς ελέγχους, αλλά πολλές φορές περιορίζονται σε απλό έλεγχο των παραστατικών και των λογιστικών βιβλίων. Στο σημείο αυτό θα ήταν σκόπιμο να αναφερθούν και οι υποτυπώδεις αποζημιώσεις των υπαλλήλων που αποτελούν τις επιτροπές ελέγχου.

Προς επίλυση όλων αυτών των προαναφερθέντων έχουν προταθεί τα εξής: (Π. Γετίμης, ΤΟΠΟΣ 10/95)

1. Το σημαντικότερο ίσως στοιχείο είναι η ύπαρξη ενός μηχανογραφημένου συστήματος παρακολούθησης που θα καλύπτει όλες τις φάσεις και τις διαδικασίες του μηχανισμού υπαγωγής ιδιωτικών επενδύσεων στα αναπτυξιακά κίνητρα. Το μηχανογραφημένο αυτό σύστημα θα είναι χρήσιμο να μπορεί να συνεργάζεται με συστήματα διαχείρισης άλλων προγραμμάτων (Β' ΚΠΣ) που περιλαμβάνουν ενισχύσεις σε επενδύσεις. Το σύστημα αυτό για την καταγραφή και παρακολούθηση των ιδιωτικών επενδύσεων μπορεί να προκύψει από εξέλιξη και αναβάθμιση του υπάρχοντος συστήματος ή να έχουμε την δημιουργία ενός νέου συστήματος.

2. Μια δεύτερη σημαντική βελτίωση είναι αναγκαίο να γίνει ως προς την τυποποίηση των διαδικασιών ελέγχου των επενδύσεων. Για παράδειγμα να υπάρχουν ενδεικτικοί πίνακες με ενιαίες τιμές μονάδας για τους ελεγκτές, καθώς και συγκεκριμένες οδηγίες για τα τυχόν απαιτούμενα δικαιολογητικά και παραστατικά για κάθε στάδιο της ολοκλήρωσης της επένδυσης.

3. Ταυτόχρονα θα πρέπει να δοθεί μεγάλη έμφαση στην αναβάθμιση των οργάνων. Θα πρέπει δηλαδή να υπάρξουν εξειδικευμένα προγράμματα ενημέρωσης και επιμόρφωσης των ελεγκτών, αλλά και όλων όσων συμμετέχουν, μέσω αρμοδίων υπηρεσιών, σε όλες τις φάσεις υπαγωγής ιδιωτικών επιχειρήσεων στα αναπτυξιακά κίνητρα. Η επιμόρφωση αυτή θα πρέπει να ακολουθηθεί παράλληλα και από αύξηση των αποζημιώσεων που λαμβάνουν τα μέλη των Οργάνων Ελέγχου για πολλούς, ευνόητους ίσως, λόγους.

4. Τέλος, ένα ακόμη στοιχείο που θα βοηθούσε στη βελτίωση του συστήματος των αναπτυξιακών κινήτρων, είναι η ύπαρξη ενός καλά οργανωμένου συστήματος "εκ των υστέρων παρακολούθησης" των επενδύσεων. Αναφερόμαστε σε μια ουσιαστική παρακολούθηση μιας επιχείρησης για ένα σεβαστό χρονικό διάστημα μετά την

ολοκλήρωσή της. Ο έλεγχος αυτός θα αφορά τη βιωσιμότητα και την πορεία της επιχείρησης, μέσα από διάφορα στοιχεία, όπως ο ετήσιος ισολογισμός, ο αριθμός των απασχολούμενων και γενικά το σύνολο των δραστηριοτήτων της. Η ex-post παρακολούθηση των ολοκληρωμένων επενδύσεων μπορεί να χρησιμεύσει σε μια αξιολόγηση τόσο του συστήματος των ενισχύσεων, όσο και των επιπτώσεών τους.

Παράλληλα με τις κρίσεις που διατυπώθηκαν, μέσα από τη γενική θεώρηση της εξέλιξης της αναπτυξιακής νομοθεσίας, μπορούμε να ενοπίσουμε στοιχεία που παρέμειναν ίδια, αλλά και κάποια στοιχεία που εμφανίστηκαν στη συνέχεια ως καινοτομίες.

Έτσι, ως προς τα σταθερά στοιχεία μπορούμε να εντοπίσουμε τα εξής:

- Μετά την ψήφιση του Ν.1078/71 και μέχρι και σήμερα κεντρικό στοιχείο της όλης αναπτυξιακής πολιτικής είναι ο διαχωρισμός της επικράτειας σε περιοχές κινήτρων.
- Σε συνδιασμό με την ύπαρξη των περιχών κινήτρων υπήρχε και υπάρχει και η ανάλογη κλιμάκωση των ποσοστών ενίσχυσης σε σχέση με την περιοχή εγκατάστασης της επιχείρησης.
- Χαρακτηριστικό στοιχείο είναι πως στο διαχωρισμό που προαναφέρθηκε η περιοχή της πρωτεύουσας μαζί με το πολεοδομικό συγκρότημα της Θεσσαλονίκης είναι πάντοτε εκτός κινήτρων. Στις περιοχές αυτές ενισχύονται πάντα μόνο οι ονομαζόμενες "ειδικές επενδύσεις", οι οποίες έχουν να κάνουν κυρίως με την προστασία του περιβάλλοντος και τη βιομηχανική έρευνα.
- Ένα άλλο σταθερό στοιχείο της αναπτυξιακής νομοθεσίας είναι η ύπαρξη των φορολογικών κινήτρων. Τα εν λόγω κίνητρα παρουσιάζονται από την αρχή της εμφάνισης των αναπτυξιακών κινήτρων, παρά το ότι κατά διαστήματα μειωνόταν η ένταση και η σημασία τους.
- Τέλος, μπορούμε να αναφερθούμε σε ένα γενικό προσανατολισμό της αναπτυξιακής νομοθεσίας προς την ανάπτυξη της βιομηχανίας στην περιφέρεια της Ελλάδας. Και πάλι όμως υπήρχαν περιπτώσεις όπου ο στόχος αυτό υποβαθμιζόταν και τα αναπτυξιακά κίνητρα απέβλεπαν μόνο στην αύξηση της βιομηχανικής απασχόλησης στη χώρας μας ανεξάρτητα από την περιοχή εγκατάστασης του μεγάλου όγκου των επενδύσεων.

Όσον αφορά τα στοιχεία που στην πορεία εξέλιξης της αναπτυξιακής νομοθεσίας παρουσίασαν τάση αλλαγής, μπορούμε να επισημάνουμε τα εξής:

- Παρά τη διατήρηση του διαχωρισμού της επικράτειας σε περιοχές κινήτρων, κατά διαστήματα και από νόμο σέ νόμο είχαμε άλλοτε μεγαλύτερες και άλλοτε μικρότερες αλλαγές ως προς τη διάρθρωση των περιοχών αυτών.
- Ανάλογα αλλαγές γινόταν και στον τρόπο καθορισμού του ύψους των ενισχύσεων, όπως στην περίπτωση της επιδότησης επιτοκίου, που άλλοτε εκφραζόταν σε μονάδες, χωρίς να λαμβάνονται υπόψη οι αυξομειώσεις του επιτοκίου, και άλλοτε εκφραζόταν σε ποσοστό ύψους του επιτοκίου (Ν.1116/81).
- Επίσης, από ένα σημείο και έπειτα ορίστηκε πως στις διατάξεις των αναπτυξιακών νόμων θα μπορούσαν να ενταχθούν μόνο όσες χαρακτηριζόταν ως "παραγωγικές επενδύσεις". Αλλαγές και συμπληρώσεις υπήρχαν και ως προς την έννοια αυτή.
- Από το 1978 με το νομοθετικό διάταγμα 1312 και έπειτα προβλέπεται η δημιουργία βιομηχανικών ζωνών σε διάφορους νομούς της χώρας και ενισχύονται οι επενδύσεις που εγκαθίστανται εκεί.
- Με το Ν.849/78 εντάσσεται στις επιλέξιμες επενδύσεις η προστασία του περιβάλλοντος, η εξοικονόμηση ενέργειας και η έρευνα και τεχνολογία. Στα χρόνια που ακολουθούν αυξάνεται σταδιακά η προσοχή στην προστασία του περιβάλλοντος, χωρίς όμως να γίνουν μεγάλες βελτιώσεις, παρά μόνο τα τελευταία χρόνια λόγω αναγκαιότητας εναρμόνισης με την Ευρωπαϊκή νομοθεσία, η οποία δίνει μεγάλη σημασία στον τομέα αυτό.
- Ένα ακόμη νέο στοιχείο που εμφανίστηκε μετά την ψήφιση του Ν.1116/81 ήταν ο θεσμός των άμεσων επιχορηγήσεων (grants) στις υπαγόμενες επενδύσεις. Το κίνητρο αυτό ισχύει μέχρι και σήμερα με το Ν.2234/94, όπως όμως αναφέρθηκε και στο κεφάλαιο 2.3 συζητιέται η κατάργησή του μέσα από το νέο σχέδιο νόμου που έχει το ΥΠΕΘΟ (Εφημερίδα Το ΒΗΜΑ, 25/5/97).
- Διαχρονικά υπήρχαν αλλαγές και στο κίνητρο της επιχορήγησης των επενδύσεων. Σήμερα ανά περιοχή ισχύει κάποιο ποσοστό. Υπήρχαν όμως περιπτώσεις όπου για κάθε περιοχή κινήτρων υπήρχε διάστημα ποσοστών ενίσχυσης ανά περιοχή (Ν.1262/82).
- Ένα ακόμη στοιχείο που εμφανίστηκε με το Ν.1262/82, αλλά στη συνέχεια καταργήθηκε ήταν η υποχρεωτική συμμετοχή του Δημοσίου στο εταιρικό κεφάλαιο των επενδύσεων, των οποίων το ύψος ξεπερνούσε τα 400 εκατομμύρια δραχμές.
- Με την ψήφιση του Ν.1262/82 είχαμε ένα ακόμη νέο στοιχείο. Γίνεται ομαδοποίηση των παρεχόμενων κινήτρων σε δύο ομάδες, οι οποίες δεν είναι συμβατές μεταξύ τους. Έτσι, οι επενδυτές έπρεπε να επιλέξουν ανάμεσα στις δύο

- αυτές ομάδες. Στόχος αυτού του διαχωρισμού ήταν, στη συγκεκριμένη περίοδο, η υποβάθμιση των φορολογικών κινήτρων, καθώς οι δύο ομάδες είχαν την εξής σύνθεση:
  - A' Ομάδα:
    - Δωρεάν ενίσχυση επιχορήγησης στην επένδυση
    - Επιδότηση επιτοκίου στα δάνειο επενδύσεως
    - Αυξημένες αποσβέσεις
  - B' Ομάδα:
    - Αφορολόγητες εκπτώσεις
    - Αυξημένες αποσβέσεις.
- Τέλος, ένα ακόμη νέο στοιχείο που προστέθηκε στην αναπτυξιακή νομοθεσία με το Ν.1892/90, ήταν η ένταξη στις υπαγόμενες επενδύσεις των περιπτώσεων μίσθωσης εξοπλισμού (leasing).

Σημειώσεις

1. Μέχρι το Ν.289/76, όλη η χώρα εκτός της Αττικής και με εξαίρεση τα νησιά, που είχαν κάπως ευνοϊκότερο καθεστώς, αντιμετωπιζόταν ενιαία από την αναπτυξιακή νομοθεσία.
2. Σύμφωνα με το Ν.1116/81 το ποσοστό αυτό μπορούσε να φράνει μέχρι και το 60% της παραγματοποιούμενης επένδυσης.
3. Βιομηχανικές, μεταλλευτικές, ναυπηγοεπισκευαστικές και άλλες επιχειρήσεις, εγκατεστημένες στο τμήμα του νομού Κορινθίας που υπάγεται στην περιοχή Α', καθώς και στην επαρχία Θεσσαλονίκης, στη βιομηχανική περιοχή Θεσσαλονίκης, δικαιούνται των κινήτρων της Β' περιοχής για επέκταση και εκσυγχρονισμό. Επίσης, ευνοϊκή μεταχείριση προβλέπεται και για τέτοιες επιχειρήσεις εγκατεστημένες σε άλλες βιομηχανικές περιοχές και σε βιοτεχνικά κέντρα.
4. Έγινε μετάταξη του Ν.Μεσσηνίας από την περιοχή Γ στην περιοχή Δ' με το Ν.1682/87, μετά από τους σεισμούς.
5. Το άρθρο 28 του Ν.1682/87 προβλέπει ότι με Προεδρικά Διατάγματα μπορούν να θεσπίζονται συμπληρωματικά μέτρα βελτίωσης της ανταγωνιστικότητας των επιχειρήσεων του άρθρου 2 του Ν.1262/82 που λειτουργούν στους νομούς Ξάνθης, Ροδόπης, Έβρου, Λέσβου, Χίου, Σάμου και Δωδεκανήσου.
6. Απόφαση ΥΠΕΘΟ, ΙΕ 16186/84(ΦΕΚ 502/Β), ΙΕ 10309/86(ΦΕΚ 547/Β) και ΙΕ 10340/87(ΦΕΚ 486/Β).

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3

Η ΠΕΡΙΠΤΩΣΗ ΤΟΥ ΝΟΜΟΥ ΞΑΝΘΗΣ

3.1 ΤΟ ΙΣΤΟΡΙΚΟ ΤΗΣ ΠΕΡΙΟΧΗΣ

Η γεωγραφική θέση του Ν. Ξάνθης εκτείνεται από τον ποταμό Νέστο μέχρι τη Βιστωνίδα λίμνη και από το Θρακικό πέλαγος μέχρι τα βουνά της Ροδόπης. (Χάρτης 1. Η Θέση του Ν. Ξάνθης στην Ελλάδα)

Σύμφωνα με τα αρχαιολογικά ευρήματα η περιοχή κατοικήθηκε από τη νεολιθική εποχή (4500 π.χ.) και έχει συμβάλει σημαντικά στη διαμόρφωση της ιστορίας και της πολιτιστικής ανάπτυξης της Θράκης. Από τον 11ο π.χ. αιώνα, την εποχή του χαλκού, αρχίζει η κάθοδος και εγκατάσταση Θρακικών φυλών και τον 7ο π.χ. αιώνα ιδρύονται ελληνικές αποικίες στα παράλια της Θράκης.

Η πρωτεύουσα του νομού η Ξάνθη, αναφέρεται για πρώτη φορά με το όνομα Ξάνθεια από το γεωγράφο Στράβωνα τον 1ο π.χ. αιώνα. Το όνομα αυτό προέρχεται μάλλον από το Θρακικό φύλο των Ξάνθων που ζούσαν στην περιοχή.

Η σημασία της περιοχής αυξάνει σημαντικά κατά τη διάρκεια του 13ου αιώνα. Οι ευφορότατες πεδινές εκτάσεις της Θρακικής γης, όπως επίσης και το γεγονός ότι ήταν προπύργιο της Βυζαντινής αυτοκρατορίας, αποτέλεσαν αφορμή καταστροφικών επιδρομών από Ούνους, Αβάρους, Σλάβους, Βούλγαρους και Φράγκους μέχρι την κατάληψή της από τους Τούρκους το 1385-86. Στην περίοδο αυτή οι Βυζαντινές πόλεις, όπως η Ξάνθεια και το Περιθεώριο παρακμάζουν και νέες πόλεις, όπως η Γενισέα ιδρύονται με τη μεταφορά εποίκων από τα βάρη της Ασίας στα πεδινά της Θράκης. Ακόμη και σήμερα η περιοχή διαμορφώνεται από διασπαρμένα αστικά κέντρα και από αραιό πλήθος αγροτικών οικισμών με μικρή ιδιοκτησία και κοινοτική αυτοδιαχείριση.

Στα μέσα του 18ου αιώνα παρατηρείται οικονομική άνθιση με τη μονοκαλλιέργεια του καπνού, την επεξεργασία και το εμπόριό του. Στην άθνηση αυτή συνεισφέρει κατά πολύ και η διάνοιξη του σιδηροδρόμου Θεσσαλονίκης-Κωνσταντινούπολης το 1870. Οι νέες δραστηριότητες, με τη βοήθεια μεταρρυθμιστικών νόμων, οδηγούν σε αλλαγή των οικονομικών συνθηκών και το εμπόριο και η οικονομική ζωή της περιοχής περνάει πλέον στα χέρια των Ελλήνων. Την τελευταία δεκαετία του 19ου αιώνα η Ξάνθη είναι εμπορικό, εκπαιδευτικό και πολιτιστικό κέντρο με πληθυσμό κατά πλειοψηφία ελληνικό και η πόλη που χτίζεται την περίοδο αυτή διατηρείται μέχρι και σήμερα.

Η Θράκη, και κατ' επέκταση και ο νομός Ξάνθης, αποτέλεσε τμήμα της Οθωμανικής αυτοκρατορίας μέχρι το 1912, οπότε στις 8 Νοεμβρίου της ίδιας χρονιάς καταλήφθηκε από τους Βούλγαρους. Στις 12 Ιουνίου του 1913 ανακαταλαμβάνεται από τον Ελληνικό στρατό, αλλά με τη Συνθήκη του Βουκουρεστίου (28 Ιουλίου 1913) ολόκληρη η Δυτική Θράκη επιδικάζεται στη Βουλγαργία. Τέλος, στις 4 Οκτωβρίου 1919 ελευθερώνεται από τα διασυμμαχικά στρατεύματα, ενώ η πλήρης προσάρτησή της στον κορμό της Ελληνικής επικράτειας είναι απόρροια της Συνθήκης της Λωζάνης το 1923.

ΧΑΡΤΗΣ 1
Η ΘΕΣΗ ΤΟΥ Ν. ΞΑΝΘΗΣ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ

ΥΠΟΜΝΗΜΑ	
	Ν. ΞΑΝΘΗΣ

3.2 ΓΕΝΙΚΗ ΠΑΡΟΥΣΙΑΣΗ ΤΟΥ Ν. ΞΑΝΘΗΣ

Η περιοχή της Θράκης -το σύνολο των τριών νομών Έβρου, Ροδόπης και Ξάνθης- καταλαμβάνει το 6,5% της συνολικής έκτασης της χώρας και σύμφωνα με την απογραφή του 1991 φιλοξενεί το 3,3% (338.000) του συνολικού πληθυσμού της Ελλάδας.

Ο Ν. Ξάνθης βρίσκεται στο δυτικό τμήμα της Θράκης. Ανατολικά συνορεύει με το νομό Ροδόπης, δυτικά με τους νομούς Δράμας και Καβάλας, βόρεια με τη Βουλγαρία και νότια βρέχεται από το Αιγαίο πέλαγος. Καταλαμβάνει έκταση 1793 τετρ. χιλιομέτρων, ποσοστό 20,9% της συνολικής έκτασης της Θράκης.

Μορφολογικά διακρίνεται στο ορεινό τμήμα, 1085 χιλ. στρεμ. (ποσοστό 61%), στο πεδινό τμήμα 538 χιλ.στρεμ. (ποσοστό 30%) και στην υπόλοιπη ημιορεινή περιοχή έκτασης 171 χιλ. στρεμ. (ποσοστό 9%).

Η περιοχή διαθέτει αξιόλογο δυναμικό τόσο επιφανειακών, όσο και υπογείων υδάτων. Τα επιφανειακά ύδατα προέρχονται κυρίως από τον ποταμό Νέστο και το χείμαρρο Κόσυνθο, οι οποίοι πηγάζουν από την ορεινή περιοχή και δημιουργούν ενδιαφέρουσα μορφολογική διάρθρωση, καθώς και πλούτο πηγών.

Όσον αφορά το κλίμα, είναι έντονα ηπειρωτικό στην ορεινή περιοχή με πολλές βροχές, ενώ είναι μεσογειακό στην πεδινή ζώνη. Ο χειμώνας είναι βαρύς με ψυχρότερο μήνα τον Ιανουάριο, ενώ είναι μικρές οι περίοδοι του φθινοπώρου και της άνοιξης.

Ο σημερινός πληθυσμός του νομού ανέρχεται σε 91.063 κατοίκους (απογραφή 1991), με πυκνότητα 50,7 κάτοικοι ανά τετραγωνικό χιλιόμετρο. Πρωτεύουσα του νομού είναι η Ξάνθη, "η πόλη με τα χίλια χρώματα" όπως την ονομάζουν, με 35.000 κατοίκους. Στον Πίνακα 3.1 που ακολουθεί φαίνεται η πληθυσμιακή εξέλιξη του νομού Ξάνθης από το 1951 έως και την τελευταία απογραφή του 1991, παράλληλα με την αντίστοιχη εξέλιξη σε επίπεδο χώρας και στους υπόλοιπους νομούς της Θράκης.

ΠΙΝΑΚΑΣ 3.1 ΜΕΤΑΒΟΛΕΣ ΠΛΗΘΥΣΜΟΥ

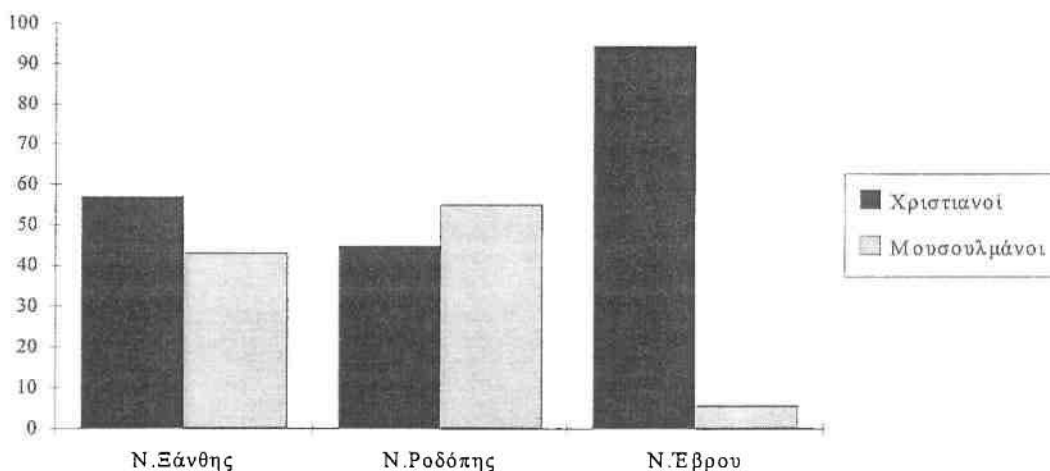
ΕΤΟΣ	Ν.ΞΑΝΘΗΣ	%	Ν.ΡΟΔΟΠΗΣ	%	Ν.ΕΒΡΟΥ	%	ΕΛΛΑΔΑ	%
1951	89891		105.723		141.340		7632801	
		-0,33		3,3		11,6		9,9
1961	89594		109201		157760		8368550	
		-7,5		-1,39		-11,9		4,5
1971	82917		107677		138988		8768641	
		7,1		0,25		6,77		11
1981	88777		107954		148402		9740417	
		2,57		-4,4		-3,1		4,3
1991	91063		103391		143791		10163230	

Πηγή: Ε.Σ.Υ.Ε.

Όπως φαίνεται ο νομός Ξάνθης παρουσίασε μια συνεχή πτώση του πληθυσμού για δύο περίπου δεκαετίες, από το 1951 έως και το 1971, με ποσοστό 3,0% και 7,5% αντίστοιχα. Στη συνέχεια μέχρι και την απογραφή του 1991 υπήρξε μια συνεχιζόμενη αύξηση του πληθυσμού του νομού, με ποσοστό 7,1% για τη δεκαετία 1971-1981 και 2,57% για τη δεκαετία 1981-1991. Ποσοστά βέβαια τα οποία είναι σαφώς μικρότερα από τα αντίστοιχα της χώρας. Όσον αφορά του υπόλοιπους δύο νομούς της Θράκης, βλέπουμε πως στην τελευταία τουλάχιστον δεκαετία δεν ακολουθούν τη θετική πορεία του νομού Ξάνθης και παρουσιάζουν μείωση την περίοδο 1981-1991: 3,1% ο Ν.Έβρου και 4,4% ο Ν.Ροδόπης. Εδώ, θα πρέπει να σημειώσουμε πως ο Ν.Ξάνθης είναι ο πιο αστικοποιημένος μεταξύ των τριών νομών της Θράκης.

Τέλος, ένα ακόμη χαρακτηριστικό γνώρισμα του Ν. Ξάνθης, είναι ο μικτός πληθυσμός. Όπως είναι γνωστό συνυπάρχουν χριστιανοί και μουσουλμάνοι και στους τρεις νομούς της Θράκης.

ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ 3.1: ΚΑΤΑΝΟΜΗ ΠΛΗΘΥΣΜΟΥ ΑΝΑΛΟΓΑ ΜΕ ΤΟ ΘΡΗΣΚΕΥΜΑ (1989)

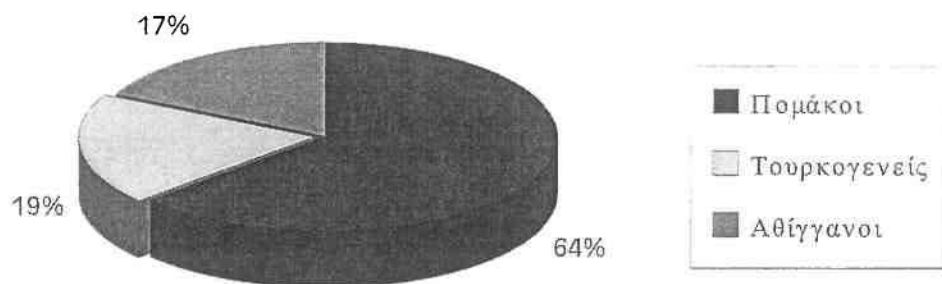

Πηγή: Ακαδημία Αθηνών 1994.

Όπως φαίνεται από το Διάγραμμα 3.1, στο Ν.Ξάνθης οι μουσουλμανικού θρησκειώματος κάτοικοι αποτελούν ποσοστό 43% του συνολικού πληθυσμού του νομού. Θα πρέπει όμως να επισημάνουμε πως ο πληθυσμός αυτός διαφοροποιείται αισθητά τόσο ως προς τη φυλετική καταγωγή, όσο και ως προς τη γεωγραφική διασπορά (Διάγραμμα 3.2).

Η φυλετική διασπορά είναι η εξής:	Πομάκοι	63,4%
	Τουρκογενείς	19,2%
	Αθίγγανοι	17,3%

ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ 3.2: Η ΦΥΛΕΤΙΚΗ ΔΙΑΣΠΟΡΑ ΤΩΝ ΚΑΤΟΙΚΩΝ ΤΟΥ Ν. ΞΑΝΘΗΣ ΜΕ ΜΟΥΣΟΥΛΜΑΝΙΚΟ ΘΡΗΣΚΕΥΜΑ

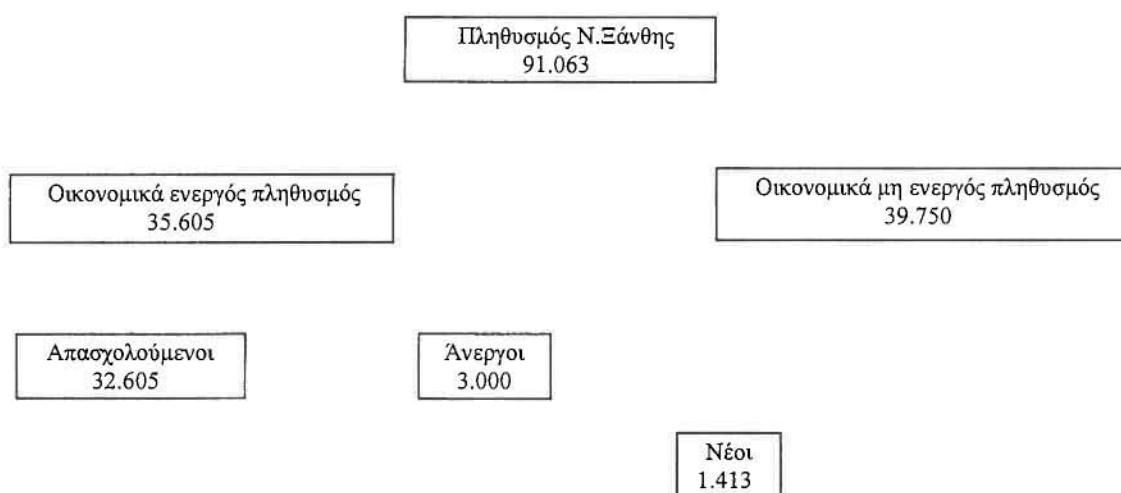
Πηγή: Ακαδημία Αθηνών 1994.

3.3 Η ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΦΥΣΙΟΓΝΩΜΙΑ ΤΟΥ ΝΟΜΟΥ

3.3.1 Βασικά οικονομικά στοιχεία

Το σύνολο του οικονομικώς ενεργού πληθυσμού του νομού ανέρχεται σε 35.605 κατοίκους. Από αυτούς οι 32.605 απασχολούνται, οι 3.000 είναι άνεργοι εκ των οποίων οι 1.413 είναι νέοι. Ο οικονομικά μη ενεργός πληθυσμός ανέρχεται σε 39.750 κατοίκους.

ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ 3.3 ΚΑΤΑΝΟΜΗ ΠΛΗΘΥΣΜΟΥ Ν.ΞΑΝΘΗΣ ΑΝΑΛΟΓΑ ΜΕ ΤΗΝ ΕΡΓΑΣΙΑΚΗ ΚΑΤΑΣΤΑΣΗ (ΑΠΟΓΡΑΦΗ 1991)

Πηγή: Ε.Σ.Υ.Ε.: Απογραφή Πληθυσμού 1991

Όπως φαίνεται στον Πίνακα 3.2 που ακολουθεί, το ποσοστό του οικονομικά ενεργού πληθυσμού μειώνεται σταδιακά στην περίοδο 1961-1991, γεγονός που έχει να κάνει με την πληθυσμιακή μείωση των παραγωγικών ηλικιακών ομάδων στο νομό.

ΠΙΝΑΚΑΣ 3.2 ΕΞΕΛΙΞΗ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΑ ΕΝΕΡΓΟΥ ΠΛΗΘΥΣΜΟΥ ΣΤΟ Ν.ΞΑΝΘΗΣ

ΕΤΟΣ	ΠΛΗΘΥΣΜΟΣ (1)	ΕΝΕΡΓΟΣ ΠΛΗΘ. (2)	ΠΟΣΟΣΤΟ (%) (2/1)
1961	89594	46114	51,4
1971	82917	34316	41,38
1981	88777	35240	39,69
1991	91063	35605	39,09

Πηγή: Ε.Σ.Υ.Ε. 1991

Εξετάζοντας στη συνέχεια τον οικονομικά ενεργό πληθυσμό κατά τομέα παραγωγής, παρατηρούμε ότι κατά το μεγαλύτερο ποσοστό (53%) απασχολείται στον πρωτογενή τομέα. Ωστόσο η συμμετοχή στον τομέα αυτό έχει μειωθεί αισθητά την περίοδο 1961-1981 (μείωση κατά 27%). Αντίθετα, τα ποσοστά στους άλλους δυο τομείς παρουσίασαν σημαντική αύξηση, όπως φαίνεται και τον Πίνακα 3.3.

ΠΙΝΑΚΑΣ 3.3 ΕΞΕΛΙΞΗ ΑΠΑΣΧΟΛΟΥΜΕΝΩΝ ΣΤΟ Ν.ΕΑΝΘΗΣ ΚΑΤΑ ΤΟΜΕΑ

ΕΤΟΣ	ΠΑΡΑΓΩΓΗΣ		
	ΠΡΩΤΟΓΕΝΗΣ %	ΔΕΥΤΕΡΟΓΕΝΗΣ %	ΤΡΙΤΟΓΕΝΗΣ %
1961	80,9	7,45	11,6
1971	69,6	12,2	18,2
1981	55,26	23,83	20,9

Πηγές: Κ.Ε.Π.Ε. 1986

Ακαδημία Αθηνών, 1994

Αναλυτικότερα, ο οικονομικά ενεργός πληθυσμός του νομού Ξάνθης κατανέμεται ως εξής:

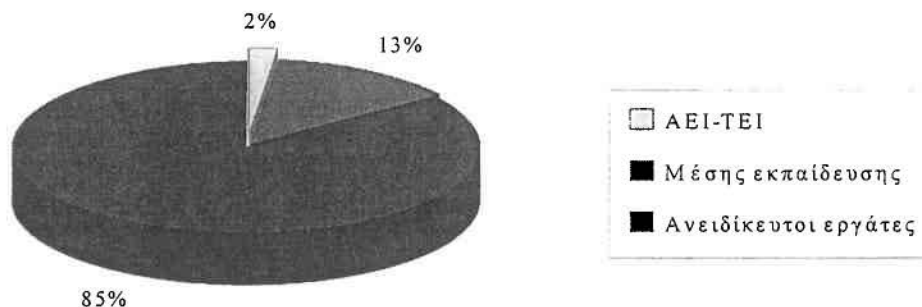
ΠΙΝΑΚΑΣ 3.4 ΑΠΑΣΧΟΛΟΥΜΕΝΟΙ ΚΑΤΑ ΚΛΑΔΟ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗΣ ΔΡΑΣΤΗΡ/ΤΑΣ ΤΟ 1989

ΚΛΑΔΟΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗΣ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑΣ	ΑΡΙΘΜΟΣ ΑΠΑΣΧΟΛΟΥΜΕΝΩΝ	ΠΟΣΟΣΤΟ %
Γεωργία, κτηνοτροφία, δάση, θήρα, αλιεία.	18.683	53
Ορυχεία (μεταλλεία, λατομεία, αλυκές)	122	0,35
Βιομηχανία-Βιοτεχνία	5.084	14,4
Ηλεκτρισμός, φωταέριο, ατμός, ύδρευση.	101	0,29
Οικοδομήσεις και δημόσια έργα.	3.088	8,7
Εμπόριο, εστιατόρια, ξενοδοχεία.	2.307	6,5
Μεταφορές, αποθήκευση, επικοινωνίες.	1.133	3,2
Τράπεζες, ασφαλίσεις, διεκπεραιώσεις υποθέσεων.	303	0,9
Λοιπές υπηρεσίες.	3.336	9,5
Δεν δήλωσαν κλάδο οικονομικής δραστηριότητας	459	1,3
ΣΥΝΟΛΟ	35.240	100

Πηγές: Στατιστική Υπηρεσία Νομαρχίας Θεσσαλονίκης.
Επιμελητήριο Ξάνθης, 1993.

Σημαντικό πρόβλημα είναι τα μεγάλα ποσοστά ανεργίας, καθώς 12-13% του οικονομικά ενεργού πληθυσμού είναι άνεργο, ενώ ένα επίσης σημαντικό ποσοστό του εργατικού δυναμικού του νομού υποαπασχολείται ή ετεροαπασχολείται. Τα μεγαλύτερα ποσοστά ανεργίας παρατηρούνται στους νέους, στους κατοίκους των αγροτικών περιοχών και στους ανειδίκευτους.

ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ 3.4 ΚΑΤΑΝΟΜΗ ΑΝΕΡΓΩΝ ΒΑΣΗ ΤΟΥ ΕΠΙΠΕΔΟΥ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ (ΑΠΟΓΡΑΦΗ 1991)

Πηγή: Ε.Σ.Υ.Ε.

Το κατά κεφαλήν ΑΕΠ του Ν.Ξάνθης (68,4) είναι μικρότερο από αυτό του Ν.Έβρου (73) και μεγαλύτερο από το Ν.Ροδόπης (61).

Όπως προαναφέρθηκε ο πρωτογενής τομέας εξακολουθεί να είναι ο σημαντικότερος στο Ν. Ξάνθης με ποσοστό 53%, ενώ σε επίπεδο χώρας το ποσοστό αυτό είναι 29%. Στην παραγωγή του πρωτογενούς τομέα συγκεντρώνονται οι σημαντικότεροι πλουτοπαραγωγικοί πόροι της περιοχής και έτσι, η κρίση της τοπικής οικονομίας οφείλεται σε μεγάλο βαθμό στην κρίση της αγροτικής οικονομίας.

Το σύνολο της καλλιεργήσιμης έκτασης είναι 488.559 στρέμματα, ποσοστό 26,7% της συνολικής έκτασης του νομού και κατανέμεται ως εξής:

ΠΙΝΑΚΑΣ 3.5 ΚΑΤΑΝΟΜΗ ΚΑΛΛΙΕΡΓΗΣΙΜΗΣ ΕΚΤΑΣΗΣ ΣΤΟ Ν.ΞΑΝΘΗΣ ΤΟ 1991

ΕΙΔΟΣ ΚΑΛΛΙΕΡΓΕΙΑΣ	ΣΤΡΕΜΜΑΤΑ	ΠΟΣΟΣΤΟ (%)
Αροτραίες καλλιέργειες	447.805	91,7
Κηπευτική γη	25.893	5,3
Δενδρώδεις καλλιέργειες	6.598	1,3
Άμπελοι	363	0,07
Αγροανάπαυση (1-5 έτη)	7.900	1,6
ΣΥΝΟΛΟ	488.559	100

Πηγή: Στατιστική Υπηρεσία Νομαρχίας Ξάνθης.

Τα κύρια γεωργικά προϊόντα της περιοχής είναι: (Πίνακας 3.6)

ΠΙΝΑΚΑΣ 3.6 ΤΑ ΒΑΣΙΚΑ ΓΕΩΡΓΙΚΑ ΠΡΟΪΟΝΤΑ ΣΤΟ Ν. ΞΑΝΘΗΣ (1991)

ΓΕΩΡΓΙΚΑ ΠΡΟΪΟΝΤΑ	ΠΟΣΟΣΤΟ (%) ΓΕΩΡΙΚΗΣ ΓΗΣ ΠΟΥ ΚΑΤΑΛΑΜΒΑΝΟΥΝ
Σιτηρά	60
Ηλιάνθος	10
Καπνός	7
Βαμβάκι	15
Ζαχαρότευτλα	3
Κηπευτικά	20

Πηγή: Δ/ση Γεωργίας Νομαρχίας Ξάνθης.

Όσον αφορά την κτηνοτροφία, στο Ν. Ξάνθης έχει χαρακτήρα συμπληρωματικό της γεωργίας. Εκτρέφονται βοοειδή, χοίροι, πρόβατα και αίγες. Επίσης, στο νομό υπάρχει και παρουσία αλιευτικής παραγωγής από την παράκτια αλιεία και από την εκμετάλλευση των φυσικών ιχθυοτροφείων.

Σύμφωνα με τα στοιχεία της Νομαρχίας Ξάνθης στο διάστημα 1982-1995 είχαμε εντάξεις στους αναπτυξιακούς νόμους και για επενδύσεις του πρωτογενή τομέα. Το συνολικό ύψος αυτών των επενδύσεων ήταν 1.097.157.586 δισεκατομμύρια δραχμές, ενώ δημιουργήθηκαν εκατόν τριάντα δύο (132) νέες θέσεις εργασίας (βλ. Παράρτημα Πίνακας Ι).

Όσον αφορά το **δευτερογενή τομέα**, ο νομός Ξάνθης διαθέτει 3.612 εμπορικές και βιομηχανικές-βιοτεχνικές μονάδες που απασχολούν κατά μέσο όρο 12.676 εργαζόμενους ετησίως. Στο βιομηχανικό δυναμικό της περιοχής ανήκουν 853 βιομηχανίες-βιοτεχνίες που απασχολούν 5.000 εργαζόμενους (μόνιμη και εποχιακή απασχόληση) και 2.278 εμπορικές επιχειρήσεις, από τις οποίες οι 170 ασχολούνται με το χονδρικό εμπόριο, οι 1.459 με το λιανικό εμπόριο και οι 649 αποτελούν εστιατόρια και ξενοδοχεία. (Αλεξίου Β. "Χωροταξικό Ν. Ξάνθης, Επιστημάνσεις και Προοπτικές", ΔΠΘ, 1995) Την περίοδο 1982-1995 εντάχθηκαν δύο ξενοδοχειακές επενδύσεις στους αναπτυξιακούς νόμους, συνολικού ύψους 24.953.966 εκατομμυρίων δραχμών και προέκυψαν δεκαπέντε (15) νέες θέσεις εργασίας (βλ. Παράρτημα Πίνακας ΙΙ).

Το 70% των βιομηχανιών-βιοτεχνιών είναι προσωπικές και οικογενειακές. Στο νομό έχουν θεσμοθετηθεί η βιοτεχνική περιοχή στο δρόμο Ξάνθης-Καβάλας και η

ΒΙ.ΠΕ. σε απόσταση εκατό μέτρων από την εθνική οδό Ξάνθης-Καβάλας, 5χλμ. έξω από την πόλη της Ξάνθης. Οι άξονες χωροθέτησης των περισσότερων βιομηχανικών μονάδων του νομού είναι οι οδικές αρτηρίες Ξάνθης-Καβάλας, Ξάνθης-Κομοτηνής και Ξάνθης-Πόρτο Λάγους. Οι υπόλοιπες βρίσκονται διάσπαρτες στο πεδινό τμήμα του νομού. Σ'αυτό συνετέλεσαν η ευκολία και οικονομία στις κατασκευές σε σύγκριση με τις ορεινές περιοχές, η καλύτερη συγκοινωνιακή εξυπηρέτηση, η εξυπηρέτηση από ηλεκτρική ενέργεια και επικοινωνίες, καθώς και το μικρό κόστος εργασίας, εφόσον το μεγαλύτερο μέρος του πληθυσμού του νομού βρίσκεται στο πεδινό τμήμα.

Στον Πίνακα 3.7 που ακολουθεί παρουσιάζεται το ποσοστό συμμετοχής του κάθε κλάδου στο σύνολο των 853 μεταποιητικών μονάδων.

ΠΙΝΑΚΑΣ 3.7 ΚΑΤΑΝΟΜΗ ΤΩΝ ΜΕΤΑΠΟΙΗΤΙΚΩΝ ΜΟΝΑΔΩΝ ΣΤΟ Ν.ΞΑΝΘΗΣ ΚΑΤΑ ΚΛΑΔΟ ΤΟ 1990

ΚΛΑΔΟΙ	ΑΡΙΘΜΟΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ	ΠΟΣΟΣΤΟ
Είδη διατροφής	144	16,8
Ποτά	8	1,1
Καπνός	5	1,0
Είδη υφαντουργίας	14	1,6
Είδη υποδήσεων, ενδυμασίας και διάφορα είδη από ύφασμα	103	12
Ξύλο και φελλός	92	10,7
Έπιπλα και είδη επιπλώσεως	70	8,2
Είδη χάρτου	2	0,2
Εκδόσεις/Έκτυπώσεις	12	1,4
Δέρμα και γουναρικά	2	0,2
Ελαστικά και πλαστικά	18	2,1
Χημικά προϊόντα	2	0,2
Παράγωγα πετρελαίου και άνθρακα	1	0,1
Μη μεταλλικά ορυκτά	30	3,5
Βασικά μεταλλουργικά προϊόντα	2	0,2
Τελικά προϊόντα από μέταλλα	125	14,6
Μηχανές και συσκευές	40	4,7
Ηλεκτρικές μηχανές, συσκευές και λοιπά είδη	39	4,6
Μεταφορικά μέσα	129	15,1
Λοιπές βιομηχανίες	15	1,7
ΣΥΝΟΛΟ:	853	100

Πηγή: Στατιστική Υπηρεσία Νομαρχίας Ξάνθης.

Από τον πίνακα συμπεραίνουμε ότι οι επενδύσεις κατευθύνθηκαν κυρίως σε μονάδες ειδών διατροφής, την καπνοβιομηχανία και τα είδη ένδυσης. Με κριτήριο τη διαθέσιμη ιπποδύναμη, κυριαρχεί ο κλάδος των τροφίμων και συμβάλλουν θετικά οι κλάδοι του χάρτου και των μεταλλικών προϊόντων. Πάνω από το 50% των επιχειρήσεων λειτουργούν με ιπποδύναμη 15-100 HP, ενώ μόνο τρεις λειτουργούν με

επποδύναμη πάνω από 7.000 HP. Ο μεγαλύτερος αριθμός των εργαζομένων απασχολείται στις βιομηχανίες ενδυμάτων και τροφίμων, περίπου 2.800 εργαζόμενοι. (Αλεξίου Β., ΔΠΘ, 1995)

Το είδος του μεταποιητικού δυναμικού της περιοχής προσδιορίζεται κατ' αρχήν από τον φυσικό πλούτο της (βαμβάκι και καπνά), αλλά και από την τοπική ζήτηση (μεταλλικά προϊόντα). Ταυτόχρονα η υπερτοπική και εξωτερική ζήτηση ευνόησαν την περαιτέρω ανάπτυξη πολλών προϊόντων και ενίσχυσαν αποφασιστικά ορισμένες δραστηριότητες (χαρτί, ζάχαρη). Αναλυτικότερα η βιομηχανική εξέλιξη και παραγωγή του νομού Ξάνθης παρουσιάζεται στα επόμενα υποκεφάλαια.

Σημαντικό κομμάτι της οικονομίας του νομού θα μπορούσε να είναι και ο τομέας της εξόρυξης, καθώς το υπέδαφος παρουσιάζει ενδιαφέρον από άποψη μεταλλευτικού πλούτου. Παρόλ' αυτά δεν υπάρχει ιδιαίτερη ανάπτυξη και εκμετάλλευση. Ενδεικτικά αναφέρουμε τον εντοπισμό σημαντικών κοιτασμάτων μολύβδου-ψευδαργύρου στην περιοχή του Εχίνου, όπως επίσης και γραφίτης (βιομηχανικό ορυκτό), ηφαιστειακά πετρώματα με ενδείξεις ουρανίου και σημαντικές πηγές θερμών νερών. Στα νότια και ανατολικά του νομού μετά από έρευνα εντοπίστηκαν κοιτάσματα σελίτη-μαγνητίτη, χαλκού, ψευδαργύρου -με αρκετή περιεκτικότητα σε χρυσό. Ενώ αλλού υπάρχουν ενδείξεις για προσχωματικό χρυσό και σημαντικό πλουτώνιο σώμα (γρανίτης).

Τέλος, περνώντας στην οικοδομική δραστηριότητα, παρατηρούμε ότι ήταν περιορισμένη μέχρι το 1970. Μετά το 1971 υπάρχει αύξηση του ρυθμού οικοδόμησης μέχρι το 1978, όπου συντελείται μια απότομη έξαρση του όγκου των οικοδομών, στην οποία συντελεί σε μεγάλο βαθμό η ανέγερση των βιομηχανικών μονάδων, η ίδρυση του Δ.Π.Θ. και η ίδρυση του 4ου Σώματος Στρατού. Στη συνέχεια παρατηρείται μείωση της δραστηριότητας στον ιδιωτικό τομέα με τον περιορισμό των στεγαστικών δανείων και τη μείωση των συντελεστών. Μείωση που αντισταθμίζεται από την αντίστοιχη δραστηριότητα στο δημόσιο τομέα. (Αλεξίου Β., ΔΠΘ, 1995) Η μείωση αυτή άρχισε να ανακόπτεται από τα μέσα της δεκαετίας του '90, ενώ στο πρώτο εξάμηνο του 1997 μπορεί κανείς να παρατηρήσει μια έκρηξη οικοδομικής δραστηριότητας στο Ν. Ξάνθης και ιδιαίτερα μέσα στην πόλη της Ξάνθης.

Όπως προαναφέρθηκε σημαντική ήταν και η αύξηση στην απασχόληση του πληθυσμού στο Ν. Ξάνθης στον **τριτογενή τομέα**, με ποσοστά 11,6 το 1961 και 20,9 το 1981, χωρίς βέβαια να μπορούμε ακόμη και σήμερα να μιλήσουμε για στροφή της οικονομίας του νομού στην παροχή κάθε είδους υπηρεσιών.

Έτσι, ο τομέας των κοινωνικών εξυπηρετήσεων περιορίζεται στις απαραίτητες υπηρεσίες, όπως Γενικό Νοσοκομείο, κέντρα υγείας, παιδικοί σταθμοί, δημοτικά σχολεία, γυμνάσια, λύκεια, Ο.Τ.Ε, ΕΛ.ΤΑ, τελωνείο, λιμεναρχείο, αστυνομικά τμήματα, σταθμός πυροσβεστικής, εθνικό στάδιο, κλειστό γυμναστήριο, εθνικό κολυμβητήριο.

Στον τομέα των οικονομικών εξυπηρετήσεων, οι τράπεζες που υπάρχουν στο νομό βρίσκονται στην πρωτεύουσά του, η οποία αποτελεί και το κέντρο των τραπεζικών συναλλαγών. Στην πόλη της Ξάνθης είναι συγκεντρωμένες και οι εμπορικές δραστηριότητες. Στους οικισμούς της υπαίθρου υπάρχουν μόνο καταστήματα καθημερινού εμπορίου, καθώς και εμπορικές δραστηριότητες άμεσα συνδεδεμένες με τις γεωργικές ασχολίες.

Η διακίνηση των προϊόντων γίνεται οδικώς (50-80%), με σιδηρόδρομο διακινείται ένα μικρό μέρος (10%) και από το λιμάνι του Πόρτο-Λάγος επίσης διακινείται ένα μικρό μέρος. Στο νομό υπάρχουν πενήντα τρεις (53) εξαγωγικές επιχειρήσεις. Την πρώτη θέση κατέχουν οι κλωστοϋφαντουργικές επιχειρήσεις, ενώ τα αγροτικά και τα είδη χάρτου παρουσιάζουν αρκετή δυναμικότητα. (Εθνική Στατιστική Υπηρεσία)

Όσον αφορά τις διοικητικές εξυπηρετήσεις, θα πρέπει να αναφερθεί πως μετά την τελευταία προσπάθεια για ενίσχυση του Πρώτου Βαθμού Τοπικής Αυτοδιοίκησης ο νομός Ξάνθης μαζί με τους νομούς Καβάλας και Δράμας αποτελούν μια Διευρυμένη Τοπική Αυτοδιοίκηση. Ταυτόχρονα όμως έχουν ιδρυθεί γεωγραφικές περιοχές, Συμβούλια Περιοχής, με κοινά αναπτυξιακά χαρακτηριστικά, όπου με δικούς τους αυτοτελείς πόρους λειτουργούν σαν ανοιχτοί Δήμοι, χωρίς βέβαια να καταργούνται οι Δήμοι και οι Κοινότητες που περιέχονται στις περιοχές αυτές. Τα Συμβούλια περιοχής έχουν αναλάβει όλα τα διαδημοτικά και διακοινοτικά έργα και προγράμματα. Στο Ν.Ξάνθης έχουν ιδρυθεί έξι Συμβούλια Περιοχής.

Τέλος, όσον αφορά την τουριστική κίνηση στο νομό Ξάνθης παρατηρούμε ότι είναι περιορισμένη. Αυτό οφείλεται τόσο στις κλιματολογικές συνθήκες, με μικρό καλοκαίρι και μεγάλο χειμώνα, όσο και στην έλλειψη τουριστικής υποδομής. Σαν πόλοι τουριστικής έλξης της περιχής μπορούν να αναφερθούν :

- Η παραλιακή ζώνη του νομού από Πόρτο-Λάγος μέχρι το Εράσμιο.
- Τα Θρακικά Τέμπη, τα Σπήλαια των Λιβερών και οι Εκβολές του Νέστου.
- Τα δασικά συμπλέγματα της περιοχής Σταυρούπολης.
- Οι αρχαιολογικοί χώροι στα Άβδηρα.
- Οι παραδοσιακοί οικισμοί, στην Παλιά Πόλη και στο Καριόφυτο.

- Οι ιαματικές πηγές στις Θέρμες και στη Ν.Κεσσάνη.

Υπάρχουν αξιόλογοι αλλά μη αξιοποιημένοι τουριστικοί χώροι, λόγω της χαμηλής προβολής τους και της έλλειψης σύγχρονης υποδομής για την εύχερη προσπελασιμότητά τους.

3.3.2 Η Βιομηχανία στο νομό πριν και μετά την έναρξη των αναπτυξιακών νόμων

Η βιομηχανική ανάπτυξη άρχισε στη Θράκη και στο Ν. Ξάνθης πολύ αργότερα από την υπόλοιπη Ελλάδα. Ανασταλτικοί παράγοντες ήταν η μεγάλη απόσταση από την Αθήνα με την ήδη ανεπτυγμένη βιομηχανική υποδομή, αλλά και η μεγάλη έλλειψη υποδομών. Χαρακτηριστικό είναι το ότι σύμφωνα με στοιχεία του 1961 στο δευτερογενή τομέα της οικονομίας απασχολούνταν μόνο το 7,4% του συνολικού πληθυσμού του Ν.Ξάνθης, σε αντίθεση με τον πρωτογενή τομέα που απασχολούσε το 80,9% του πληθυσμού. (Εθνική Στατιστική Υπηρεσία)

Επίσης, το 1960 δεν υπήρχε στο νομό ούτε μια βιομηχανία της μορφής CORPORATE FORM (μετοχικής μορφής). Δεκαπέντε χρόνια αργότερα, το 1975 υπάρχουν επτά τέτοιες εταιρείες (Πίνακας 3.8), οι περισσότερες από τις οποίες εγκαταστάθηκαν στην περιοχή μετά την ψήφιση του Ν.289/76.

ΠΙΝΑΚΑΣ 3.8 ΜΟΝΑΔΕΣ ΜΕΤΟΧΙΚΗΣ ΜΟΡΦΗΣ Ν.ΞΑΝΘΗΣ ΤΟ 1975

ΕΠΩΝΥΜΙΑ ΕΤΑΙΡΕΙΩΝ	ΜΕΤΟΧΙΚΟ ΚΕΦΑΛΑΙΟ (δρχ.)
Βιομηχανία Γάλακτος "ΡΟΔΟΠΗ Α.Ε."	7.500.000
ΚΟΜΟΤΕΕ Α.Ε.	10.000.000
ΣΕΠΕΚ Α.Ε.	100.000.000
ΞΑΝΘΗ 222 Α.Ε.	5.000.000
ΣΕΒΑΘ Α.Ε.	450.000.000
ΣΕΚΑΠ Α.Ε.	120.000.000
ΝΙΚΗ ΛΕΣΙΩΤΟΥ Α.Ε.	12.250.000
Σύνολο μετοχικού κεφαλαίου:	704.750.000

Πηγή: Εθνική Στατιστική Υπηρεσία Ν. Ξάνθης.

Το 1969 υπήρχαν στο Ν.Ξάνθης 775 βιομηχανικά καταστήματα τα οποία απασχολούσαν 2.009 άτομα. Ο μεγαλύτερος όμως αριθμός αυτών των βιομηχανιών, που καταγράφονται την περίοδο αυτή, είναι μικρές επιχειρήσεις οικογενειακού τύπου με χαμηλή αποδοτικότητα και προσανατολισμένες στους παραδοσιακούς κλάδους, όπως φαίνεται και στον Πίνακα 3.9.

Η κατάσταση αυτή συνεχίστηκε ουσιαστικά αμετάβλητη μέχρι το 1973, με εξαίρεση την ίδρυση του Εργοστασίου Ζαχάρεως το 1972, το οποίο αύξησε την απασχόληση κατά 250 άτομα και την ιπποδύναμη κατά 21.000 HP, Πίνακας 3.10.

ΠΙΝΑΚΑΣ 3.9 ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΕΣ-ΒΙΟΤΕΧΝΙΕΣ ΣΤΟ Ν.ΞΑΝΘΗΣ ΜΕ ΑΠΑΣΧΟΛΗΣΗ ΜΕΓΑΛΥΤΕΡΗ ΤΩΝ ΠΕΝΤΕ (5) ΑΤΟΜΩΝ ΤΟ 1969

ΚΛΑΔΟΣ	ΕΙΔΟΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΗΣ	ΚΑΤΑΣΤ/ΤΑ	ΑΠΑΣΧ/ΝΟΙ	HP
20	Είδη διατροφής (εκτός ποτών)	13	255	623
21	Ποτά	3	44	73
22	Καπνοβιομηχανία	6	184	446
23	Είδη υφαντικής	1	14	285
24	Είδη υπόδησης και ένδυσης	4	36	31
25	Επεξ. ξύλου (πλην επιπλοπ/ας)	7	107	463
26	Επιπλοποιία	4	31	104
33	Προϊόντα από μη μεταλ. ορυκτά	11	145	1506
39	Λοιπές βιομηχανίες	2	18	191
	ΣΥΝΟΛΟ:	51	834	3722

Πηγή: Εθνική Στατιστική Υπηρεσία.

ΠΙΝΑΚΑΣ 3.10 ΑΡΙΘΜΟΣ ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΚΩΝ ΚΑΤΑΣΤΗΜΑΤΩΝ ΣΤΟ Ν.ΞΑΝΘΗΣ 1963-1973

ΚΛΑΔΟΣ	1963		1969		1973	
	ΚΑΤ/ΤΑ	ΜΕΑ	ΚΑΤ/ΤΑ	ΜΕΑ	ΚΑΤ/ΤΑ	ΜΕΑ
20. Είδη διατροφής	185	379	166	407	139	664
21. Ποτά	17	50	15	44	6	41
22. Καπνοβιομηχανία	13	572	7	347	7	140
23. Είδη υφαντικής	14	32	16	65	14	130
24. Είδη ένδυσης-υπόδησης	227	333	150	234	112	377
25. Επεξ. ξύλου (εκτός επιπ/ας)	72	158	119	252	95	299
26. Επιπλοποιία	53	118	35	129	37	130
28. Εκτυπέσεις - Εκδόσεις	5	11	7	21	6	18
29. Βιομ. δέρματος-γούνας	11	14	11	14	12	16
30. Βιομ. ελαστικού - πλαστικού	2	2	3	7	5	8
31. Χημικές βιομηχανίες	1	2	-	-	-	-
33. Πρ/ντα από μη μεταλ. ορυκτά	33	66	38	133	19	101
35. Τελικά προϊόντα από μέταλλο	106	151	84	154	80	146
36. Μηχανές & συσκευές	14	38	18	37	25	58
37. Ηλεκτρ. μηχαν.& συσκευές	10	13	7	8	7	8
38. Κατασκ. μεταφορ. μέσων	62	91	71	126	67	118
39. Λοιπές βιομηχανίες	13	19	28	31	11	15
ΣΥΝΟΛΟ:	838	2049	775	2009	642	2269

Πηγή: Εθνική Στατιστική Υπηρεσία.

Στη συνέχεια όμως μετά το 1971 και με τα μέτρα που αναγγέλθηκαν για την ανάπτυξη και την αποκέντρωση της βιομηχανίας-βιοτεχνίας (Ν.Δ.1078/71, 1312/72, 1377/73) αρχίζει μια πιο ικανοποιητική κίνηση στο Ν. Ξάνθης, σε σχέση με το

παρελθόν, όπως φαίνεται και απο τον Πίνακα 3.11 που ακολουθεί και καταγράφονται οι βιομηχανίες και βιοτεχνίες του νομού με απασχόληση πάνω των πέντε ατόμων.

ΠΙΝΑΚΑΣ 3.11 ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΕΣ-ΒΙΟΤΕΧΝΙΕΣ ΣΤΟ Ν.ΞΑΝΘΗΣ ΠΟΥ ΙΔΡΥΘΗΚΑΝ ΣΤΟ ΔΙΑΣΤΗΜΑ 1971-1975

ΚΛΑΔΟΣ	ΕΙΔΟΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΗΣ	ΚΑΤΑΣΤ/ΤΑ	ΑΠΑΣΧ/ΜΕΝΟΙ
20	Είδη διατροφής (εκτός ποτών)	5	687
24	Είδη ένδυσης και υπόδησης	7	695
25	Επεξ. ξύλου (εκτός επιπλ/ας)	2	33
26	Επιπλοποιία	6	53
33	Προϊόντα από μη μεταλ. ορυκτά	4	66
39	Λοιπές βιομηχανίες	2	20
	ΣΥΝΟΛΟ:	26	1554

Πηγή: Εθνική Στατιστική Υπηρεσία.

Από τη σύγκριση των πινάκων 3.10 και 3.11 μπορούμε να πούμε πως την περίοδο 1971-75 υπήρξε μια μικρή αύξηση στον αριθμό των απασχολούμενων. Και πάλι όμως συνεχίζεται η προσκόληση στου παραδοσιακούς κλάδους. Οι κυριώτεροι λόγοι που συντελούσαν στη διατήρηση της κατάστασης αυτής ήταν, (Υπ. Συντονισμού, ΥΠΑΘ, "Ν. Ξάνθης. Υφιστάμενη Κατάσταση-Περιοριστικοί Παράγοντες Ανάπτυξης, Κομοτηνή, 1979):

- α) Η έλλειψη επαρκούς ενημέρωσης για τις υπάρχουσες δυνατότητες επενδύσεων στην περιφέρεια.
- β) Η προτίμηση των επιχειρήσεων προς τις ανέσεις και εξυπηρετήσεις της πρωτεύουσας.
- γ) Η συγκέντρωση στην πρωτεύουσα των χρηματοδοτικών, τραπεζικών, επιστημονικών και κυβερνητικών υπηρεσιών.
- δ) Η δυναμικότητα που προκύπτει απο την ανομοιογένεια του πληθυσμού και το πολιτιστικό επίπεδο των κατοίκων της πρωτεύουσας.
- ε) Η αδυναμία του πληθυσμού της επαρχίας να παρακολουθήσει τις συνεχείς κοινωνικοοικονομικές μεταβολές που γίνονται στο κέντρο.
- στ) Η έλλειψη έργων υποδομής.
- ζ) Ο κατακερματισμός της παραγωγής σε μονάδες μικρού μεγέθους.

Πολλοί από τους παράγοντες αυτούς έχουν ισχύ και σήμερα, συμβάλλοντας στην επιβράδυνση της ανάπτυξης της επαρχιακής βιομηχανίας.

Έτσι, λοιπόν, ήταν η κατάσταση της βιομηχανίας στο νομό Ξάνθης μέχρι το 1975. Την ίδια περίοδο αρχίζουν να εμφανίζονται σοβαρά προβλήματα από υπερσυγκέντρωση βιομηχανίας στην Αθήνα και τη Θεσσαλονίκη.

Προς αντιμετώπιση αυτών των προβλημάτων και με επικείμενη την ένταξη της χώρας μας στην ΕΟΚ, ψηφίζεται στις 1 Απριλίου 1976 ο Ν.289 "Περί παροχής κινήτρων για την ανάπτυξη των παραμεθορίων περιοχών και ρυθμίσεις συναφών θεμάτων". Ο νέος νόμος έδωσε νέα δυναμική ανάπτυξης για τη βιομηχανία του Ν. Ξάνθης, καθώς αυξήθηκαν ιδιαίτερα τα κίνητρα για την περιοχή της Θράκης. Άμεσο αποτέλεσμα ήταν αξιόλογοι ρυθμοί βιομηχανικής ανάπτυξης, με τη δημιουργία πολλών μονάδων, οι περισσότερες από τις οποίες απασχολούσαν πάνω από εκατό (100) εργαζομένους.

Στον Πίνακα 3.12 που ακολουθεί παρουσιάζεται μια διαχρονική μεταβολή διαφόρων μεγεθών της βιομηχανίας στο Ν. Ξάνθης τις περιόδους 1971-75 και 1976-80, ενώ στον Πίνακα 3.13 καταγράφονται οι ιδιωτικές επενδύσεις και πάλι στις ίδιες χρονικές περιόδους.

Όπως προκύπτει από τους δύο πίνακες που ακολουθούν, μεταξύ 1971-75 και 1976-80 έχουμε σημαντική αύξηση στα περισσότερα μεγέθη που συνοδεύουν την ανάπτυξη της βιομηχανίας. Ενώ κατά την πρώτη περίοδο το ύψος των ιδιωτικών επενδύσεων στη βιομηχανία ήταν 988.661.000 εκατομμύρια δραχμές, δηλαδή 197.732.0000 εκατ. δρχ. ανά έτος, κατά τη δεύτερη περίοδο το ύψος των επενδύσεων έφτασε τα 5.625.495.000 δισεκατομμύρια δραχμές, δηλαδή 1.125.099.000 δισ. δρχ. ανά έτος.

Ανάλογη ήταν η αύξηση του αριθμού των εταιρειών μετοχικής μορφής, που το 1978 έφτασαν τις σαράντα οκτώ (48), έναντι των επτά (7) που υπήρχαν το 1975, μόλις τρία χρόνια πριν. Επίσης, το 1978 στο νομό Ξάνθης υπήρχαν 799 βιομηχανικά καταστήματα, στα απασχολούνταν 4.268 άτομα.

ΠΙΝΑΚΑΣ 3.12 ΕΞΕΛΙΞΗ ΤΗΣ ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΚΗΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ ΣΤΟ Ν.ΞΑΝΘΗΣ
ΣΤΙΣ ΠΕΡΙΟΔΟΥΣ 1971-75 ΚΑΙ 1976-80

ΜΕΓΕΘΗ	ΠΕΡΙΟΔΟΣ 1971-75	ΠΕΡΙΟΔΟΣ 1976-80
Ίδρυση νέων επιχειρήσεων	26	87
Απασχολούμενοι	1554	5886
Ύψος επενδύσεων σε δρχ.	988.661.000	5.625.495.000
Μέση επένδυση σε δρχ.	38.025.000	64.661.000
Επενδύσεις κατά έτος σε δρχ.	197.732.000	1.125.099.000

Πηγές: Εθνική Στατιστική Υπηρεσία,
Υ.Π.Α.Θ.

ΠΙΝΑΚΑΣ 3.13 ΥΨΟΣ (ΔΡΧ.) ΙΔΙΩΤΙΚΩΝ ΕΠΕΝΔΥΣΕΩΝ ΣΤΗ ΜΕΤΑΠΟΙΗΣΗ ΣΤΟ Ν.ΞΑΝΘΗΣ

ΚΛΑΔΟΣ	ΕΙΔΟΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ	ΠΕΡΙΟΔΟΣ 1971-1975	ΠΕΡΙΟΔΟΣ 1976-1980
20	Είδη διατροφής (εκτός ποτών)	824.550.000	817.924.000
21	Ποτά	500.000	69.800.000
22	Καπνοβιομηχανία	879.000	644.000.000
23	Είδη υφαντικής	11.563.000	375.850.000
24	Είδη ένδυσης & υπόδησης	48.000.000	479.821.000
25	Επεξεργασία ξύλου (εκτός έπιπλα)	28.612.000	56.930.000
26	Επιπλοποιία	18.400.000	149.200.000
27	Βιομηχανία χάρτου	4.810.000	271.000.000
28	Εκτυπώσεις - εκδόσεις	550.000	34.190.000
29	Βιομηχανία δέρματος & γούνας	3.570.000	310.000.000
30	Βιομ. ελαστικού & πλαστικής ύλης	16.727.000	268.230.000
31	Χημικές βιομηχανίες	-	23.250.000
33	Προϊόντα από μη μεταλλικά ορυκτά	30.500.000	1.021.100.000
35	Τελικά προϊόντα από μέταλλο (εκτός μηχανών)	-	522.800.000
36	Μηχανές-συσκευές (εκτός ηλεκτρ.)	-	14.000.000
37	Ηλεκτρ. μηχανές-συσκευές	-	301.100.000
38	Κατασκευή μεταφορικών μέσων	-	260.000.000
39	Λοιπές βιομηχανίες	33.000.000	6.300.000
	ΣΥΝΟΛΟ:	988.661.000	5.625.495.000

Πηγές: Εθνική Στατιστική Υπηρεσία,
Υ.Π.Α.Θ.

Το 1981 έχουμε την ψήφιση του νέου αναπτυξιακού νόμου 1116/81 και στη συνέχεια του Ν.1262/82 "Για την παροχή κινήτρων ενίσχυσης της οικονομικής και περιφερειακής ανάπτυξης της χώρας και τροποποίηση συναφών διατάξεων". Με τους νόμους αυτούς εισάγεται το νέο στοιχείο της άμεσης χρηματοδότησης των υπαγόμενων επενδύσεων.

Από την ψήφιση του Ν.1262/82 και μέχρι και το πρώτο εξάμηνο του 1995 στο Ν.Ξάνθης ολοκληρώθηκαν επενδύσεις, συνολικού ύψους 8.547.450.463 δισεκατομμυρίων δραχμών, από τις οποίες προέκυψαν και 1360 νέες θέσεις εργασίας. Έτσι, το 1981 το ποσοστό απασχόλησης στη βιομηχανία είναι 23,83%, έναντι 7,45%

το 1961 και 12,2% το 1971, ενώ το 1984 είχαμε εγκατεστημένες 886 βιομηχανίες με 6.338 απασχολούμενους.

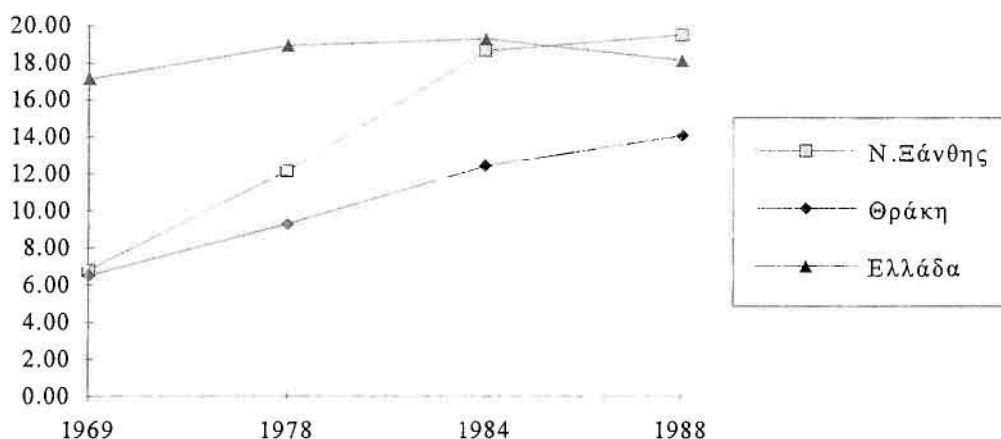
Η διαχρονική εξέλιξη της βιομηχανικής απασχόλησης στο νομό Ξάνθης στην περίοδο 1961-1981 φαίνεται σε συσχέτιση με το σύνολο της Θράκης και της Ελλάδας στον Πίνακα 3.14 και στο Διάγραμμα 3.5

ΠΙΝΑΚΑΣ 3.14 Η ΕΞΕΛΙΞΗ (%) ΤΗΣ ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΚΗΣ ΑΠΑΣΧΟΛΗΣΗΣ. Ν. ΞΑΝΘΗΣ-ΘΡΑΚΗ-ΕΛΛΑΔΑ

ΕΤΟΣ	ΕΛΛΑΔΑ	ΘΡΑΚΗ	Ν. ΞΑΝΘΗΣ
1969	17,14	6,50	6,80
1978	18,95	9,32	12,20
1984	19,31	12,45	18,66
1988	18,16	14,08	19,51

Πηγή: Εθνική Στατιστική Υπηρεσία.

ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ 3.5 Η ΕΞΕΛΙΞΗ ΤΗΣ ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΚΗΣ ΑΠΑΣΧΟΛΗΣΗΣ. Ν. ΞΑΝΘΗΣ-ΘΡΑΚΗ-ΕΛΛΑΔΑ

Πηγή: Εθνική Στατιστική Υπηρεσία.

Μέσα σε μια εικοσαετία παρουσιάζεται μια πολύ σημαντική ανάπτυξη της βιομηχανίας στο Ν. Ξάνθης. Όπως φάνηκε πολύ μεγάλο ρόλο στην ανάπτυξη αυτή έπαιξαν και τα αναπτυξιακά κίνητρα.

Στη συνέχεια και μέχρι το 1988 ακολούθησε μια επιβράδυνση του ρυθμού ανάπτυξης της τοπικής μεταποίησης, με ταυτόχρονη μείωση της υποδύναμης των μονάδων κατά 1,2% και του αριθμού των βιομηχανικών καταστημάτων σε 853 έναντι 886 το 1984. Υπάρχει όμως μια έστω μικρή αύξηση των απασχολούμενων στη βιομηχανία σε 6.949 άτομα.

Το 1990 ψηφίστηκε ο Ν.1892 "Για τον εκσυγχρονισμό και την ανάπτυξη και άλλες διατάξεις", ο οποίος τροποποιήθηκε στη συνέχεια από το Ν.2234/94. Στο διάστημα από την ψήφιση του Ν.1892/90 έως και το πρώτο εξάμηνο του 1995 το ύψος των ολοκληρωμένων επενδύσεων ήταν 17.267.818.604 δισεκατομμύρια δραχμές και δημιουργήθηκαν 364 νέες θέσεις εργασίας.

Στο σημείο αυτό θα πρέπει να τονίσουμε πως τα τελευταία χρόνια παρατηρείται μια τάση για διεύρυνση των κλάδων της βιομηχανίας που υπάρχουν στην περιοχή. Υπάρχουν επίσης, βιομηχανίες που ασχολούνται με καινοτόμα προϊόντα ή και βιομηχανίες με παραγωγή προϊόντων μοναδικών για όλη την Ελλάδα, όπως για παράδειγμα η παραγωγή στρωμάτων από κοκκοφοίνικα.

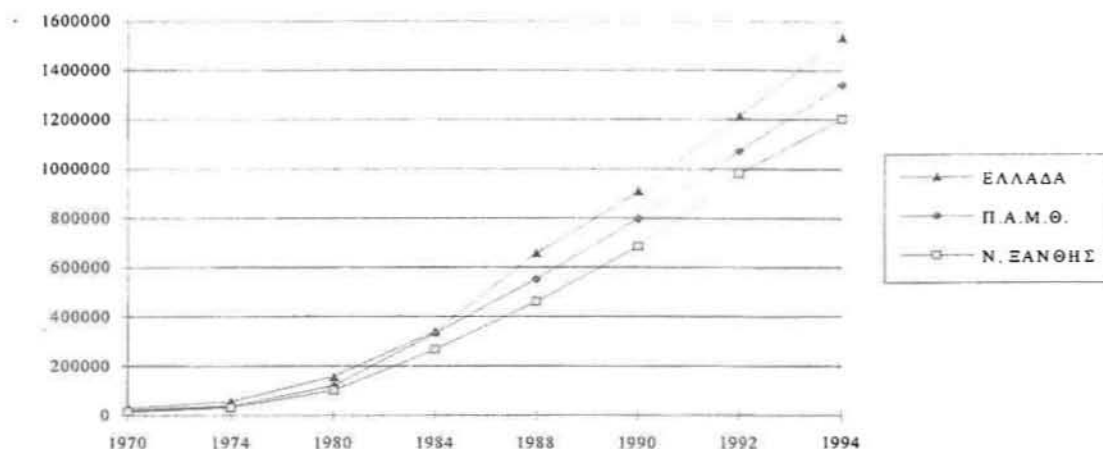
Ως γενική διαπίστωση λοιπόν, μπορούμε να πούμε πως όντως οι αναπτυξιακοί νόμοι έδωσαν μια σημαντική ώθηση στη βιομηχανική ανάπτυξη του Ν. Ξάνθης, όπως φαίνεται από τη διαχρονική αύξηση των συντελεστών της βιομηχανικής απασχόλησης, όπως και από την εξέλιξη του ΑΕΠ της περιοχής. Στον Πίνακα 3.15 και στο Διάγραμμα 3.6 που ακολουθούν παρουσιάζεται η εξέλιξη του ΑΕΠ για το Ν. Ξάνθης συγκριτικά και πάλι με το σύνολο της Περιφέρειας Ανατολικής Μακεδονίας-Θράκης και το σύνολο της χώρας.

ΠΙΝΑΚΑΣ 3.15 Η ΕΞΕΛΙΞΗ ΤΟΥ Α.Ε.Π. (ΔΡΧ.). Ν. ΞΑΝΘΗΣ - Π.Α.Μ.Θ. - ΕΛΛΑΔΑ

	ΕΛΛΑΔΑ	Π.Α.Μ.Θ.	Ν. ΞΑΝΘΗΣ
1970	29342	19323	14519
1974	56609	38327	32673
1980	158022	120575	101907
1984	339800	332860	266891
1988	657540	552564	459575
1990	907326	798269	684798
1992	1214025	1072680	982556
1994	1535032	1343133	1202538

Πηγή: Εθνική Στατιστική Υπηρεσία.

ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ 3.6 Η ΕΞΕΛΙΞΗ ΤΟΥ Α.Ε.Π. (ΔΡΧ.). Ν. ΞΑΝΘΗΣ - Π.Α.Μ.Θ. - ΕΛΛΑΔΑ

Πηγή: Εθνική Στατιστική Υπηρεσία.

Το συμπέρασμα για την επίδραση των αναπτυξιακών νόμων ενισχύεται και από τα αποτελέσματα της έρευνας που έγινε στις εν λόγω επενδύσεις. Οι περισσότεροι επενδυτές δήλωσαν πως αν δεν υπήρχαν τα αναπτυξιακά κίνητρα δεν θα πραγματοποιούσαν την επένδυσή τους στο νομό Ξάνθης. Και συμπληρώνουν πως διαφορετικά δεν θα υπήρχε κανένας λόγος να επιβαρυνθούν από το αυξημένο κόστος λειτουργίας και μεταφορικό κόστος, καθώς και με τη σημαντικότερη έλλειψη υποδομής, τεχνολογίας και εξειδικευμένου εργατικού δυναμικού.

Χαρακτηριστικά κάποιος από τους επενδυτές που συμμετείχαν στην έρευνα τονίζει πως το εξειδικευμένο εργατικό δυναμικό που έχει στη διάθεσή του ένας τοπικός επιχειρηματίας είναι στην πραγματικότητα ανειδίκευτο. Όπως αναφέρει πρόκειται για πτυχιούχους των ΑΕΙ και ΤΕΙ που δεν έχουν όμως τις απαραίτητες γνώσεις για τις συγκεκριμένες θέσεις. Απλά "λόγο καλύτερου γενικού επιπέδου και γενικών γνώσεων έχουν τη δυνατότητα σχετικά γρηγορότερης εκμάθησης του αντικειμένου απασχόλησής τους στην εταιρεία".

Ταυτόχρονα όμως με τις θετικές επιδράσεις των αναπτυξιακών νόμων υπήρχαν και αμφίροπες καταστάσεις, που μας οδηγούν στο συμπέρασμα ότι τα αναπτυξιακά κίνητρα δεν είναι από μόνα τους αρκετά ώστε να διασφαλιστεί η ανοδική πορεία της βιομηχανίας στο Ν. Ξάνθης.

Πολλοί από τους επιχειρηματίες που ήρθαν και πραγματοποίησαν επενδύσεις στην περιοχή, ήρθαν αποκλειστικά και μόνο για εκμετάλλευση των αυξημένων ενισχύσεων προς δικό τους όφελος. Έτσι, πολλές από τις υπαγόμενες επενδύσεις δεν ολοκληρώθηκαν ποτέ, αλλά και από όσες ολοκληρώθηκαν λίγες λειτούργησαν κανονικά για μεγάλο χρονικό διάστημα. Οι περισσότερες μετά από ρευστοποίηση

έκλεισαν και ο επενδυτής αναχώρησε με τα χρήματα της επένδυσης. Το έντονα αρνητικό στοιχείο της όλης υπόθεσης είναι το ότι η κατάσταση αυτή δεν αποτελεί μυστικό, αλλά παρόλα αυτά δεν λαμβάνονται μέτρα.

Χαρακτηριστικό είναι το δημοσίευμα της εφημερίδας "ΤΟ ΒΗΜΑ" στις 25 Μαΐου 1997. Σε άρθρο των κ. Κ. Τσουπαρόπουλου και Σπ. Στάμου το οποίο τιτλοφορείται: "Η Θράκη της ..... αρπαχτής" αναφέρουν: "Οι επενδυτές της Θράκης, όπου η κυβέρνηση -και σχεδόν όλες οι κυβερνήσεις- έχει ρίξει το βάρος της θεωρώντας την, μεταξύ άλλων, ως προγεφύρωμα οικονομικής εξόρμησης στα Βαλκάνια και τη γείτονα Τουρκία, όταν οι διπλωματικές σχέσεις βελτιωθούν-ενδιαφέρονται για την κρατική ενίσχυση και το τραπεζικό δάνειο και όχι για τη συνέχιση της λειτουργίας της επιχείρησης". Και το άρθρο συνεχίζει ως εξής: "Πλην ενός περιορισμένου αριθμού βιομηχανικών μονάδων-μετρούμενων στα δάχτυλα των δύο χεριών, όλες οι άλλες, που επιδοτήθηκαν γενναία από το κράτος και στηρίχθηκαν από το τραπεζικό σύστημα, ή δεν λειτουργούν σήμερα ή φυτοζωούν, εκλιπαρώντας συνεχώς ενισχύσεις". Η διαπίστωση αυτή αποτελεί κοινή εκτίμηση όλων των τραπεζών που συμμετέχουν στην Αναπτυξιακή Εταιρεία της Θράκης.

Με την κατάσταση αυτή συνέχισε να έρχεται αντιμέτωπη η τοπική κοινωνία για πολλά χρόνια, μέχρι τις αρχές της δεκαετίας του '90. Έκτοτε υπήρξε μια σημαντική ανάπτυξη της υπάρχουσας υποδομής, κυρίως χάρη στο 2ο Κοινοτικό Πλαίσιο Στήριξης. Αυτό οδήγησε σε μια τάση βελτίωσης της προηγούμενης κατάστασης, χωρίς όμως να εκλείψουν τα στοιχεία που προαναφέρθηκαν.

Είναι πλέον σαφές πως χρειάζεται συνδιασμός των αναπτυξιακών κινήτρων με βελτίωση της υπάρχουσας υποδομής της περιοχής. Έχει παρατηρηθεί πως μετά από κάποιες βελτιώσεις που έχουν γίνει στην υποδομή της περιοχής -Εθνική οδός Ξάνθης-Θεσσαλονίκης, Ψηφιακό Κέντρο του ΟΤΕ, Βιολογικός Καθαρισμός, κ.α.- έχει αρχίσει η εγκατάσταση στην περιοχή πιο δυναμικών επιχειρήσεων.

Το σημαντικότερο όμως ρόλο παίζει η ύπαρξη μιας ολοκληρωμένης βιομηχανικής πολιτικής που θα συντελεί στην αποκέντρωση της βιομηχανίας και στην ανάπτυξη όλης της περιφέρειας.

3.4 ΟΙ ΥΠΑΓΩΜΕΝΕΣ ΣΤΟΥΣ ΑΝΑΠΤΥΞΙΑΚΟΥΣ ΝΟΜΟΥΣ ΙΔΙΩΤΙΚΕΣ ΕΠΕΝΔΥΣΕΙΣ ΤΟΥ Ν. ΞΑΝΘΗΣ

Στο υποκεφάλαιο αυτό καταγράφονται και αναλύονται ορισμένα μεγέθη και στοιχεία που αφορούν τις ιδιωτικές επενδύσεις του Ν. Ξάνθης που υπάχθηκαν στα αναπτυξιακά κίνητρα.

Η καταγραφή αυτή θεωρητικά χωρίζεται σε δύο μέρη. Το πρώτο αφορά τις επενδύσεις που ολοκληρώθηκαν από το 1982 μέχρι και το πρώτο εξάμηνο του 1995. Το δεύτερο μέρος αφορά τις επενδύσεις που παρά την έναρξη πραγματοποίησής τους δεν ολοκληρώθηκαν. Αναλυτικοί κατάλογοι για τις επενδύσεις και των δύο κατηγοριών βρίσκονται στο Παράρτημα (Πίνακες III και IV).

Οι ολοκληρωμένες ιδιωτικές επενδύσεις

Τα υπάρχοντα στοιχεία ξεκινούν από το Ν.4171/61 και φτάνουν μέχρι το Ν.1892/90 που ισχύει τροποποιημένος και σήμερα.

Στις επενδύσεις του αναπτυξιακού νόμου 4171/61 υπήρχε ο εξής προσανατολισμός:

- 40% στον κλάδο 20 (είδη διατροφής εκτός ποτών)
- 20% στον κλάδο 22 (καπνοβιομηχανίες)
- 20% στον κλάδο 25 (επεξεργασία ξύλου εκτός της επιπλοποιίας), και
- 20% στον κλάδο 33 (προϊόντα από μη μεταλλικά ορυκτά).

Το τελικό συνολικό ύψος των επενδύσεων αυτών ήταν 2.329.939.960 δισεκατομμύρια δραχμές, ενώ μόνο μία από τις επενδύσεις αυτές εγκαταστάθηκε στη Βιομηχανική Περιοχή του Ν. Ξάνθης.

Περνώντας στο Ν.289/76 παρατηρούμε έναν 100% προσανατολισμό των επενδύσεων προς τον κλάδο 20, ενώ το συνολικό ύψος των επενδύσεων ήταν 806.546.000 εκατομμύρια δραχμές. Επίσης, έχει καταγραφεί και μια επένδυση που πραγματοποιήθηκε με τις διατάξεις του Ν.1116/71 στον κλάδο 23 (υφαντικές βιομηχανίες), ύψους 569.532.000 εκατ. δραχμών, η οποία όμως μετά από μερικά χρόνια λειτουργίας έκλεισε.

Πιο αναλυτικά στοιχεία, όπως φαίνεται και από τους συνολικούς πίνακες, αρχίζουν να υπάρχουν από την εφαρμογή του Ν.1262/82 και έπειτα. Με το νόμο αυτό ολοκληρώθηκαν πενήντα πέντε νέες επενδύσεις. Το ύψος της συνολικής τελικής

δαπάνης των επενδύσεων αυτών ήταν 8.514.402.180 δισ. δρχ., δηλαδή 1.213.972.306 δισ. δρχ. ανά έτος.

Εδώ πρέπει να σημειώσουμε πως μεταξύ του αρχικού ύψους των επενδύσεων αυτών (σύμφωνα με την απόφαση υπαγωγής) και της τελικής δαπάνης υπάρχει διαφορά 1.187.289.180 δισ. δρχ. Όλες οι επενδύσεις κατά την ολοκλήρωσή τους παρουσίασαν αύξηση της συνολικής τους δαπάνης. Ο μέσος όρος της αρχικής δαπάνης ήταν 135.687.278 εκατ. δρχ., ενώ ο αντίστοιχος μέσος όρος για την τελική δαπάνη ήταν 163.738.503 εκατ. δρχ. Υπάρχει δηλαδή, μια μέση αύξηση δαπάνης της τάξεως του 20,67%. Ενδεικτικά δίνεται και ο ακόλουθος Πίνακας 3.16 για τις ολοκληρωμένες επενδύσεις του Ν.1262/82.

ΠΙΝΑΚΑΣ 3.16

	ΜΕΓΙΣΤΗ ΤΙΜΗ	ΕΛΑΧΙΣΤΗ ΤΙΜΗ
Αρχικό ύψος επένδυσης	400.000.000	2.650.000
Τελική δαπάνη	714.249.000	10.679.485
Νέες θέσεις εργασίας	222	0

Πηγή: Δ/ση Προγραμματισμού Νομαρχίας Ξάνθης.

Η μεγάλη αυτή διαφορά παραπέμπει σε δύο παραμέτρους:

- α) Στην προχειρότητα κατά την εκπόνηση της μελέτης που συνοδεύει την αίτηση υπαγωγής, και
- β) Στη συνεχή υποτίμηση της αξίας της δραχμής, με αποτέλεσμα ένα έργο να απαιτεί για την πραγματοποίησή του ολοένα και μεγαλύτερα ποσά.

Επίσης, κατά μέσο όρο από τις επενδύσεις που ολοκληρώθηκαν με το Ν.1262/82 προέκυψαν είκοσι τρεις (23) νέες θέσεις εργασίας ανά επιχείρηση. Πολλές ήταν οι περιπτώσεις όπου μια επένδυση δεν οδηγούσε στη δημιουργία ούτε μιας νέας θέσης εργασίας. Στις περισσότερες από αυτές η επένδυση αφορούσε εκσυγχρονισμό.

Η κλαδική διάρθρωση των επενδύσεων του Ν.1262/82 φαίνεται στον Πίνακα 3.17, καθώς και στο Διάγραμμα 3.7 που ακολουθούν.

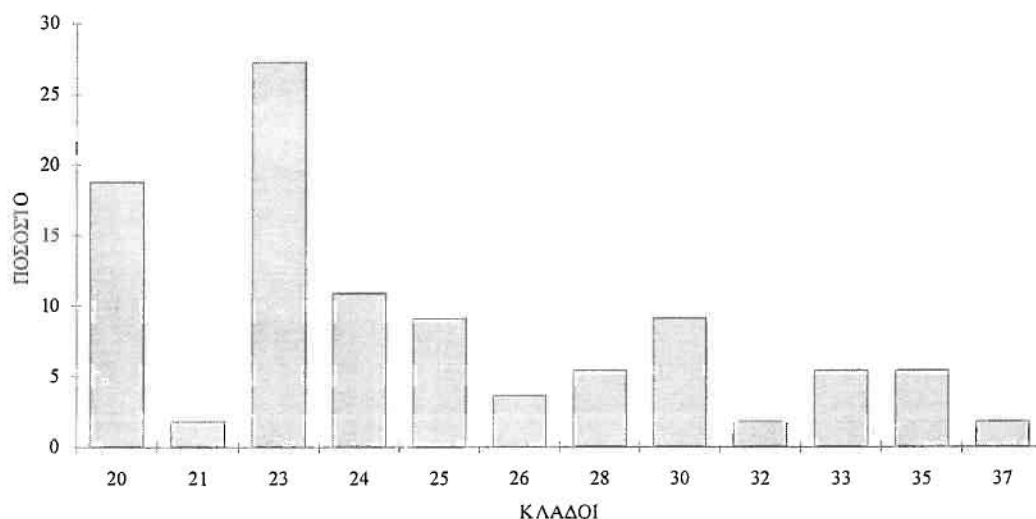
Τέλος, οι ολοκληρωμένες επενδύσεις του Ν.1262/82 αποτελούν το 67,07% του συνολικού αριθμού ολοκληρωμένων επενδύσεων της περιόδου 1982-31/6/95.

ΠΙΝΑΚΑΣ 3.17 ΚΛΑΔΙΚΗ ΔΙΑΡΘΡΩΣΗ ΤΩΝ ΟΛΟΚΛΗΡΩΜΕΝΩΝ ΕΠΕΝΔΥΣΕΩΝ Ν.1262/82

ΚΛΑΔΟΣ	ΠΟΣΟΣΤΟ %
20. Είδη διατροφής (εκτός ποτών)	18,18
21. Ποτά	1,82
23. Υφαντικές βιομηχανίες	27,27
24. Είδη ένδυσης και υπόδησης	10,91
25. Επεξεργασία ξύλου (εκτός επιπλα/ας)	9,09
26. Επιπλοποιία	3,64
28. Εκτυπώσεις - εκδόσεις	5,45
30. Προϊόντα εξ ελαστικού και πλαστικής ύλης	9,09
32. Βιομηχανία Παραγωγών πετρελαίου & άνθρακα	1,82
33. Προϊόντα εκ μη μεταλλικών ορυκτών	5,45
35. Τελικά προϊόντα μετάλλου (εκτός μηχανών & μεταφορικού υλικού)	5,45
37. Κατασκευή ηλεκτρικών μηχανών-συσκευών	1,82

Πηγή: Δ/ση Προγραμματισμού Νομαρχίας Ξάνθης.

ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ 3.7 ΚΛΑΔΙΚΗ ΔΙΑΡΘΡΩΣΗ ΤΩΝ ΟΛΟΚΛΗΡΩΜΕΝΩΝ ΕΠΕΝΔΥΣΕΩΝ Ν.1262/82

Πηγή: Δ/ση Προγραμματισμού Νομαρχίας Ξάνθης.

Περνώντας τώρα στις ολοκληρωμένες επενδύσεις του Ν.1892/90, σύμφωνα με τα υπάρχοντα στοιχεία, έχουμε συνολικά είκοσι επτά (27) επενδύσεις μέχρι το τέλος του πρώτου εξαμήνου του 1995, δηλαδή το 32,92% του συνολικού αριθμού των ολοκληρωμένων επενδύσεων της περιόδου 1982-31/6/95.

Το συνολικό ύψος των επενδύσεων αυτών ήταν 17.267.818.604 δισ. δρχ., δηλαδή 3.453.563.721 δισ. δρχ. το χρόνο. Υπάρχει δηλαδή, μια αύξηση της τάξεως του 102,8%, σε σχέση με τα ποσά που δαπανήθηκαν για τις επενδύσεις του Ν.1262/82. Και πάλι από την αναλυτική κατάσταση των επενδύσεων αυτών (Παράρτημα) γίνεται εμφανής η διαφορά μεταξύ αρχικά σχεδιαζόμενης και τελικής δαπάνης. Η διαφορά αυτή έχει φτάσει τα 2.068.289.604 δισ. δρχ. Ο μέσος όρος

αρχικής δαπάνης ανά επιχείρηση είναι 542.840.321 εκατ. δρχ., ενώ ο αντίστοιχος μέσο όρος για την τελική δαπάνη είναι 616.707.807 εκατ. δρχ. Η μέση αύξηση της δαπάνης είναι τώρα 13,60%, παρουσιάζεται δηλαδή, μια τάση βελτίωσης.

Οι τιμές του Πίνακα 3.16 που είδαμε για το Ν.1262/82, για τις επενδύσεις του Ν.1892/90 έχουν ως εξής:

ΠΙΝΑΚΑΣ 3.18

	ΜΕΓΙΣΤΗ ΤΙΜΗ	ΕΛΑΧΙΣΤΗ ΤΙΜΗ
Αρχικό ύψος επένδυσης	1.586.700.000	18.000.000
Τελική δαπάνη	2.000.297.467	18.000.000
Νέες θέσεις εργασίας	74	0

Πηγή: Δ/ση Προγραμματισμού Νομαρχίας Ξάνθης.

Παρουσιάζεται, σε σχέση με τις επενδύσεις του Ν.1262/82, μια σημαντική αύξηση τόσο στις ελάχιστες όσο και στις μέγιστες τιμές.

Επίσης, ο μέσος όρος νέων θέσεων εργασίας ανά επιχείρηση είναι τώρα δεκατρείς (13) θέσεις. Σε σχέση με τις προηγούμενες επενδύσεις έχουμε μια μέση πτώση της τάξεως του 43,47%.

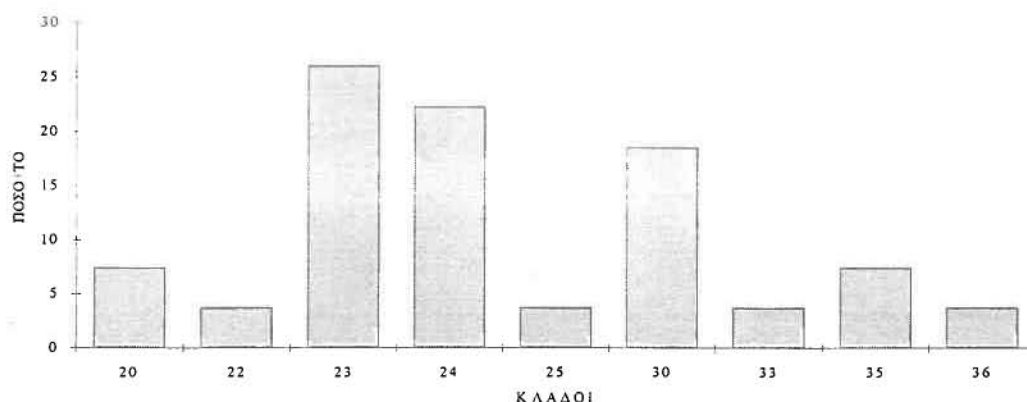
Η κλαδική διάρθρωση των επενδύσεων του Ν.1892/90 παρουσιάζεται στον Πίνακα 3.19 και σχηματικά στο Διάγραμμα 3.8.

ΠΙΝΑΚΑΣ 3.19 ΚΛΑΔΙΚΗ ΔΙΑΡΘΡΩΣΗ ΤΩΝ ΟΛΟΚΛΗΡΩΜΕΩΝ ΕΠΕΝΔΥΣΕΩΝ Ν.1892/90

ΚΛΑΔΟΣ	ΠΟΣΟΣΤΟ %
20. Ειδών διατροφής (εκτός ποτών)	7,40
22. Καπνοβιομηχανίες	3,70
23. Υφαντικές βιομηχανίες	26,00
24. Είδη ένδυσης και υπόδησης	22,22
25. Επεξεργασία ξύλου (εκτός επιπλα/ας)	3,70
30. Προϊόντα εξ ελαστικού και πλαστική ύλης	18,51
33. Προϊόντα εκ μη μεταλλικών ορυκτών	3,70
35. Τελικά προϊόντα μετάλλου (εκτός μηχανών & μεταφορικού υλικού)	7,40
36. Κατασκευή μηχανών & συσκευών (εκτός ηλεκτρικών & μέσων μεταφοράς)	3,70

Πηγή: Δ/ση Προγραμματισμού Νομαρχίας Ξάνθης.

ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ 3.8 ΚΛΑΔΙΚΗ ΔΙΑΡΘΡΩΣΗ ΤΩΝ ΟΛΟΚΛΗΡΩΜΕΩΝ ΕΠΕΝΔΥΣΕΩΝ Ν.1892/90

Πηγή: Δ/ση Προγραμματισμού Νομαρχίας Ξάνθης.

Στο σημείο αυτό θα πρέπει να επισημάνουμε πως τα ποσά και ποσοστά για το Ν.1892/90 προκύπτουν από εφαρμογή του για πέντε περίπου χρόνια, ενώ τα αντίστοιχα για το Ν.1262/82 από τη συνολική εφαρμογή των διατάξεών του για τουλάχιστον οκτώ με εννέα χρόνια.

Οι μη ολοκληρωμένες ιδιωτικές επενδύσεις

Τα στοιχεία για τις μη ολοκληρωμένες επενδύσεις αφορούν τους Ν.1262/82 και Ν.1892/90 (βλ. Παράρτημα). Σύμφωνα με αυτά στο διάστημα 1982-1994 δεν ολοκληρώθηκαν εξήντα (60) επενδύσεις.

Το συνολικό ύψος των επενδύσεων αυτών ήταν 21.308.817.811 δισ. δρχ. και σύμφωνα με τις μελέτες, που κατατέθηκαν μαζί με τις αιτήσεις υπαγωγής, θα προέκυπταν 2.240 νέες θέσεις εργασίας.

Η κλαδική διάρθρωση των επενδύσεων αυτών παρουσιάζεται αναλυτικά στον Πίνακα 3.20 που ακολουθεί.

ΠΙΝΑΚΑΣ 3.20 Η ΚΛΑΔΙΚΗ ΔΙΑΦΘΡΩΣΗ ΤΩΝ ΜΗ ΟΛΟΚΛΗΡΩΜΕΝΩΝ ΕΠΕΝΔΥΣΕΩΝ
(Ν.1262/82 & Ν.1892/90)

ΚΛΑΔΟΣ	ΠΟΣΟΣΤΟ %
20. Είδη διατροφής (εκτός ποτά)	20,69
21. Ποτά	1,72
22. Καπνοβιομηχανίες	6,90
23. Υφαντικές βιομηχανίες	3,45
24. Είδη ένδυσης και υπόδησης	18,97
25. Επεξεργασία ξύλου (εκτός επιπλα/ας)	3,45
27. Βιομηχανία χάρτου	3,45
28. Εκτυπώσεις - εκδόσεις	3,45
29. Βιομηχανία δέρματος και γούνας	1,72
30. Προϊόντα εξ ελαστικού & πλαστικής ύλης	10,34
31. Χημική βιομηχανία	6,90
33. Προϊόντα εκ μη μεταλλικών ορυκτών	1,72
34. Βασικές μεταλλουργικές βιομηχανίες	8,62
35. Τελικά προϊόντα μετάλλου (εκτός μηχανών & μέσων μεταφοράς)	5,17
37. Κατασκευή ηλεκτρικών μηχανών-συσκευών	1,72
39. Λοιπές βιομηχανίες	1,72

Πηγή: Δ/ση Προγραμματισμού Νομαρχίας Ξάνθης.

3.5 Η ΕΡΕΥΝΑ ΣΤΙΣ ΕΝΤΑΓΜΕΝΕΣ ΣΤΟΥΣ ΑΝΑΠΤΥΞΙΑΚΟΥΣ ΝΟΜΟΥΣ ΙΔΙΩΤΙΚΕΣ ΕΠΕΝΔΥΣΕΙΣ ΤΟΥ Ν.ΞΑΝΘΗΣ

Ταυτόχρονα με την επεξεργασία των στοιχείων των επενδύσεων που έγινε στο προηγούμενο κεφάλαιο 3.4, πραγματοποιήθηκε και μια έρευνα. Στην έρευνα αυτή κλήθηκαν για συμμετοχή οι ιδιωτικές επενδύσεις που είχαν ολοκληρωθεί από το 1982 μέχρι και το πρώτο εξάμηνο του 1995. Και πάλι τα στοιχεία αντλήθηκαν από τους καταλόγους της Δ/σης Προγραμματισμού της Νομαρχίας Ξάνθης. Στο Παράρτημα υπάρχει αναλυτική κατάσταση των επιχειρήσεων αυτών (ΠΙΝΑΚΑΣ V).

Το ερωτηματολόγιο

Για τη διεξαγωγή της έρευνας αυτής και τη συλλογή των απαραίτητων στοιχείων σχεδιάστηκε ένα ερωτηματολόγιο (βλ. Παράρτημα).

Το ερωτηματολόγιο περιλαμβάνει συνολικά είκοσιμία (21) ερωτήσεις, με εβδομήντα επτά (77) μεταβλητές και υπάρχουν ταυτόχρονα και κλειστές ερωτήσεις - σε συνδιασμό με προκατασκευασμένες απαντήσεις, αλλά και ερωτήσεις με ελεύθερη απάντηση. Κάθε ένας από τους προαναφερθέντες τύπους ερωτήσεων έχουν το λόγο ύπαρξής του.

Έτσι, με τις κλειστές ερωτήσεις:

- α) Έχουμε μείωση του χρόνου σκέψης, της προσπάθειας και του χρόνου συμπλήρωσης του ερωτηματολογίου.
- β) Το ερωτηματολόγιο απευθύνεται σε άτομα που είναι γνώστες των όσων ζητούνται στο ερωτηματολόγιο.
- γ) Αυξάνεται κατά τον τρόπο αυτό η πιθανότητα συμπλήρωσης του ερωτηματολογίου.
- δ) Γίνεται έτσι, απλούστερη η ανάλυση των δεδομένων.

Αντίθετα, με τη δυνατότητα ελεύθερης απάντησης στις άλλες ερωτήσεις, άρθηκε το μειονέκτημα των κλειστών και προκατασκευασμένων ερωτήσεων ότι "εγκλωβίζουν" τον ερωτόμενο σε περιορισμένο αριθμό δυνατών απαντήσεων. (Ο. Χριστοπούλου, 1991).

Οι ερωτήσεις που υπάρχουν στο ερωτηματολόγιο είναι σχετικές με:

- α) Το γενικότερο προφίλ της επιχείρησης που εντάχθηκε στους αναπτυξιακούς νόμους.

- β) Ποιές ακριβώς ήταν οι διατάξεις των αναπτυξιακών νόμων που χρησιμοποίησαν οι επενδυτές και ποιοί οι λόγοι των επιλογών αυτών.
- γ) Αν τα κίντρα ήταν ο μόνος λόγος που τους οδήγησε στην επένδυση και πως θα ενεργούσαν αν αυτά δεν υπήρχαν.
- δ) Ποιές είναι οι γενικότερες εντυπώσεις των επενδυτών σε σχέση με τους αναπτυξιακούς νόμους, τόσο όσον αφορά τις διαδικασίες ένταξης, αλλά και όσον αφορά τον τρόπο και το ύψος της χρηματοδότησης.
- ε) Τις απόψεις των επενδυτών σε σχέση με τη γενικότερη βιομηχανική πολιτική και το υπάρχον πιστωτικό σύστημα.
- στ) Τα κριτήρια εγκατάστασης της επένδυσης σε ενδονομαρχιακό επίπεδο.
- ζ) Αν υπάρχει παράλληλη επιχειρηματική δραστηριότητα από μέρους του επενδυτή, εκτός των αναπτυξιακών νόμων.
- η) Τις γενικότερες προοπτικές της επιχείρησης.
- θ) Αν υπάρχει παράλληλη ένταξη σε άλλα προγράμματα ενισχύσεων.

Στο σημείο αυτό θα πρέπει να σημειωθεί πως έγινε προσπάθεια να δημιουργηθεί ένα όσο το δυνατό πιο απλό ερωτηματολόγιο που περιέχει μόνο τον απαραίτητο αριθμό ερωτήσεων, οι οποίες όμως συγκεντρώνουν τις αναγκαίες πληροφορίες, ώστε να μη δημιουργηθούν προβλήματα κατά τη συμπλήρωσή του.

Δοκιμαστικός έλεγχος

Πριν την τελική αποστολή των ερωτηματολογίων απαραίτητο στοιχείο είναι ο δοκιμαστικός έλεγχος. Στη φάση αυτή ελέγχουμε το ερωτηματολόγιο ως προς την πληρότητά του, ως προς την ευκολία συμπλήρωσής του, αν βοηθάει στο να συγκεντρωθούν οι απαιτούμενες για την έρευνα πληροφορίες. Με τον τρόπο αυτό εντοπίζονται οι τυχόν αλλαγές που πρέπει να γίνουν στο ερωτηματολόγιο, τόσο στη μορφή του όσο και στις ερωτήσεις, έτσι ώστε να ανταποκρίνεται περισσότερο στις απαιτήσεις της μελέτης.

Έτσι, συμπληρώθηκαν ορισμένα ερωτηματολόγια με προσωπική συνέντευξη από την εκτελούσα τη μελέτη, ώστε να διαπιστωθούν τα τυχόν προβλήματα.

Στη συνέχεια έγιναν κάποιες στοιχειώδεις αλλαγές σε ορισμένες ερωτήσεις προς την κατεύθυνση της πιο εύκολης συμπλήρωσης του ερωτηματολογίου από τον ερωτούμενο και προστέθηκαν κάποιες άλλες για άντληση επιπλέον πληροφοριών.

Δείγμα και συμπλήρωση του ερωτηματολογίου

Σύμφωνα με τα στοιχεία που συγκεντρώθηκαν, από το 1982 μέχρι το πρώτο εξάμηνο του 1995 είχαν ολοκληρωθεί σαράντα δύο επενδύσεις στο δευτερογενή τομέα. Στη συνέχεια όμως και μετά από συζήτηση με μέλος της Επιτροπής Ελέγχου της Νομαρχίας για τις ιδιωτικές επενδύσεις, αφαιρέθηκαν από τον κατάλογο δέκα (10) επιχειρήσεις. Οι έξι από αυτές είχαν κλείσει, μια επιχείρηση αφού ολοκλήρωσε τον κύκλο των δέκα (10) ετών υποχρεωτικής λειτουργίας (σύμφωνα με το Ν.1262/82 που είχε γίνει η ένταξη), διαχωρίστηκε σε δύο εταιρείες, δύο άλλες επιχειρήσεις ενσωματώθηκαν με άλλες δημιουργώντας ομίλους εταιρειών. Τέλος, μια επιχείρηση δεν μπορούσε να λάβει μέρος στην έρευνα λόγω εποχιακής λειτουργίας. Έτσι, διαμορφώθηκε νέος κατάλογος με τριάντα δύο (32) επιχειρήσεις, στις οποίες στάλθηκαν τελικά και τα ερωτηματολόγια.

Όσον αφορά τον τρόπο συμπλήρωσης του ερωτηματολογίου, επιλέχθηκε η αποστολή τους μέσω του ταχυδρομείου στις επιχειρήσεις, ώστε να συμπληρωθούν από τους επιχειρηματίες και στη συνέχεια να επιστραφούν στην εκτελούσα την έρευνα.

Κατά τον τρόπο αυτό άρονται ορισμένα από τα μειονεκτήματα της προσωπικής συνέντευξης. Έτσι, επιτυγχάνεται η αποφυγή της ταραχής του ερωτώμενου λόγω της παρουσίας του απογραφέα και άρα αποφυγή κάποιων βιαστικών και όχι σωστών απαντήσεων. (Ο. Χριστοπούλου, 1991).

Βέβαια αυτός ο τρόπος συμπλήρωσης των ερωτηματολογίων έχει και κάποιες αδυναμίες. Έτσι, καθώς πολλοί από του ερωτώμενους δεν απαντούν αμέσως με την πρώτη αποστολή των ερωτηματολογίων, επιμηκύνεται ο χρόνος διεξαγωγής της έρευνας. Επίσης, δεν είναι δυνατό να ελεγχθεί ο τρόπος συμπλήρωσης του ερωτηματολογίου και το πρόσωπο που το συμπληρώνει, ώστε ανάλογα να αξιολογηθούν και οι πληροφορίες που συλλέγονται.

Μαζί με το κάθε ερωτηματολόγιο στάλθηκε ένα συνοδευτικό γράμμα (βλ. Παράρτημα), με το οποίο πληροφορούσαμε τον ερωτώμενο για το σκοπό της έρευνας, καθώς και για το ότι οι απαντήσεις ήταν εμπιστευτικές και στη μελέτη θα γινόταν χρήση μόνο στατιστικών αποτελεσμάτων.

Πράγματι με την πρώτη αποστολή των τριάντα δύο ερωτηματολογίων δεν υπήρξε ανταπόκριση από όλους τους επιχειρηματίες. Απάντηση έστειλαν οκτώ επενδυτές, ούτε καν οι μισοί. Στη συνέχεια και μετά από τηλεφωνική υπενθύμιση έγινε μια δεύτερη αποστολή ερωτηματολογίων σε ορισμένους επενδυτές που

επικαλέσθηκαν απώλεια του πρώτου ερωτηματολογίου, αλλά προθυμία για συμμετοχή στην έρευνα.

Τελικά απάντησαν στα ερωτηματολόγια δεκαοκτώ (18) συνολικά επιχειρήσεις, δηλαδή ποσοστό 56,25% επί του συνόλου των επενδύσεων που είχαν ολοκληρωθεί. Οι υπόλοιπες ακόμη και μετά από προσωπική επικοινωνία δήλωσαν πως δεν ενδιαφέρονται να συμμετάσχουν στην έρευνα, επικαλούμενοι φόρτο εργασίας ή και μη ύπαρξη κάποιου αρμόδιου να απαντήσει. Γενικά όταν γινόταν γνωστό πως πρόκειται για φοιτητική εργασία δηλωνόταν εκ μέρους της επιχείρησης ακόμη μεγαλύτερη αδιαφορία για συμμετοχή, παρά το ότι τονιζόταν πως ήταν μια διπλωματική εργασία.

Στο ποσοστό που είχαμε απαντήσεις ήταν πολύ σημαντική η συνδρομή της Υπηρεσίας της Νομαρχίας Ξάνθης που έχει στην αρμοδιότητά της τις υπαγωγές των επενδύσεων και ιδιαίτερα της αρμόδιας υπαλλήλου.

Καταχώρηση και επεξεργασία των δεδομένων

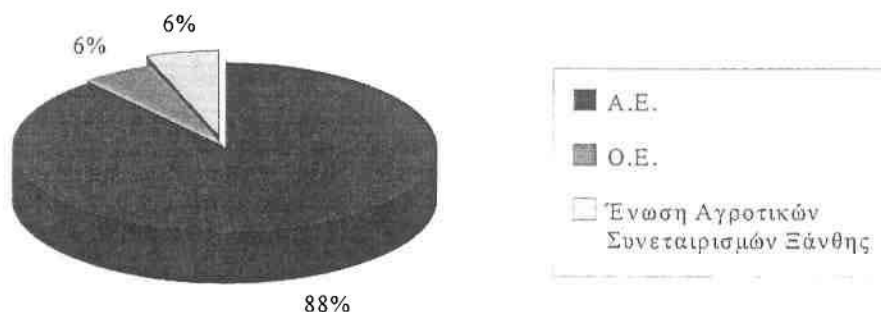
Μετά τη συγκέντρωση των ερωτηματολογίων ακολούθησε η κωδικοποίηση των απαντήσεων και η καταχώρησή τους σε βάση δεδομένων. Επιλέχθηκε για το λόγο αυτό η χρήση του προγράμματος Excel των Windows. Μετά τη δημιουργία της βάσης δεδομένων ακολούθησε η στατιστική επεξεργασία των απαντήσεων. Τα αποτελέσματα της επεξεργασίας αυτής παρουσιάζονται αναλυτικά στη συνέχεια.

Τα αποτελέσματα της στατιστικής επεξεργασίας των απαντήσεων

Οι πρώτες ερωτήσεις του ερωτηματολογίου αποβλέπουν στη διαμόρφωση μιας γενικότερης εικόνας για τις επενδύσεις που συμμετείχαν στην έρευνα.

Έτσι, τα αποτελέσματα έδειξαν (Διάγραμμα 3.8) πως σε ποσοστό 88,9% πρόκειται για επιχειρήσεις με μορφή Α.Ε., μόνο μια επιχείρηση (ποσοστό 5,55%) ήταν Ο.Ε., ενώ υπήρχε και μια επένδυση της Ένωσης Αγροτικών Συνεταιρισμών Ξάνθης. Επίσης, σε ποσοστό 94,4% ήταν ίδια η έδρα και ο τόπος εγκατάστασης της επιχείρησης.

ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ 3.8 ΤΟ ΝΟΜΙΚΟ ΚΑΘΕΣΤΩΣ ΤΩΝ ΥΠΟ ΕΞΕΤΑΣΗ ΕΠΕΝΔΥΣΕΩΝ

Οι επιχειρήσεις ρωτήθηκαν και για το μέγεθος των ιδίων κεφαλαίων τους. Οι απαντήσεις που έδωσαν ταξινομήθηκαν σε κλάσεις και τα αποτελέσματα είναι τα εξής (Πίνακας 3.18):

ΠΙΝΑΚΑΣ 3.18 ΜΕΓΕΘΟΣ ΙΔΙΩΝ ΚΕΦΑΛΑΙΩΝ ΤΩΝ ΥΠΟ ΕΞΕΤΑΣΗ ΕΠΕΝΔΥΣΕΩΝ

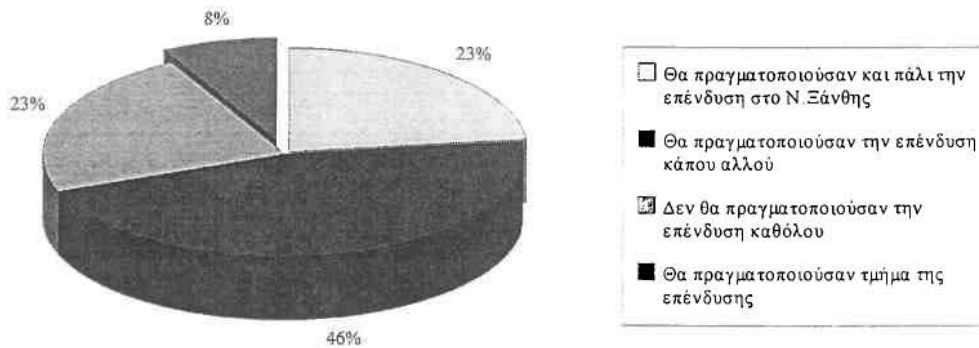
ΜΕΓΕΘΟΣ ΙΔΙΩΝ ΚΕΦΑΛΑΙΩΝ	ΠΟΣΟΣΤΟ %
< 35.000.000	0
35.000.000 - 100.000.000	16,6
100.000.000 - 200.000.000	27,7
200.000.000 - 600.000.000	16,6
600.000.000 - 700.000.000	5,5
700.000.000 - 1.100.000.000	16,6
1.100.000.000 - 3.000.000.000	5,5
3.000.000.000 - 8.000.000.000	11,1
> 8.000.000.000	0

Στη συνέχεια οι ερωτήσεις αφορούν τους αναπτυξιακούς νόμους. Έτσι, το 72,22% των επιχειρήσεων εντάχθηκαν στα αναπτυξιακά κίνητρα από την αρχή δημιουργίας της επένδυσής τους. Σε ερώτηση για το τι θα έκαναν αν δεν υπήρχαν τα αναπτυξιακά κίνητρα οι επιχειρηματίες αυτοί απαντούν ως εξής (βλ. και Διάγραμμα 3.9):

- Θα πραγματοποιούσαν και πάλι την επένδυση στο Ν. Ξάνθης, ποσοστό 23,07%,
- Θα πραγματοποιούσαν την επένδυση κάπου αλλού, σε ποσοστό 46,15%,
- Δεν θα πραγματοποιούσαν την επένδυση καθόλου, σε ποσοστό 23,07%,
- Θα πραγματοποιούσαν τμήμα της επένδυσης, σε ποσοστό 7,72%

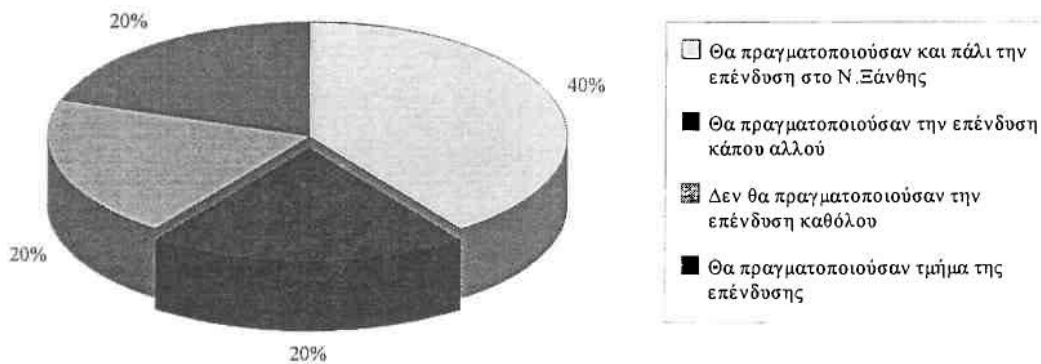
ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ 3.9

Αντίθετα αυτοί που δεν έκαναν ένταξη στους αναπτυξιακούς νόμους από την αρχή δημιουργίας της επένδυσής τους (ποσοστό 27,78%) στην ίδια ερώτηση απαντούν ως εξής (βλ. και Διάγραμμα 3.10):

- Θα πραγματοποιούσαν και πάλι την επένδυση στο Ν. Ξάνθης, ποσοστό 40%,
- Θα πραγματοποιούσαν την επένδυση κάπου αλλού, σε ποσοστό 20%,
- Δεν θα πραγματοποιούσαν την επένδυση καθόλου, σε ποσοστό 20%,
- Θα πραγματοποιούσαν τμήμα της επένδυσης, σε ποσοστό 20%.

ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ 3.10

Βλέπουμε δηλαδή, πως οι δεύτεροι ήταν αποφασισμένοι να επενδύσουν στο γομό Ξάνθης και απλά χρησιμοποίησαν τα κίνητρα ως μέσο ενίσχυσης, ενώ οι πρώτοι επένδυσαν στην περιοχή κατά κύριο λόγο εξαιτίας των αυξημένων ενισχύσεων.

Οι επόμενες δύο ερωτήσεις που αναφερόταν στα κέρδη των επιχειρήσεων πριν και μετά την ένταξη στα κίνητρα δεν μπόρεσαν να αξιοποιηθούν γιατί δεν απαντήθηκαν στα περισσότερα ερωτηματολόγια.

Σημαντικό είναι το γεγονός πως οι περισσότερες από τις επιχειρήσεις δεν περιορίζονται μόνο στην τοπική αγορά, αλλά προωθούν τα προϊόντα τους και αλλού, (βλ. Πίνακας 3.19):

ΠΙΝΑΚΑΣ 3.19 ΚΑΤΕΥΘΥΝΣΗ ΠΡΟΪΟΝΤΩΝ

ΠΡΟΟΡΙΣΜΟΣ ΠΡΟΪΟΝΤΩΝ	ΠΟΣΟΣΤΟ ΤΩΝ ΕΠΙΕΝΔΥΣΕΩΝ %
Υπόλοιπη Ελλάδα	83,33
Εξαγωγές	77,78

Κύρια κατεύθυνση των εξαγωγών είναι η Ε.Ε., με επικρατέστερη τη Γερμανία και ακολουθούν οι Βαλκανικές και Αραβικές χώρες, η Σκανδιναβία, η Κύπρος, οι Η.Π.Α., κ.α.

Οι πρώτες ύλες των βιομηχανιών προέρχονται: (βλ. Πίνακας 3.20)

ΠΙΝΑΚΑΣ 3.20 ΠΡΟΕΛΕΥΣΗ ΠΡΩΤΩΝ ΥΛΩΝ

ΠΡΟΕΛΕΥΣΗ ΠΡΩΤΩΝ ΥΛΩΝ	ΠΟΣΟΣΤΟ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ %
Μακεδονία και Θράκη	78,0
Υπόλοιπη Ελλάδα	55,5
Εξωτερικό	44,4

Στο μεγαλύτερο μέρος η αγορά πρώτων υλών από το εξωτερικό γίνεται και πάλι από την Ε.Ε. και τη Γερμανία και ακολουθούν οι Βαλκανικές χώρες, η Σκανδιναβία και η Άπω Ανατολή.

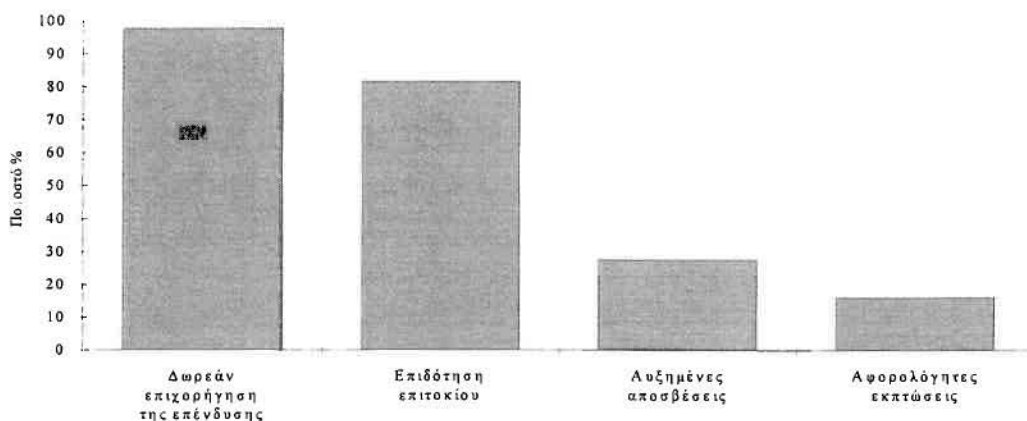
Όπως πολλές φορές αναφέρθηκε ένα από τα σημαντικά προβλήματα της περιοχής είναι η έλλειψη εξειδικευμένου εργατικού δυναμικού. Όλες οι επιχειρήσεις έχουν εξειδικευμένο προσωπικό κάτω από 20% επί του συνόλου των εργαζομένων. Ειδικότερα όπως φαίνεται και από τον Πίνακα 3.21 που ακολουθεί:

ΠΙΝΑΚΑΣ 3.21 ΠΟΣΟΣΤΟ ΕΞΕΙΔΙΚΕΥΜΕΝΟΥ ΕΡΓΑΤΙΚΟΥ ΔΥΝΑΜΙΚΟΥ

ΕΞΕΙΔΙΚΕΥΜΕΝΟ ΕΡΓΑΤΙΚΟ ΔΥΝΑΜΙΚΟ	ΠΟΣΟΣΤΟ %
1. Μεταξύ 0-5%	33,33
2. Μεταξύ 6-13%	33,33
3. Μεταξύ 14-20%	27,70

Επίσης, από τη συμπλήρωση των ερωτηματολογίων φάνηκε πως οι ίδιες επιχειρήσεις χρησιμοποιούν συνεχώς τα αναπτυξιακά κίνητρα σε κάθε νέο στάδιο. Στις περισσότερες από τις εντάξεις τους χρησιμοποιούν τα χρηματοδοτικά κίνητρα (98%) και την επιδότηση του επιτοκίου (81,7%), ενώ χρησιμοποιούν λιγότερο το κίνητρο των αυξημένων αποσβέσεων (27,5%) και ακόμη λιγότερο τις αφορολόγητες εκπτώσεις (16%), (βλ. και Διάγραμμα 3.11)

ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ 3.11 Η ΧΡΗΣΗ ΤΩΝ ΔΙΑΤΑΞΕΩΝ ΤΩΝ ΑΝΑΠΤΥΞΙΑΚΩΝ ΝΟΜΩΝ

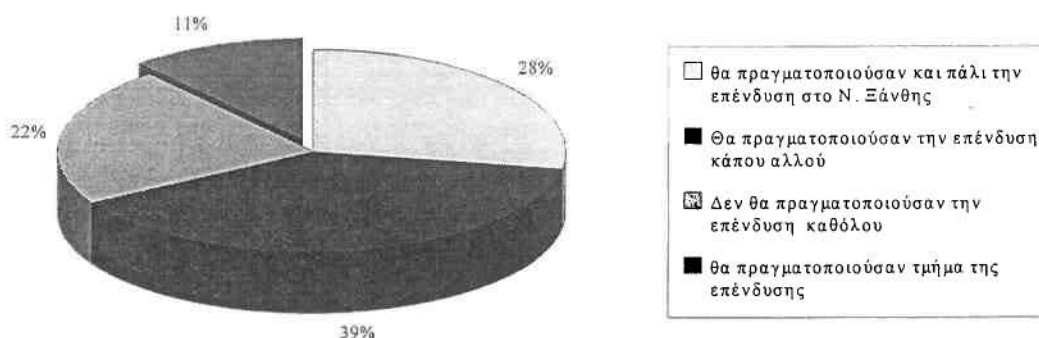

Όσο για τον λόγο προτίμησης των χρηματοδοτικών ενισχύσεων, σημειώνουν πως έτσι, λύνεται άμεσα το πρόβλημα ύπαρξης ρευστού για την πραγματοποίηση νέων επενδύσεων. Τονίζουν πως είναι δύσκολο, ειδικά για μια επιχείρηση που είναι εντάσεως παγιών κεφαλαίων να δεσμεύσει μεγάλα ποσά για επενδύσεις. Συνεχίζουν λέγοντας πως για να χρησιμοποιήσει κανείς τις αφορολόγητες εκπτώσεις, απαραίτητο στοιχείο είναι η ύπαρξη κερδών. Θα πρέπει όμως και πάλι να προϋπάρξει η δυνατότητα δημιουργίας της επένδυσης και εδώ βρίσκεται η μεγάλη συμβολή των χρηματοδοτικών ενισχύσεων.

Ανεξάρτητα τώρα με το αν η πρώτη ένταξη έγινε με τη δημιουργία της επιχείρησης, οι επενδυτές απαντούν πως αν δε υπήρχαν τα αναπτυξιακά κίνητρα: (βλ. και Διάγραμμα 3.12)

- Θα πραγματοποιούσαν και πάλι την επένδυση στο Ν. Ξάνθης, ποσοστό 27,78%,
- Θα πραγματοποιούσαν την επένδυση κάπου αλλού, σε ποσοστό 38,89%,
- Δεν θα πραγματοποιούσαν την επένδυση καθόλου, σε ποσοστό 22,22%,
- Θα πραγματοποιούσαν τμήμα της επένδυσης, σε ποσοστό 11,11%.

ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ 3.12

Στη συνέχεια ζητήθηκε να αξιολογήσουν τους αναπτυξιακούς νόμους ως προς κάποιες παραμέτρους τους, που ήταν:

- α) Η χρονική περίοδος που μεσολαβεί από την υποβολή της αίτησης έως την έκδοση της απόφασης υπαγωγής,
- β) Η πολυπλοκότητα της διαδικασίας ένταξης στους αναπτυξιακούς νόμους,
- γ) Το κόστος του επενδυτή για να συμμετάσχει στις διατάξεις των νόμων.

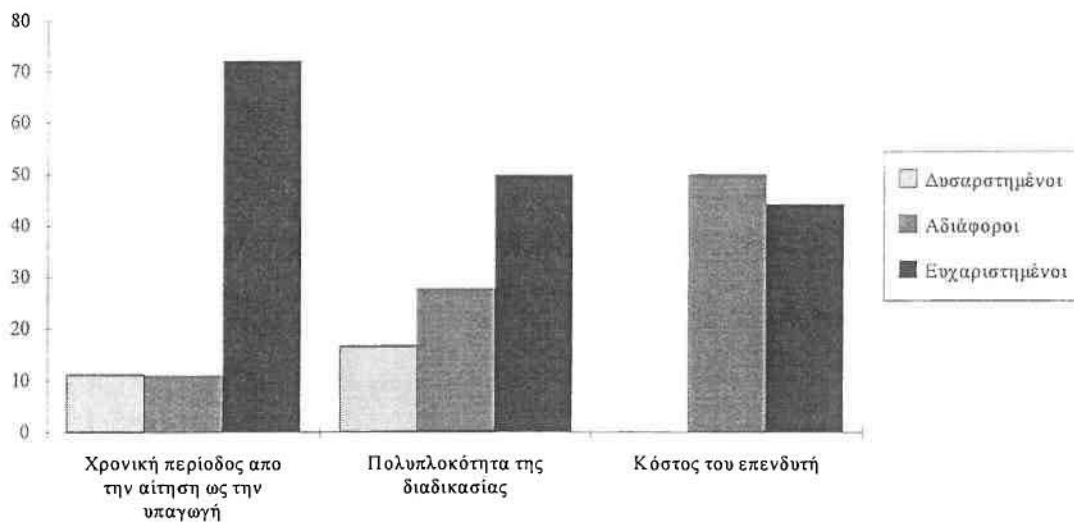
Για το λόγο αυτό ορίστηκε μία κλίμακα από 0 έως 10 (0:δυσανεστημένοι, 10: πλήρως ικανοποιημένοι). Από τις απαντήσεις δημιουργήθηκαν κλάσεις οι οποίες κωδικοποιήθηκαν για να βγει στατιστικό αποτέλεσμα. Οι κλάσεις που δημιουργήθηκαν ήταν οι εξής:

- 0 - 3: Δυσανεστημένοι
- 4 - 6: Αδιάφοροι
- 7 - 10: Ικανοποιημένοι

Σύμφωνα με τις απαντήσεις που δόθηκαν (Διάγραμμα 3.13) οι περισσότεροι δηλώνουν ικανοποιημένοι (72,22%) για το χρονικό διάστημα μεταξύ αίτηση και απόφασης υπαγωγής, ενώ δυσανεστημένοι δηλώνουν το 11,11%. Το ποσοστό των ικανοποιημένων πέφτει για την πολυπλοκότητα της διαδικασίας στο 50% και για το κόστος του επενδυτή στο 44,4%, συνεχίζει όμως να παραμένει υψηλότερο σε

σχέση μ' αυτούς που δηλώνουν δυσαρεστημένοι [16,67% για το (β) και 0% για το (γ)]. Υπάρχουν όμως και αρκετοί που δήλωσαν ότι βρίσκονται σε μια ενδιάμεση κατάσταση.

ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ 3.13 ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ ΑΝΑΠΤΥΞΙΑΚΩΝ ΝΟΜΩΝ Ι

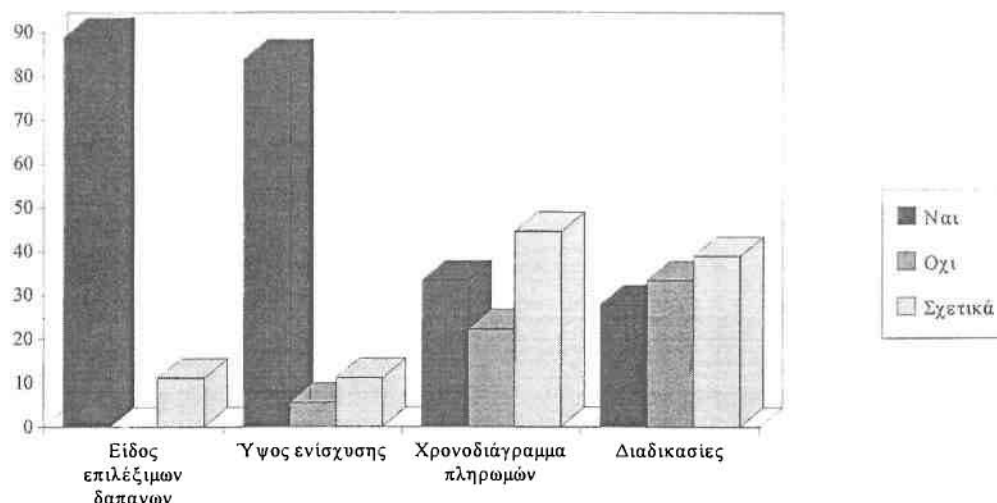
Επίσης, ζητήθηκε να δηλώσουν αν είναι ευχαριστημένοι ως προς:

- Το είδος των επιλέξιμων δαπανών,
- Το ύψος της ενίσχυσης,
- Το χρονοδιάγραμμα των πληρωμών,
- Τις διαδικασίες πληρωμών.

Εδώ οι ερωτούμενοι είχαν να διαλέξουν μεταξύ ΝΑΙ, ΟΧΙ, και ΣΧΕΤΙΚΑ. Τα αποτελέσματα (Διάγραμμα 3.14) δείχνουν πως οι περισσότεροι (88,9%) είναι ευχαριστημένοι ως προς το είδος των επιλέξιμων δαπανών. Σημειώνουν μάλιστα πως καθώς υπάρχει πληθώρα επιλέξιμων επενδύσεων καλύπτονται οι περισσότερες από τις επενδυτικές τους ανάγκες. Ανάλογα το 83,33% των επενδυτών δηλώνουν ευχαριστημένοι από το ύψος της ενίσχυσης.

Τα πράγματα αλλάζουν στην περίπτωση του χρονοδιαγράμματος και των διαδικασιών πληρωμών. Το ποσοστό αυτών που δηλώνουν δυσαρεστημένοι ανεβαίνει στο 22,3% στην πρώτη περίπτωση και στο 33,4% στη δεύτερη περίπτωση, ενώ τα ποσοστά των ευχαριστημένων είναι αντίστοιχα 33,3% και 27,7%.

ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ 3.14 ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ ΑΝΑΠΤΥΞΙΑΚΩΝ ΝΟΜΩΝ II

Στη συνέχεια οι επιχειρηματίες κλήθηκαν να εκφράσουν αν πιστεύουν πως είναι επαρκής η υπόλοιπη (εκτός κινήτρων) βιομηχανική πολιτική, ώστε να ενθαρρύνονται νέοι επενδυτές. Οι απαντήσεις που δόθηκαν (Πίνακας 3.22) δείχνουν πως υπάρχουν ακόμη μεγάλα περιθώρια βελτιώσεων.

ΠΙΝΑΚΑΣ 3.22 ΚΡΙΣΕΙΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΥΠΟΛΟΙΠΗ ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΚΗ ΠΟΛΙΤΙΚΗ

ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΚΗ ΠΟΛΙΤΙΚΗ	ΝΑΙ	ΟΧΙ	Δ.Ξ/Δ.Α
Επαρκής	27,78%	50%	16,6%

Ταυτόχρονα δηλώνεται πως η ανεπάρκεια συνεχίζεται και στο πιστωτικό σύστημα (61%). Χαρακτηριστικά κάποιος από τους επενδυτές δηλώνει πως "Οι τράπεζες είναι πολλές φορές που σκοτώνουν τις επιχειρήσεις". Τονίζεται πως πολλές φορές υπάρχει διαφορετική αντιμετώπιση μεταξύ παλαιών και νέων επενδυτών, σε βάρος των δεύτερων.

Ως μέτρα αναβάθμισης του πιστωτικού συστήματος προτείνονται:

- α) Μικρότερα επιτόκια και μεγαλύτερος χρόνος αποπληρωμής, ιδιαίτερα στις παραγωγικές επιχειρήσεις.
- β) Αύξηση των επιδοτήσεων των επιτοκίων των τραπεζών ιδιαίτερα στις παραμεθόριες περιοχές.
- γ) Μεγαλύτερη ευπιστία και προσοχή των τραπεζών στις καινούργιες επιχειρήσεις.

Το 44% των επενδυτών δήλωσαν πως έχουν κάνει παράλληλα και επενδύσεις εκτός κινήτρων. Οι επενδύσεις αυτές αφορούν επέκταση μονάδων, αγορά μηχανολογικού εξοπλισμού, ή και δημιουργία μονάδας εκτός Ελλάδας.

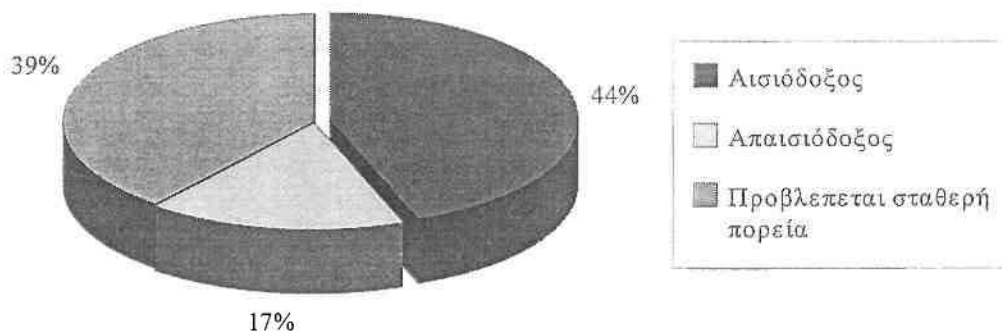
Όσον αφορά τα κριτήρια με τα οποία έγινε η επιλογή του τόπου εγκατάστασης της επιχείρησης σε ενδονομαρχιακό επίπεδο, τα κυριότερα είναι:

- Η γειτνίαση με την πρώτη ύλη,
- Η καλή προσφορά κάποιου οικοπέδου - κτιρίου,
- Η παραχώρηση κάποιας έκτασης,
- Η γειτνίαση με εθνική οδό,
- Τα ιδιαίτερα κίνητρα της ΒΙ.ΠΕ.

Ένα επίσης, σημαντικό στοιχείο είναι πως το 89% των επενδυτών δηλώνει πως στο μέλλον θα υπάρξουν και νέες εντάξεις στους αναπτυξιακούς νόμους.

Η επόμενη ερώτηση ήθελε να εντοπίσει την μελλοντική εικόνα του επενδυτή για την επιχείρηση. Το μεγαλύτερο ποσοστό (44,5%) είναι αισιόδοξοι για την πορεία της επιχείρησης, ενώ απαισιόδοξοι δηλώνουν το 38,8% και το 16,6% προβλέπει σταθερή πορεία (Διάγραμμα 3.15)

ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ 3.15 Η ΜΕΛΛΟΝΤΙΚΗ ΕΞΕΛΙΞΗ ΤΩΝ ΕΠΕΝΔΥΣΕΩΝ

Εκτός όμως από τους αναπτυξιακούς νόμους, οι επενδύσεις σε ποσοστό 88,9% έχουν ενταχθεί και σε άλλα προγράμματα ενισχύσεων. Τα προγράμματα αυτά είναι κατά κύριο λόγο Προγράμματα Επαγγελματικής Κατάρτισης και Επιδότησης Εργασίας από τον ΟΑΕΔ, τα Προγράμματα RETEXE, STRIDE, HELLAS, MENTOP και ISO 9000.

Στη συνέχεια του ερωτηματολογίου υπάρχει μια ερώτηση, η οποία απευθυνόταν σε όσους έχουν επιχείρηση εγκατεστημένη στη ΒΙ.ΠΕ., ως προς το αν:

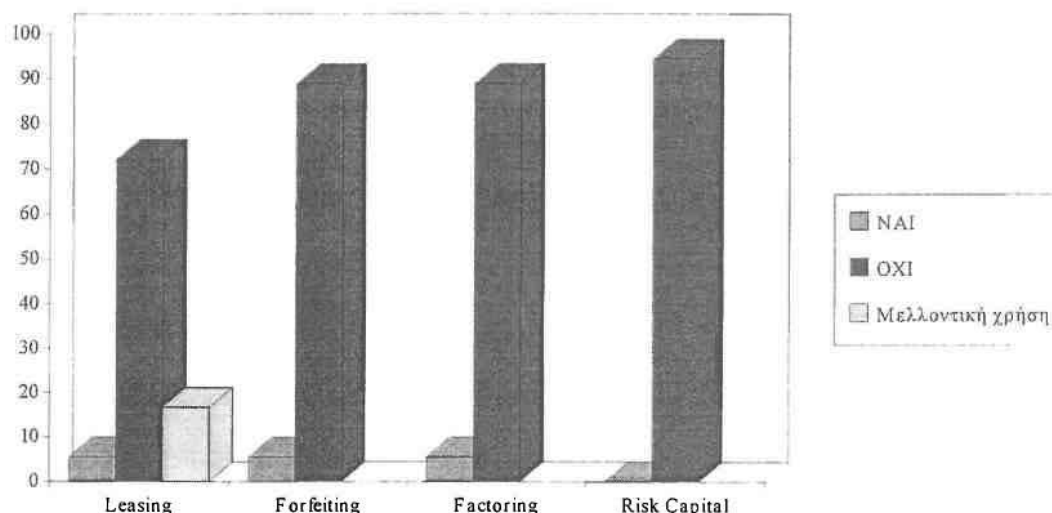
- Έχουν επαγγελματικές σχέσεις με τις άλλες βιομηχανίες που βρίσκονται στη ΒΙ.ΠΕ.,
- Υπάρχουν πλεονεκτήματα σε σχέση με την προσφερόμενη υποδομή λόγω ύπαρξης της επιχείρησης στη ΒΙ.ΠΕ.,
- Είναι συμφέρουσα η εγκατάσταση στη ΒΙ.ΠΕ. από άποψη τιμολογιακής πολιτικής.

Από τις εγκατεστημένες στη ΒΙ.ΠΕ. επιχειρήσεις απάντησαν τελικά στα ερωτηματολόγια μόνο δύο και μάλιστα η μία απάντησε σε όλα ΝΑΙ, ενώ η άλλη σε όλα ΟΧΙ. Έτσι, δεν μπορούν να εξαχθούν κάποια αξιολογικά συμπεράσματα.

Τέλος, ζητήθηκε από τους επενδυτές να μας πουν αν έχουν κάνει ή σκοπεύουν να κάνουν μελλοντικά χρήση κάποιων άλλων χρηματοδοτικών μηχανισμών: (Διάγραμμα 3.16)

- Leasing,
- Forfeiting,
- Factoring
- Risk Capital

ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ 3.16 Η ΧΡΗΣΗ ΝΕΩΝ ΧΡΗΜΑΤΟΔΟΤΙΚΩΝ ΜΗΧΑΝΙΣΜΩΝ

Από τις απαντήσεις φάνηκε πως για τους επενδυτές του Ν. Ξάνθης δεν αποτελούν τους συνήθεις χρηματοδοτικούς μηχανισμούς. Για άλλη μια φορά διαπιστώνεται η προσκόληση σε κάποιους μηχανισμούς, άσχετα με το ότι υπάρχουν και άλλα μέσα εξίσου σημαντικά.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4

ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ ΚΑΙ ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ

Στο κεφάλαιο αυτό καταγράφονται τα συμπεράσματα που προέκυψαν κατά την πραγματοποίηση της έρευνας που έγινε για τις ανάγκες αυτής της διπλωματικής εργασίας, καθώς και σκέψεις και προτάσεις επάνω στα θέματα με τα οποία ασχολείται η εργασία αυτή.

Από την πρώτη στιγμή που ξεκίνησε η έρευνα στις επιχειρήσεις του Ν. Ξάνθης, έγινε φανερό πως δεν θα ήταν μια εύκολη διαδικασία. Οι μεγάλες χρονικές καθυστερήσεις στη συγκέντρωση των απαντήσεων, είχαν ως αποτέλεσμα την καθυστέρηση στην ολοκλήρωση της διπλωματικής. Αυτό γιατί πέρα από το θεωρητικό υπόβαρθο της γενικότερης βιομηχανικής πολιτικής και των αναπτυξιακών νόμων, τα αποτελέσματα της έρευνας ήταν το σημαντικότερο τμήμα της εργασίας αυτής.

Οι επιχειρηματίες δύσκολα πείσθηκαν να συμμετάσχουν στην έρευνα, με αποτέλεσμα πολλές φορές να συναντήσουμε άρνηση και διάφορες δικαιολογίες. Αυτό δείχνει πως οι επενδυτές ενδιαφέρονται και ζητούν ενημέρωση και συζήτηση μέχρι του σημείου που η επιχείρησή τους θα ενταχθεί στους αναπτυξιακούς νόμους και θα πάρουν τις ενισχύσεις. Απο εκεί και έπειτα δεν ενδιαφέρονται να δώσουν στοιχεία που θα οδηγήσουν στην αξιολόγηση και βελτίωση των αναπτυξιακών διατάξεων, με αποτέλεσμα, σε συνδιασμό με τη μη ύπαρξη εκ των υστέρων παρακολούθησης των επενδύσεων, να μην υπάρχει γενική εικόνα των επενδύσεων αυτών μετά την ολοκλήρωσή τους. Είναι πολύ σημαντικό να αναφερθεί, για άλλη μια φορά, πως στο βαθμό που συμπληρώθηκαν τα ερωτηματολόγια ήταν πολύ μεγάλη η συμβολή της υπαλλήλου της Δ/σης Προγραμματισμού της Νομαρχίας Ξάνθης, η οποία είχε στην αρμοδιότητά της τις επενδύσεις των αναπτυξιακών νόμων.

Στη συνέχεια και μέσα από την όλη διαδικασία συμπλήρωσης των ερωτηματολογίων έγιναν φανερά τα εξής:

- α) Πολλές από τις επιχειρήσεις που λειτουργούν στο νομό Ξάνθης παρουσιάζουν σημαντική έλλειψη προσωπικού για το τμήμα διοίκησης της επιχείρησης, ακόμη και του λογιστηρίου. Έτσι, σε πολλές περιπτώσεις ο Οικονομικός Διευθυντής έρχεται από Αθήνα μια έως δύο φορές την εβδομάδα.
- β) Ουσιαστικά δεν υπήρχε κάποιο άτομο που να γνωρίζει τις επενδυτικές κινήσεις της επιχείρησης, αλλά ούτε και το επενδυτικό παρελθόν της.

γ) Δεν υπήρχε ενδιαφέρον από πλευράς επιχειρήσεων για συμμετοχή σε έρευνες, όπου ουσιαστικά τους δινόταν η δυνατότητα να εντοπίσουν τα "προβληματικά" στοιχεία των αναπτυξιακών νόμων, που κατά καιρούς και οι ίδιοι χρησιμοποίησαν, παρά το ότι πολλοί από αυτούς είχαν να πουν σημαντικά πράγματα. Βέβαια υπήρχαν και εξαιρέσεις, στις οποίες ο επενδυτής ήταν πρόθυμος να συμμετάσχει, να μιλήσει ανοιχτά για τις απόψεις του, ακόμη και να προτείνει βελτιώσεις, οι οποίες σύμφωνα με την εμπειρία του θα έπρεπε να συμπεριλαμβάνονται σε ένα νέο αναπτυξιακό νόμο. Δεν είναι ίσως τυχαίο το ότι στις περιπτώσεις αυτές είχαμε να κάνουμε με τις πιο δυναμικές επιχειρήσεις τόσο σε επίπεδο νομού όσο και γενικότερα.

Περνώντας στα αποτελέσματα της έρευνας, το κυριότερο συμπέρασμα που προέκυψε και το οποίο επελιθεύεται και από τα στοιχεία που αναλύθηκαν στο κεφάλαιο 3.3.2, είναι το ότι ήταν πολύ μεγάλη η συμβολή των αναπτυξιακών κινήτρων στην ανάπτυξη της βιομηχανίας στο Ν. Ξάνθης και στην περιοχή της Θράκης γενικότερα. Μεταξύ 1978 και 1984 (Διάγραμμα 3.5) παρατηρήθηκε αλματώδης ανάπτυξη της βιομηχανικής απασχόλησης στο νομό Ξάνθης, ενώ σημαντική ήταν και η αύξηση του ΑΕΠ των κατοίκων της περιοχής, ειδικότερα μετά το 1980 (Διάγραμμα 3.6)

Πράγματι οι περισσότεροι επενδυτές δηλώνουν απερίφραστα πως αν δεν υπήρχαν οι ενισχύσεις των αναπτυξιακών νόμων, δεν θα πραγματοποιούσαν τις επενδύσεις τους στο νομό Ξάνθης.

Από την άλλη όμως θα πρέπει να επισημάνουμε πως η παροχή ιδιαίτερα υψηλών ποσοστών ενίσχυσης σε ορισμένες περιοχές δεν οδηγεί απαραίτητα από μόνη της σε βιομηχανική ανάπτυξη και μείωση των προβλημάτων της περιοχής. Χαρακτηριστικά θα μπορούσαμε να αναφερθούμε στην περίπτωση της περιοχής της Θράκης. Σε όλη την εξέλιξη της αναπτυξιακής νομοθεσίας η περιοχή της Θράκης είχε τα υψηλότερα ποσοστά ενισχύσεων. Έχουν περάσει τόσα χρόνια και η εμπειρία έδειξε πως τα αυξημένα αυτά ποσοστά δεν αποτέλεσαν πανάκεια. Αντίθετα σε πολλές περιπτώσεις αποτέλεσαν στοιχείο έλξης για "επιχειρηματίες" με μοναδικό στόχο την κερδοσκοπία. Αυτό οδήγησε σε πολλές επιχειρήσεις που ούτε καν ολοκληρώθηκαν ή λειτούργησαν για μικρό χρονικό διάστημα, όσο ήταν αναγκαίο. Έπειτα ο "επενδυτής" προχωρούσε σε ρευστοποίηση και κλείσιμο της επιχείρησης. (βλ. και κεφ. 3.3.2)

Η κατάσταση που προαναφέρθηκε, σε συνδιασμό με όσα καταγράφηκαν στο σύνολο αυτής της εργασίας, οδηγεί ξεκάθαρα στο συμπέρασμα ότι ναι μεν τα υψηλά κίνητρα χρειάζονται και πρέπει να διατηρηθούν, απαιτείται όμως η παράλληλη βελτίωση της αναγκαίας υποδομής στις υποβαθμισμένες περιοχές. Οι επιχειρήσεις που δημιουργούνται στις λιγότερο ανεπτυγμένες περιοχές έχουν να αντιμετωπίσουν

ένα ιδιαίτερα αυξημένο λειτουργικό κόστος που έγγειται: στο αυξημένο μεταφορικό κόστος, στην έλλειψη εξειδικευμένου προσωπικού, στην αναγκαιότητα διατήρησης αποθηκευτικών χώρων στα μεγάλα αστικά κέντρα Αθήνας-Θεσσαλονίκης, όπου βρίσκονται οι κύριες αγορές, όπως επίσης και στην κατώτερης ποιότητας φυσική υποδομή (δρόμοι, επικοινωνίες, ενεργειακά δίκτυα, κλπ.), καθώς και στη μη προσφορά κάποιων υπηρεσιών στην περιοχή εγκατάστασής τους (π.χ. συντήρηση μηχανημάτων).

Είναι γεγονός πως μετά από σημαντικές βελτιώσεις στην υποδομή του νομού Ξάνθης είχαμε εγκατάσταση καλύτερων και δυναμικότερων βιομηχανικών μονάδων, (βλ. και κεφ. 3.3.2).

Έτσι, σύμφωνα με δημοσίευμα της "ΘΡΑΚΗΣ" τοπικής εφημερίδας της Ξάνθης στις 13/7/96, το ΥΠΕΘΟ σκοπεύει να ξεκινήσει την καταγραφή όλων αυτών των αδυναμιών και ελλείψεων στις υποδομές, ώστε να υπάρχει μια βάση για την προτίμηση των επενδύσεων, που θα μπορούν να λειτουργήσουν, αλλά και να αποδώσουν.

Επίσης, θετικό είναι το ότι ο στόχος αυτός για βελτίωση των υποδομών, αναφέρεται με ιδιαίτερη έμφαση στο Επιχειρησιακό Πρόγραμμα Βιομηχανίας 1994-99.

Προς την ίδια κατεύθυνση της ανάπτυξης της βιομηχανίας στο Ν. Ξάνθης και στη Θράκη γενικότερα, εκτός από τη βελτίωση των υποδομών, μπορούν να βοηθήσουν και τυχόν αλλαγές στο ισχύον σύστημα αναπτυξιακών κινήτρων. Σύμφωνα με τα αποτελέσματα μελέτης που δημοσιεύθηκαν στην ΕΦΗΜΕΡΙΔΑ (τοπική εφημερίδα τη Ξάνθης) στις 9/4/97, επιτακτική είναι η ανάγκη αλλαγών στο σύστημα της αναπτυξιακής νομοθεσίας, διαφορετικά δεν θα υπάρχουν θετικές προοπτικές για την ανάπτυξη της Θράκης γενικότερα. (Η μελέτη πραγματοποιήθηκε από το Περιφερειακό Τμήμα Θράκης του ΤΕΕ από τους Ι. Μουρμούρη επίκουρο καθηγητή του ΔΠΘ, Κ. Ηλιάδη μηχανολόγο της 2ης ΔΕΚΕ, Ε. Αραμπατζή ηλεκτρολόγο της ΕΤΒΑ και Σ. Κρυσταλίδη ηλεκτρολόγο).

Σαν πρώτο αρνητικό σημείο θα μπορούσαμε να αναφέρουμε τη μεγάλη διαφορά, σχεδόν πέντε προς δύο, μεταξύ των προταθέντων και εγκριθέντων επενδυτικών προγραμμάτων, για την περιοχή της Θράκης. Δεύτερο σημείο είναι η ακόμη μικρότερη υλοποίηση των εγκεκριμένων σχεδίων, η οποία προσεγγίζει το 1/3. Όλα αυτά παραπέμπουν σε προχειρότητα των προταθέντων σχεδίων, αδυναμία κάλυψης της ίδιας συμμετοχής από τους επενδυτές, αλλά και αδυναμία των φορέων να επιλέξουν τις προτάσεις που μπορούν πραγματικά να υλοποιηθούν.

Επίσης, από την όλη επαφή με το σύνολο των διαδικασιών ένταξης και παρακολούθησης των υπαγόμενων επενδύσεων συμπεραίνονται τα εξής:

- Σύμφωνα με τις παρατηρήσεις της ομάδας μελέτης υπό τον κ. Γετίμη Π., δεν υπάρχει ενιαίο σύστημα αρχειοθέτησης και παρακολούθησης των επενδύσεων (κεφ. 2.4). Πράγματι πολλές φορές μια πιο προσεκτική αρχειοθέτηση εναπόκειται στην ατομική προσπάθεια και θέληση του αρμοδίου υπαλλήλου. Σε αντίθετη περίπτωση πολλοί από τους φακέλους των επενδύσεων στοιβάζονται σε αποθήκες, με αποτέλεσμα να "αγνοείται η τύχη τους" μετά από ένα χρονικό διάστημα. Έτσι, δεν υπάρχει η δυνατότητα γενικής θεώρησης και μελέτης των επενδύσεων που έχουν κατά καιρούς ενταχθεί στους αναπτυξιακούς νόμους, ώστε να υπάρχουν συνολικά συμπεράσματα για τις διατάξεις των νόμων και για το σύνολο της διαδικασίας.
- Είναι συχνότατο φαινόμενο η καθυστέρηση και παράταση του χρόνου ολοκλήρωσης, όπως και η τροποποίηση του κόστους της επένδυσης. Ειδικά το τελευταίο έχει γίνει καθεστώς, όπως προκύπτει και από τα στοιχεία της Δ/σης Προγραμματισμού της Νομαρχίας Ξάνθης, που συγκεντρώθηκαν για την εκπόνηση της διπλωματικής αυτής εργασίας. Αυτές οι παρατηρήσεις παραπέμπουν σε όχι σωστές οικονομοτεχνικές μελέτες, στις οποίες αναγράφονται ποσά και ημερομηνίες, για τα οποία είναι γνωστό εξ' αρχής ότι δεν είναι υλοποιήσιμα και επιτεύξιμα.
- Ένα άλλο στοιχείο που καταγράφηκε από πολλούς μελετητές είναι η έλλειψη ενός καταλόγου με ενιαίες καθορισμένες τιμές, τις οποίες θα μπορούν να χρησιμοποιούν ως βάση τα όργανα ελέγχου. Έτσι, από τη μια η τελική κοστολόγηση έγγυται στην προσωπική εκτίμηση των ελεγκτών και από την άλλη δίνεται η δυνατότητα σε κάποιους επενδυτές να κάνουν υπερκοστολόγηση των δαπανών τους. Με τον τρόπο αυτό πετυχαίνουν την κάλυψη του ποσού της ίδιας συμμετοχής τους από την υπερκοστολόγηση και έτσι ολοκληρώνεται η επένδυση χωρίς καμιά δική τους συμμετοχή. Τέτοια παραδείγματα υπήρχαν αρκετά στο νομό Ξάνθης, σύμφωνα με συζητήσεις με άτομα που γνωρίζουν τις καταστάσεις αυτές.

Εκτός από τις αλλαγές στην αναπτυξιακή νομοθεσία, που προαναφέρθηκαν και αφορούν και το Ν. Ξάνθης, θα μπορούσαμε ειδικά για τη συγκεκριμένη περιοχή να προτείνουμε τα εξής:

Η προσέλκυση στην περιοχή κάποιων μεγάλων βιομηχανικών μονάδων θα έχει σαν αποτέλεσμα και την προσέλκυση άλλων υπηρεσιών και εξυπηρετήσεων που

θα την πλαισιώσουν. Με τη σειρά τους οι νέες αυτές υπηρεσίες θα λειτουργήσουν σαν ένας επιπλέον πόλος έλξης για νέες επενδύσεις. Βέβαια η εγκατάσταση στο νομό Ξάνθης μιας τέτοιας επιχείρησης δεν μπορεί να γίνει μόνο μέσω του συστήματος των αναπτυξιακών νόμων. Απαραίτητη είναι η συμβολή κυβερνητικών παραγόντων σε άμεση συνεργασία με μεγάλους επιχειρηματικούς κύκλους.

Επίσης, σύμφωνα με μελέτη που εκπονήθηκε από την Ακαδημία Αθηνών, στην περιοχή της Θράκης γενικότερα θα πρέπει να επιδιωχθεί και να ενθαρρυνθεί "η διάδοση και χρήση νέων και ευέλικτων μηχανισμών χρηματοδοτικής υποστήριξης, όπως τα κεφάλαια υψηλού κινδύνου, η χρηματοδοτική μίσθωση κτλ." ("Η Ανάπτυξη της Θράκης. Προκλήσεις και Προοπτικές. Ακαδημία Αθηνών, 1994).

Ένας άλλος μηχανισμός θα μπορούσε να αναπτυχθεί μέσω επιδότησης του λειτουργικού κόστους των τοπικών επιχειρήσεων. Δεν είναι όμως δυνατό να βασιστεί η λειτουργία κάποιων επιχειρήσεων στη συνεχή τους ενίσχυση και χρηματοδότηση. Προτιμότερο θα είναι να δοθεί μεγαλύτερη προσοχή στην πολιτική προσανατολισμού των νέων επενδύσεων. Δεν θα πρέπει να επιδοτούνται επενδύσεις που δεν περιέχουν καινοτόμες πρωτοβουλίες ή χρήση υπερσύγχρονης τεχνολογίας, καθώς και μικρές επιχειρήσεις που εκ των πραγμάτων δεν μπορούν να ανταπεξέλθουν στον ολοένα και αυξανόμενο ανταγωνισμό.

Ταυτόχρονα θα πρέπει να δημιουργηθεί μια αγορά συμβούλων για παροχή υπηρεσιών σε θέματα επιλογής και μεταφοράς τεχνολογίας, οργάνωσης της παραγωγής, λογιστικής, διοίκησης και μάρκετινγκ. Απαραίτητη εξάλλου είναι και η δημιουργία σε τοπικό επίπεδο των κατάλληλων τεχνικών υπηρεσιών (μηχανουργεία συντήρησης και επισκευών, αποθήκης και εμπορίας βιομηχανικών ανταλλακτικών, κ.α).

Δεν πρέπει βέβαια να παραβλέψουμε τη σπουδαιότητα ύπαρξης εξειδικευμένου εργατικού δυναμικού. Προς την κατεύθυνση αυτή θα μπορούσαν να βοηθήσουν Προγράμματα Επαγγελματικής Κατάρτισης και Ενημέρωσης, είτε εσωτερικά μέσα στις επιχειρήσεις, είτε στους ανέργους του νομού.

Το σημαντικότερο όμως είναι η άσκηση Βιομηχανικής Περιφερειακής Πολιτικής με κατευθύνσεις προς την υγιή αποκέντρωση της βιομηχανίας, μέσα από αναβάθμιση των παρεχόμενων υποδομών και τόνωση των θετικών στοιχείων της κάθε περιοχής. Έτσι, σε κάθε περιοχή θα εγκαθίστανται επιχειρήσεις που μπορούν να λειτουργήσουν σε μακροπρόθεσμη βάση και όχι στηριζόμενες σε συνεχείς κρατικές ενισχύσεις.

"Σε μια οικονομία προσανατολισμένη στην αγορά, είναι δύσκολο να πεισθεί μια παραγωγική μονάδα να εγκατασταθεί για να παράγει σε μια υπανάπτυκτη

περιοχή, ακόμη και αν προσφέρονται γενναιόδωρα φορολογικά ή νομισματικά μέτρα" (Σπ. Βλιάμος., "Οι Βιομηχανικές Περιοχές και η Βιομηχανική Περιφερειακή Πολιτική στην Ελλάδα", Αθήνα 1988).

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ

1. Τα αναπτυξιακά κίνητρα των νόμων 289/76 και 849/78.
2. Τα αναπτυξιακά κίνητρα του Ν. 1116/81.
3. Τα αναπτυξιακά κίνητρα του Ν.1262/82.
4. Τα αναπτυξιακά κίνητρα του Ν.1892/90.
5. Οι ενταγμένες στους αναπτυξιακούς νόμους ιδιωτικές επενδύσεις του πρωτογενή τομέα στην περίοδο 1982-1995.
6. Οι ενταγμένες στους αναπτυξιακούς νόμους ιδιωτικές ξενοδοχειακές επενδύσεις στην περίοδο 1982-1995.
7. Οι ολοκληρωμένες επενδύσεις των Ν.4171/61, Ν.289/76 και Ν.1116/81.
  8. Οι ολοκληρωμένες επενδύσεις των Ν.1262/82 και Ν.1892/90.
  9. Οι μη ολοκληρωμένες επενδύσεις των Ν.1262/82 και Ν.1892/90.
  10. Κατάλογος των επιχειρήσεων που πήραν μέρος στην έρευνα.
  11. Το ερωτηματολόγιο της έρευνας και το συνοδευτικό γράμμα.

Αναπτυξιακά κίνητρα των νόμων 289/76 και 849/78.

	Περιοχές					
	A	B	Γ	Δ	Ε	Εκ ¹
I. Δανειακές ενισχύσεις (ποσοστό στην αξία πάγιων επενδύσεων)	Ανώτατα ποσοστά (%)					
1. Στη μεταποίηση						
α. Στα ηπειρωτικά διαμερίσματα	-	-	20	35	55	45
β. Στα νησιά	-	-	25	40	60	-
2. Στα μεταλλεία-ορυχεία						
α. Στα ηπειρωτικά διαμερίσματα	20	20	20	20	20	20
β. Στα νησιά	25	25	25	25	25	-
3. Για μετεγκατάσταση μεταποιητικών μονάδων						
α. Από Α' ή Β' περιοχές προς:	-	25 ²	25	35	50	50
β. Από Α' ή Β' περιοχές προς τα νησιά:	-		25	40	55	-
4. Σε ειδικές επενδύσεις, στη μεταποίηση και στα μεταλλεία ³						
α. Για περιορισμό της ρύπανσης	50	50	50	50	50	50
β. Για εξοικονόμηση ενέργειας	35	35	35	35	35	35
γ. Για βιομηχανική και μεταλλετική έρευνα	50	50	50	50	50	50
II. Επιχορηγήσεις						
Στις επιχειρήσεις του Ν.289 εκτός από τις ξενοδοχειακές (ποσοστό στην αξία των κτιριακών εγκαταστάσεων)					40	

1. Εκ: Καινούργια Ε' περιοχή που δημιουργήθηκε με το νόμο 849/78.

2. Προς βιομηχανικές περιοχές της ΕΤΒΑ μόνο.

3. Περιορισμοί: Οι δανειακές ενισχύσεις δεν μπορούν να υπερβούν τα 20 εκατομμύρια δρχ. στην περίπτωση (α) και τα 30 εκατομμύρια δρχ. στις περιπτώσεις (β) και (γ).

Αναπτυξιακά κίνητρα των νόμων 289/76 και 849/78 (συνέχεια)

	Περιοχές					
	A	B	Γ	Δ	E	Εκ ¹
III. Επιδότηση επιτοκίου						
Στη μεταποίηση και στα μεταλλεία για επενδύσεις και μετεγκαταστάσεις (σε ποσοστιαίες μονάδες επιτοκίου)						
1. Στα υπηρωτικά διαμερίσματα:						
α. Για τραπεζικά δάνεια-πιστώσεις	-	1,5	3	4	7	6
β. Για ομολογιακά δάνεια	-	2	4	5	7	6
2. Στα νησιά, πρόσθετη επιδότηση	-		+2	+2	+2	-
3. Στις βιομηχανικές περιοχές και ζώνες, πρόσθετη επιδότηση	-	-	+1	+2	+2	+2
4. Κατώτατο επιτόκιο που καταβάλλει ο ενδιαφερόμενος επιχειρηματίας	-	4	4	4	1	1
IV. Φορολογικά κίνητρα						
1. Αφορολόγητη έκπτωση από τα κέρδη λόγω επενδύσεων στη μεταποίηση (ποσοστό δαπάνης πάγιων επενδύσεων %)	25	60	100	100	150	150
- Πρόσθετο ποσοστό για κεφάλαιο κίνησης	-	-	20	20	25	25
- Ανώτατο ποσοστό από ετήσια κέρδη	40	70	100	100	100	100
Για τα μεταλλεία			Ισχύουν τα ποσοστά της Γ' περιοχής			
2. Πρόσθετες αποσβέσεις μεταποιητικών και μεταλλευτικών επιχειρήσεων						
α. Με μια βάρδια	-	25	100	100	100	100
β. Με δύο βάρδιες	25	50	150	150	150	150
γ. Με τρεις βάρδιες	50	75	200	200	200	200

Πηγή: Ε. Λεμονιά, ΚΕΠΕ, 1991.

Αναπτυξιακά κίνητρα του νόμου 1116/81

	ΠΕΡΙΟΧΕΣ		
	A	B	Γ
I. Επιχορηγήσεις (ποσοστό στην αξία πάγιων επενδύσεων)	Ανώτατα ποσοστά (%)		
1. Στη μεταποίηση κλπ. ¹			
α. Για δραστηριότητες χαμηλής ενίσχυσης	-	20	40
β. Για δραστηριότητες μέσης ενίσχυσης	-	25	45
γ. Για δραστηριότητες υψηλής ενίσχυσης	-	30	50
2. Στα μεταλλεία-ορυχεία	-	40	40
3. Σε ζώνες, βιομηχανικές περιοχές και για ειδικά προγράμματα	-	+10	+10
4. Για μετεγκαταστάσεις:			
α. Από περιοχή Α' στην περιοχή Γ'	50	-	
β. Από περιοχή Α' στην περιοχή Β' ²	30	-	
γ. Από περιοχή Β' στην περιοχή Γ'	-	30	
5. Στις ξενοδοχειακές επιχειρήσεις	-	20	35
6. Σε παραδοσιακά ή διατηρητέα κτίσματα	50	50	50
7. Σε ειδικές επενδύσεις:			
α. Για προστασία περιβάλλοντος (επιχορήγηση μέχρι 50 εκατ. δρχ.)			
β. Για εξοικονόμηση ενέργειας (επιχορήγηση ανάλογα με το βαθμό εξοικ.)			
γ. Για τεχνολογική ανάπτυξη (επιχορήγηση μέχρι 50 εκατ. δρχ.)	40	40	40
δ. Για ύδρευση - θέρμανση ξενοδοχείων (επιχορήγηση μέχρι 10 εκατ. δρχ.)			
8. Συμμετοχή του επενδυτή: (δάνεια και επιχορηγήσεις συνολικά, ως ποσοστό στο σύνολο της αξίας της επένδυσης δεν πρέπει να ξεπερνά ένα ανώτατο ποσοστό)			
α. Μεταποιητικές και τουριστικές επιχειρήσεις	70	75	80
β. Μεταλλευτικές επιχειρήσεις	75	75	75
γ. Διατηρητέα κτίσματα	85	85	85

1. Κλπ.: Έρευνα (επιχειρήσεις εφαρμοσμένης βιομηχανικής ή μεταλλευτικής έρευνας), επιχειρήσεις που παράγουν ενέργεια για τρίτους, αποθήκευση υγρών καυσίμων σε απομακρυσμένες περιοχές.

2. Μόνο όταν η βασική πρώτη ύλη βρίσκεται στην περιοχή Β'.

Αναπτυξιακά κίνητρα του νόμου 1116/81 (συνέχεια)

	ΠΕΡΙΟΧΕΣ		
	Α	Β	Γ
II. Επιδότηση επιτοκίου (ποσοστό του επιτοκίου για τραπεζικά δάνεια-πιστώσεις έως 5 έτη και για ομολογίες έως 10 έτη)			
1. Για επενδύσεις που υπάγονται στο νόμο, εκτός από τις παρακάτω	-	30	50
2. Για επενδύσεις στα μεταλλεία-ορυχεία	-	40	40
3. Για επενδύσεις σε παραδοσιακά και και διατηρητέα κτίσματα	50	50	50
II. Φορολογικά κίνητρα			
1. Αφορολόγητη έκπτωση από τα κέρδη λόγω επενδύσεων βιομηχανικών, μεταλλευτικών και ξενοδοχειακών επιχειρήσεων (εναλλακτικό της επιχορήγησης κίνητρο):			
- ποσοστό δαπάνης πάγιων επενδύσεων	20 ³	50	80
- ανώτατο ποσοστό έκπτωσης από ετήσια κέρδη	30	60	90
2. Πρόσθετες αποσβέσεις ⁴			
α. Για μεταποιητικές μονάδες			
i. Με μια βάρδια	-	25	50
ii. Με δύο βάρδιες	25	50	100
iii. Με τρεις βάρδιες	50	75	150
β. Για μεταλλευτικές μονάδες			
i. Με μια βάρδια	-	50	50
ii. Με δύο βάρδιες	25	100	100
iii. Με τρεις βάρδιες	50	150	150
γ. Για ξενοδοχειακές επιχειρήσεις	25	50	100

3. Για υφιστάμενες στην περιοχή Α' επιχειρήσεις, εφόσον δεν αυξάνουν σημαντικά την απασχόληση και εφόσον παίρνουν μέτρα για την προστασία του περιβάλλοντος.

4. Για τον υπολογισμό των αποσβέσεων, αφαιρείται από την αξία των πάγιων στοιχείων η επιχορήγηση του Δημοσίου.

Αναπτυξιακά κίνητρα του νόμου 1262/82

	ΠΕΡΙΟΧΕΣ			
	Α	Β	Γ	Δ
Ι. Επιχορηγήσεις (ποσοστό στην αξία των πάγιων επενδύσεων) ¹				
1. Για επιχειρήσεις που υπάγονται στο νόμο, εκτός από τις περιπτώσεις που αναφέρονται πιο κάτω	-	10-25%	15-40%	20-50%
2. Επιχειρήσεις σε ζώνες με ένονο αναπτυξιακό πρόβλημα και που ορίζονται με κοινές υπουργικές αποφάσεις μέσα στις περιοχές του νόμου	Επιχειρήσεις ευνοϊκότερων περιοχών Για την περιοχή Δ' το κατώτατο ποσοστό ορίζεται σε 35%			
3. Για γεωργικές, δασικές, κτηνοτροφικές και αλιευτικές επιχειρήσεις σύγχρονης τεχνολογίας, επιχειρήσεις αξιοποίησης γεωργικών, βιομηχανικών και αστικών απορριμμάτων και αποβλήτων, επιχειρήσεις αγροτικών ή αγροτοβιομηχανικών συνεταιρισμών με επενδύσεις σε μηχανικά μέσα, επιχειρήσεις ναυπηγο-επισκευαστικές, πλωτών δεξαμενών, διαλυτηρίων πλοίων, ακτοπλοϊκά ευρείας λαϊκής βάσης, αλιείας κλπ. καθώς και για ορισμένα διατηρητέα κτίρια	Επιχορηγήσεις της περιοχής Δ', άσχετα από περιοχή εγκατάστασης			
4. Για μεταλλευτικές και λατομικές επιχειρήσεις	Επιχορηγήσεις της περιοχής Γ' άσχετα από περιοχή εγκατάστασης, εκτός από εγκατάσταση στην περιοχή Δ' όπου εφαρμόζονται οι επιχορηγήσεις αυτής της περιοχής			
5. Για ειδικές επενδύσεις: α. Για προστασία περιβάλλοντος β. Για εξοικονόμηση ενέργειας γ. Για εργαστήρια έρευνας δ. Για εξαιρετικά προηγμένη τεχνολογία ε. Για επιχειρήσεις ΟΤΑ και συνεταιρισμούς στ. Για ειδικά ιδρύματα για μειονεκτούντα άτομα	Για επενδύσεις σε όλες τις περιοχές, εκτός της περιοχής Α', πρόσθετη επιχορήγηση 15 ποσοστιαίων μονάδων. Στην περιοχή Α', συνολική επιχορήγηση 40%. Για του ΟΤΑ και συνεταιρισμούς επιπλέον μέχρι 15 μονάδες			
6. Για δαπάνες μεταγκατάστασης Από την περιοχή Α' σε άλλες περιοχές ή στις ειδικές ζώνες που προβλέπει ο νόμος	Το ανώτατο ποσοστό που προβλέπεται για την περιοχή μεταγκατάστασης συν 15 ποσοστιαίες μονάδες. Στις λοιπές περιπτώσεις τα κανονικά ποσοστά του νόμου			
7. Συμμετοχή του επενδυτή:	30%	35%	25%	15%
	(Στην περιοχή Α' μόνο για ειδικές επενδύσεις. Για ΟΤΑ και συνεταιρισμούς 10 μονάδες χαμηλότερα)			

1. Τα προβλεπόμενα ποσοστά επιχορήγησης επενδύσεων χορηγούνται για επενδύσεις μέχρι 1,6 δισ. δρχ. Μεταξύ 1,6 και 2 δισ. δρχ. παρέχεται το 50% της προβλεπόμενης επιχορήγησης, ενώ το υπόλοιπο 50% αποτελεί συμμετοχή του Δημοσίου. Η επιχορήγηση για επενδύσεις πάνω από 2 δισ. δρχ. έχει τη μορφή της συμμετοχής του Δημοσίου.

	ΠΕΡΙΟΧΕΣ			
	A	B	Γ	Δ
II. Επιδότηση επιτοκίου (ποσοστό του επιτοκίου, για τραπεζικά δάνεια-πιστώσεις και για ομολογίες, για τα πρώτα 3 έτη γενικά και ειδικά για επενδύσεις στην περιοχή Δ' ή σε ειδικές ζώνες ή για επενδύσεις προστασίας περιβάλλοντος για 6 έτη)	Ισχύει το ίδιο ποσοστό επιδότησης επιτοκίου με εκείνο των επιχειρήσεων			
III. Φορολογικά κίνητρα				
1. Αφορολόγητη έκπτωση ² από τα κέρδη λόγω επενδύσεων των επιχειρήσεων που υπάγονται στο νόμο εκτός από τις μεταλλευτικές επιχειρήσεις (εναλλακτικό κίνητρο της επιχορήγησης και της επιδότησης επιτοκίων):				
- ποσοστό δαπάνης παγίων επενδύσεων	-	40%	55%	70%
- ανώτατο ποσοστό έκπτωσης από ετήσια κέρδη	-	60%	75%	90%
Για τις μεταλλευτικές-λατομικές επιχειρήσεις	Τα ποσοστά της περιοχής Γ' ισχύουν και για την περιοχή Β'			
2. Αυξημένες αποσβέσεις ³				
α. Για τις επιχειρήσεις του νόμου, εκτός από τις μεταλλευτικές και τις τουριστικές				
i. Με μια βάρδια		20%	35%	50%
ii. Με δύο βάρδιες	20%	40%	70%	100%
iii. Με τρεις βάρδιες	40%	80%	120%	150%
β. Για τις μεταλλευτικές επιχειρήσεις	Ισχύουν τα ποσοστά της περιοχής Γ', εκτός από την περιοχή Α' και Δ', όπου ισχύουν τα ποσοστά αυτών των περιοχών			
γ. Για τις τουριστικές επιχειρήσεις (ξενοδοχειακές, campings, ιαματικές πηγές και κέντρα χειμερινού τουρισμού)	-	20%	35%	50%
δ. Για εγκαταστάσεις αναψυχής κα συνεστίασης εργατοϋπαλλήλων	Απόσβεση δαπανών 100% στον πρώτο χρόνο, άσχετα από περιοχή			
ε. Δαπάνες για έργα τέχνης Ελλήνων καλλιτεχνών που τοποθετούνται σε κτίρια επιχειρήσεων που υπάγονται στο νόμο, εφόσον η αξία τους δεν υπερβαίνει το 3% της αξίας του κτιρίου	Απόσβεση δαπανών 100% στον πρώτο χρόνο, άσχετα από περιοχή			

2. Η αφορολόγητη έκπτωση εφαρμόζεται για επενδύσεις μέχρι 1,6 δις δρχ.

3. Για τον υπολογισμό των αποσβέσεων αφαιρείται από την αξία των πάγιων στοιχείων η επιχορήγηση του Δημοσίου.

Αναπτυξιακά κίνητρα του νόμου 1892/90.

	ΠΕΡΙΟΧΕΣ				Θράκη
	Α	Β	Γ	Δ	
I. Επιχορηγήσεις (ποσοστό στην αξία των πάγιων επενδύσεων)					
1. Για όλες τις κατηγορίες πλην τουριστικών	-	15%	25%	35%	45%
2. Για τουριστικές επενδύσεις	-	10%	15%	25%	35%
3. Για επενδύσεις σε ειδικές ζώνες και της ΕΤΒΑ επιπλέον	-	-	-	5%	7%
4. Για ειδικές επενδύσεις:					
α. προστασία περιβάλλοντος, εξοικονόμηση ενέργειας, εφαρμοσμένη έρευνα, προηγμένη τεχνολογία, απασχόληση ατόμων με ειδικές ανάγκες	40%	40%	40%	45%	50%
β. Αγροτικής μορφής επενδύσεις στην Α' περιοχή	Κίνητρα της Β' περιοχής				
γ. Επενδύσεις τεχνικών εταιρειών	Κίνητρα της Β' περιοχής				
δ. Επενδύσεις ξενοδοχείων στην Α' περιοχή για εκσυγχρονισμό	Κίνητρα της Β' περιοχής				
ε. Επενδύσεις σε διατηρητέα ή παραδοσιακά κτίρια	Κίνητρα της Γ' περιοχής				
i. στην περιοχή Α'	5 επιπλέον μονάδες επιχορήγησης				
ii. στις λοιπές περιοχές					
στ. Επενδύσεις σύγχρονης τεχνολογίας στον αγροτικό τομέα, επενδύσεις αξιοποίησης απορριμάτων και αποβλήτων, τουριστικές επενδύσεις σε παραδοσιακά κτίρια κλπ.	Κίνητρα της Δ' περιοχής				
ζ. Για μετεγκατάσταση επιχειρήσεων:	Στη Θράκη τα κίνητρα της περιοχής αυτής				
i. Από την Α' περιοχή στις υπόλοιπες	Ποσοστά της περιοχής μετεγκατάστασης αυξανόμενα κατά 10 μονάδες για την περιοχή Β' και 15 μονάδες για τις υπόλοιπες περιοχές				
ii. Από την Α' περιοχή στη ΒΙ.ΠΕ. ΕΤΒΑ Θεσσαλονίκης	Ποσοστό επιχορήγησης Β' περιοχής				
iii. Από Β', Γ' και Δ' περιοχές στη ΒΙ.ΠΕ. ΕΤΒΑ των ίδιων περιοχών	Επιχορήγηση της περιοχής				

Αναπτυξιακά κίνητρα του νόμου 1892/90 (συνέχεια)

	ΠΕΡΙΟΧΕΣ			
	Β	Γ	Δ	Θράκη
η. Μεταποιητικές μονάδες υψηλής παραγωγικότητας	Επιπλέον 5 ποσοστιαίες μονάδες			
θ. Επενδύσεις εκδοτικών και εκτυπωτικών επιχειρήσεων τύπου στις Α' και Β' περιοχές	Ποσοστά της Γ' περιοχής			
ι. Επενδύσεις σε λιμένες αναψυχής, κέντρα συνεδριάσεων, γήπεδα γκολφ, ιαματικές πηγές:				
i. στις περιοχές Β', Γ' και Δ'	Επιχορήγηση 25 ποσοστιαίων μονάδων			
ii. στην περιοχή της Θράκης	Επιχορήγηση 35 ποσοστιαίων μονάδων			
ια. Ξενοδοχειακές μονάδες ΑΑ και Α τάξης και ξενοδοχειακές μονάδες που εξυπηρετούν θεραπευτικό, αθλητικό ή χειμερινό τουρισμό				
i. στις περιοχές Β' και Γ'	Κίνητρα της περιοχής Δ'			
ii. και στην περιοχή Δ'	5 επιπλέον ποσοστιαίες μονάδες			
ιβ. Επενδύσεις από συγχωνευόμενες βιομηχανικές ή αγροτικές επιχειρήσεις	5 επιπλέον ποσοστιαίες μονάδες			
II. Επιδότηση επιτοκίου				
(Για τα 3 πρώτα χρόνια γενικά. Για την Δ' περιοχή σε ειδικές ζώνες και για ειδικές επενδύσεις γενικά 6 χρόνια. Για τη Θράκη 10 χρόνια)	Ισχύουν τα ίδια ποσοστά επιδότησης επιτοκίων με εκείνα των επιχορηγήσεων			
III. Φορολογικά κίνητρα				
1. Αφορολόγητες εκπτώσεις: (μέχρι 31/12/1994)				
α. Για όλες τις κατηγορίες επενδύσεων πλην των τουριστικών				
i. Αφορολόγητες εκπτώσεις	60%	75%	90%	100%
ii. Ποσοστό ετήσιων κερδών	60%	75%	90%	100%
β. Για τουριστικές επενδύσεις				
i. Αφορολόγητες εκπτώσεις	40%	55%	70%	100%
ii. Ποσοστό ετήσιων κερδών	60%	75%	90%	100%

Αναπτυξιακά κίνητρα του νόμου 1892/90 (συνέχεια)

	ΠΕΡΙΟΧΕΣ				
	Α	Β	Γ	Δ	Θράκη
γ. Επενδύσεις στη ΒΙ.ΠΕ. ΕΤΒΑ Θεσ/νίκης	Αφορολόγητες εκπτώσεις της Β' περιοχής				
δ. Επενδύσεις στο μεταλλευτικό τομέα στη Β' περιοχή	Αφορολόγητες εκπτώσεις της Γ' περιοχής				
ε. Ειδικές επενδύσεις					
i. Στις περιοχές Α' και Β'	Αφορολόγητες εκπτώσεις της Γ' περιοχής				
ii. Στην περιοχή Γ'	Αφορολόγητες εκπτώσεις της Δ' περιοχής				
στ. Επενδύσεις τεχνικών εταιρειών	Αφορολόγητες εκπτώσεις της Β' περιοχής				
ζ. Επενδύσεις εκμετάλλευσης λιμένων αναψυχής, γήπεδων γκολφ, συνεδριακών κέντρων, ιαματικών πηγών	Αφορολόγητες εκπτώσεις της Γ' περιοχής				
i. εκτός της περιοχής Α'					
ii. στη Θράκη	Εκπτώσεις της περιοχής Θράκης				
η. Επενδύσεις ξενοδοχείων ΑΑ και Α τάξης στις περιοχές Β' και Γ'	Αφορολόγητες εκπτώσεις της Δ' περιοχής				
2. Αυξημένες αποσβέσεις (μέχρι την 31/12/1994):					
α. Για όλες τις επιχειρήσεις, εκτός από τις μεταλλευτικές και τις τουριστικές					
i. Με μια βάρδια		20%	35%	50%	?
ii. Με δύο βάρδιες	20%	40%	70%	100%	?
iii. Με τρεις βάρδιες	40%	80%	120%	150%	?
β. Για τις μεταλλευτικές επιχειρήσεις	Ποσοστά της Γ' περιοχής, εκτός των περιοχών Α' και Δ', όπου ισχύουν τα ποσοστά αυτών των περιοχών				
γ. Για τις τουριστικές επιχειρήσεις	Ποσοστά με μια βάρδια				
3. Σχηματισμός ειδικού αφορολόγητου αποθεματικού επενδύσεων (Ν.1828/89) (ποσοστά αδιανέμητων καθαρών κερδών)					
- Γενικά	30% και 40%		40% και 50%		
- Για πρωτοεισαγόμενες επιχειρήσεις στο Χρηματιστήριο	5 επιπλέον ποσοστιαίες μονάδες (Τα υψηλότερα ποσοστά, δηλ. 40% για την Α' περιοχή και 50% για τις υπόλοιπες, ισχύουν για ορισμένες μόνο επενδύσεις				
- Για εμπορικές επιχειρήσεις για επενδύσεις στο μεταποιητικό τομέα	25%				
- Για εμπορικές επιχειρήσεις που πρωτοεισάγονται στο Χρηματιστήριο	35%				

Πηγή: ΚΕΠΕ, ΔΟΚΙΜΙΑ 7. Ε. Λεμονιά, Αθήνα 1991.

ΠΙΝΑΚΑΣ Ι: ΟΙ ΕΠΕΝΔΥΣΕΙΣ ΣΤΟΝ ΠΡΩΤΟΓΕΝΗ ΤΟΜΕΑ ΣΤΗΝ ΠΕΡΙΟΔΟ 1982-1995

N.1262/80

ΕΠΩΝΥΜΙΑ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΗΣ	ΘΕΣΗ	ΑΡΧΙΚΟ ΥΨΟΣ ΕΠΕΝΔΥΣΗΣ	ΤΕΛΙΚΗ ΔΑΠΑΝΗ	ΕΝΙΣΧΥΟΜΕΝΟ ΚΟΣΤΟΣ	ΙΔΙΑ ΣΥΜΜΕΤΟΧΗ	ΕΠΙΧΟΡΗΓΗΣΗ	ΕΠΙΔΟΤΗΣΗ ΔΑΝΕΙΟΥ	ΝΕΕΣ ΘΕΣΕΙΣ ΕΡΓΑΣΙΑΣ
ΑΘΑΝΑΣΙΟΥ ΝΙΚΟΛΑΟΣ	ΑΓ. ΑΘΑΝΑΣΙΟΣ	17200000	25449040	23448758	4326336	9379503	11742966	2
ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ ΔΟΥΡΟΣ	ΦΕΛΩΝΗ	4650000	5224202	3891900	1306050	1284000	1927925	0
Γ.Π.Σ. ΣΕΛΙΝΟΥ	ΣΕΛΙΝΟ	11190000	11273393	11273393	1803743	5073000	4396000	0
ΑΘΑΝΑΣΙΟΣ ΠΛΑΤΗΣ	ΜΑΝΔΡΑ	12500000	16233000	14596527	3246559	5108784	6888438	3
Γ.Π.Σ. ΠΟΛΥΣΙΤΟΥ	ΠΟΛΥΣΙΤΟΣ	49500000	56102000	56102000	5841000	25246000	25025000	4
ΠΑΤΣΟΓΛΟΥ ΑΝΤΩΝΙΟΣ	ΛΑΜΠΡΙΝΟ	4150000	4350000	4150000	740000	1660000	1950000	1
ΑΦΟΙ ΠΕΤΡΟΠΟΥΛΟΙ	ΚΙΜΜΕΡΙΑ	30000000	33048283	27988109	8262070	9795838	11195244	95
Δ & Κ ΓΕΝΝΑΔΙΟΣ ΑΒΕΕ	ΦΕΛΩΝΗ	24595000	43000000	43000000	6450000	12900000	23650000	0
Γ.Π.Σ. ΕΡΑΣΜΙΟΥ	ΕΡΑΣΜΙΟ	71500000	82267000	82267000	8226000	34963000	39078000	1
Γ.Π.Σ. ΑΓ. ΑΘΑΝΑΣΙΟΥ	ΑΓ.ΑΘΑΝΑΣΙΟΣ	69100000	72995990	72995990	7299599	31022000	34673738	2
Θ. ΚΥΡΜΑΝΗΣ-Α.ΚΥΡΜΑΝΗΣ ΟΕ	ΕΞΟΧΗ	15490000	13402000	13402000	2010300	4690700	6701000	1
Γ.Π.Σ. ΚΟΥΤΣΟΥ	ΚΟΥΤΣΟ	47500000	75937038	75500000	7594000	32087000	35863000	4
Γ.Π.Σ. ΣΕΛΙΝΟΥ	ΣΕΛΙΝΟ	6150000	10731368	10731368	1370000	5097400	4560831	0
Α. ΜΠΑΡΜΠΑΝΤΙΡΟΠΟΥΛΟΣ & ΣΙΑ ΟΕ	ΕΥΛΑΛΟ	55986000	36930759	33930759	5119614	13572303	13122809	9
ΑΦΟΙ ΜΠΙΚΟΥ	ΒΑΦΕΙΚΑ	15816000	30436789	30436789	7609197	14609658	8217934	0
ΝΙΚΟΛΑΟΣ ΚΙΖΛΑΡΙΔΗΣ	ΠΕΖΟΥΛΑ	9485000	10376274	9289836	1556441	4180426	4307927	0
ΑΓΡΟΤΙΚΟΣ ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΜΟΣ ΑΠΟΚΑΤ/ΣΗΣ ΑΚΤΗΜΟΝΩΝ	ΓΕΝΙΣΕΑ	71400000	88452239	86452239	8845224	47548731	32058284	0
ΒΡΕΝΟΣ ΑΝΑΣΤΑΣΙΟΣ	ΚΡΕΜΑΣΤΗ	3250000	3343000	3250000	1000000	1300000	950000	0
ΧΟΙΡΟΤΡΟΦΕΙΑ ΒΑΝΙΑΝΟΥ ΑΕ	ΒΑΝΙΑΝΟ	15000000	16276000	16276000	3255000	5533000	7488000	2
ΤΣΑΟΥΣΕΛΗΣ ΑΘΑΝΑΣΙΟΣ	ΑΓ. ΑΘΑΝΑΣΙΟΣ	16026000	23432201	22607201	3514830	8251628	10421530	3
ΔΟΥΡΟΣ ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ	ΦΕΛΩΝΗ	10600000	12544393	9147257	1881659	3110067	5515102	3
ΓΙΟΒΑΝΗΣ ΓΙΑΝΝΗΣ	ΣΕΛΙΝΟ	7100000	8745345	8431745	1311802	2951110	4482433	0
ΜΠΑΡΜΠΟΥΝΗΣ ΝΙΚΟΛΑΟΣ	ΑΒΔΗΡΑ	14300000	15334591	14875000	2300189	5209600	7704750	2
ΣΙΔΗΡΟΠΟΥΛΟΣ ΣΠΥΡΟΣ	ΚΟΜΝΗΝΑ	19820000	20367000	19867000	3055050	8940150	8371800	0
ΧΑΤΖΗΦΩΤΙΑΔΗΣ ΑΝΑΣΤΑΣΙΟΣ	ΓΕΝΙΣΕΑ	17592000	20698241	19598241	3104736	6957375	10636130	0
Δ. ΣΕΒΑΣΤΟΠΟΥΛΟΣ & ΣΙΑ	ΕΡΑΣΜΙΟ	21890000	22640000	21890000	3396000	7661500	11582500	0
ΓΟΥΛΑΣ ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ	ΓΕΝΙΣΕΑ	21342000	22366116	17634591	2604917	17634591	7691337	0
Ν. ΧΑΤΖΟΠΟΥΛΟΣ & ΣΙΑ ΟΕ	ΓΕΝΙΣΕΑ	16250000	17736324	17736324	11528611	7094529	0	0
ΑΓΡΟΤ. ΣΥΝ/ΣΜΟΣ ΣΕΛΙΝΟΥ	ΣΕΛΙΝΟ	1700000	1465000	1465000	732500	805750	0	0
ΑΓΡΟΤ. ΓΑΛΑΚΤ. ΣΥΝ/ΣΜΟΣ ΓΕΝΙΣΕΑΣ "Η ΠΙΣΤΗ"	ΓΕΝΙΣΕΑ	16000000	16000000	16000000	1600000	6262400	8137600	0
ΣΥΝΟΛΟ N.1262:		697.082.000	817.157.586	788.235.027	120.891.427	339.930.043	348.340.278	132

N.1892/90

ΜΠΛΙΟΥΜΗ ΣΤΑΜΑΤΙΑ ΑΕ	ΑΒΑΤΟ	119000000	162500000	148750000	52000000	66937500	34212500	0
ΣΤΕΦ. ΚΑΡΑΒΕΤΗΣ & ΣΙΑ ΟΕ	ΛΑΓΟΣ	99809800	117500000	117500000	47000000	23500000	47000000	0
ΣΥΝΟΛΟ N.1892:		218.809.800	280.000.000	266.250.000	99.000.000	90.437.500	81.212.500	0

ΓΕΝΙΚΟ ΣΥΝΟΛΟ: 915.891.800 1.097.157.586 1.054.485.027 219.891.427 430.367.543 429.552.778 132

ΠΙΝΑΚΑΣ ΙΙ: ΟΙ ΞΕΝΟΔΟΧΕΙΑΚΕΣ ΕΠΕΝΔΥΣΕΙΣ ΤΗΝ ΠΕΡΙΟΔΟ 1982-1995

Α/Α	ΕΠΩΝΥΜΙΑ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΗΣ	ΘΕΣΗ	ΑΡΧΙΚΟ ΥΨΟΣ ΕΠΕΝΔΥΣΗΣ	ΤΕΛΙΚΗ ΔΑΠΑΝΗ	ΕΝΙΣΧΥΟΜΕΝΟ ΚΟΣΤΟΣ	ΙΔΙΑ ΣΥΜΜΕΤΟΧΗ	ΕΠΙΧΟΡΗΓΗΣΗ	ΕΠΙΔΟΤΗΣΗ ΔΑΝΕΙΟΥ	ΝΕΕΣ ΘΕΣΕΙΣ ΕΡΓΑΣΙΑΣ
9/87	ΝΙΚΟΛΑΟΣ ΧΑΤΖΟΠΟΥΛΟΣ	ΓΕΝΗΣΕΑ	19150000	19449966	19150000	12058978	8234500	0	15
6/88	ΑΠ. ΔΕΡΜΕΤΖΟΠΟΥΛΟΣ-ΒΑΣΙΛ. ΣΤΥΛΙΑΝΙΔΗΣ	ΞΑΝΘΗ	5860000	5504000	5504000	3847296	1656704	0	0
		ΣΥΝΟΛΟ:	25010000	24953966	24654000	15906274	9891204	0	15

ΕΠΕΝΔΥΣΕΙΣ ΤΩΝ Ν.4171/61, Ν.289/76 ΚΑΙ Ν.1116/81

Ν.4171/61

ΕΠΩΝΥΜΙΑ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΗΣ	ΚΛΑΔΟΣ	ΘΕΣΗ	ΥΨΟΣ ΕΓΚΡΙΘ. ΕΠΕΝΔΥΣΗΣ	ΕΠΕΝΔΥΤΙΚΗ ΔΑΠΑΝΗ
ΣΕΠΕΚ Α.Ε.	20	Εξοχή	337500000	354157618
ΣΕΒΑΘ ΑΒΕΕ	20	Φελώνη	769784151	738995823
Ε.Ν.Ε.Β.Ε. Α.Ε	33	Πετροχώρι	237000000	171110068
Χαρτοποιία Θράκης Α.Ε	25	Μάγγανα	240000000	275007431
ΣΕΚΑΠ Α.Ε.	22	ΒΙΟΠΕ	700000000	789609020
ΣΥΝΟΛΟ:			2284284151	2329939960

Ν.289/76

ΕΠΩΝΥΜΙΑ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΗΣ	ΚΛΑΔΟΣ	ΘΕΣΗ	ΥΨΟΣ ΕΠΕΝΔΥΣΗΣ
ΣΕΒΑΘ Α.Ε.	20	Φελώνη	423646000
ΡΟΔΩΠΗ Α.Ε.	20	Ξάνθη	229500000
Στ. Σπάρταλης	20	Γενισέα	5140000
ΣΕΠΕΚ	20	Εξοχή	278000000
ΡΕΤ. HELLAS ΕΠΕ	20	Τοξότες	49810000
Σιδηρόπουλος Ελλάς	20	Ξάνθη	270000000
ΣΥΝΟΛΟ:			806,546,000

Ν.1116/81

ΕΠΩΝΥΜΙΑ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΗΣ	ΚΛΑΔΟΣ	ΘΕΣΗ	ΥΨΟΣ ΕΓΚΡΙΘ. ΕΠΕΝΔΥΣΗΣ	ΕΠΕΝΔΥΤΙΚΗ ΔΑΠΑΝΗ
Σ.Ε.Μ.Α. Κλωστήρια- Πλεκτήρια Βορείου Ελλάδος Σ.Μαφρέδας	23	Μαγικό	541.000.000	569.532.000

ΠΙΝΑΚΑΣ ΙΙΙ: ΟΙ ΟΛΟΚΛΗΡΩΜΕΝΕΣ ΕΠΕΝΔΥΣΕΙΣ ΤΩΝ Ν.1262/82 ΚΑΙ Ν.1892/90

Ν.1892/90

A/A	ΕΠΩΝΥΜΙΑ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΗΣ	ΘΕΣΗ	ΚΛΑΔΟΣ	ΑΡΧΙΚΟ ΥΦΟΣ ΕΠΕΝΔΥΣΗΣ	ΤΕΛΙΚΗ ΔΑΠΑΝΗ	ΕΝΙΣΧΥΟΜΕΝΟ ΚΟΣΤΟΣ	ΙΔΙΑ ΣΥΜΜΕΤΟΧΗ	ΕΠΙΧΟΡΗΓΗΣΗ	ΕΠΙΔΟΤΗΣΗ ΔΑΝΕΙΟΥ	ΝΕΕΣ ΘΕΣΕΙΣ ΕΡΓΑΣΙΑΣ
1/91	ΚΟΜΟΤΕΧ ΑΕ	ΒΙΠΕ	24	209000000	231663881	231663881	34779582	104248746	83600000	0
2/91	IDEAL ABEE	ΤΟΞΟΤΕΣ	35	834000000	863200000	863200000	182760000	388440000	292000000	15
3/91	A & Δ ΧΑΤΖΗΓΙΑΝΝΟΥ ΑΕ	ΓΕΝΙΣΣΕΑ	23	435000000	515071000	515071000	157409050	231781950	125880000	0
4/91	ΑΝΑΠΛΑΣΤ-ΣΠΥΡΙΔΟΠΟΥΛΟΣ & ΣΙΑ ΟΕ	ΜΑΓΙΚΟ	30	303100000	378758660	375558660	59533779	187779330	131445531	10
5/91	ΡΟΔΟΠΗ ΑΕ	ΞΑΝΘΗ	20	33100000	34101279	34101279	5464789	2104590	7561900	0
6/91	ΠΛΑΣΤΙΚΑ ΘΡΑΚΗΣ	ΜΑΓΙΚΟ	30	427000000	65334300	491682500	178085875	221257125	196673000	0
7/91	ΕΥΡΩΠΗ ΑΕ	ΓΕΝΙΣΣΕΑ	23	307929000	360848253	360848253	99929540	162381713	98537000	0
9/91	ΣΕΚΕ ΑΕ	ΞΑΝΘΗ	22	18000000	18000000	18000000	2820000	8100000	7200000	0
10/91	POLYBAG HELLAS ABEE	ΜΑΓΙΚΟ	30	431000000	431000000	538750000	82454400	242437500	215500000	8
11/91	ΜΑΧΙ ΕΠΕ	ΒΙΠΕ	24	447400000	563553000	559250000	146669583	318007417	98876000	39
12/91	ΧΑΡΤΟΠΟΙΙΑ ΘΡΑΚΗΣ ΑΕ	ΜΑΓΓΑΝΑ	25	1102000000	1107400962	1033369086	249165216	531096088	269764954	0
14/91	HELLINIC FRUIT S.A	ΔΙΟΜΗΔΕΙΑ	20	294500000	370259000	368125000	100602750	165656250	104000000	0
15/91	ΑΒΒΕ ΤΕΧΝ. ΕΡΓΩΝ & ΜΕΤΑΛ. G.MC	ΔΙΟΜΗΔΕΙΑ	35	537500000	708957077	671875000	213425827	369531250	126000000	0
1/92	ΕΚΤΥΠΩΤΙΚΗ ΘΡΑΚΗΣ ΑΕ	ΕΥΜΟΙΡΟ	24	467000000	595405623	583750000	169718123	262687500	163000000	42
2/92	POLYBAG HELLAS ABEE	ΜΑΓΙΚΟ	23	489000000	575082944	575082944	133419243	258787324	182876377	4
3/92	ΣΕΙΜΕΚΗΣ ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΑΕ	17ο χιλ. Ε-ΜΑΓΓΑΝΩΝ	36	245000000	304000000	304000000	92200000	136800000	75000000	8
4/92	ΜΑΡΜΑΡΑ ΞΑΝΘΗΣ ΑΒΕΕ	ΞΑΝΘΗ	33	270000000	337375193	337375000	107556250	151818750	78000000	12
1/93	ΕΥΡΩΠΗ ΑΕ	ΓΕΝΙΣΣΕΑ	23	609300000	1352996000	647677000	129196000	325781000	192700000	10
2/93	POLYBAG ABEE	ΜΑΓΙΚΟ	24	600000000	749064504	749064504	134831611	337079026	277153867	13
3/93	ΕΥΡΩΠΗ ΑΕ	ΓΕΝΙΣΣΕΑ	23	1355000000	647677000	1352996000	243612200	742383800	367000000	20
4/93	ΜΑΧΙ ΑΒΕΕ	ΒΙΠΕ	24	290000000	368359000	362493000	179862640	188496360	0	9
5/93	ΕΑΣ ΞΑΝΘΗΣ	ΠΕΖΟΥΛΑ	23	500000000	425383804	425383804	233961093	191422711	0	52
6/93	ΠΛΑΣΤΙΚΑ ΘΡΑΚΗΣ ΑΕ	ΜΑΓΙΚΟ	30	1405000000	1752031830	1752031830	315365729	788414323	648251778	32
1/94	ΠΛΑΣΤΙΚΑ ΘΡΑΚΗΣ ΑΕ	ΜΑΓΙΚΟ	30	1586700000	2000297467	1983375000	347778717	892518750	760000000	74
1/95	GREEN COTTON ΑΕ			404000000	506914000	505000000	214014000	292900000	0	1
2/95	A & Δ ΧΑΤΖΗΓΙΑΝΝΟΥ ΑΕ	ΓΕΝΙΣΣΕΑ	23	896000000	1120177827	1120000000	224177827	616000000	280000000	10
3/95	ΜΑΧΙ ΑΒΕΕ	ΒΙΠΕ	24	703000000	884906000	878750000	375231000	509675000	0	5
		ΣΥΝΟΛΟ 1892/90:		15199529000	17267818604	17638473741	4414024824	8627586503	4781020407	364
		ΣΥΝΟΛΟ:		22526642000	25782220784	26136279882	6547397545	12861611559	7218089886	1629

ΠΙΝΑΚΑΣ ΙΙΙ: ΟΙ ΟΛΟΚΛΗΡΩΜΕΝΕΣ ΕΠΕΝΔΥΣΕΙΣ ΤΩΝ Ν.1262/82 ΚΑΙ Ν.1892/90

N.1262/80

Α/Α	ΕΠΩΝΥΜΙΑ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΗΣ	ΘΕΣΗ	ΚΛΑΔΟΣ	ΑΡΧΙΚΟ ΥΨΟΣ ΕΠΕΝΔΥΣΗΣ	ΤΕΛΙΚΗ ΔΑΠΑΝΗ	ΕΝΙΣΧΥΟΜΕΝΟ ΚΟΣΤΟΣ	ΙΔΙΑ ΣΥΜΜΕΤΟΧΗ	ΕΠΙΧΟΡΗΓΗΣΗ	ΕΠΙΔΟΤΗΣΗ ΔΑΝΕΙΟΥ	ΝΕΕΣ ΘΕΣΕΙΣ ΕΡΓΑΣΙΑΣ
1/82	A & Δ ΧΑΤΖΗΩΑΝΝΟΥ Α.Ε.	ΓΕΝΙΣΣΑ	23	38000000		41799302	7210129	10920000	24000000	12
2/82	ΣΕΒΑΘ ΑΒΕΕ	ΓΕΝΙΣΣΑ	20	37856000	37592600	37356200	7631200	15689000	14073000	15
3/82	ΝΙΚΗ ΛΕΣΙΩΤΟΥ ΑΒΕΕ	ΓΕΝΙΣΣΑ	25	13050000	14790000	13046900	2218500	5871000	5218000	0
2/83	ΕΥΡΩΜΕΤΑΛ ΟΕ	ΞΑΝΘΗ	26	2650000	36939082	33820792	5614740	10146000	19806000	10
3/83	ΣΕΒΑΘ ΑΒΕΕ	ΦΕΛΩΝΗ	20	25000000	49308831	49302000	5918000	20706000	22678000	6
4/83	IDEAL ΤΡΙΑΝΤΑΦΥΛΛΟΥ	ΤΟΞΟΤΕΣ	35	34300000	30907000	30197000	4046000	9965000	15400000	7
5/83	ΧΑΡΤΟΠΟΙΑ ΘΡΑΚΗΣ ΑΕ	ΜΑΓΓΑΝΑ	25	400000000	478478667	478478667	78949000	191391000	232062000	0
7/83	ΣΕΒΑΘ ΑΒΕΕ	ΦΕΛΩΝΗ	20	71000000	111299512	96650700	18253119	34794000	0	6
10/83	ΚΥΚΛΟΣ ΑΕ	ΚΙΜΜΕΡΙΑ	30	34000000	36234502	36134502	7971590	10840350	17422562	12
11/83	ΤΖΩΝ ΦΙΛ ΕΛΛΑΣ ΑΕ	ΣΤΑΥΡ/ΠΟΛΗ	32	178000000	176254000	176254000	26438000	176254000	79315000	0
12/83	ΦΑΣΜΑ ΟΕ	ΒΑΦΕΪΚΑ	23	16500000		18177000	2500000	3200000	9962000	8
13/83	A & Δ ΧΑΤΖΗΩΑΝΝΟΥ	ΓΕΝΙΣΣΑ	23			38020000	13020000	10260000	14740000	101
14/83	ΓΣΑΓΓΑΛΙΔΟΥ	ΞΑΝΘΗ	24	2800000		2800000	420000	980000	1400000	3
16/83	ΝΑΣΗΣ ΑΕ	ΒΙΠΕ	37	258724000	259007610	255350000	39092610	148103000	71812000	43
1/84	ΝΕΟΚΗΠΕΥΤΙΚΗ ΕΠΕ	ΑΒΑΤΟ	20	25400000	29678259	29177811	4660000	8753343	16264600	4
2/84	ΠΛΑΣΤΙΚΑ ΘΡΑΚΗΣ	ΜΑΓΙΚΟ	30	142000000	261045297	239402892	56125000	86185000	101745000	29
5/84	ΕΥΡΟΡΑ FASHION ΑΒΕΕ	Π.ΚΑΤΡΑΜΙΟ	23	94665000	68578000	67913000	39715000	28863000	0	44
2/85	POLYBAG HELLAS ΑΒΕΕ	ΜΑΓΙΚΟ	20	168000000	218153000	216942000	32722000	86776000	98655000	37
5/85	ΣΕΒΑΘ ΑΒΕΕ	ΦΕΛΩΝΗ	28	65000000	68918037	65000000	10613338	27375000	27375000	5
8/85	ΣΕΒΑΘ ΑΒΕΕ	ΦΕΛΩΝΗ	20	90142000	92288137	90149009	13843220	40113194	36507515	0
11/85	ΧΑΡΤΟΠΟΙΑ ΘΡΑΚΗΣ ΑΕ	ΜΑΓΓΑΝΑ	25	400000000	714249000	714249000	107138000	285699000	349938000	0
1/86	ΣΜΥΡΔΕΧ ΕΠΕ	ΛΕΥΚΗ	33	9820000	10679485	10066500	5606729	4781587	0	2
2/86	ΚΟΜΟΤΕΧ ΑΕ	ΒΙΠΕ	24	45500000	50511549	45000000	7576732	18000000	20250000	10
3/86	ΜΑΡΜΑΡΑ ΘΡΑΚΗΣ	ΠΕΤΡΟΧΩΡΙ	33	73921000	92524776	92524776	21280698	35159415	36084663	17
4/86	POLYBAG HELLAS ΑΒΕΕ	ΜΑΓΙΚΟ	23	273500000	341664000	341664261	54666000	136665000	150333261	51
5/86	ΜΩΡΑΙΤΗΣ "ΕΥΛΟΤΕΧΝΙΚΗ"	ΞΑΝΘΗ	25	20469000	18667684	18667684	3733550	8400000	7300000	12
9/86	ΧΑΡΤΙΧ ΑΕ	ΒΙΠΕ	25	35000000	32948795	31344383	4942319	13791528	14418417	5
3/87	A & Δ ΧΑΤΖΗΩΑΝΝΟΥ ΑΕ	ΓΕΝΙΣΣΑ	23	178000000	196390696	192705806	70700000	96352903	32759000	222
5/87	ΠΛΑΣΤΙΚΑ ΘΡΑΚΗΣ	ΜΑΓΙΚΟ	30	355000000	442311703	442311703	72981000	178251000	213194000	44
6/87	POLYBAG HELLAS ΑΒΕΕ	ΜΑΓΙΚΟ	23	225000000	264490821	264490821	42318531	113731000	121665779	71
8/87	A & Δ ΧΑΤΖΗΩΑΝΝΟΥ ΑΕ	ΓΕΝΙΣΣΑ	23	290000000	318528116	318523389	119129515	207040000	0	61
11/87	ΣΕΒΑΘ ΑΒΕΕ	ΦΕΛΩΝΗ	28	33000000	32182393	31922172	4827359	15961086	11133727	3
12/87	Ν.ΚΙΤΣΟΣ & ΣΙΑ ΟΕ	ΞΑΝΘΗ	26	44000000	53612950	53612950	11258720	21177115	18650000	9
16/87	ΡΟΔΟΠΗ ΑΕ	ΞΑΝΘΗ	20	16000000	16650864	16650864	2771480	9207927	5504000	2
18/87	ΕΥΡΩΠΑ FASHION ΑΒΕΕ	Π. ΚΑΤΡΑΜΙΟ	24	218000000	98871929	98871929	46698738	52698738	0	48
1/88	A & Δ ΧΑΤΖΗΩΑΝΝΟΥ ΑΕ	ΓΕΝΙΣΣΑ	23	291710000	320659176	317497000	119285213	206373000	0	0
2/88	ΕΥΡΩΠΗ ΑΕ	ΓΕΝΙΣΣΑ	23	286500000	337089703	337089703	186769459	168554850	0	61
3/88	ΑΒΕΕ ΜΕΤΑΛΛΟΥΡΓΙΑΣ & ΤΕΧΝΙΚΩΝ ΕΡΓΩΝ	ΔΙΟΜΗΔΕΙΑ	35	196000000	204401000	191950000	59481000	93479000	59300000	63
4/88	ΣΟΓΙΑ Β. ΕΛΛΑΔΑΣ ΑΒΕΕ	ΞΑΝΘΗ	20	320723000	338734725	334982725	105516000	141027000	108735000	17
5/88	Ν. ΜΥΛΩΝΑΣ ΒΙΒΙΚΙΔΗΣ ΟΕ	ΚΙΜΜΕΡΙΑ	20	48265000	64302075	62632460	14748487	31253597	18300000	6
7/88	ΠΛΑΣΤΙΚΑ ΘΡΑΚΗΣ ΑΒΕΕ	ΜΑΓΙΚΟ	30	292550000	321360756	321360756	48204113	149432751	139791930	15
8/88	POLYBAG HELLAS ΑΒΕΕ	ΜΑΓΙΚΟ	23	289900000	347049057	347049057	52057359	169706988	125284710	15
9/88	ΚΥΚΛΟΣ ΑΕ	ΚΙΜΜΕΡΙΑ	33	40324000	56770116	56770116	11345023	27817356	10050000	2
10/88	A & Δ ΧΑΤΖΗΩΑΝΝΟΥ ΑΕ	ΓΕΝΙΣΣΑ	23	298364000	328464623	327526386	114962618	212892150	0	0
		ΥΠΟΣΥΝΟΛΟ Ι:		5978633000	6972588526	6985436216	1664960089	3324637878	2251128164	1078

ΠΙΝΑΚΑΣ ΙΙ: ΟΙ ΟΛΟΚΛΗΡΩΜΕΝΕΣ ΕΠΕΝΔΥΣΕΙΣ ΤΩΝ Ν.1262/82 ΚΑΙ Ν.1892/90

Ν.1892/90

Α/Α	ΕΠΩΝΥΜΙΑ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΗΣ	ΘΕΣΗ	ΚΛΑΔΟΣ	ΑΡΧΙΚΟ ΥΨΟΣ ΕΠΕΝΔΥΣΗΣ	ΤΕΛΙΚΗ ΔΑΠΑΝΗ	ΕΝΙΣΧΥΟΜΕΝΟ ΚΟΣΤΟΣ	ΙΔΙΑ ΣΥΜΜΕΤΟΧΗ	ΕΠΙΧΟΡΗΓΗΣΗ	ΕΠΙΔΟΤΗΣΗ ΔΑΝΕΙΟΥ	ΝΕΕΣ ΘΕΣΕΙΣ ΕΡΓΑΣΙΑΣ
1/91	ΚΟΜΟΤΕΧ ΑΕ	ΒΙΠΕ	24	209000000	231663881	231663881	34779582	104248746	83600000	0
2/91	ΙΔΕΑΛ ΑΒΕΕ	ΤΟΞΟΤΕΣ	35	834000000	863200000	863200000	182760000	388440000	292000000	15
3/91	Α & Δ ΧΑΤΖΗΓΙΑΝΝΟΥ ΑΕ	ΓΕΝΙΣΣΕΑ	23	435000000	515071000	515071000	157409050	231781950	125880000	0
4/91	ΑΝΑΠΛΑΣΤ-ΣΠΥΡΙΔΟΠΟΥΛΟΣ & ΣΙΑ ΟΕ	ΜΑΓΙΚΟ	30	303100000	378758660	375558660	59533779	187779330	131445531	10
5/91	ΡΟΔΟΠΗ ΑΕ	ΞΑΝΘΗ	20	331000000	34101279	34101279	5464789	2104590	7561900	0
6/91	ΠΛΑΣΤΙΚΑ ΘΡΑΚΗΣ	ΜΑΓΙΚΟ	30	427000000	65334300	491682500	178085875	221257125	196673000	0
7/91	ΕΥΡΩΠΗ ΑΕ	ΓΕΝΙΣΣΕΑ	23	307929000	360848253	360848253	99929540	162381713	98537000	0
9/91	ΣΕΚΕ ΑΕ	ΞΑΝΘΗ	22	180000000	180000000	180000000	2820000	8100000	7200000	0
10/91	POLYBAG HELLAS ΑΒΕΕ	ΜΑΓΙΚΟ	30	431000000	431000000	538750000	82454400	242437500	215500000	8
11/91	ΜΑΧΙ ΕΠΕ	ΒΙΠΕ	24	447400000	563553000	559250000	146669583	318007417	98876000	39
12/91	ΧΑΡΤΟΠΟΙΑ ΘΡΑΚΗΣ ΑΕ	ΜΑΓΓΑΝΑ	25	1102000000	1107400962	1033369086	249165216	531096088	269764954	0
14/91	HELLINIC FRUIT S.A	ΔΙΟΜΗΔΕΙΑ	20	294500000	370259000	368125000	100602750	165656250	104000000	0
15/91	ΑΒΒΕ ΤΕΧΝ. ΕΡΓΩΝ & ΜΕΤΑΛ. GMC	ΔΙΟΜΗΔΕΙΑ	35	537500000	708957077	671875000	213425827	369531250	126000000	0
1/92	ΕΚΤΥΠΩΤΙΚΗ ΘΡΑΚΗΣ ΑΕ	ΕΥΜΟΙΡΟ	24	467000000	595405623	583750000	169718123	262687500	163000000	42
2/92	POLYBAG HELLAS ΑΒΕΕ	ΜΑΓΙΚΟ	23	489000000	575082944	575082944	133419243	258787324	182876377	4
3/92	ΣΕΙΜΕΚΗΣ ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΑΕ	17ο χιλ. Ε-ΜΑΓΓΑΝΩΝ	36	245000000	304000000	304000000	92200000	136800000	75000000	8
4/92	ΜΑΡΜΑΡΑ ΞΑΝΘΗΣ ΑΒΕΕ	ΞΑΝΘΗ	33	270000000	337375193	337375000	107556250	151818750	78000000	12
1/93	ΕΥΡΩΠΗ ΑΕ	ΓΕΝΙΣΣΕΑ	23	609300000	1352996000	647677000	129196000	325781000	192700000	10
2/93	POLYBAG ΑΒΕΕ	ΜΑΓΙΚΟ	24	600000000	749064504	749064504	134831611	337079026	277153867	13
3/93	ΕΥΡΩΠΗ ΑΕ	ΓΕΝΙΣΣΕΑ	23	1355000000	647677000	1352996000	243612200	742383800	367000000	20
4/93	ΜΑΧΙ ΑΒΕΕ	ΒΙΠΕ	24	290000000	368359000	362493000	179862640	188496360	0	9
5/93	ΕΑΣ ΞΑΝΘΗΣ	ΠΕΖΟΥΛΑ	23	500000000	425383804	425383804	233961093	191422711	0	52
6/93	ΠΛΑΣΤΙΚΑ ΘΡΑΚΗΣ ΑΕ	ΜΑΓΙΚΟ	30	1405000000	1752031830	1752031830	315365729	788414323	648251778	32
1/94	ΠΛΑΣΤΙΚΑ ΘΡΑΚΗΣ ΑΕ	ΜΑΓΙΚΟ	30	1586700000	2000297467	1983375000	347778717	892518750	760000000	74
1/95	GREEN COTTON ΑΕ			404000000	506914000	505000000	214014000	292900000	0	1
2/95	Α & Δ ΧΑΤΖΗΓΙΑΝΝΟΥ ΑΕ	ΓΕΝΙΣΣΕΑ	23	896000000	1120177827	1120000000	224177827	616000000	280000000	10
3/95	ΜΑΧΙ ΑΒΕΕ	ΒΙΠΕ	24	703000000	884906000	878750000	375231000	509675000	0	5
		ΣΥΝΟΛΟ 1892/90:		15199529000	17267818604	17638473741	4414024824	8627586503	4781020407	364
		ΣΥΝΟΛΟ:		22526642000	25782220784	26136279882	6547397545	12861611559	7218089886	1629

ΠΙΝΑΚΑΣ ΙV: ΟΙ ΜΗ ΟΛΟΚΛΗΡΩΜΕΝΕΣ ΕΠΕΝΔΥΣΕΙΣ ΤΩΝ Ν.1262/82 ΚΑΙ Ν.1892/90

Α/Α	ΕΠΩΝΥΜΙΑ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΗΣ	ΘΕΣΗ	ΚΛΑΔΟΣ	ΚΟΣΤΟΣ	ΙΔΙΑ	ΕΠΙΧΟΡΗΓΗΣΗ	ΕΠΙΔΟΤΗΣΗ	ΝΕΕΣ ΘΕΣΕΙΣ
				ΕΠΕΝΔΥΣΗΣ	ΣΥΜΜΕΤΟΧΗ		ΔΑΝΕΙΟΥ	ΕΡΓΑΣΙΑΣ
1/82	ΒΙΟΚΥΤΑΛ ΑΒΕΕ	ΜΕΛΙΣΣΑ	34	138,700,000	25,326,000	41,610,000	73,764,000	120
2/82	ΠΛΑΣΤΙΚΑ ΘΡΑΚΗΣ ΑΒΕΕ	ΜΑΓΙΚΟ	30	165,000,000	31,845,000	59,400,000	73,755,000	51
1/83	Ε.ΛΑΜΠΡΟΥ & ΣΙΑ ΑΕ	ΕΞΟΧΗ	30	110,000,000	16,550,000	38,500,000	55,250,000	5
2/83	ΚΩΤΤΑΚΗΣ Κ.	ΞΑΝΘΗ	25	20,540,843	7,700,012	5,648,731	7,462,100	7
3/83	ΒΑΦΕΙΑΔΟΥ-ΜΩΪΣΙΔΟΥ ΟΕ	ΕΥΜΟΙΡΟ	21	35,000,000	5,250,000	11,200,000	18,550,000	6
4/83	ΡΟΔΟΠΗ ΑΕ	ΞΑΝΘΗ	20	31,000,000	5,000,000	13,950,000	12,050,000	0
5/83	ΣΚΟΥΜΠΡΗΣ ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ	ΤΥΜΠΑΝΟ	24	10,000,000	1,500,000	2,750,000	5,750,000	12
6/83	ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΑ ΖΑΧΑΡΗΣ	ΤΟΞΟΤΕΣ	20	107,346,250	27,909,960	26,836,500	0	0
1/84	ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΑ ΟΡΓΑΝ. ΧΗΜ. ΛΙΠΑΣΜΑΤΩΝ	ΔΙΟΜΗΔΕΙΑ	31	77,000,000	17,360,000	24,640,000	38,000,000	45
2/84	ΣΕΒΑΘ ΑΒΕΕ	ΦΕΛΩΝΗ	20	65,000,000	10,000,000	32,500,000	22,500,000	3
1/85	ΔΡΥΜΟΣ ΑΕ	ΔΑΦΝΩΝΑ	25	264,198,000	32,064,000	125,494,000	109,640,000	16
3/85	ΒΙΟΤΕΧΝΙΑ ΕΚΤΥΠΩΣΕΩΝ ΤΟ ΦΑΣΜΑ"	ΒΑΦΕΪΚΑ	28	25,500,000	3,825,000	8,288,000	13,387,000	4
4/85	IDEAL ΤΡΙΑΝΤΑΦΥΛΛΟΥ ΑΕ	ΤΟΞΟΤΕΣ	35	58,000,000	8,700,000	19,140,000	30,160,000	6
2/86	ΣΕΠΕΚ ΑΕ	ΕΞΟΧΗ	20	62,187,000	6,219,000	29,850,000	26,118,000	17
3/86	ΕΛ.ΒΙ.Ζ. ΑΕ	ΕΥΜΟΙΡΟ	39	575,700,000	92,250,000	313,500,000	169,950,000	116
5/86	ΧΟΡΟΖΗΣ ΣΤΕΡΙΟΣ	ΕΥΜΟΙΡΟ	30	42,000,000	6,450,000	15,414,000	21,136,000	5
1/87	ΑΦΟΙ ΔΑΣΤΕΡΙΔΗ "ΣΥΡΒΑΣ"	ΒΙ.ΠΕ.	34	91,400,000	15,800,000	38,845,000	36,755,000	50
2/87	ΣΕΠΕΚ ΑΕ	ΕΞΟΧΗ	20	138,000,000	13,800,000	70,380,000	53,820,000	3
3/87	Ε. ΠΑΣΧΑΛΙΔΗΣ -PASA LEDEK	ΞΑΝΘΗ	24	71,550,000	16,700,000	32,555,250	22,294,750	100
4/87	ΣΙΑΚΚΑΣ ΧΡΗΣΤΟΣ	ΒΙ.ΠΕ.	33	56,553,750	8,550,000	24,996,757	23,006,993	15
6/87	ΑΓΓΕΛΗΣ ΝΙΚΟΛΑΟΣ	ΒΙ.ΠΕ.	34	66,000,000	11,000,000	26,400,000	29,300,000	18
9/87	ΣΕΒΑΘ ΑΒΕΕ	ΦΕΛΩΝΗ	20	59,000,000	8,850,000	25,075,000	25,075,000	0
10/87	SEMELI ΕΠΕ	ΔΙΟΜΗΔΕΙΑ	24	174,000,000	32,232,200	76,038,000	68,829,800	180
11/87	ΣΕΚΑΠ ΑΕ	ΒΙ.ΠΕ.	22	29,169,000	2,916,000	14,230,000	12,023,000	5
15/87	ΜΑΡΙΑ ΜΠΕΖΕΜΕΡΛΗ	ΣΕΛΕΡΟ	24	56,500,000	13,000,000	23,730,000	19,770,000	16
3/88	ΕΛΒΙΤΕΣ ΑΕΒΕ ΕΞΠΟΡΤ	ΠΟΛΥΣΙΤΟΣ	24	50,390,000	26,454,750	23,935,250	0	27
1/89	ΕΥΡΩΠΗ ΑΕ	ΓΕΝΙΣΣΕΑ	23	297,500,000	159,460,000	138,040,000	0	0
3/89	ΣΕΒΑΘ ΑΒΕΕ	ΦΕΛΩΝΗ	20	103,000,000	15,450,000	54,899,000	32,651,000	0
4/89	ΣΕΚΑΠ ΑΕ	ΒΙ.ΠΕ.	22	95,000,000	9,500,000	47,785,000	37,715,000	0
6/89	ΣΑΒΒΑΣ ΚΕΣΣΕΣΙΔΗΣ ΑΕ	ΦΕΛΩΝΗ	24	101,500,000	21,037,500	59,276,000	21,186,500	0

ΠΙΝΑΚΑΣ ΙV: ΟΙ ΜΗ ΟΛΟΚΛΗΡΩΜΕΝΕΣ ΕΠΕΝΔΥΣΕΙΣ ΤΩΝ Ν.1262/82 ΚΑΙ Ν.1892/90

Α/Α	ΕΠΩΝΥΜΙΑ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΗΣ	ΘΕΣΗ	ΚΛΑΔΟΣ	ΚΟΣΤΟΣ	ΙΔΙΑ	ΕΠΙΧΟΡΗΓΗΣΗ	ΕΠΙΔΟΤΗΣΗ	ΝΕΕΣ ΘΕΣΕΙΣ
				ΕΠΕΝΔΥΣΗΣ	ΣΥΜΜΕΤΟΧΗ		ΔΑΝΕΙΟΥ	
1/91	ΔΕΡΑΣ ΑΕ	ΞΑΝΘΗ	29	193,690,000	38,738,000	87,160,500	67,791,500	83
2/91	ΝΑΣΗΣ ΑΒΕΕ	ΒΙ.ΠΕ.	37	340,625,000	51,945,312	177,125,000	111,554,688	18
1/92	ΕΒΓΑ ΑΕ	ΜΑΓΙΚΟ	20	153,000,000	84,150,000	68,850,000	0	13
2/92	ΓΕΡΜΑΝΟΣ ΜΠΑΤΑΡΙΕΣ ΑΒΕΕ	Ν. ΟΛΒΙΟ	31	1,200,000,000	216,000,000	540,000,000	444,000,000	30
3/92	ΣΑΒΒΑΣ ΓΕΩΡΓΙΑΔΗΣ & ΣΙΑ ΟΕ	ΒΙ.ΠΕ.	20	15,713,000	2,432,000	5,881,960	7,399,040	7
4/92	ΒΑΛΒΕ ΑΕ	ΞΑΝΘΗ	34	83,523,968	18,838,408	28,194,399	36,491,161	0
5/92	ΦΟΙΝΙΞ ΙΝΤΕΡΝΑΣΙΟΝΑΛ ΕΙΔΩΝ ΚΙΓΚΑΛΕΡΙΑΣ	ΒΙ.ΠΕ.	35	945,000,000	189,000,000	534,225,000	221,775,000	49
6/92	ΧΑΡΤΟΠΟΙΑ ΘΡΑΚΗΣ ΑΕ	ΜΑΓΓΑΝΑ	27	2,500,000,000	375,000,000	1,310,000,000	815,000,000	40
7/92	ΣΕΚΕ ΑΕ	ΞΑΝΘΗ	22	920,000,000	38,000,000	414,000,000	368,000,000	506
8/92	ΕΛΛΗΝΙΚΑ ΦΡΟΥΤΑ ΑΕ	ΔΙΟΜΗΔΕΙΑ	20	610,000,000	134,200,000	274,000,000	201,300,000	24
9/92	PRESSFORM ΑΕ	ΒΙ.ΠΕ.	24	327,000,000	75,210,000	170,000,000	81,790,000	83
2/93	EUROLUPIN HELLAS S.A.	ΒΙ.ΠΕ	20	2,456,000,000	627,900,000	1,228,000,000	686,000,000	38
3/93	ΜΙΧΑΗΛ ΣΑΛΗΣ ΑΕ	ΞΑΝΘΗ	24	660,000,000	350,000,000	310,000,000	0	85
4/93	ΧΑΡΤΟΠΟΙΑ ΘΡΑΚΗΣ ΑΕ	ΜΑΓΓΑΝΑ	27	1,308,000,000	196,200,000	661,600,000	450,200,000	55
5/93	ΠΑΡΑΓΩΓΗ ΚΑΙ ΕΜΠΟΡΙΑ ΧΕΛΙΩΝ Α	ΓΕΝΙΣΣΕΑ	20	240,000,000	60,000,000	108,000,000	72,000,000	6
6/93	ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΑ ΔΙΕΛΑΣΕΩΣ ΑΛΟΥΜΙΝΙΟΥ "GROUPAL"	ΕΥΛΑΛΟ	34	340,000,000	68,000,000	153,000,000	119,000,000	53
7/93	ΑΝΑΠΛΑΣΤ ΑΕ	ΜΑΓΙΚΟ	30	440,000,000	74,800,000	198,000,000	167,200,000	23
8/93	ΚΑΛΩΔΙΑ ΞΑΝΘΗΣ ΑΕ	ΚΙΜΜΕΡΙΑ	30	470,000,000	70,500,000	211,500,000	188,000,000	6
9/93	TANIS MULTIMEDIA SYSTEMS	ΒΙΟ.ΠΕ.	35	390,000,000	84,400,000	235,600,000	70,000,000	35
10/93	PRESSFORM ΑΕ	ΒΙΟ.ΠΕ.	24	290,000,000	66,700,000	146,900,000	76,400,000	95
1/94	ΓΕΡΜΑΝΟΣ ΜΠΑΤΑΡΙΕΣ ΑΒΕΕ	Ν. ΟΛΒΙΟ	31	704,445,000	176,112,000	317,000,000	211,333,000	20
2/94	ΕΚΤΥΠΩΤΙΚΗ ΘΡΑΚΗΣ ΑΕ	ΕΥΜΟΙΡΟ	28	475,556,000	261,556,000	214,000,000	0	9
3/94	ΣΕΚΕ ΑΕ	ΞΑΝΘΗ	22	373,330,000	56,000,000	168,000,000	149,330,000	40
4/94	ΠΛΑΣΤΙΚΑ ΘΡΑΚΗΣ ΑΕ	ΜΑΓΙΚΟ	30	1,586,700,000	263,392,000	714,000,000	609,308,000	74
5/94	GREEN COTTON ΑΕ	ΒΙ.ΠΕ.	24	298,000,000	0	0	0	0
6/94	MAXI ΑΒΕΕ	ΒΙ.ΠΕ.	24	298,000,000	143,040,000	154,960,000	0	11
7/94	ΓΕΡΜΑΝΟΣ ΜΠΑΤΑΡΙΕΣ ΑΒΕΕ	Ν. ΟΛΒΙΟ	31	463,000,000	98,619,000	208,350,000	156,031,000	7
8/94	A & Δ ΧΑΤΖΗΩΑΝΝΟΥ ΑΒΕΕ	ΓΕΝΙΣΣΕΑ	23	348,000,000	87,000,000	156,600,000	104,400,000	3
		ΣΥΝΟΛΟ:		21.308.817.811	6.483.267.563	10.219.853.347	6.474.202.532	2.240

ΠΙΝΑΚΑΣ V: ΚΑΤΑΛΟΓΟΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ ΠΟΥ ΠΗΡΑΝ ΜΕΡΟΣ ΣΤΗΝ ΕΡΕΥΝΑ

ΕΠΩΝΥΜΙΑ	ΤΟΠΟΘΕΣΙΑ
A & Δ ΧΑΤΖΗΩΑΝΝΟΥ	ΓΕΝΙΣΕΑ
ΣΕΡΑΦ	Μ. ΚΑΡΑΟΛΗ 79
ΝΙΚΗ ΛΕΣΙΩΤΟΥ ΑΒΕΕ	ΓΕΝΙΣΕΑ
ΧΑΡΤΟΠΟΙΑ ΘΡΑΚΗΣ ΑΕ	ΜΑΓΓΑΝΑ
ΚΥΚΛΟΣ ΑΕ	ΚΙΜΜΕΡΙΑ
ΝΑΣΗΣ ΑΕ	ΒΙΠΕ
ΠΛΑΣΤΙΚΑ ΘΡΑΚΗΣ ΑΒΕΕ	ΜΑΓΙΚΟ
EUROPA FASHION ΑΒΕΕ	ΙΙ. ΚΑΙΓΡΑΜΙΟΥ
POLYBAG HELLAS ΑΒΕΕ	ΜΑΓΙΚΟ
ΣΜΥΡΔΕΧ ΕΠΕ	ΛΕΥΚΗ
ΚΟΜΟΤΕΧ ΑΕ	ΒΙΠΕ
ΜΑΡΜΑΡΑ ΘΡΑΚΗΣ	ΠΕΤΡΟΧΩΡΙ
ΜΩΡΑΙΤΗΣ "ΕΥΛΟΤΕΧΝΙΚΗ"	ΞΑΝΘΗ
ΧΑΡΤΙΧ ΑΕ	ΒΙΠΕ
Ν.ΚΙΤΣΟΣ & ΣΙΑ ΟΕ	4ο χλμ. Ξάνθης - Λάγους
ΡΟΔΟΠΗ ΑΕ	ΞΑΝΘΗ
ΑΒΕΕ ΜΕΤΑΛΛΟΥΡΓΙΑΣ & ΤΕΧΝΙΚΩΝ ΕΡΓΩΝ	ΔΙΟΜΗΔΕΙΑ
ΣΟΦΙΑ Β. ΕΛΛΑΣ ΑΒΕΕ	ΞΑΝΘΗ
Ν.ΜΥΛΩΝΑΣ ΒΙΒΙΚΙΔΗΣ ΟΕ	Μιαούλη 2
ΒΑΛΒΕ ΑΕ	ΛΕΥΚΗ
ΠΟΤΟΠΟΙΑ ΞΑΝΘΗΣ	3ο χλμ ΞΑΝΘΗΣ ΔΙΟΜΗΔΕΙΑΣ
ΕΛΒΙΤΕΞ ΑΒΕΕ ΕΞΠΟΡΤ	ΠΟΛΙΣΥΤΟΣ
ΑΦΟΙ ΔΕΚΑΛΤΣΙΔΟΥ - ΞΑΝΤΕΞ ΟΒΕΕ	ΒΙ.ΠΕ.
ΑΝΑΠΛΑΣΤ ΣΠΥΡΙΔΟΠΟΥΛΟΣ & ΣΙΑ ΟΕ	ΜΑΓΙΚΟ
ΣΕΚΕ ΑΕ	ΞΑΝΘΗ
ΜΑΧΙ ΕΠΕ	ΒΙΠΕ
ΕΚΤΥΠΩΤΙΚΗ ΘΡΑΚΗΣ ΑΕ	ΕΥΜΟΙΡΟ
ΣΤΙΜΕΚΗΣ ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΑΕ	17ο χλμ. ΞΑΝ-ΜΑΓΓΑΝΩΝ
ΜΑΡΜΑΡΑ ΞΑΝΘΗΣ ΑΒΕΕ	2ο χλμ ΞΑΝΘΗΣ ΛΑΓΟΥΣ
ΕΑΣ ΞΑΝΘΗΣ	Μ. ΚΑΡΑΟΛΗ ΞΑΝΘΗ
ΣΤ. ΣΠΑΡΤΑΛΗΣ	ΓΕΝΙΣΕΑ
PET HELLAS ΕΠΕ	ΑΓ. ΑΘΑΝΑΣΙΟΣ

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΘΕΣΣΑΛΙΑΣ
ΣΧΟΛΗ ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΚΩΝ ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ
ΤΜΗΜΑ ΜΗΧΑΝΙΚΩΝ ΧΩΡΟΤΑΞΙΑΣ
ΚΑΙ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΗΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ

Πεδίον Άρεως
383.34 Βόλος

Τηλ. 0421/69.781-4
Fax: 0421/63793

Αγαπητέ Κύριε,

Η επιχείρησή σας επιλέχθηκε για να συμμετάσχει σε μια μελέτη με θέμα: "Αναπτυξιακοί Νόμοι και Βιομηχανικές Επενδύσεις στο Ν.Εάνθης". Η μελέτη αυτή γίνεται στα πλαίσια της Διπλωματικής Εργασίας της φοιτήτριας Δέσποινας Μιχαηλίδου, του Τμήματος Μηχανικών Χωροταξίας και Περιφερειακής Ανάπτυξης του Πανεπιστημίου Θεσσαλίας, υπό την εποπτεία του Καθηγητή κ. Σπύρου Βλιάμου και του Αναπληρωτή Καθηγητή κ. Δημήτρη Οικονόμου.

Η επιλογή σας έγινε με επιστημονικό τρόπο από του καταλόγους της Νομαρχίας και είναι σημαντικό να πάρει μέρος όποιος έχει επιλεγεί.

Οι πληροφορίες που θα δώσετε είναι αυστηρά εμπιστευτικές και μόνο στατιστικά σύνολα και συμπεράσματα θα χρησιμοποιηθούν στη μελέτη.

Παρακαλείσθε να συμπληρώσετε το συνημμένο ερωτηματολόγιο όσο το δυνατόν πιο σύντομα, αν μπορείτε σε μια εβδομάδα, έτσι ώστε να επιταχυνθεί η πραγματοποίηση της μελέτης και η εξαγωγή των συμπερασμάτων.

Ευχαριστούμε για τη συνεργασία. Αν έχετε κάποια ερώτηση ή θέλετε περισσότερες πληροφορίες μπορείτε να απευθυνθείτε στη φοιτήτρια που εκτελεί την έρευνα στην ακόλουθη διεύθυνση όπου, πρέπει να επιστραφούν και τα ερωτηματολόγια.

Δ/ση: Μιχαηλίδου Δέσποινα, Σάρδεων 39, Εάνθη 67100. Τηλ.: 0541 24997.

Με εκτίμηση
Ο Πρόεδρος του Τμήματος

ΕΡΩΤΗΜΑΤΟΛΟΓΙΟ

1. Προφίλ της επιχείρησης.

1.1 Επωνυμία της επιχείρησης: .....

1.2 Νομικό καθεστώς της επιχείρησης: .....

1.3 Έδρα της επιχείρησης: .....

1.4 Χωροθέτηση της επένδυσης: .....

1.5 Μέγεθος ιδίων κεφαλαίων: .....

1.6 Ένταξη στους αναπτυξιακούς νόμους από την αρχή της δημιουργίας της
επιχείρησης; (Αν Ναι δεν απαντάτε στην 1.6)

Ναι

Όχι

1.6 Κέρδη πριν την ένταξη στα κίνητρα: .....

1.7 " μετά την ένταξη στα κίνητρα (πιο πρόσφατος ισολογισμός): .....

1.9 Σε τι αγορά απευθύνεται η επιχείρηση;

	Ναι	Όχι	% παραγωγής
α) Τοπική (Θράκη & Μακεδονία)	☐	☐	.....
β) Εθνική (Λοιπή Ελλάδα)	☐	☐	.....
γ) Εξαγωγές	☐	☐	.....

χώρες εξαγωγών: .....

.....

1.10 Κάνετε εισαγωγή πρώτης ύλης και αν ναι από που;

	Ναι	Όχι	%
α) Από Θράκη & Μακεδονία	☐	☐	.....
β) Από την υπόλοιπη Ελλάδα	☐	☐	.....
γ) Από το εξωτερικό	☐	☐	.....

χώρες εισαγωγής πρώτης ύλης: .....

.....

1.11 Υπάρχει εξειδικευμένη εργασιακή δύναμη:

Ποσοστό πτυχιούχων ΑΕΙ: .....

2. Σε ποιές περιπτώσεις έχετε χρησιμοποιήσει τους αναπτυξιακούς νόμους;

2.1 Έτος υπαγωγής .....

Νόμος υπαγωγής .....

Α ΟΜΑΔΑ

	Ναι	Όχι
*) Δωρεάν ενίσχυση επιχορήγησης στην επιχείρηση.	☐	☐
*) Επιδότηση επιτοκίου στο δάνειο επένδυσεως.	☐	☐
*) Αυξημένες αποσβέσεις.	☐	☐

Β ΟΜΑΔΑ

*) Αφορολόγητες εκπώσεις.	☐	☐
*) Αυξημένες αποσβέσεις.	☐	☐

2.2 Έτος υπαγωγής .....

Νόμος υπαγωγής .....

A ΟΜΑΔΑ

	Ναι	Όχι
*) Δωρεάν ενίσχυση επιχορήγησης στην επιχείρηση.	☐	☐
*) Επιδότηση επιτοκίου στο δάνειο επενδύσεως.	☐	☐
*) Αυξημένες αποσβέσεις.	☐	☐

B ΟΜΑΔΑ

*) Αφορολόγητες εκπτώσεις.	☐	☐
*) Αυξημένες αποσβέσεις.	☐	☐

2.3 Έτος υπαγωγής .....

Νόμος υπαγωγής .....

A ΟΜΑΔΑ

	Ναι	Όχι
*) Δωρεάν ενίσχυση επιχορήγησης στην επιχείρηση.	☐	☐
*) Επιδότηση επιτοκίου στο δάνειο επενδύσεως.	☐	☐
*) Αυξημένες αποσβέσεις.	☐	☐

B ΟΜΑΔΑ

*) Αφορολόγητες εκπτώσεις.	☐	☐
*) Αυξημένες αποσβέσεις.	☐	☐

2.4 Έτος παραγωγής .....

Νόμος παραγωγής .....

A ΟΜΑΔΑ

	Ναι	Όχι
*) Δωρεάν ενίσχυση επιχορήγησης στην επιχείρηση.	☐	☐
*) Επιδότηση επιτοκίου στο δάνειο επενδύσεως.	☐	☐
*) Αυξημένες αποσβέσεις.	☐	☐

B ΟΜΑΔΑ

*) Αφορολόγητες εκπτώσεις.	☐	☐
*) Αυξημένες αποσβέσεις.	☐	☐

2.5 Έτος παραγωγής .....

Νόμος παραγωγής .....

A ΟΜΑΔΑ

	Ναι	Όχι
*) Δωρεάν ενίσχυση επιχορήγησης στην επιχείρηση.	☐	☐
*) Επιδότηση επιτοκίου στο δάνειο επενδύσεως.	☐	☐
*) Αυξημένες αποσβέσεις.	☐	☐

B ΟΜΑΔΑ

*) Αφορολόγητες εκπτώσεις.	☐	☐
*) Αυξημένες αποσβέσεις.	☐	☐

2.6 Έτος υπαγωγής .....

Νόμος υπαγωγής .....

A ΟΜΑΔΑ

	Ναι	Όχι
*) Δωρεάν ενίσχυση επιχορήγησης στην επιχείρηση.	☐	☐
*) Επιδότηση επιτοκίου στο δάνειο επενδύσεως.	☐	☐
*) Αυξημένες αποσβέσεις.	☐	☐

B ΟΜΑΔΑ

*) Αφορολόγητες εκπτώσεις.	☐	☐
*) Αυξημένες αποσβέσεις.	☐	☐

3. Γιατί προτιμήσατε τα χρηματοδοτικά και όχι τα φορολογικά κίνητρα,
(αιτιολογήστε την επιλογή σας). .....

.....

.....

.....

.....

4. Αν δεν υπήρχαν τα κίνητρα, τι θα κάνατε:

*) Θα πραγματοποιούσατε και πάλι την επένδυση στο Ν. Ξάνθης.	☐
*) Θα πραγματοποιούσατε την επένδυση κάπου αλλού.	☐
*) Δεν θα πραγματοποιούσατε την επένδυση καθόλου.	☐

6. Αξιολογήστε τους αναπτυξιακούς νόμους ως προς τις εξής διατάξεις τους, χρησιμοποιώντας την κλίμακα από το 0 έως το 10 (0:δυσανεστημένοι, 10:πλήρως ικανοποιημένοι):

Χρονική περίοδος από την αίτηση έως την απόφαση υπαγωγής. ....

Πολυπλοκότητα της διαδικασίας ένταξης. ....

Κόστος του επενδυτή για να συμμετάσχει στις διατάξεις των νόμων. ....

7. Ευχαριστημένοι ή όχι από την κάλυψη και χρηματοδότηση από τους αναπτυξιακούς νόμους, ως προς το;

	Ναι	Όχι	Σχετικά
Είδος επιλέξιμων δαπανών	☐	☐	☐
Ύψος της ενίσχυσης	☐	☐	☐
Χρονοδιάγραμμα πληρωμών	☐	☐	☐
Διαδικασίες "	☐	☐	☐

8. Θεωρείται ότι είναι επαρκής η υπόλοιπη βιομηχανική πολιτική, ώστε να προτρέπει σε νέες επενδύσεις (εθνική πολιτική για τη βιομηχανία, πολιτικές κατάρτισης εργαζομένων, κλπ.); .....

.....

.....

.....

.....

9. Θεωρείται πως είναι επαρκές το πιστωτικό σύστημα (τράπεζες, δάνεια);

.....
.....
.....
.....
.....

10. Έχετε πραγματοποιήσει παράλληλες επενδύσεις εκτός κινήτρων;

Αν ναι ποιές. ....

.....
.....
.....

11. Με ποιά κριτήρια έγινε η επιλογή του τόπου εγκατάστασης σε
ενδονομαρχιακό επίπεδο;

.....
.....
.....
.....

12. Υπάρχουν σκέψεις για επανένταξη στους αναπτυξιακούς νόμους για
επέκταση, εκσυγχρονισμό της υπάρχουσας επένδυσης, ή σε περίπτωση
νέας επένδυσης;

*) Ναι

*) Όχι

13. Όσον αφορά τη μελλοντική εξέλιξη (προοπτικές) της επιχείρησής σας είστε:

- *) Αισιόδοξος
- *) Απαισιόδοξος
- *) Προβλέπετε σταθερή πορεία

14. Έχετε ενταχθεί σε άλλα προγράμματα ενισχύσεων; (π.χ. RETEXE, προγράμματα του ΕΟΜΜΕΧ, προγράμματα κατάρτισης του ΟΑΔΕΔ) και ποιά;

.....

.....

.....

15. (Να απαντηθεί μόνο από όσους έχουν επιχείρηση στη Βιομηχανική Περιοχή).

Έχετε επαγγελματικές σχέσεις με τις άλλες βιομηχανίες ΝΑΙ ΟΧΙ
που βρίσκονται στη ΒΙ.ΠΕ;

Υπάρχουν πλεονεκτήματα σε σχέση με την προσφερόμενη
υποδομή λόγω της ύπαρξης της επιχείρησής σας στη ΒΙ.ΠΕ;

Είναι συμφέρουσα η εγκατάσταση στη ΒΙ.ΠΕ. από άποψη
τιμολογιακής πολιτικής;

16. Έχετε κάνει ή σκοπεύετε να κάνετε χρήση των νέων χρηματοδοτικών
μηχανισμών:

	ΝΑΙ	Μελλοντική Χρήση	ΟΧΙ
- Leasing	☐	☐	☐
- Forfeiting	☐	☐	☐
- Factoring	☐	☐	☐
- Risk Capital (πιστώσεις υψηλού ρίσκου)	☐	☐	☐

17. Γενικότερα σχόλια του επενδυτή σε σχέση με τους αναπτυξιακούς νόμους
και τη βιομηχανική πολιτική. ....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

16. Θέση στην επιχείρηση αυτού που συμπλήρωσε το ερωτηματολόγιο. ....

.....

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

- ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ (1994):** Η Ανάπτυξη της Θράκης Προκλήσεις και Προοπτικές. Αθήνα
- ΑΛΕΞΑΚΗΣ Π., ΚΑΤΡΙΒΕΣΗΣ Β. (1992):** Τα Αναπτυξιακά Κίνητρα για τις Βιομηχανίες Περιοχές στην Ελλάδα. (ΤΟΠΟΣ, τόμος 4ος)
- ΑΛΕΞΙΟΥ Β. (1995):** Χωροταξικό σχέδιο Ν. Ξάνθης, Επισημάνσεις και Προοπτικές Δημοκρίτειο Πανεπιστήμιο Θράκης. Ξάνθη.
- ΑΝΔΡΙΚΟΠΟΥΛΟΥ Ε. (1990):** Βιομηχανικές Δομές και Τάσεις Αναδιάρθρωσης στη Δεκαετία του '80: το Παράδειγμα των Περιοχών Θεσσαλονίκης και Θράκης. (ΤΟΠΟΣ, τόμος 1ος).
- ΑΡΓΥΡΗΣ Θ. (1984):** Περιφερειακή Οικονομική Πολιτική στην Ελλάδα: 1950-1981, Αφοι Κυριακίδη. Θεσ/νίκη.
- ΒΛΙΑΜΟΣ ΣΠ. (1988):** Βιομηχανικές Περιοχές και Βιομηχανική Περιφερειακή Πολιτική στην Ελλάδα. ΕΤΒΑ, Αθήνα
- ΓΕΩΡΓΙΟΥ Γ. (1991):** Χωροταξική Κατανομή και Κλαδική Σύνδεση των Επενδύσεων του Ν.1262/82. (ΤΟΠΟΣ, τόμος 2ος)
- ΓΕΩΡΓΙΟΥ Γ. (1994):** Διεθνές Συνέδριο Ελλήνων Περιφερειολόγων: «Παραμεθόριες Περιοχές: Ανάπτυξη, Δημιουργία Απασχόλησης, Διασυνοριακή Συνεργασία». (ΤΟΠΟΣ, τόμος 8ος).
- ΓΙΑΝΝΙΤΣΗΣ Τ. (1988):** Η Ελληνική Βιομηχανία. Ανάπτυξη και Κρίση. Gutenberg, Αθήνα.
- ΓΕΤΙΜΗΣ Π. (1995):** Μελέτη Βελτίωσης του Συστήματος Ελέγχων Παρακολούθησης, Εκταμιευτικών Διαδικασιών και Μηχανοργάνωσης των Επενδύσεων που Υπάγονται στα Κίνητρα του Αναπτυξιακού Νόμου. (ΤΟΠΟΣ, τόμος 10ος).
- ΔΙΑΚΟΠΕΣ (1995):** Ετήσιο Περιοδικό.
- ΕΦΗΜΕΡΙΔΑ «Η ΕΦΗΜΕΡΙΔΑ»:** Ξάνθη 9/4/1997.
- ΕΦΗΜΕΡΙΔΑ «ΘΡΑΚΗ»:** Ξάνθη, 13/7/1996.
- ΕΦΗΜΕΡΙΔΑ ΤΗΣ ΚΥΒΕΡΝΗΣΕΩΣ:** Αθήνα, 3/4/1976.
- ΕΦΗΜΕΡΙΔΑ ΤΗΣ ΚΥΒΕΡΝΗΣΕΩΣ:** Αθήνα, 16/6/1982.

- ΕΦΗΜΕΡΙΔΑ ΤΗΣ ΚΥΒΕΡΝΗΣΕΩΣ:** Αθήνα 31/7/1990.
- ΕΦΗΜΕΡΙΔΑ ΤΗΣ ΚΥΒΕΡΝΗΣΕΩΣ:** Αθήνα 31/8/1994.
- ΕΦΗΜΕΡΙΔΑ «ΤΟ ΒΗΜΑ»:** Αθήνα, 26/11/1995.
- ΕΦΗΜΕΡΙΔΑ «ΤΟ ΒΗΜΑ»:** Αθήνα, 25/5/1997.
- ΕΠΙΜΕΛΗΤΗΡΙΟ ΞΑΝΘΗΣ (1993):** Επιχειρηματικός Οδηγός Ν. Ξάνθης, Ξάνθη
- ΚΑΤΟΧΙΑΝΟΥ Δ. (1984):** Κλαδική-Χωρική Ανάλυση της Ελληνικής Μεταποίησης. ΚΕΠΕ, Αθήνα.
- ΚΟΜΝΗΝΟΣ Ν. (1990):** Τοπική Ευελιξία και η Κρίση της Βιομηχανίας στην Ελλάδα.(ΤΟΠΟΣ, τόμος 1ος).
- ΚΟΥΤΣΟΠΟΥΛΟΣ Κ. (1990):** Γεωγραφία: Μεθοδολογία και Μέθοδοι Ανάλυσης του Χώρου. Συμμετρία, Αθήνα.
- ΚΟΥΤΣΟΥΜΑΡΗΣ Γ. (1976):** Χρηματοδότηση και Ανάπτυξη της Βιομηχανίας. ΙΟΒΕ, Αθήνα
- ΚΟΥΤΣΟΥΜΑΡΗΣ Γ. (1979):** Οικονομική Ανάπτυξη και Αναπτυξιακή Πολιτική. Σμπιλια, Αθήνα.
- ΚΩΤΤΗΣ Γ. Χ. (1980):** Βιομηχανική Αποκέντρωση και Περιφερειακή Ανάπτυξη. ΙΟΒΕ, Αθήνα.
- ΛΑΜΠΡΙΑΝΙΔΗΣ Λ. (1994):** Κάποιες Σκέψεις για τη Νέα Βιομηχανική Πολιτική: Σχόλια επάνω στο Επιχειρησιακό Πρόγραμμα Βιομηχανίας και στο Νέο Αναπτυξιακό Νόμο. (ΤΟΠΟΣ, τόμος 8ος).
- ΛΕΜΟΝΙΑ Ε. (1991):** Αναπτυξιακά Κίνητρα στην Ελλάδα και στην Ε.Ο.Κ. ΚΕΠΕ, Αθήνα.
- ΜΑΡΚΟΥ Μ., ΣΑΓΓΙΑΣ Ι., ΣΠΟΥΡΔΑΛΑΚΗΣ Μ., ΠΑΝΑΓΙΩΤΑΤΟΥ Ε. (1994):** Προς ένα Επαναπροσδιορισμό του Χώρου στην Πολιτική Κινήτρων. (ΤΟΠΟΣ, τόμος 8ος).
- ΝΟΜΑΡΧΙΑ ΚΑΒΑΛΑΣ:** Αναπτυξιακός Νόμος 1262/82, Ενημέρωση-Απολογισμός.
- ΝΟΜΑΡΧΙΑ ΞΑΝΘΗΣ (1994):** Τ.Α.Π. Ν.ΞΑΝΘΗΣ, Ξάνθη.
- ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΟΣ ΤΑΧΥΔΡΟΜΟΣ:** Εβδομαδιαίο Οικονομικό και Πολιτικό Περιοδικό, Αθήνα 22/9/1994.

ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΟΣ ΤΑΧΥΔΡΟΜΟΣ: Εβδομαδιαίο Οικονομικό και Πολιτικό
Περιοδικό, Αθήνα 8/12/1994.

ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑ ΑΝΑΤΟΛΙΚΗΣ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑΣ ΘΡΑΚΗΣ (1993): Πρότυπο για
την Περιφερειακή Ανάπτυξη. Κομοτηνή.

ΤΟΝΙΚΙΔΟΥ Π. (1986): «Ανάλυση Ειδικεύσεων στη Βιομηχανία κατά Νομό».
ΚΕΠΕ.

**ΥΠ.Ε.Θ.Ο. ΤΜΗΜΑ ΠΡΟΣΑΝΑΤΟΛΙΣΜΟΥ-ΠΡΟΣΕΛΚΥΣΗΣ ΚΑΙ
ΔΗΜΟΣΙΩΝ ΣΧΕΣΕΩΝ (1985):** Οι Επενδύσεις στα Πλαίσια του
Αναπτυξιακού Νόμου 1262/82. Ιδιωτικές Επενδύσεις. Αθήνα.

**ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΣΥΝΤΟΝΙΣΜΟΥ, ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΗΣ
ΑΝΑΠΤΥΞΕΩΣ ΘΡΑΚΗΣ (1979):** «Νομός Ξάνθης. Υφιστάμενη
Κατάσταση-Περιοριστικοί Παράγοντες Αναπτύξεως», Κομοτηνή.

ΧΑΤΖΗΓΡΗΓΟΡΙΟΥ Κ. (1982): Οικονομικά Κίνητρα για την Περιφερειακή
Ανάπτυξη. Παρατηρητής, Θεσσαλονίκη.

ΧΡΙΣΤΟΠΟΥΛΟΥ Ο. (1991): Αξιολόγηση της Ζήτησης στα Χιονοδρομικά Κέντρα
της Ελλάδας και Συμβολή της Λειτουργίας τους στην Ανάπτυξη των
Ορεινών Περιοχών.

ΠΗΓΕΣ:

Εθνική Στατιστική Υπηρεσία, Νομαρχία Ξάνθης.

Διεύθυνση Προγραμματισμού Νομαρχίας Ξάνθης.